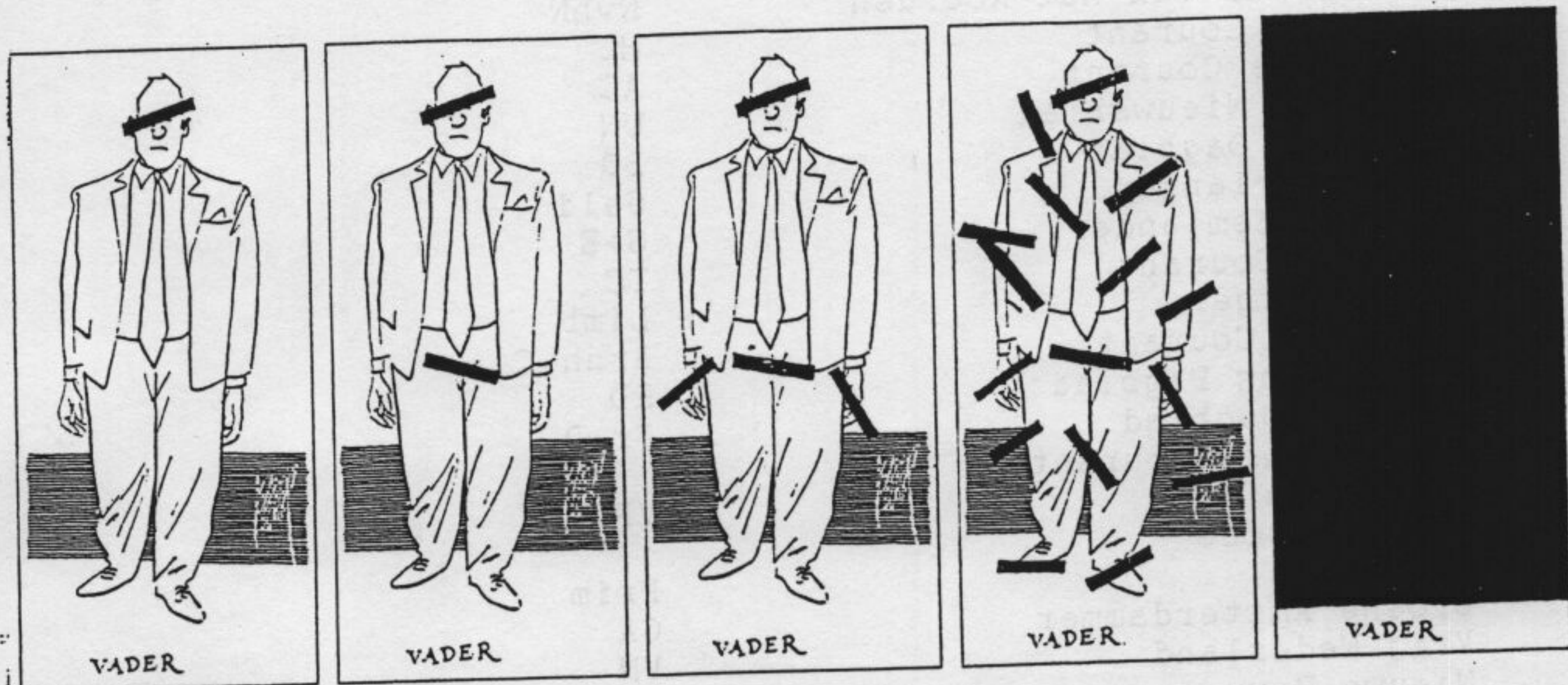

PERSFOCUS

TWAALFDE JAARGANG NUMMER 1 - JANUARI 1996

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

IN DIT NUMMER:

In actie tegen sekstoerisme	pag. 2
Student op de Filipijnen opgepakt	pag. 7
Moet porno van het Internet?	pag. 9
Don Mader en andere kinderporno	pag. 18
'Kids' in Holland	pag. 20
Je bent jong...	pag. 24
...en dan mag het weer niet van de Clintons	pag. 30
Jeugdige daders	pag. 32
Daders volgens Hans Otten	pag. 34
Ontucht van de maand: video als bewijs	pag. 36
Het spook van Oude Pekela/Dreefdirecteur slaat terug/valseijk beschuldigd	pag. 38
Achtergrond	pag. 40

Vereniging Martijn
Postbus 93.248
1090 EA Amsterdam

PERSFOCUS. TWAAALFDE JAARGANG. NUMMER 1. JANUARI 1990

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Reformatorisch Dagblad	Ref D
Nederlands Dagblad	Ned D
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Alkmaarse Courant	AC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Brabants Dagblad	BD
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
Twentse Courant	TC
De Limburger	Limb
Arnhemse Courant	Arnh C
Rotterdams Dagblad	RD
Friesch Dagblad	Fr D
Hoogeveense Courant	
VPRO-gids	VPRO
Veronicabode	
Primeur	Prim
Groene Amsterdammer	GA
Vrij Nederland	VN
Nieuwe Revu	NR
Privé	
XL (COC)	
Preview	
ABC	
Uit Duitsland:	
Tageszeitung	TAZ
Express	EXP
Frankfurter Rundschau	FRS
BOX	
Uit België:	
La Dernière Heure	LDH
Het Nieuwsblad	NIE
De Standaard	STA
Uit Engeland:	
The Guardian	Gua
The Observer	OBS
Diversen:	
Far Eastern Economic Review	
International Herald Tribune	

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.

Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

CAMPAGNEVOERDERS TEGEN KINDERSEX MANEN REIZIGERS OP VAKANTIEBEURS

„Ook gewone toerist wordt meegesleurd“

Tel 10-1-96 door MARIE-THÉRÈSE ROSENDAAL

UTRECHT, woensdag Midden tussen de wayang-poppen, jengelige Griekse muziek en andere toeristen-voorstel, staat op de Utrechtse Vakantiebeurs een stand van de Campagne tegen Kinderseksuïerisme in Azië, Zuid-Amerika en Oost-Europa. Beursbezoekers slenteren op- noch omkijkend voorbij; de stands vol affiches met zon en palmboompjes en de warme koffie lonken harder naar ze.

„Nee, we weerhouden niemand van een vakantie in Thailand of Costa Rica, een

boycot is niet ons doel. We willen de reiswereld en toeristen er op wijzen dat de wantoestanden bestaan en dat er iets tegen te doen is“, vertelt Ted Strop-von Meijenfeldt van de deelnemende Werkgroep Mensenrechten Raad van Kerken.

„Zo zijn we bezig met een wetsvoorstel dat commerciële seksuele uitbuiting door Nederlanders in het buitenland van kinderen jonger dan 12 jaar strafbaar stelt. En inderdaad, dan zitten we nog met het probleem van de opsporing van deze categorie sextoeristen.“

Lilian Peters van Kinderen in de Knel, dat minderjarigen die uit de prostitutie komen weer op de been helpt, nam zelf ooit een kijkje in de go-go-bars in Thailand: „Mijn gids was een jochie van zestien dat zich vanaf zijn elfde had geprostitueerd op de homostranden. Hij was er net mee gestopt want hij was smoor-

■ Lilian Peters deelt folders uit: „In Zweden zijn al mensen veroordeeld wegens commerciële seksuele uitbuiting van kinderen in het buitenland.“ FOTO: RUUD VAN DER LINDEN

verliefd op een meisje. De beelden die ik tijdens de rondleiding zag, blijven op mijn netvlies branden. Een oude, dikbuikige vent hing lui onderuit en over hem heen hingen piepjonge kirkende meisjes met jarretels aan. Walge-lijk.“

„In Thailand zag ik een meisje van vier jaar oud dat aids heeft. Sextoeristen denken vanwege de jonge leeftijd

van die kleuters dat die wel veilig zijn... Ze veronderstellen de eerste te zijn. Mis, die meisjes worden elke dag meerdere malen als maagd verkocht.“

Normen vervagen

„Het stomme is dat daar de normen vervagen. Ik zag een leuk stel frisse jongens, die puur voor het land op vakantie

gingen. In die bar, na heel wat biertjes, begonnen de ogen toch verdacht te glimmen naar die kleine meisjes. Dat is het erge, ook argeloze toeristen worden erin meegesleurd.“

Hoeveel Nederlanders voor de kinderprostitutie op vakantie gaan, weet ze niet precies: „Per jaar gaan 75.000 Nederlanders naar Thailand. Daarvan is tachtig procent mannelijk, en een deel daarvan, tienduizenden, gaat voor de sex. Natuurlijk niet allemaal voor de piepjonge prostituëetjes, maar een meisje van veertien is ook nog een kind.“

Twee stands verderop staat Linda Rondhout voor de balie van Selamat Jalan Tour, die onder andere Thailand in het pakket heeft. „Ik vind het niet storend dat die campagne hier is. Hoewel ik het effect betwijfel. Mensen die voor de vakantie komen, zitten niet op deze informatie te wachten, bovendien is het al algemeen bekend. Het is wel goed dat ze nadruk leggen op de schaduwzijde van het toerisme, en kinderprostitutie is daar één belangrijke kant van. Maar het moet niet zo zijn dat mensen straks niet meer hardop durven zeggen dat ze op vakantie naar Thailand gaan!“

Campagne tegen kinderseksuïerisme verloopt succesvol

REF O. 16-1

Van onze binnenlandredactie

NIJMEGEN - Ongeveer 15.600 bezoekers van de Vakantiebeurs in Utrecht hebben vorige week met hun handtekening de campagne tegen kinderseksuïerisme ondersteund. De organisatoren spreken van een succesvolle start van de campagne.

De handtekeningen zullen door de organisatoren van de campagne worden meegenomen in de benadering van de reiswereld en de politiek. Met de campagne willen de initiatiefnemers de Nederlandse reiswereld en de toeristen verder informeren over de wantoestanden rond kinderseksuïerisme.

Over het algemeen was er volgens de organisatoren op de beurs veel bijval en waardering voor de actie.

De campagneleiders zetten zich ook in voor een wetsvoorstel waarin duidelijk vaststaat wanneer er sprake is van (kinder)prostitutie. Zij vinden dat de wet commerciële seksuele uitbuiting van jongeren tussen twaalf en achttien jaar strafbaar moet stellen. Hiermee zou de Nederlandse wet worden aangepast aan het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind, dat ook door ons land is geratificeerd.

De initiatiefnemers van de campagne zijn de Stichting Kinderpostzegels Nederland, Kinderen in de Knel, Defence for Children, de Werkgroep mensenrechten van de Raad van Kerken en de Stichting Retour. Zij werken ook aan de voorbereiding van de Nederlandse deelname aan de internationale conferentie tegen commerciële seksuele uitbuiting van kinderen, die eind augustus in Stockholm plaatsvindt.

Gedragscode tegen seks met kinderen in vakantielanden

TC 9-1

DEN HAAG (GPD) - Er komt een 'gedragscode' voor toeristen om seks met kinderen in Derde-Wereldlanden tegen te gaan. De code is onderdeel van een campagne tegen seks met kinderen in Azië, Afrika en Zuid-Amerika. Vijf samenwerkende organisaties vragen deze week aandacht voor de slachtoffertjes van de seksindustrie die in alle uithoeken van de wereld in de schaduw van het toerisme opbloeit.

„Onze campagne is geslaagd als bij alle reisbureaus, GGD's en huisartsen een folder ligt die erop wijst dat seks met kinderen de rechten van het kind aantast“, zegt Lilian Peters namens de campagnevoerende organisaties, die vanaf morgen ook met een stand op de Vakantiebeurs in Utrecht aanwezig zijn. De gedragscode is bedoeld om toeristen ervan bewust te maken dat ze er fout aan doen seksueel contact met minderjarigen te hebben.

Peters wijst erop dat kinderprostitutie geen op zichzelf staande zaak is. Kinderen worden aangeboden door criminelen die ook de reguliere prostitutie in die landen organiseren en controleren. Om die reden willen de vijf organisaties de vakantieganger informeren over de manier waarop deze zaken met elkaar samenhangen. Heel bewust is de campagne niet uitsluitend gericht op pedofielen die doelbewust naar Thailand, de Filipijnen of Sri Lanka afreizen om daar seks te hebben met jonge kinderen. „We wilden de campagne niet voeren in een hetzelfde sfeer, dat zou het effect te niet doen“, aldus Peters. „Je hoeft geen pedofiel te zijn om met een prostituë(e) van vijftien jaar mee te gaan“.

De organisatoren van de campagne zien het liefst dat reorganisaties toeristen daadwerkelijk waarschuwen en erop wijzen dat seks met kinderen de rechten van het kind aantasten. De individuele toerist is weliswaar zelf verantwoordelijk voor z'n daden, zegt Lilian Peters, „maar je kunt natuurlijk best waarschuwen, zoals er ook op een pakje sigaretten een waarschuwing staat dat roken slecht is voor de gezondheid“.

De organisaties die aan de campagne meedoen zijn: De stichting Kinderpostzegels Nederland, Kinderen in de Knel, de Nederlandse afdeling van Defence for Children International, de werkgroep Mensenrechten van de Raad van Kerken en de Stichting Retour, die zich bezig houdt met verantwoord toerisme.

De organisaties willen de Tweede Kamer komend voorjaar een ontwerp voor een wet aanbieden waarin staat dat seks met kinderen voor Nederlanders ook strafbaar is als dat

Iedere toerist in Thailand stimuleert sekstoerisme

Zover komt de aandacht van de kranten is enorm en de handtekeningcampagne loopt als een trein. Op de Vakantiebeurs in Utrecht ging de Campagne tegen Kinderseksuïerisme van start. Het is ongebruikelijk dat zoveel belangstelling op voorbeeld en lopen dus de hele week te hollen. Het is de Man. Hij verkoopt de Nederlandse vak voor Child Protection in Asian Tourism.

cor-peter pasma

In landen als Thailand, Taiwan en Brazilië werken steeds meer kinderen in de prostitutie. Alleen in die drie landen gaat het om meer dan een miljoen kinderen. Toerisme is zeker in die landen een bijdrage aan de prostitutie. In de schaduw daarvan ontwikkelt de kinderprostitutie zich, zegt De Man.

in het buitenland plaatsheeft. Juridisch kleven daaraan nogal wat haken en ogen, zo realiseren de organisatoren zich. Zo is in ons land seks met zestienjarige alleen strafbaar als de ouders of het kind daarvan aangifte doen. In andere delen van de wereld geldt daarvoor een grens van achttien jaar. Ook praktisch zijn er problemen, bijvoorbeeld met de bewijslast en het opstellen van procedures.

Duitse organisator kinderseks vast

Bangkok - In de Thaise badplaats Pattaya is een 57-jarige Duitser gearresteerd die meer dan tien jaar lang reizen zou hebben georganiseerd voor buitenlandse mannen die seks met jonge Thaise jongens wilden hebben. De Duitser zou cruises hebben georganiseerd waarbij seksueel contact met jonge jongens mogelijk was. De arrestatie vond plaats nadat een Duitse televisieverslagter die samenwerkte met de politie voor 1.000 baht (65 gulden) een ontmoeting op een hotelkamer had geregeld met een negenjarige jongen die voor het tweetal werkte.

Campagne op vakantiebeurs tegen kinderseksuïerisme

UTRECHT - Vijf organisaties voeren vanaf dinsdag op de vakantiebeurs in Utrecht gezamenlijk campagne tegen kinderseksuïerisme. Van gisteren tot en met 15 januari geven zij op een speciale stand in de Jaarbeurs informatie over de wantoestanden bij deze vorm van toerisme.

De overkoepelende organisatie wil de reiswereld informeren over het criminele prostitutiecircuït in een aantal Aziatische landen en de mogelijkheden hier iets tegen te doen. Ook spreken zij de toerist zelf aan op zijn gedrag en wordt er gewaarschuwd voor de kwalijke gevolgen van kinderseks in het buitenland voor zowel het slachtoffer als de dader.

De campagne sluit aan bij de internationale campagne voor beëindiging van kinderseksuïerisme die in 1991 in Thailand startte. De Nederlandse actie is een initiatief van de stichting Kinderpostzegels Nederland, Kinderen in de Knel, Defence for Children International, de Stichting Retour en de Werkgroep Mensenrechten van de Raad van Kerken.

Hougeveense
Carant 10-1-96

Comité waarschuwt bezoekers Vakantiebeurs voor kinderprostitutie Sextoerisme gehegeld op beurs

Van onze verslaggeefster

UTRECHT *10-1-96*
Op de Vakantiebeurs in Utrecht is dinsdag een nieuwe campagne begonnen tegen seksuele uitbuiting van kinderen door toeristen. Het is voor het eerst dat actiescomités met een eigen stand zijn vertegenwoordigd op de toerisme-beurs. Ook het Comité Anti-stierenvechten is aanwezig.

'We willen toeristen die naar verre bestemmingen reizen, erop wijzen hoe gemakkelijk je betrokken raakt bij een of andere vorm van kinderprostitutie', aldus Frans de Man van de Campagne tegen Kindersextuisme. 'We denken niet dat de beursbezoekers direct zijn geïnteresseerd in deze vorm van toerisme, maar de Vakantiebeurs is een goede gelegenheid om een groot publiek te bereiken. Als je als toerist iets drinkt in een gogo-bar waar

kinderen naakt dansen, geef je al geld uit aan het onderdrukken van kinderen. We willen toeristen bewust maken van deze misstanden, zodat ze op grond van goede informatie zelf kunnen beslissen of ze er heen gaan.'

Touroperators zal om medewerking worden gevraagd aan een gedragscode om sextoerisme gericht op kinderen tegen te gaan. Bovendien wil het comité, waarin vijf organisaties samenwerken, bewerkstelligen dat seksuele uitbuiting door Nederlanders strafbaar wordt gesteld in de Nederlandse wet.

Met name Aziatische en Latijns-Amerikaanse landen worden genoemd in de campagne. 'Het is goed dat toeristen bewust worden gemaakt van deze misstanden', reageert het Thaise verkeersbureau. 'Dit soort toerisme is geen reclame voor ons land.'

Beursmanager Romana Engeman benadrukt dat de beurs streeft naar

veelzijdige en objectieve informatie voor vakantiegangers. 'Reizen bevordert dat mensen zich meer bewust worden van andere culturen, en ook de negatieve aspecten daarvan. Dus waarom zou dit op deze beurs niet kunnen?'

Het Spaanse verkeersbureau was aanvankelijk verrast door de aanwezigheid van het Comité Anti-stierenvechten, dat een stand heeft recht tegenover de Spanje-afdeling van de beurs. 'Maar het stoort me niet', aldus directeur Guillermo de Avila. 'We gebruiken zelf nooit stierenvechten in onze reclamecampagnes, en persoonlijk ben ik er tegen.' Hij bestrijdt de bewering van het comité dat stierenvechten voor een belangrijk deel in stand wordt gehouden door het toerisme. 'De laatste jaren is het aantal stierenvechten helaas wat toegenomen, maar ik heb geconstateerd dat het juist meer in de mode is gekomen onder Spanjaarden zelf.'

Berliner Zuhälter in Thailand verhaftet

Kindersex Top-Beamter unter Verdacht

In Haft: Zuhälter Norbert Voigt (57)

exp Bangkok - Der Berliner Kinder-Zuhälter Norbert Voigt (57) ist im thailändischen Urlaubsort Pattaya festgenommen worden. Jahrelang hatte er kleine Jungen an deutsche Sextouristen vermittelt. In

Voigts Wohnung fanden die Ermittler eine Kunden-Karte. Unter dem Tarn-Namen „Alex, der Senator“ soll dort auch ein Spitzen-Beamter aus Hamburg verzeichnet sein. Bericht Seite 4.

Child sex case minister dies

A BRITON accused of publishing international guides for child molesters has died before standing trial in Belgium, according to sources involved in the case.

John Stamford, 56, a former church minister, was scheduled to answer charges brought by children's rights groups alleging he provided information on child prostitutes to pedophiles around the world. It is believed that he died on Wednesday of a heart attack in hospital near his home in northern Belgium.

'His death will probably mean the end of all judicial action,' said Bernard Boston, an official of Terre des Hommes (Land of Mankind), one of the organisations pressing charges. 'We regret it because we wanted to make an example of him.'

Last April a local court in the small northern town of Turnhout ruled it was not competent to judge Stamford. It said he should face a jury at a higher court on charges of offending public morals and publicising sexual exploitation. According to the prosecution, Stamford used a homosexual travel guide called Spartacus as a front for a mailing service offering information on child prostitution in Thailand, Brazil, the Philippines and other nations.

Stamford had denied the child sex charges and claimed to be the victim of an anti-homosexual campaign.

UK blocks laws on child sex tourism

ippines and scattered around Africa, South America and South-East Asia. Lately, they have been visiting Russia, Romania and the former Yugoslavia.

But 13 Western nations, in consultation with several in the East, have passed legislation to allow prosecution of citizens who abuse children overseas. So a German paying for sex with an under-age child in Thailand, where the age of consent is 16, can find himself in a court in Berlin.

Sweden was the first country to jail one of its citizens using 'extra-territorial' legislation. Germany, France and Denmark copied the legislation, as have Ireland, Iceland, the United States, Switzerland, Norway, Australia and New Zealand. Canada, Italy, Japan and Holland will also take

Top-Beamter: Kindersex im Urlaub?

exp Bangkok - Ein Hotel im thailändischen Urlaubsparadies Pattaya. Norbert Voigt klopft an eine Zimmertür. Er hält einen Djährigen Jungen an der Hand. Der Kleine steht offenbar unter Drogen, weiß gar nicht genau, was er hier soll. Die Tür öffnet sich. Ein Sextourist aus Deutschland bittet den 57jährigen und den kleinen Thai-Jungen herein. Dann schnappt die Falle zu.

Der „Sextourist“ ist in Wahrheit ein ZDF-Reporter, der mit den örtlichen Behörden zusammenarbeitet. Handschellen

clicken. Thailändische Polizisten verhaften Norbert Voigt.

Mehr als 13 Jahre lang verdiente er sein Geld mit Kindersex, vermittelte er minderjährige Jungen an deutsche Touristen. Bis 1983 hatte Voigt in Frankfurt gewohnt, war dann nach Pattaya gezogen. In Deutschland wird er wegen Betrugs gesucht, außerdem läuft ein Ermittlungsverfahren wegen Kinderpornografie. Er hatte Pornos von Thailand nach Deutschland geschickt, war 1993 damit aufgefliegen.

Die Thai-Beamten durchsu-

chen Voigts Wohnung. Sie finden Porno-Fotos, die Kinder beim Sex zeigen - und eine Namenskarte. Dort stehen die Stammkunden des Kinder-Zuhälters. Und dort finden die Ermittler auch den Namen eines deutschen Spitzen-Beamten. Es soll sich um einen hochrangigen Staatsdiener aus der Hamburger Jugendbehörde handeln. Tarn-Namen: „Alex, der Senator“.

Die Staatsanwaltschaft Frankfurt hat sich gestern in die Ermittlungen eingeschaltet. Sollte Voigt verurteilt werden, drohen ihm bis zu 20 Jahren Gefängnis.

Doch auch gegen seine Kindersex-Kunden kann ermittelt werden. Seit einer Gesetzesänderung im vergangenen Jahr können solche Straftaten, auch wenn sie im Ausland verübt wurden, in Deutschland verfolgt werden.

Pattaya, 150 Kilometer östlich von Bangkok, gilt als Hochburg des Sextourismus. Vogit und ein Thailändischer Komplize sollen dort einen der größten Kinderprostitutions-Ringe des Landes unterhalten haben, so die Ermittler. „Ihre Kunden waren vor allem Deutsche.“

EXP 27-01-96

Geld, 25% India raakt 'in' bij sekstoeristen

NEW DELHI (DPA) - India trekt steeds meer sekstoeristen. De zuidwestelijke deelstaat Goa steekt Bangkok als seksparadijs naar de kroon. Daar stijgt vooral het aantal tot prostitutie gedwongen kinderen. Dit schrijft de krant Economic Times op basis van een rapport van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties (ILO). Volgens de ILO telt India minstens 400.000 kinderprostituees.

Voor Thailand wordt het aantal op 600.000 geschat en voor de Filipijnen op 60.000. Maar in deze landen wordt de wet tegen kinderprostitutie aangescherpt. Sekstoeristen uit de Verenigde Staten, West-Europa, Japan of Australië kunnen er voortaan worden opgepakt en rekenen op forse straffen als zij zich aan kinderen vergrijpen. In India is op dit gebied nog nauwelijks iets geregeld. Dat is de reden waarom

sekstoeristen steeds vaker naar Goa of de stranden van de Oost-Indiase deelstaat Orissa vliegen. Toch zijn wetsaanpassingen onvoldoende. Een regeringscommissie heeft geëist dat de jonge slachtoffers door vrouwelijke politie-agenten worden ondervraagd. Daarom moeten meer vrouwen tot de politie toetreden. Op dit moment maken vrouwen voor nog geen 2 procent deel uit van het politieapparaat in India.

Let Good Times Roll? Just in Business, Hanoi Says

By Keith B. Richburg
Washington Post Service

HANOI — "Hey, mister," the cycle driver beckons outside the Sofitel Metropole Hotel. "What are you looking for? You want nice girl? You want massage?"

This is Hanoi, not Bangkok, not even Saigon. And the little cycle driver with the pencil mustache, the faded green army shirt and the green pith helmet really did just offer a girl.

Such offerings have long been fairly commonplace down south, in Ho Chi

Minh City, which has kept its rather tawdry reputation from the days before unification when the city was still called Saigon and American GIs fueled a booming sex industry. But this is Hanoi, the seat of Vietnam's sometimes puritanical Communist leadership, and such vices as prostitution have long been kept under the rug.

No more. With the country riding an economic boom and a growing wave of foreign investment and foreign population, karaoke bars and massage parlors have proliferated along the congested, narrow side streets and the wide,

tree-lined boulevards of this once dour and sleepy capital. And quite a few of them offer far more than the advertised range of services.

It has all got a bit too much for Vietnam's Communist Party officials, who have now embarked on a nationwide campaign to wipe out these growing "social evils." They blame the spreading vice on the country's open-door economics.

Open the windows, the old Communist saying goes, and the flies also come in.

And it is not only the burgeoning sex

industry that is being singled out, but also illegal narcotics, books, magazines, karaoke songs, pornographic and violent videotapes and compact disks with pornographic or suggestive lyrics.

"The economy of Vietnam has gained some successes, but the social affairs have gotten a lot of bad influences from the market economy," the deputy foreign minister, Le Mai, said recently. "The government needs to put things in order. A lot of films, tapes, karaoke shops — they are not in keeping

See VIETNAM, Page 4

with the traditional customs of Vietnam."

"You see crime among the young is increasing," he continued. "So people say that may be one influence of the videotapes."

Officially, the nationwide campaign against "social evils" and "negative foreign influences" begins next month. But in fact, it is already under way, begun — as many such campaigns here are — with articles and editorials in the state-run press bemoaning the country's loss

of traditional values amid a foreign onslaught.

The first editorials appeared in December, targeting mostly books and magazines and calling on the government's Information and Culture Ministry to take a hard line. Among other things, one early article said, publications in Vietnam had begun "using words and phrases not unlike those used in British tabloids."

The campaign escalated in Hanoi this month. Posters appeared on the streets warning

against vice, and officials issued a flood of new regulations aimed at eradicating "social evils."

The Lao Dong trade union newspaper reported that last year there were 44 massage parlors in Hanoi, with a third of them offering extra services. New Health Ministry rules say massage rooms must be well-lit and visible from outside.

Similarly, some Vietnamese said they had heard sound trucks announcing that karaoke bars, which have

sprung up on nearly every street, will have to refit dark-tinted glass doors with clear glass so that all activities inside will be fully visible from the outside.

The press has been filled with articles about the police confiscating and destroying videotapes deemed pornographic and overly violent. After the campaign begins in earnest, reports say, youth volunteers will comb through towns and cities looking for "social evils" and "negative foreign influences."

ARNH.C. 25-1 Sekstoerisme naar India

NEW DELHI — India trekt steeds meer sekstoeristen. De zuidwestelijke deelstaat Goa steekt Bangkok als seksparadijs naar de kroon. Daar vooraf stijgt het aantal tot prostitutie gedwongen kinderen. Dit schrijft de krant Economic Times op basis van een rapport van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties (ILO). In Thailand en de Filipijnen kunnen sekstoeristen uit de Verenigde Staten, West-Europa, Japan of Australië voortaan worden opgepakt en rekenen op forse straffen als zij zich aan kinderen vergrijpen. In India is op dit gebied nog nauwelijks iets geregeld.

Kinderhoertjes van Manila

VN 13-1

CLIFFORD C. CREMER ■ *In de Derde Wereld is kinderprostitutie in opmars. Behalve pedofiele toeristen vergrijpen ook steeds meer lokale mannen zich aan steeds jongere kinderen. Zuidoost-Azië speelt daarbij een bedenkelijke hoofdrol. Want hoewel de regeringen van bekende seksbestemmingen als Thailand en de Filipijnen zware maatregelen hebben aangekondigd, wordt het aantal kindhoertjes daar alleen maar groter. Een reportage uit de achterbuurten van Manila.*

Young girl, sir? You want young girl? De jonge Filipino kijkt me vragend aan. 'How old?' vraag ik. 'Fourteen, sir, very nice girl, sir.' Zonder wat te zeggen loop ik door. De jongen rent achter me aan. Hij komt naast me lopen, en zegt dan met gedempte stem: 'What about ten years old, sir?'

Buitenlandse mannen die 's avonds over de M.H. Del Pilar-straat lopen, in de Filipijnse hoofdstad Manila, kunnen er zeker van zijn dat ze meerdere malen op deze manier worden aangesproken.

M.H. del Pilar ligt in de wijk Ermita, de beruchte rosse buurt die drie jaar geleden compleet werd gesloten op last van de nieuwe burgemeester. Het dichttimmeren van de vele gogobars heeft er niet voor gezorgd dat de (kinder)prostitutie er is verdwenen. Het enige verschil is dat de hoertjes nu op straat werken, en vanuit portieken of parkjes mannen aanklappen. Nog geen twee minuten nadat ik de eerste jongen heb afgeschud, sist een ander me toe: 'You like young girls, sir?'

Ik ben op weg naar een afspraak met de Belg Jean-Paul Verstraeten. Verstraeten (37), in Manila beter bekend als J.P., woont al ruim tien jaar op de Filipijnen, waar hij de stichting New Horizon leidt. De stichting richt zich naast allerlei hulpprogramma's ook op straatkinderen, die door een soort Foster Parents Plan onderdak en scholing krijgen aangeboden. J.P. maakt al jaren zijn rondjes in Ermita, om contact te zoeken met de kinderen die er rondhangen. Zodoende is hij goed op de hoogte van wat er speelt. J.P. zal me introduceren bij een paar kindhoertjes die hij in het verleden financieel heeft bijgestaan, en hoopt dat ze ondanks hun angst en schaamte over hun bestaan willen vertellen.

J.P. staat op de afgesproken plek, en samen lopen we door de buurt. Tien minuten later staan we in een smerig kraakpand, een voormalige gogobar. Het is er drukkend warm, donker, en vooral vies. Drie families wonen hier, elk bestaande uit zo'n vijf tot zeven personen. Kleine kinderen kruipen te midden van schurftige straathonden over de kale, vochtige betonnen vloer. Ik verwacht elk moment een rat langs de muur te zien glippen.

Op een vervuild bed liggen twee kleine baby's, onder een kooi van muskietengaas. Een van de baby's is van Eba. Eba is dertien jaar oud en zit naast de kooi. Met een krant als waaijer houdt ze haar baby koel. Het meisje woont hier samen met haar drieëntwintigjarige werkloze vriend, de vader van haar kind.

Eba is een van de naar schatting zestigduizend kindhoertjes op de Filipijnen. Tot mijn opluchting blijkt ze te willen praten.

Ze vertelt hoe ze vier jaar geleden met haar moeder uit een arme provincie kwam, om in Manila het geluk te zoeken. Ze gingen in een krottenwijk wonen, en een paar maanden later al was ze gedwongen om voor zichzelf te zorgen. In Ermita ontmoette ze haar veel oudere vriend, die haar onmiddellijk aanzette tot prostitutie. Sinds die tijd verdient ze daar haar geld mee.

'Toen ik tien was had ik veel meer klanten dan nu,' zegt Eba, 'omdat ik toen een stuk kleiner was. Gemiddeld had ik vijf klanten per dag. Die betaalden me tussen de vier- en vijfhonderd peso per keer (ongeveer dertig gulden). Ik hoefde ze alleen af te trekken of te pijpen. Mijn klanten waren bijna allemaal Japanners of blanken. In het begin ging ik nooit met Filipino's mee, want die wilden me altijd neuken. Nu kan ik het me niet meer veroorloven om ze te weigeren.'

Met haar dertien jaar is Eba voor de politie niet meer interessant, vertelt ze. Dat was ze nog wel drie jaar geleden. Als ze toen uit het hotel van een klant kwam, stonden de agenten haar vaak al op te wachten. Eba werd dan gedwongen al haar verdiensten af te staan. Soms kwamen de agenten ook aan de deur in het hotel. Dan werd de klant gedwongen een forse 'boete' te betalen, om 'geen problemen met de wet te krijgen'. Soms namen de agenten haar tijdens zo'n inval mee naar de badkamer, en sloegen haar zo hard dat ze moest huilen. Tegen de klant zeiden ze dan dat hij het meisje zo overstuur had gemaakt, om de druk te ver-

groten. Alleen als een klant niet kon of wilde betalen, werd hij gearresteerd en meegenomen naar het bureau. Maar dat heeft Eba maar één keer meegemaakt.

'De kinderprostitutie is hier nog net zo erg als tien jaar geleden,' zegt J.P. later, als we weer teruglopen. 'Het wordt zelfs steeds erger. Het verschil is alleen dat het nu allemaal minder openlijk is. Vroeger kwamen de kinderen zelf op je af, nu leggen pooiers het eerste contact.'

De Filipijnse regering doet er alles aan om het buitenland te overtuigen dat ze kinderprostitutie hard aanpakt, maar de werkelijkheid is anders. Er gebeurt wel wat, maar het is allemaal selectief. Voornamelijk blanke klanten van kindhoertjes worden soms gearresteerd, in de hoop dat de buitenlandse pers daarover schrijft. De Japanse, Filipijnse en Chinese klanten worden meestal ongemoeid gelaten, terwijl de kinderen zelf vaak als criminelen worden behandeld. Onder de vijftienjarige mannen die de afgelopen tien jaar op de Filipijnen werden gearresteerd wegens pedofilie, waren welgeteld drie Japanners, de anderen kwamen allemaal uit westerse landen. Uit het verhaal van Eba blijkt dat er op z'n minst toch ook lokale klanten voor kindhoertjes moeten zijn. Samen met J.P. neem ik de proef op de som. Ik wil weten waar de plekken zijn waar klanten contact maken met kinderen. We rijden naar het Remediosplein, een beruchte ontmoetingsplek in Ermita. Hier hangen vierentwintig uur per dag groepen straatkinderen rond, waarvan bekend is dat zij zich prostitueren.

Als we het plein betreden, lopen we wat dralend heen en weer, om aandacht te trekken. Binnen een minuut worden we benaderd door een wat oudere vrouw. Zonder omwegen vraagt ze ons: 'How old you want?' Het spreekt voor haar vanzelf dat we pedofielen zijn. 'I have girls and boys, fourteen years old,' zegt ze, en kijkt ons daarbij hoopvol aan. We kijken hoe ver we die leeftijd kunnen laten zakken. Te oud, zegt J.P., heb je ook kinderen onder de tien jaar? De vrouw kijkt even bedenkelijk, dan zegt ze: 'Eight years okay?' We knikken. De vrouw zegt dat ze een meisje van acht heeft, maar dat ze haar wel even moet zoeken. Als we de volgende dag terugkomen, zegt ze, zal ze zorgen dat ze er is. En we mogen met haar doen wat we willen. We zeggen dat we een film met haar willen maken. 'No problem,' zegt de vrouw lachend.

Het lijkt wel of het overdag te licht is voor de 'handel' op het Remediosplein, want er zijn, behalve de vele straatkinderen, nauwelijks mensen aanwezig. Veel kindhoertjes blijken in het nabijgelegen Shakey's Pizza-restaurant te zitten. *Mammasans*, zoals de oudere vrouw, of jonge pooiers benaderen buiten potentiële klanten. Als een klant interesse toont, dan wordt hem uitgelegd waar in het restaurant het meisje of jongetje zit. De klant kan zodoende zonder op te vallen zijn keus maken. Daarna haalt de *mammasan* het kind op, en samen vertrekken ze naar het hotel of huis van de klant. In geval van nood kan de *mammasan* altijd zeggen dat zij de vriendin is van de klant, en dat het meisje haar dochter is. De leeftijden van de meeste kinderen liggen zo rond de twaalf, dertien jaar. In groepjes van twee of drie zitten ze bij elkaar. Wie nergens van weet, krijgt absoluut geen argwaan.

De geüniformeerde *security guards* die voor de restaurants staan, weten precies wat er zich afspeelt, maar houden wijzigelijk hun mond, zegt J.P. Zodra ze de politie zouden inlichten, zijn ze hun leven niet meer zeker. De groepjes mensen die de kinderen aanbieden, allen dakloos of afkomstig uit de sloppenwijken, hebben zo hun eigen huurmoordenaars. En verklikkers, zo zegt de wet van de straat, worden vermoord.

's Avonds wordt het aanzienlijk drukker rondom het Remediosplein. Ik posteer me in Shakey's Pizza aan een strategisch gelegen tafeltje, om de situatie goed te kunnen overzien. Het is nu donker, en buiten rijden auto's af en aan. Pooiers en *mammasans* rennen van de ene wagen naar de andere, waaronder opvallend veel dure BMW's en Mercedesen. Dit zijn geen buitenlandse pedofielen of toeristen, maar Filipino's die op zoek zijn naar seks met kinderen. Geblindeerde raampjes schuiven naar beneden en er wordt kort onderhandeld met de pooiers. Veel auto's rijden daarna weer weg, maar bij sommige stappen jonge kinderen in,

zowel meisjes als jongens. Zonder *mammasan*. Waarschijnlijk rijden de auto's daarna rechtstreeks naar een van de dure ommuurde wijken van Manila, waar alle rijken wonen. Voor een politie-inval hoeven ze daar niet bang te zijn.

Als ik vertrek, word ik op straat meteen weer aangeklampt door een jonge Filipino. 'Young girl, sir?' vraagt hij. 'Very good blowjob.' Hij loopt even met me mee, dan wijst hij naar een Dunkin Donuts-restaurant aan de overkant van de straat. Achter het grote verlichte raam zit een meisje eenzaam aan een tafeltje, een grote colabeker voor zich. Ze zal niet veel ouder dan dertien zijn. Verveeld staart ze voor zich uit. 'Very good blowjob,' herhaalt de jongen. 'Five-hundred pesos.'

Gunilla Tholerud is een Zweedse vrijwilligster die werkt voor de non-gouvernementele organisatie Ecpat (End Child Prostitution in Asian Tourism). Door voorlichting en publiciteitscampagnes vraagt de organisatie wereldwijd aandacht voor het probleem. Het voornaamste doel is daarbij dat buitenlandse regeringen hun wetten aanpassen, zodat pedofielen die zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel misbruik van kinderen, ook in eigen land vervolgd kunnen worden. De campagnes hebben veel succes: landen als Duitsland, Frankrijk en de Verenigde Staten hebben de betreffende wetten in de afgelopen twee jaar inderdaad aangepast.

'De politieke wil om kinderprostitutie te stoppen is er wel, alleen wordt er niets gedaan aan de oorzaak, de ongelooflijke armoede hier,' zegt Tholerud, gezeten achter haar bureau in Quezon City. 'Bovendien worden hier in de eerste plaats de kinderen als criminelen gezien, niet de pedofielen. Toen Bill Clinton hier vorig jaar op staatsbezoek kwam, werden drie dagen van tevoren in Manila honderden straatkinderen opgepakt en in de cel gesmeten, zo tussen volwassen verkrachters en moordenaars in. Ze zouden het straatbeeld maar verpesten. Dat illustreert hoe er hier over straatkinderen wordt gedacht.'

Door onze campagne hier zie je het aantal buitenlandse pedofielen wel teruglopen, alleen worden die nu vervangen door lokale mannen, lijkt het wel. Het denkbeeld dat seks met jonge meisjes het risico op aids verkleint, is hier erg populair. Terwijl het tegendeel waar is: de kans op besmetting wordt alleen maar groter. Doordat het weefsel in de vagina's van de meisjes nog niet volgroeid is, is de kans dat dit tijdens gemeenschap uitscheurt groot. Het risico is zowel voor haar als de klant groter dan bij volwassen prostitutees. Temeer daar de meeste klanten geen condoom willen gebruiken. Ze denken dat zo'n jong kind toch geen ziekten kan hebben.'

Terug naar het kraakpand in Ermita, een paar dagen later. Vanavond zijn Renalin en Ella op bezoek bij Eba. Renalin is elf, en slaapt met haar vijftienjarige zus Ella af en toe ook in het pand. Gewoonlijk slapen de twee in de open lucht, meestal in het Rizalpark. Ella en Renalin zijn al drie jaar dakloos. Hun moeder, een prostituee, wilde op een dag niet meer voor ze zorgen, en voor de zusjes begon daarmee het harde leven op straat. Het duurde niet lang voordat ze lijm begonnen te snuiven, zoals bijna alle straatkinderen in Manila. Vooral Ella is dat goed aan te zien: haar gezicht heeft niets kinderlijks meer en is al diep doorgroeid. Momenteel is ze zwanger. Van een Zweedse toerist, denkt ze zelf.

Het was Ella die Renalin aanzette tot prostitutie. Ella ging zelf ook al met klanten mee, maar kon het niet meer opbrengen om voor haar jongere zus te zorgen. Renalin, toen acht jaar oud, had weinig keus. In Ermita wordt ze nu voornamelijk opgepikt door blanke en Japanse toeristen. Ella is daarbij haar *mammasan*, die haar aanbiedt en het geld ontvangt. Na afloop delen de zusjes de schamele verdiensten met elkaar.

Als Renalin wat heeft verdiend, maakt ze het meteen op. Anders zou ze toch alleen maar beroofd worden door andere straatkinderen. Of door de politieagenten. De agenten die soms haar plastic tas met kleding in brand steken als ze in het park ligt te slapen, om haar te laten merken dat ze vaker moet betalen.

Meisjes als Renalin, Ella en Eba verdienen het meeste bij klanten die hen willen filmen en fotograferen, zo blijkt. Alle drie hebben ze daar ervaring mee, want bijna de helft van alle klanten wil de seksuele handelingen vastleggen op foto of film. Twee- tot driehonderd peso wordt daar extra voor betaald. Eén keer ging Renalin met vier Australiërs tegelijk mee. Terwijl ze met drie van hen naakt op bed lag, maakte de vierde opnamen met een videocamera, vertelt ze. Hoe vaak ze in pornografische houdingen gefilmd en gefotografeerd is, weet ze niet meer.

De productie van kinderpornografie is een belangrijk neveneffect van kinderprostitutie. Regelmatig worden op de internationale luchthaven van Manila pornografische films en foto's onderschept, met lokale kinderen in de hoofdrol. De bezitters van dit materiaal komen er meestal met een boete of waarschuwing van af. Zo werd in 1991 in Manila de Japanse professor Hisayoshi Maruyama gearresteerd. De professor had tientallen kinderen naar zijn hotelkamer gelokt, die hij vervolgens onder invloed van drugs bracht. Daarna dwong hij ze tot seksspelletjes met elkaar. Meisjes van zeven en acht jaar oud had hij met touwen op zijn bed vastgebonden, terwijl hij hele groepen kinderen orgieën liet

houden. Van de handelingen maakte hij honderden foto's. Toen hij een fotorolletje verwisselde, wist een elfjarig meisje te ontsnappen, haar moeder lichtte meteen de politie in. Na zijn arrestatie werd de professor gedwongen om elk slachtofferje tweeduizend peso te betalen. Daarna werd hij het land uitgezet.

On the Margin

Organized crime profits from the flesh trade

By Michael Veitkoff in Bangkok, Sachiko Sakamaki in Tokyo and Gary Silverman in Hong Kong

In the Philippine city of Davao, an hour with a prostitute costs about 500 pesos (\$20). In downtown Tokyo, the same girl could easily bring in ¥20,000 (\$200).

With discrepancies like that, it's no surprise that Southeast Asian women gravitate to the red-light districts of Tokyo and other wealthy Asian cities. And as there's no shortage of middlemen to help the traffic along—sometimes forcefully.

It is these middlemen—and women—who reap the lion's share of profits from Asia's multi-billion-dollar commercial sex industry. They control the human traffic, and own the houses where sex is sold—often obliging their employees to work off huge "debts" supposedly incurred in traveling there. But who are these people?

In the small towns of Thailand, they're often small operators: Brothel owners and their associates, who recruit prostitutes from migrant populations or procure them from impoverished villages. These owners then move prostitutes from town to town, satisfying customers' appetite for novelty. But as soon as bigger money gets involved, organized crime steps in.

In the Chinese province of Hainan, for example, Taiwanese gangsters have moved into the prostitution business. Sources say the Bamboo Gang, Taiwan's largest, has succeeded in establishing its own network of bars and nightclubs on the island, thanks to its connections with the local security forces. Many of the nightspots are decorated in typical Taiwanese style.

In Hong Kong, triads control most of the big nightclubs and massage parlours. Mid-level mobsters direct smaller prostitution rings run out of karaoke lounges, while street thugs charge protection money from the lone prostitutes who work the streets and stairways of more run-down neighbourhoods.

All this adds up to hundreds of millions of dollars a year for the triads, says Steven Vickers, managing director of financial investigations firm Kroll Associates (Asia).

Organized crime networks are even more important when trafficking crosses international borders. "There's heavy involvement of Hong Kong Chinese in

says. Then it's on to Japan, which doesn't require entry permits for Malaysians.

Traditionally, Thailand has been an important source of women being trafficked into prostitution, and large numbers are still going to Japan, Germany and the United States. But it's also drawing in women and children, from China, Burma and Indochina. "There is a vast movement of trafficking in the Greater Mekong area," says Rita Reddy of the United Nations Children's Fund in Bangkok.

Most of the Southeast Asian women working in Japan's sex industry probably knew what they were getting into, but their illegal status gives their employers powerful leverage. Women who hoped to draw the line at waitressing or being karaoke hostesses find themselves pressured into prostitution.

One Thai woman interviewed in Tokyo recalls how she came to Japan five years ago, aged 19. "I was working in Bangkok. My family had various problems, and the only solution was for me to come to Japan. I heard about a Thai who sends women to Japan. I got my passport, and he paid my airfare."

The Thai broker had warned her that she would be expected to perform sexual services in Japan, but initially she refused. "I hated it at first. So I didn't go 'dating.'" But the woman who ran the snack-bar where she worked told her she owed ¥3.5 million, so she acquiesced in order to pay it back.

"Mama-san told me, 'Unless you go dating you can't finish paying back your debts,' the woman recalls. "I didn't speak any Japanese. I was told to say just 'hai hai' [yes, yes]. Even when people asked me if I had a disease, I said 'hai,' the woman recalls."

A short encounter with a customer brought in ¥20,000, overnight was ¥30,000. She says she eventually paid off ¥5.3 million "because every time I need some cash or saw doctors, Mama-san counted it as our debt."

She adds: "I was the slowest of the 22 Thai women who worked for the snack-bar owner and who lived in the same apartment. Most girls finished paying debts in six months to 12 months," at which point they left, with many going to live with their lovers. "It took me a year and a half."

As rising demand for prostitutes in Asia makes the business even more profitable, traffickers seem to be stepping up the pressure. In a recent case, the international police agency Interpol helped free eight Malaysian women who were forced into prostitution in a Macau

DECEMBER 14, 1995

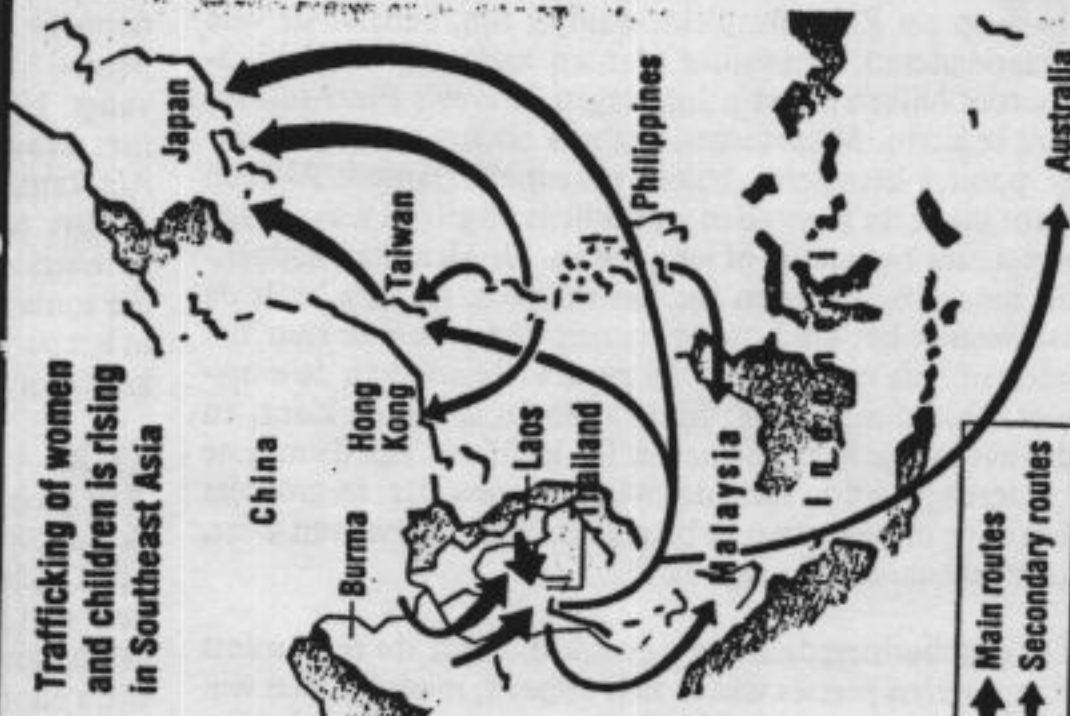
moving girls from Thailand and the Philippines to Japan" as well as Hong Kong and Macau, says Vickers.

For example, a Hong Kong man with links to the triads could be paid up to \$4,000 for a marriage of convenience with a Thai woman, according to the Foundation for Women in Bangkok. Once she gets to Hong Kong, the woman never sees her "husband" again.

In the Japan traffic, Hong Kong's triads hook up with the yakuza, who control Japan's sex industry. The Russian mafia, meanwhile, is reputed to be involved in the export of the eastern European women who are increasingly turning up in Macau

Human Cargo

Trafficking of women and children is rising in Southeast Asia

Source: End Child Prostitution in Asian Tourism

and other booming Asian cities.

The crime syndicates have the connections to obtain false travel documents and other permits for women, and the money to make authorities look the other way. In Japan, for example, virtually all of the Thai prostitutes are staying illegally, says Pasuk Phongpaichit, a political economist at Chulalongkorn University in Bangkok. Their most common route for these women is via Kuala Lumpur, where they obtain false Malaysian passports, Pasuk

FAR EASTERN ECONOMIC REVIEW

recruiters. Yet most of the Burmese women working in northern Thailand were not kidnapped or tricked. The word is out that prostitution can be highly lucrative—and no education or experience is required.

Now, Wan starts her evenings sitting in a small, glass-walled room with a dozen other women, waiting to be chosen by customers. She says she's 23, but her heavy make-up doesn't quite mask the adolescent pimples on her cheeks.

Wan says she earns about 4,000 baht a month, a fortune in Burma. She sends half or it home to support her family. And, after two years in the border town of Mae Sai, she says she has saved up almost enough to go into business as a hairdresser back home.

Her customers are mostly men from Taiwan, Singapore and China, drawn to the Thai town of Mae Sai by the profitable cross-border trade. They like to spend their earnings on whisky and sex. In the top-end places, men pay up to 1,500 baht for a night with a prostitute.

"It's not such bad work," Wan says in heavily accented Thai. "The problem is everyone looks down on you. But what are we supposed to do?"

Migrants such as Wan are doing a job that fewer and fewer Thai women want. Rising incomes and fear of Aids have made Thai women less willing to work in the sex trade. And those that do go into the business prefer to work overseas, or in Bangkok and other entertainment centres where they can make the most money.

The trend is especially pronounced in border areas. In the western town of Mae Sot, most prostitutes are Burmese. In Ranong, a port on the Andaman Sea, hundreds of Burmese women sell sex to their countrymen who work on Thai fishing boats.

It is not only women who work in the sex trade. Maung Htay was 14 when he left his home in central Burma. He sneaked across the border into Thailand and landed a job in a restaurant in Mae Sai. At 16, he travelled about 200 kilometres to Chiang Mai, northern Thailand's commercial centre. There, he went to work in a dingy gay bar.

The money is good, says Maung Htay (not his real name), and the work isn't too hard. He gyrates on stage in his underwear, trying to entice tourists to have sex with him. Maung Htay, now 17, says he earns an average of about 10,000

baht a month, more than he ever dreamed he could make in Burma. "My parents have no idea what I'm doing. I tell them I'm a waiter," Maung Htay says. And, he says, they are glad to get the 5,000 baht that he sends each month.

Many of the prostitutes' customers are also migrants, job-seekers from Burma and Thailand's own less-developed rural areas. Most of Thailand's industrial labour force is made up of young men and women who have left home for the first time to find work. They are separated from their families and have escaped from the social constraints of village life. Many look to brothels for comfort and fun.

Take the case of Boi. He came to Chiang Mai at 15 looking for work. Away from his parents, and with cash in his pocket, his teenage longings for experimentation drew him to Kampaeng Din, the city's notorious red-light district. He started having sex with prostitutes and has been a regular customer since.

"The girls all have numbers pinned to their chest so you can pick them out. Some of them are really cute," he says. Boi worries about getting Aids, so he says he's careful: "I always wear two condoms. I buy my own at the 7-Eleven."

The flesh trade is highly lucrative, and the authorities make sure they get a piece of the action. Women in Mae Sai say they must pay the Thai police 500 baht each month to avoid deportation. In many cases, the police do more than just turn a blind eye. They are actually involved in the business. A prostitute in one combination massage parlour and karaoke lounge in Mae Sai reassured guests after a policeman walked past. "No problem," she said. "He works here."

But protection bought from corrupt cops comes with no guarantees. As illegal immigrants working in an illegal industry, people like Maung Htay and Wan are especially vulnerable. They cannot go to the authorities for help, since they would risk imprisonment and deportation. They also end up working in the least remunerative and most dangerous places. And because they don't know as much about Aids prevention as their Thai counterparts, they have much higher infection rates.

Aid workers in Bangkok argue that improving the status of migrant workers could reduce their involvement in prostitution. "We should register migrant workers, give them work permits and allow them to

The Asian sex trade thrives on economic disparity.

bring their families," says Sanphasit Koompraphant, director of the Centre for the Protection of Children's Rights.

But few governments would be willing to take such measures, which would encourage migrant workers to settle permanently in the host countries. Even more significantly, there's no guarantee they would be effective: Millions of Thais who have migrated from the countryside to the cities have full legal status, but they're usually young and single for economic reasons—housing and feeding a family in a place like Bangkok would be too expensive.

Driven by economics, migration continues. At any one time, as many as 100 million people are on the move in China. Thailand, in addition to its own internal migrants, has an estimated 300,000 illegal Burmese immigrants and 100,000 illegal Chinese immigrants, according to the government. An estimated 1 million Indonesians have migrated to Malaysia, and approximately 1.4 million Philippine nationals are working in other Asian countries.

As long as poverty drives these migrants away from their homes, some will keep finding their way into prostitution. Says Khin, a prostitute in Mae Sai: "If I didn't come here, my mother wouldn't have anything to eat."

SEX TRADE

For Lust or Money

Asia's new wealth is fuelling an explosion in the commercial sex industry, with Indochina as ground zero. The fear of Aids is no deterrent—it has spurred the trafficking of young girls.

By Andrew Sherry in Hong Kong, Matthew Lee in Phnom Penh and Michael Vatikiotis in Bangkok

Just past the burned-out shell of Phnom Penh's university, through a gate topped by a large "Pepsi" sign, is the building where 14-year-old Mat Srey Mom got her first economics lesson. It's a brothel, and she says her mother sold her there two months ago for \$200.

"We are very poor, and she told me I was going to work in a restaurant to earn money, but she brought me here," says Mom, who grew up in a village in the southeast Cambodian province of Svay Rieng. A farm girl, she didn't have much education or any work skills that would be of use in the capital. But she did pos-

and social transformation.

The sex industry could be called the dark underside of Asia's economic boom: It is growing and changing in a way that mirrors the region's overall economic development. Whereas Southeast Asia's commercial sex scene was once dominated by Japanese and Western clients, it's increasingly being shaped by the buying power of Taiwan, Hong Kong and other tiger economies—as well as the newly awakened might of China.

All this adds up to a huge demand for sex workers, but there are problems on the supply side: Women in fast-growing countries such as Thailand now have other jobs to choose from. The opening of China, Vietnam and Cambodia couldn't have come at a better time, for an industry that thrives on economic disparity. That doesn't mean prostitution is fading in the more developed countries—it's simply moving upscale, and migrants are being brought in to do much of the dirty work.

American G.I. dollars and the advent of Japanese sex tourism helped turn

Southeast Asia's age-old sex industry into big business by the 1970s. Faced with protests in the early 1980s, however, the Japanese began importing sex workers, first from the Philippines then from Thailand. The Coalition Against Trafficking in Women, an advocacy group, estimates that there are 150,000 foreign sex workers in Japan, about half from the Philippines and 40% from Thailand.

The new faces on the Asian sex scene, however, are mostly Chinese. The wealth of the tiger economies is fuelling an explosion in the commercial sex industry—with Indochina as ground zero. "It's hard to tell whether the people who are coming to Phnom Penh are part of organized sex tours or se," says Tim Seaman, an investigator with the Cambodian League for the Protection and Defence of Human Rights, "but large groups of individuals—mainly from Hong Kong, China, Taiwan, Malaysia and Singapore—are definitely coming in to take advantage of what they can find here."

The growing demand for younger girls results in part from the cultural composition of the new clientele. "There is an Asian notion, very strong among the Chinese, that one can be rejuvenated by having sex with a young girl," says Seaman. But even more, he says, "there is more awareness of Aids, so there is a tendency for local clients and foreigners to want to find virgin girls or very young girls to reduce the risk of Aids."

It's a misguided notion, according to Seaman and others. Younger girls are less likely to insist their clients wear condoms, so they're highly susceptible to infection. Even a "virgin" is not always pure: Aid workers in Vietnam report that brothel operators sometimes hire doctors to surgically restore the illusion of virginity. Young boys are also being drawn into the sex business: Cambodia is becoming a leading destination for pederasts from Australia, Europe and the United States. Like other clients, they're attracted to Cambodia because sex is cheap, and though prostitution is technically illegal, laws are rarely enforced.

Even in Vietnam, where government control is stronger, an influx of foreign cash and new local money has lifted the sex industry back up to its wartime highs. But this time, the hookers don't sit in

trade, in terms of both supply and demand. Since the loosening of communist control, the old practice of trafficking women for prostitution and marriage has returned with a vengeance. The All China Federation for Women says police last year uncovered 15,000 cases of illegal trading in women, most of whom were sold to farmers who couldn't find wives.

Le Thi Quy, a researcher at the Centre for Family and Women's Studies in Hanoi, says about 5,000 Vietnamese women have been taken across the border into China in the past few years to work as prostitutes or to be sold as wives. Some went willingly, but most were lured from their villages by the promise of high-paying jobs and then coerced, she says.

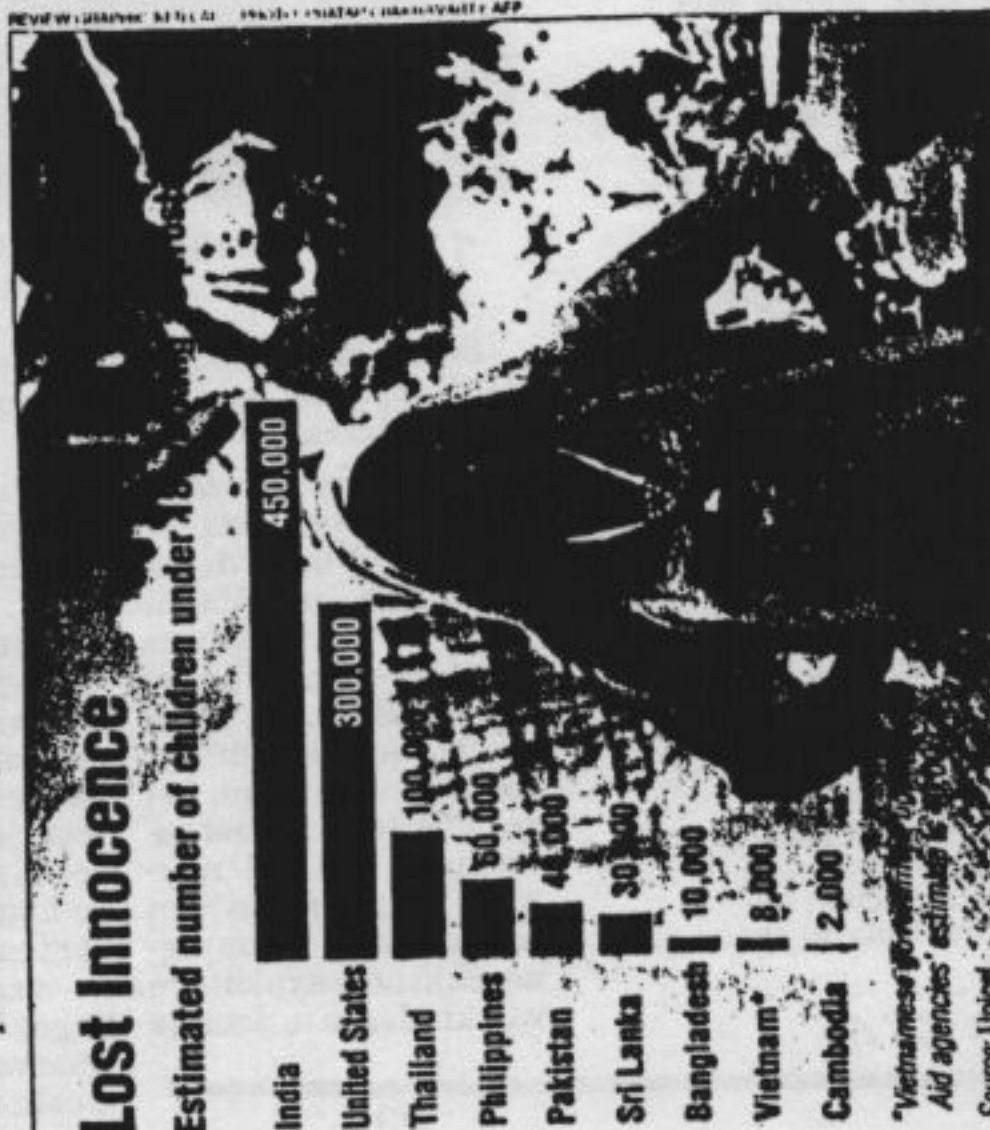
Though poverty drives women and children into prostitution, prosperity is no automatic cure. Take the example of Japan: In Asia's wealthiest country, part-timers—including teenage girls—flit in and out of the sex industry to earn extra spending money (see story on page 29).

Often, prosperity simply brings the opportunity to indulge more exotic tastes. Japan and Taiwan have clubs catering exclusively to women, staffed by young men; Macau is a popular destination for Asian high-rollers with a taste for gambling and Eastern European women. In Kuala Lumpur, police in May busted a sex-for-hire ring that involved local televi-

sion actresses; local newspapers said the women charged M\$3,000 (\$1,200) a throw.

Away from that nothing is going to wipe out the sex industry, pressure groups are concentrating on fighting child prostitution. They have scored victories this year with the convictions of a Swedish and a British pederast for acts committed in Thailand and Cambodia, respectively. Yet they acknowledge that a few high-profile cases won't shut down the lucrative industry.

Aid workers say very few child prostitutes ever return to their home villages, or if they do, they rarely stay. Fitting back in is hard, especially if word gets out about what they were doing. Yet as they serve out their youth in brothels, many still dream of a better life. "We don't need to be angry with our parents for doing this," says 16-year-old Phay Salis, who was sold into a Phnom Penh brothel. "We need to think about what we will do in the future."

Lost Innocence

Estimated number of children under 15

On Other Pages

- 26 On the Margin
- 27 Doing the Dirty Work
- 29 Strange Moves
- 32 Business Decision

Student wacht doodstraf AD 16/1

MANILA - De 23-jarige Nederlandse student L. van E. hangt in de Filippijnen de doodstraf boven het hoofd wegens pedofilie. Hij is op 10 januari samen met een 32-jarige Duitser opgepakt. Zij zouden twee meisjes — tussen de 9 en 14 jaar — 225 gulden hebben geboden en ze naar een hotel in Manila hebben meegenomen.

Pedofiele Nederlander wacht wellicht doodstraf

Van onze verslaggever

AMSTERDAM YK 16-1
Een 23-jarige Nederlandse student hangt in de Filippijnen de doodstraf boven het hoofd, omdat hij zich schuldig zou hebben gemaakt aan pedofilie. De Nederlander is op 10 januari samen met een 32-jarige Duitse zakenman opgepakt.

De Nederlander en de Duitser zijn volgens een Filippijnse persbureau in Boracay opgepakt. Beiden hebben volgens de politie twee jonge meisjes tussen de negen en veertien jaar ongeveer 225 gulden geboden en ze naar een hotel in Manila meegenomen. Daar zouden ze 'perverse handelingen' met de kinderen hebben gepleegd die ze zouden hebben gefilmd.

Doodstraf dreigt voor Nederlander NR 16/1

MANILLA, 16 JAN. Een 23-jarige Nederlandse student hangt in de Filippijnen de doodstraf boven het hoofd omdat hij zich schuldig zou hebben gemaakt aan pedofilie. De Nederlander is op 10 januari samen met een 32-jarige Duitser opgepakt, omdat ze jonge meisjes geld zouden hebben geboden om in een hotel 'perverse handelingen' te plegen en dat op film vast te leggen. Het ministerie van buitenlandse zaken in Den Haag heeft de arrestatie bevestigd.

Lot Nederlander in Manila onzeker

DEN HAAG - Het lot van de 23-jarige Nederlander L. van E. die in de Filippijnen is aangehouden wegens pedofilie, is onzeker. De Nederlander zou zich schuldig hebben gemaakt aan perverse handelingen met kinderen, die hij ook zou hebben gefilmd. ADH/1

Student gepakt op Filippijnen MVMW 16-1

MANILLA - De 23-jarige Nederlandse student L. van E. hangt op de Filippijnen een zware straf boven het hoofd omdat hij zich schuldig zou hebben gemaakt aan pedofilie. De Nederlander is op 10 januari samen met een 32-jarige Duitser gearresteerd bij Boracay in het midden van het land. Beiden hebben volgens de politie twee jonge meisjes tussen de 9 en 14 jaar ongeveer 225 gulden geboden. In een hotel in Manila zouden ze vervolgens 'perverse handelingen' met de kinderen hebben gepleegd en die daden hebben gefilmd. Het ministerie van buitenlandse zaken kon de arrestatie nog niet bevestigen.

Nederlander vast wegens pedofilie PAR 16-1

MANILA - Een 23-jarige Nederlandse student, L. van E., zit op de Filippijnen in de cel wegens kindermishandeling. Hij is op 10 januari samen met een 32-jarige Duitser opgepakt.

De mannen zijn volgens het Filippijnse Persbureau (PNA) bij het station van Boracay in het midden van het land opgepakt. Beiden hebben volgens de politie twee jonge meisjes van negen à veertien jaar vierduizend peso (ongeveer 225 gulden) geboden en ze naar een hotel in Manila meegenomen. Daar zouden ze 'perverse handelingen' met de kinderen hebben gepleegd en die ook hebben gefilmd. (AFP, AP)

Aanklage wg. Kindersex

Manila - Ein deutscher Geschäftsmann und ein niederländischer Student müssen auf den Philippinen wegen Kindesmissbrauchs vor Gericht. Die beiden Touristen wurden beim Sex mit zwei neun und 14 Jahre alten Mädchen erwischt. Ihnen droht bis zu lebenslange Haft.

512 17.01.96

Doodstraf dreigt voor student uit Nederland Geld 16/1

MANILLA (AFP) - Een 23-jarige Nederlandse student hangt in de Filippijnen de doodstraf boven het hoofd. Hij zou zich schuldig hebben gemaakt aan pedofilie, seks met minderjarigen. De Nederlander is op 10 januari samen met een 32-jarige Duitser opgepakt. Het ministerie van buitenlandse zaken kan de arrestatie nog niet bevestigen. De Nederlander en de Duitser zijn

volgens het Filippijnse persbureau PNA bij het station van Boracay in het midden van het land opgepakt. Beiden hebben volgens de politie twee jonge meisjes tussen de negen en veertien jaar ongeveer 225 gulden geboden en hen meegenomen naar een hotel in Manila. Daar zouden ze 'perverse handelingen' met de kinderen hebben gepleegd en die daden ook nog eens hebben gefilmd.

Nederlandse student op Filippijnen voor pedofilie opgepakt

TEL 16-1 Van onze correspondent Jos van Noord

BANGKOK, dinsdag
Een 23-jarige Nederlandse student is door de politie in de Filippijnen gearresteerd wegens seksueel misbruik van kinderen.

De student, L. van E., wiens woonplaats in Nederland door de zedenpolitie in Manila niet is vrijgegeven, werd ingerekend op het eiland Boracay. Hem wacht een langdurige gevangenisstraf, nu het sekstoerisme en met name pedofilie het mikpunt vormen van een presidentiële campagne. Seksuele exploitatie van kinderen is door de

justitiële autoriteiten in de Filippijnen onlangs bestempeld als een 'weezinwekkend misdrijf'.

Samen met Van E. werd ook de 32-jarige Duitse zakenman Thomas B. ingerekend. Volgens een politiewoordvoerder hadden de Europeanen twee zeer jonge meisjes, acht en veertien jaar, f 250 geboden en hen van het eiland meegenomen naar een hotel in Manila, waar zij 'perverse handelingen' met hen pleegden, waarvan zij video-opnamen maakten.

Het Nationaal Opsporings Bureau van de Filippijnse politie nam de videocamera met de banden in beslag, evenals een stuk touw, waarmee de Nederlander en de Duitser de kinderen aan handen en voeten zouden hebben gebonden.

Tegelijk met de Nederlander en de Duitser werd een 72-jarige Fransman aangehouden. Hij wordt er van beschuldigd in zijn hotelkamer twee meisjes, 12 en 13 jaar, te hebben verkracht.

Trouw WOENSDAG 17 JANUARI 1996

'Berechting sekstoerist effectiever in Nederland'

Van een onzer verslaggevers
AMSTERDAM - ChildRight Worldwide, een Nederlandse organisatie die wereldwijd strijdt tegen de exploitatie van kinderen, wil dat Den Haag de Filippijnse regering verzoekt een Nederlander uit te leveren, die daar werd gepakt voor seksueel misbruik van kinderen.

ChildRight wil dat de 23-jarige man in Nederland wordt berecht. Er is geen uitleveringsverdrag tussen Nederland en de Filippijnen.

De Nederlander is 10 januari aangehouden, waarschijnlijk wegens pedofilie. De man werd op het eilandje Boracay gearresteerd samen met een 32-jarige Duitser. Ze zouden twee meisjes van 9 en 14 jaar 225 gulden hebben geboden. In een hotel in Manila zouden ze perverse handelingen met de kinderen hebben gepleegd en die ook op video hebben vastgelegd. Over de straf die de Nederlander op de Filippijnen kan krijgen - als hij schuldig is - bestaat onduidelijkheid. Het ministerie van buitenlandse zaken weet nog niet waar de Filippijnse justitie de man van beschuldigt. Volgens ChildRight staat op de Filippijnen op misbruik van kinderen sinds kort de doodstraf. Het is één van de argumenten van de organisatie om bij de Nederlandse regering aan te dringen op een uitleveringsverzoek. „We zijn om humanitaire redenen tegen de doodstraf”, aldus woordvoerder Tamar Schrofer. Childright

zegt dat van de berechting van de Nederlander in eigen land een voorbeeldfunctie kan uitgaan. De Filippijnse overheid heeft onlangs de straffen voor 'afschuwelijke misdaden' (heinous crimes) aanmerkelijk verzwakt. Zo staat op verkrachting inmiddels de doodstraf. Maar de Filippijnse ambassade in Den Haag kon gisteren niet met zekerheid zeggen of ook pedofilie als kapitaal misdrijf wordt aangemerkt. Volgens Gerard Prickaerts, die voor Amnesty International de mensenrechtensituatie op de Filippijnen volgt, geldt pedofilie daar sinds twee maanden wel degelijk als een misdrijf waarvoor de doodstraf kan worden geëist. „Er is alleen nog discussie over de leeftijdsgrens van slachtoffers bij pedofilie.”

Vakantiebeurs

Nederlandse organisaties die voor kinderrechten opkomen voerden vorige week tijdens de Vakantiebeurs actie tegen seksuele uitbuiting van kinderen (en volwassenen) in met name Aziatische en Latijnsamerikaanse landen. Mr. Stan Meuwese van de kinderrechten-organisatie Defence for Children in Amsterdam, één van de groeperingen die meedeelde aan de actie, is in zekere zin niet ongelukkig met het feit dat er „nu ook eens een Nederlander is opgepakt op de Filippijnen.” Meuwese: „We hebben hier altijd een houding van: Nederlanders doen dat niet, kinderen misbruiken.” Berechting van verdachten van sek-

suele misdrijven die in het buitenland zijn gepleegd, is in Nederland in beginsel mogelijk. Als een Nederlander elders een delict pleegt dat én in het buitenland zelf, én in Nederland strafbaar is, kan vervolging hier plaats vinden. Maar een misdrijf zoals seksueel misbruik van een kind tussen 12 en 16 jaar, is in Nederland slechts vervolgbaar na een klacht door het slachtoffer of zijn/haar ouders. Bij de kinderprostitutie in Aziatische landen kan dat laatste moeilijk liggen.

Niet toegesneden

Meuwese is, in tegenstelling tot ChildRight Worldwide, niet direct een voorstander van uitlevering van de verdachte Nederlander. „Het zou toch beter zijn als het delict eerst in het land zelf aan de orde werd gesteld. Want de Nederlandse wetgeving is helemaal niet goed toegesneden op dit soort zaken. In de eerste plaats moet er een klacht liggen, dat kon wel eens heel moeilijk worden. Vervolgens zit je met de bewijslast. Stel het proces-verbaal van de Filippijnse politie deugt niet. Dan zou de verdachte in Nederland op grond van een vormfout vrij kunnen komen. Ik ga er vanuit dat, als zo iemand op de Filippijnen is opgepakt, er wel iets ernstigs aan de hand is. Anders sluiten ze zo'n toerist daar niet op.”

Vorig jaar juni werd een Zweedse sekstoerist in eigen land veroordeeld

Pleidooi voor seksverdachte KD 17-1

Amsterdam - De doodstraf gaat 'een beetje te ver'. ChildRight Worldwide, de organisatie van Nobelprijswinnaars die vecht voor de rechten van kinderen, wil daarom dat de 23-jarige Nederlandse student die op de Filippijnen is opgepakt op verdenking van seksuele handelingen met jonge meisjes, wordt uitgeleverd aan Nederland. Hij zou dan hier worden berecht. Recent is in de Filippijnse senaat een wetsvoorstel ingediend om de doodstraf op te leggen voor seks met kinderen.

tot drie maanden cel wegens seksueel misbruik van een jongen in Thailand. In een reactie op deze gerucht makende zaak bood ChildRight Worldwide staatssecretaris Schmitz (justitie) toen een petitie aan waarin werd gepleit voor de vervolging van Nederlandse sekstoeristen in eigen land. Maar tot dusver heeft in Nederland heeft een dergelijke zaak nog nooit gespeeld. En of het ooit zo ver komt is ook zeer de vraag. Minister Sordrager (justitie) liet juli 1995 in antwoorden op Kamervragen van de RPF weten dat er nogal wat praktische hindernissen zijn voor het vervolgen van sekstoeristen voor delicten die elders zijn gepleegd. Bewijsvergaring bij seksuele delicten is in eigen land gewoonlijk al erg moeilijk, schreef zij. „Het gaat vaak om één tegen één-situaties waarin verdachte en slachtoffer tegengestelde verklaringen afleggen.”

Maar, merkte Sordrager op, indien mogelijk zal Nederland voldoen aan

Nederlander in Manila op zeer korte termijn voor de rechter TR 19/1

DEN HAAG (ANP) - De 23-jarige Nederlander die onlangs samen met een Duitser op de Filippijnen werd gearresteerd wegens seksueel misbruik van twee minderjarige meisjes, moet zich verantwoorden wegens overtreding van de speciale wet tegen misbruik van kinderen. De Nederlander wordt volgens de Filippijnse krant Philipian Star op korte termijn voorgeleid voor de regionale rechtbank in Manila. Het Nationale bureau voor onderzoek zal extra punten van beschuldiging inbrengen wegens misbruik. Dit omdat ze de meisjes meerdere malen, zowel in Manila als op het eiland Boracay vastgebonden zouden hebben en dan misbruikt.

een buitenlands verzoek de vervolging van een sekstoerist over te nemen, „bijvoorbeeld nadat deze op heterdaad is betrapt op seksueel misbruik van een minderjarige” of als de buitenlandse autoriteiten anderszins 'hard' kunnen maken dat de Nederlander zich aan een dergelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt.

CompuServe zensiert mit dem Beil

Nicht nur pornographische Mailboxen werden verbannt – Diskussionsforen über Kindesmißhandlung und Online-Treffs von Schwulen und Lesben gehen ebenfalls vom privaten Netz ■ Aus Berlin Niklaus Hablützel

Die Selbstzensur des Online-Dienstes CompuServe droht zum Bumerang zu werden. Am 27. Dezember gab die deutsche Niederlassung des US-amerikanischen Unternehmens bekannt, sie habe für ihre Kunden den Zugang zu etwa 200 sogenannten Newsgroups gesperrt, weil sie nach Auffassung der Münchener Staatsanwaltschaft illegales, pornographisches Material enthielten. Seither reißen die Proteste nicht mehr ab. CompuServe, einer der ältesten und angesehensten Online-Dienste, ist dabei, seinen Ruf zu verspielen.

Kunden von CompuServe hatten im Internet ein eigenes, von

den Managern des Online-Dienstes nicht kontrollierbares Forum eingerichtet. Bisher beschäftigten sich die Beiträge hauptsächlich mit technischen Fragen. Seit dem 27. Dezember dürfte „alt.Online-service.CompuServe“, so der Name, eines der am häufigsten aufgerufenen Internetforen sein. Die Zahl der Beiträge wächst stündlich an, schon werden die ersten Boykottaufrufe verfaßt, und immer mehr CompuServe-Kunden in aller Welt erklären, daß sie ihren Vertrag so schnell wie möglich kündigen wollen.

Die Stimmen, die anfangs noch für Verständnis wärbten, werden

immer seltener. Sie haben einen schweren Stand, denn CompuServe hat mit einem Handstreich nicht nur den Zugang zu solchen Newsgroups gesperrt, die seit langem für offensichtlich kriminelles Material, etwa für Kinderpornographie, bekannt sind. Der Selbstzensur fiel praktisch alles zum Opfer, was irgendwie mit Sexualität zu tun hat, unter anderem auch sämtliche Foren von Schwulen und Lesben, die alles andere als Pornographie verbreiten. Meist geht es um Kontakte, Milieukultur oder schlicht um Lebenshilfe, wie schon die Titel verraten.

Deutsche CompuServe-Kun-

den dürfen zum Beispiel nicht einmal mehr bei „gay.Net.Haushalt“ um Rat fragen, auch die Gruppe „gay.Net.Behinderte“ fällt unter das Verbot, ebenso „soc.Support.Youth.Gay-lesbian-bi“, ein Forum, das sich um die Opfer sexueller Diskriminierung kümmert. CompuServe versichert, die gesperrten Gruppen seien von der Münchner Staatsanwaltschaft ausgewählt worden, der Online-Dienst habe darauf keinen Einfluß gehabt. Der Sprecher der Staatsanwaltschaft sagte allerdings am Freitag abend, man habe keinerlei Druck ausgeübt. Schon zuvor hatte im Internet niemand so recht an

die Opferrolle des Datenhändlers glauben mögen, der versichert, möglichst eng mit den deutschen Behörden zusammenarbeiten zu wollen. Nach der Erklärung des Staatsanwaltes stand fest, daß CompuServe selbst reinen Tisch gemacht hatte. Tatsächlich ist nur schwer vorstellbar, wie Diskussionsgruppen mit dem Titel „alt.Sex.Religion“ oder „alt.Politics.Sex“ in den Verdacht der Pornographie geraten könnten. Beide beschäftigen sich mit dem genauen Gegenteil, nämlich mit der Rolle der Sexualität in verschiedenen Religionen wie auch verschiedenen politischen Systemen.

TAL 02.01.96

schwimmen oder Hähnchenbrust erhalten konnte. Aus Protest gegen die restriktive Internetpolitik des US-Kongresses haben sich in einer konzertierten Aktion in der zweiten Dezemberwoche täglich bis zu 50.000 aufgebrachte Internetnutzer per Telefon, Fax und E-Mail bei den Abgeordneten bedauert. Die „Brust-Sperrung“ wurde von America Online sehr schnell wieder aufgehoben. Mit ähnlichen Nebenwirkungen ist natürlich auch bei der Aktion des Münchner Kriminalamtes zu rechnen. Diese Zensuraktion ist wirklich ganz und gar albern. Und ineffektiv noch dazu. Für Leute, die Schweinkram ins Netz bringen wollen, ist es eine Kleinigkeit, ihr

Material ganz einfach in einer anderen Newsgroup mit harmlosem Namen unterzubringen. **Aber ganz ohne Kontrolle geht es doch auch nicht?** Wenn man es mit den Negativen einer neuen Technologie aufnehmen will, hilft im Regelfall nur ein Verfahren, das selbst auf dem technischen Niveau dieser neuen Technologie konzipiert ist. So sind bereits vor einigen Monaten in den USA Zusatzprogramme entwickelt worden, die es Eltern erlauben, die Computer, die von ihren Kindern benutzt werden, so einzurichten, daß die Kinder keine sex- oder gewaltverherrlichenden Inhalte auf den Bildschirmen holen können. Und bei Erwachsenen, die im Internet unterwegs sind, setze

Wenn sich jemand für Schweinkram interessiert, interessiert er sich halt dafür. Davon geht die Welt nicht unter

zu Gesicht bekommen, geschweige denn einen Kinderporno. **Machen Sie es sich da nicht zu leicht? Muß man im Einzelfall nicht doch etwas unternehmen?** Sicherlich. Aber man darf in Sachen Internet nicht mit der Hammermethode vorgehen. Das Landeskriminalamt und die Staatsanwaltschaft in München haben den Internetprovider „Com-

puServe“ genötigt, den Zugang zu 200 Internet-Newsgroups zu sperren, weil in einigen von ihnen Pornobilder und Sexvideos von privaten Anbietern aufgetaucht sind. Die deutsche Zensuraktion, die sich auf vier Millionen CompuServe-Kunden in 140 Ländern auswirkt, hat in den USA unmittelbar zu Protesten geführt. Die Amerikaner kennen die Nebeneffekte solcher Rundumschläge nämlich bereits.

Dort hatte Anfang Dezember der Internetprovider „America Online“ alle Newsgroups, in denen das Wort „Brust“ vorkommt, gesperrt. Das Ergebnis war, daß plötzlich auch Newsgroups storniert waren, in denen man Informationen über Brustkrebs, Brust-

Boykottiert CompuServe!

die amerikanische Regierung, die Grundlage von allem ist die Wirtschaft. Wenn genügend Leute einem Boykott folgen, wird sie das in die Knie zwingen. (Larry Zeigler)

– Hört doch auf, mit CompuServe herumzupielen! Geht zu einem echten Internet Provider und lernt das Ab! Das ist viel billiger, und die Onlinedienste werden so- wieso bald selbst diesen Weg gehen müssen. **Monika Messbauer.**

TAL 02.01.96

„Nicht die Anbieter, die Nutzer sind das Problem“ Interview mit dem Medienphilosophen und Internetexperten Mike Sandbothe, wissenschaftlicher Assistent an der Uni Magdeburg, über „Schweinkram“ im Internet

Was läßt sich gegen überlebensfähige Kinder pornos von privaten Anbietern unternehmen?
Die Antwort eines radikalen Demokraten würde da lauten: So lange Leute niemanden in seiner Freiheit beeinträchtigen und unter sich bleiben, sollten wir sie hinnehmen. Wir können diese Menschen nicht einfach abschaffen. Das eigentliche Problem scheint mir viel weniger bei den Anbietern zu liegen als bei den Nutzern. Genauso, wie ich im normalen Leben nicht nach Or-

kaufen kann, genauso sollte ich auch im Internet diejenigen Bereiche meiden, in denen sich Leute mit üblen Vorlieben treffen. Sie dürfen sich die Sache nicht so vorstellen, als ob ich nur das Internet einschalten muß, und schon stecke ich mit beiden Augen mitten drin in der Pornographie. Das ist nicht der Fall. Ich muß ihnen stehen, ich verstehe die Leute nicht, die sich an ihren Internet-computer setzen und dann bei Beate Uhse oder einem Kinderporno landen. Da muß man schon gezielt suchen und allerhand Tricks beherrschen. Ich bin jetzt seit zwei Jahren im Internet unterwegs und habe noch keinen einzigen nackten Hintern oder Busen

aufhören, den Netzzugang zu zensieren. Ich gebe Ihnen dafür sechs Monate Zeit. **William R. Meredith**
– Ich zitiere aus der Pressemitteilung von CompuServe: „Wir haben heute 500.000 Kunden in Westeuropa und wollen diese Zahl im nächsten Jahr verdoppeln.“ Daß ich nicht lache. Tschüß, CompuServe!
an480876@anon.penet.fi
– Was mich so anwidert, ist, daß CompuServe alle Newsgroups gesperrt hat, die ihnen die deutschen Behörden genannt haben. Man stelle sich vor, daß die deutsche Regierung einem Geschäftsunternehmer Vorschriften macht! Was denken die Leute, wenn das in den USA ge-

schicht. Darüber ist jetzt eine ernsthafte Diskussion fällig. (Robert Berkowitz)
– Gute Arbeit, Jungs! Hat das Wort „Rückgrat“ noch eine Bedeutung für euch? Glaubst CompuServe wirklich, daß seine Kundenbasis das hinnimmt und zur Tagesordnung übergeht? Ein Massenaustrug zu anderen Internetprovidern dürfte die richtige Antwort sein.
– Ich bin so glücklich darüber, daß CompuServe es auf sich genommen hat, darüber zu entscheiden, was ich im Internet sehen kann. Natürlich habe ich das einzige getan, was in meiner Macht steht. Ich habe den Vertrag gekündigt. Mag sein, daß es Ihr Recht ist, die Geschäfte zu füh-

ren, wie Sie es wollen, mein Recht ist es, Ihnen zu sagen, daß Sie mich am Arsch lecken können. **cimpson@tcl.com (happy camper)**
– Wenn ihr Zeit habt in dieser Woche, ruft doch die deutschen Botschaften und Konsulate an, und macht ihnen euren Standpunkt klar. **Lawrence Lee, Vancouver**
– Interessante Taktik! **Clint Bradford**
– Das einzige, was die verstehen, ist, daß wir ebenso viele Verträge kündigen, wie sie in Deutschland haben. Wir brauchen 500.000 Kündigungen! **cimpson@ilinkgr.net**
– Richtig! Unabhängig davon, ob CompuServe selbst schuld ist, die deutsche oder

Die Kunden hatten vorgesorgt. Seit CompuServe einen Zugang ins Internet anbieten, gibt es auch eine Newsgroup zu diesem Thema. In „alt.online-service.compu-serve“ kamen bisher vor allem technische Probleme zur Sprache. Seit den Rundumschlag gegen den Sex quillt das Forum über. In zwei Tagen gingen gut tausend Beiträge ein.
– „Nach 12 Jahren habe ich jetzt meinen Zugang zu CompuServe gekündigt. Und ich fühle mich so gut dabei. Nicht einen Cent bezahle ich dafür, daß eine Firma das Gefühl hat, sie müsse zensieren, was ich lesen will. Wenn Sie wieder ein Geschäft mit mir machen wollen, müssen Sie

schwimmen oder Hähnchenbrust erhalten konnte. Aus Protest gegen die restriktive Internetpolitik des US-Kongresses haben sich in einer konzertierten Aktion in der zweiten Dezemberwoche täglich bis zu 50.000 aufgebrachte Internetnutzer per Telefon, Fax und E-Mail bei den Abgeordneten bedauert. Die „Brust-Sperrung“ wurde von America Online sehr schnell wieder aufgehoben. Mit ähnlichen Nebenwirkungen ist natürlich auch bei der Aktion des Münchner Kriminalamtes zu rechnen. Diese Zensuraktion ist wirklich ganz und gar albern. Und ineffektiv noch dazu. Für Leute, die Schweinkram ins Netz bringen wollen, ist es eine Kleinigkeit, ihr

CompuServe ist nur der Anfang

TAZ
4-1

Frau Saubermann hat gründlich zugeschlagen: Zum Jahreswechsel wurden nicht nur alle Newsgroups vom CompuServe-Rechner gelöscht, die mit *alt.sex* oder *alt.binaries.pictures* beginnen. Man hat man auch gleich die Diskussionsgruppen der Lesben und Schwulen von der Platte geputzt. Prima, Jungs, weiter so! Das ist genau die antiseptische Atmosphäre, auf die wir im globalen Dorf schon lange warten.

Daß dabei deutsche Staatsanwälte ihre Finger im Spiel haben, ist kein Zufall. Es muß ein schrecklicher Gedanke in ihren Köpfen sein, daß es ein Massenmedium gibt, das keinerlei staatlichen Kontrollinstanzen unterliegt. Also müssen Gesetze her, die vorschreiben, was erlaubt ist und was nicht. Um sie im Parlament und vor allem in der Öffentlichkeit durchsetzen zu können, bedarf es im Vorfeld einiger Strategien. Das Rezept ist einfach: Man nehme ein paar spektakuläre Einzelfälle, ein paar geschickt lancierte Pressemeldungen, einen

Bericht, ein Interview bei Nina Ruge - und schon steigen die Emotionen hoch und damit die Bereitschaft zu weiteren Kontrollmöglichkeiten. Das hat schon beim Großen Lauschangriff hervorragend funktioniert.

LOOPBACK
Heute von Dieter Gröning, freier Lektor und seit vielen Jahren CompuServe-Kunde
70007.5047@compuserve.com

Als nächstes sucht man sich einen Internet-Provider und macht eine medienwirksame Hausdurchsuchung. Keinen von den kleinen, das würde versanden. Auch nicht die Telekom, die steckt mit Hotlines und Schmuttel-Btx selbst so tief im Sexgeschäft, daß man schwerlich Gut und Böse unterscheiden könnte. CompuServe ist ideal, von pornographischen Inhalten völlig unbelastet. Man konnte davon ausgehen, daß der Online-Dienst aus Columbus/

Ohio mit Einwählknoten in allen größeren deutschen Städten mitspielt. Harten Sex hat es bei CompuServe noch nie gegeben, und Kinderpornographie schon gar nicht.

Und so kam es, wie es kommen mußte: CompuServe hat im Einvernehmen mit der Münchner Staatsanwaltschaft alles abgeklemmt, was irgendwie nach Sex aussah. Sehr medienwirksam und genau zum richtigen Zeitpunkt. So kurz nach Weihnachten sind die Leute für solche Themen sensibilisierbar.

Aber CompuServe ist nicht das Internet, und das ist gut so. Wenn das globale Dorf, der Cyberspace oder welche Metapher man auch immer benutzen möchte, für alles und jeden offen sein will, wird man nach Wegen suchen müssen, mit so extremen Auswüchsen wie Kinderpornographie umzugehen. Münchener Staatsanwälte und Manager von kommerziellen Online-Diensten sind dafür nicht zuständig und werden es hoffentlich auch nie sein.

Üble Auswüchse der „Meinungsfreiheit“

betr.: „Zensur im Cyberspace“, „Die Moral der Biedermänner“, taz vom 30./31. 12. 95, „CompuServe zensiert mit dem Beil“, taz vom 2. 1. 96

[...] Zur „Meinungsfreiheit“ im Internet und der sonstigen Online-Dienste geht anscheinend die Diskussion erst los. Die Ethikkontrollstellen etc. wachen erst jetzt so langsam auf. Die selbstauferlegte „Netikette“ reicht scheinbar nicht aus, solch üble Auswüchse der „Meinungsfreiheit“ wie die Verbreitung von Kinderpornographie zu verhindern. Gehört diese von CompuServe aktuell auferlegte Einschränkung der Informationsfreiheit nicht schon längst zum Nicht-Online-Alltag, oder wo sonst kann ganz offiziell jeder diese Art von Informationen beziehen?

Bisher war das Internet der Wissenschaft vorbehalten; was kann ansonsten erwartet werden, wenn es der Allgemeinheit zugänglich gemacht wird, als - neben dem weltweiten Warten - weltweite

Werbung und weitweites Wissen? Soll die weltweite Verbreitung von Informationen mit modernster Technik bald nur noch den Beigeschmack haben, auch jedem „Hinterwäldler“ seinen Zugang zu digitaler Pornographie und Gewaltdarstellung durchsetzt mit Werbeblocks zu ermöglichen? Wird dafür die Atmosphäre durch fortwährende Satellitenstarts zerstört, um diese Art der „Kommunikation“ zu realisieren? [...]

Rolf Wallenwein, Mannheim

Laßt die Dummen nicht an die Macht. Vielen Dank für Eure auf richtige und objektive Berichterstattung!
Siegfried Elsner

Daß es ausgerechnet in München zu einem Ausbruch der „virtuellen Moral“ kommt, darf uns alle nicht weiter wundern. Wer unter dem „Kreuz“ zum „Biedermann“ erzogen worden ist, kann natürlich sofort zum „Oberverdachtschöpfer“ aufsteigen. Wo bleibt die Entschlußfreude der „Biedermänner“ bei rechtsradikalen Kommunikationsnetzen?

Achim Meyer-Heithuis, Hannover

nigen Mitstreitern aus der Münchener Szene die „Interessengemeinschaft Datenkommunikation“ (IDK) gegründet hat, rufen ihn ständig verunsicherte Mailbox-Betreiber an und bitten um juristische Rat. Die monatlichen IDK-Treffen im „Sofia-Grill“ in der Lindwurmsstraße sind gut besucht, und Gesprächstermine mit Polizei und Presse muß er auch noch absolvieren.

Inzwischen zweifeln Juristen, ob es überhaupt zu Anklagen gegen ihn oder gar die großen Dienste wie T-Online und CompuServe kommt. Beide, Polizei wie Mailbox-Betreiber, bewegen sich juristisch auf schwankendem Boden. Die Strafverfolgungsbehörden lauern zwischen Fernmeldeanlagen-Gesetz, Presse- und Strafrecht herum. Mailbox-Betreiber klagen über Willkür, sehen ihre Existenz bedroht und versuchen, sich selbst rechtlich abzusichern. Die IDK will gegen schwarze Schafe in den eigenen Reihen vorgehen (Adresse: IDK, Hofangerstraße 45, 81735 München, E-Mail: IDK(at)whocares.cube.net).

„Die Rechtslage ist nicht so klar, wie die Polizei immer tut“, moniert der Münchener Rechtsanwalt Christian Czarnich. Außer bayerische Gerichtsurlaube geben ihm recht: Danach sind Mailbox-Moderatoren („Sysops“) für den Inhalt ihrer Systeme nur so weit verantwortlich wie ein Verleger für den Anzeigenteil seiner Zeitung. Anwalt Czarnich favorisiert einen „Carrier-Status“ für Mailboxen. Nach diesem Modell hätte der Anbieter erst dann, wenn ihm rechtswidrige Umtriebe bekannt werden. So regelt es der Staatsvertrag mit der Telekom, die die Leitungen für „T-Online“ bereitstellt.

Auch dort gelobt man Besserung: Anfang Juli wurde das Btx-Selbstkontrollgremium (BSK) aus der Taufe gehoben, in dem Vertreter der Anbietervereinigungen, der Telekom und Andreas Calov vom Btx-Teilnehmerschutzverein sitzen. Auf diesem ersten Treffen einigte man sich auf einen Verhaltenskodex, wonach sich die Anbieter verpflichten, keine Programme mit „rechts- oder sittenwidrigen“ Inhalten zu bringen. Dialogdienste sollen die eingesetzten Sex-Animateure kennzeichnen und für „lückenlose Kontrolle“ der Gesprächsbeiträge sorgen.

Bislang stießen diese Richtlinien bei den einschlägigen Anbietern jedoch auf taube Ohren: „Nach ein paar Monaten Zurückhaltung geht das Treiben munter weiter“, hat

Wirtschaftsinformation für Menschenhändler

Bis letzten Juli war die Welt für ihn in Ordnung gewesen. Auch noch morgens um sieben. „Um die Zeit lege ich noch im Bett“, sagt Werner Niedermeyer. Ebendort befindet er sich auch an jenem Tag zu Beginn der Sommerferien, als es gegen sieben Uhr an seiner Tür klingelt. Frau und Kinder in Urlaub, endlich in Ruhe ausschlafen geht nicht, es läutet Sturm. „Des kann nur G'scheits sein“, vermutet Niedermeyer und zieht die Decke über den Kopf, um weiterzuschlafen. Doch daraus wird nichts. Holzsplitter, die Tür ist aufgebrochen. Im Wohnzimmer stehen vier Polizeibeamte und halten dem 37-jährigen Familienvater einen Hausdurchsuchungsbefehl unter die Nase. Niedermeyer - im Hauptberuf Produktmanager eines Multimedia-Verlages - steht unter dem dringenden Verdacht, über seine Mailbox pornographische, Schriften verbreitet zu haben.

So steht es im richterlichen Durchsuchungsbefehl, den die Beamten pflichtbewußt befolgen. Als sie wieder gehen, nehmen sie die gesamte Computeranlage mit. Rechner, Modems und Datenträger, alles säuberlich in Kartons verpackt, konfisziert.

Im November hat Niedermeyer seine Rechner zurückerhalten, doch ermittelt nun die Staatsanwaltschaft gegen ihn und 50 andere Anbieter aus Mailboxen und Onlinediensten. Rund 250 Anbieter hat die Arbeitsgemeinschaft EDV (AG EDV) der Kriminalpolizei seit ihrer Gründung zu Jahresbeginn überprüft. Neben Wirtschaftskriminalität, indizierten Computerspielen und Nazi-Propaganda sind Verstöße gegen den Paragraphen 184 des Strafgesetzbuches am häufigsten: Gewalt-Pornographie wird ebenso in Mailboxen und Online-Foren gehandelt wie Bilder und Texte, die sexuellen Mißbrauch von Kindern zum Inhalt haben.

Angebot zum Sexualmord in der Telekomleitung
„Magst Du was Junges?“ Das war noch die harmloseste Frage, die sich der Augsburger Journalist Detlef Drewes bei seinen Recherchen im Bildschurtext der Telekom (jetzt: „T-Online“) anhören durfte. Nach dem Vorgeplänkel

Wer ist nun schuld? fragt sich Drewes. Die Telekom fühlt sich nicht verantwortlich, die Betreiber der Sextreffs fühlen sich unschuldig, Dinge keine Zeit hat. Seit er mit ei-

weil sie mit ihren „Allgemeinen Geschäftsbedingungen“ die rechtliche Verantwortung für den Inhalt der Gespräche auf die Teilnehmer abwälzen. Und die Polizei fühlt sich hilflos, weil sie weder Personal noch Know-how hat, um mit dem technologischen Stand fertig zu werden. Zwei Monate lang bot Drewes T-Online-Mitschnitte an wie sauer Bier, doch weder die Kriminalpolizei in Augsburg noch das bayerische Landeskriminalamt wurden aktiv. „Wir kommen bei Gelegenheit zurück“, hieß es im Januar.

Im Februar wurde nach dem Vorbild der bundesweit operierenden „Zentralen Auswertungsstelle Kinderpornographie“ in Stuttgart in Bayern die „Arbeitsgemeinschaft EDV“ eingerichtet, die sich mit Computerkriminalität befaßt. Acht weitere Bundesländer wollen nachziehen.

Besitz, Handel und Verbreitung von Kinderpornographie ist generell verboten, andere Pornographie darf zum Schutz Minderjähriger lediglich nichtöffentlich angeboten werden. Das wußte auch Mailbox-Betreiber Niedermeyer und zog von sich aus die Konsequenzen - wie er glaubte: „Ich habe keine pornographischen Bilder angeboten“, sagt er. An die Stories in seinem Erotik-Forum durften „nur Leute über 18“. Und schon im letzten Mai - „als das mit den Razzien losging“ - habe er die entsprechenden Texte ganz entfernt.

Nicht einmal verdient hat er an seinem Hobby, sondern, im Gegenteil, viel Geld investiert, um den „Usern“ Sextexte aus den einschlägigen Internet-Newsgruppen und CompuServe-Foren zu bieten. Und fast schon trotzig behauptet auch er: „Ich fühle mich unschuldig.“

Selbstkontrolle fällt den Netzanbietern schwer
Wie ein Porno-Händler sieht Werner Niedermeyer nun wirklich nicht aus. In Jeans und T-Shirt, den Yin-Yang-Anhänger um den Hals, sitzt er hinter seinem mit Papierstapeln und CDs beladenen Schreibtisch. Die dunkelblonden, schulterlangen Haarsträhnen könnten etwas Shampoo vertragen, aber Niedermeyer ist ein vielbeschäftigter Mann, der für solche

TAZ
5-1

Von Andrea Siebert-Wellenhofer ■ In Bayern ermittelt die Polizei auf unklarer Rechtsgrundlage gegen große Onlinedienste und kleine Betreiber von Mailboxen

Ermittler tegen Kinderpornographie im Internet gefordert

Pilotprojekt im Stuttgarter LKA sucht bereits per Computer nach Urhebern / Übernahme durch das BKA in Sicht

FRANKFURT A. M., 11. Januar. Einem verstärkten Einsatz von Polizei und Staatsanwälten gegen die Urheber von Kinderpornographie in Mailboxen und Datennetzen hat der Bundesgeschäftsführer des Kinderschutzbundes, Walter Wilken, gefordert. Bei hinreichendem Tatverdacht müssten die Betreiber der Polizei mitteilen, wer die Anbieter sind, sagte Wilken der *Frankfurter Rundschau*. „Die Polizei muß in den Netzen recherchieren“, verlangte er. Zusätzlich müsse zwischen Regierungen ein internationales Vorgehen verabredet werden, um gegen Anbieter harter Pornos im Ausland vorzugehen.

Die Gesetze seien in erster Linie dazu da, Kinder zu schützen. Deshalb müsse auch gegen die Produzenten der Bilder vorgegangen werden. Erschwerte Zugangsmöglichkeiten wie bei CompuServe reichten nicht aus, meint Wilken. Der Online-Dienst hatte Ende Dezember den Zugang zu 200 Internet-Dateien mit sexuellem Inhalt für ihre Kunden gesperrt, nachdem die Münchner Staatsanwaltschaft wegen der Verbreitung von Kinderpornographie ein Ermittlungsverfahren gegen die deutsche Tochter des Unternehmens eingeleitet hatte. Sehr bald kursierten jedoch im Internet Vorschläge, wie die Sperre umgangen werden kann.

Doch Polizeistellen, die in Mailboxen und im Internet nach Straftaten forschen, gibt es schon. Sie sind vor allem, wie auch das Beispiel Bayern zeigt, bei den Landeskriminalämtern (LKA) angesiedelt. Außerdem gibt es im LKA Stuttgart die bundesweite zentrale Auswertungsstelle „Kinderpornographie“. Sie ist ein Pilotprojekt und sucht in den elektronischen Netzen nach Kinderpornographie. Die Stelle wird nach Angaben von LKA-Mann Bernhard Fritscher bald ins Bundeskriminalamt (BKA) verlegt: „Zum einen muß meist international vorgegangen werden, zum anderen ist ein einzelnes Land personell und finanziell überfordert.“

Wenn die Beamten fündig werden, ist die Vorgehensweise für sie klar. „Mißbrauch von Kindern ist in keinem Land erlaubt“, sagt Fritscher. In Deutschland

könnten Polizei und Staatsanwälte — wie mehrfach geschehen — mit entsprechenden richterlichen Beschlüssen sogar Rechner beschlagnahmen. Sitzen die Drahtzieher im Ausland wird der Fall über das BKA an Interpol weitergegeben. Von dort gehen die Hinweise an die Behörden des jeweiligen Landes, aus dem die kinderpornographischen Angebote stammen.

Autoren anhand der Absenderkennung zu ermitteln, sei einfach, sagt Ingo Ruhmann, Vorstandsmitglied des Forums InformatikerInnen für Frieden und gesellschaftliche Verantwortung (FiFF) in Bonn. Jedes Datenpaket, daß sich seinen Weg über die verschiedenen Computer und Leitungen sucht, habe eine Teilnehmerkennung. Damit könnten auch die Absender von Bildern oder Beiträgen in Diskussionsgruppen unterschieden werden. Durch den Benutzernamen könne jeder Teilnehmer bis zu seinem lokalen Zugangsrechner zurückverfolgt werden. In diesem Computer gebe es eine Liste der Kunden, die jedem Pseudonym den wirklichen Namen zuordnet. Die Polizei vor Ort könne dann von dem Betreiber dieses

Computers verlangen, den jeweiligen Autor preiszugeben.

Nach Ruhmanns Ansicht ist es besser, die Urheber zu verfolgen und nicht die Übermittler. Für diese seien Zugänge zu einzelnen Diskussionsgruppen nicht zu kontrollieren. Schließlich könnten Online-Dienste die täglich anfallenden riesigen Datenmengen nicht alle überprüfen. Auf Inhalte — gerade bei Datenpaketen von Bildern — könne deshalb nicht geachtet werden. Das sei außerdem genauso wie bei der Post, die ja auch nicht jeden Brief auf seinen Inhalt überprüfe.

Die Staatsanwaltschaft kann bei Ermittlungen ins Ausland andere Staaten nur um Rechtshilfe bitten. Der Sprecher des Bundesjustizministeriums, Bernhard Böhm, hält die Möglichkeiten, Porno-Anbieter im Ausland zu verfolgen, für schwierig: „Wir dürfen und wollen nicht das deutsche Strafrecht den anderen Staaten überstülpen.“ Andere Länder gewährten nur dann Rechtshilfe, wenn vergleichbare Gesetze existierten und die deutschen Staatsanwälte Verdächtige konkret benennen könnten.

‘CompuServe deed op Internet aan zelfcensuur’

BERLIJN, 3 JAN. De Duitse justitie ontkent dat zij het Amerikaanse elektronische informatiebedrijf CompuServe heeft voorgeschreven welke delen van het Internet het zou moeten afsluiten voor zijf leden omdat daar mogelijk illegale pornografie is te vinden. Dat heeft het bedrijf bevestigd. De Münchense officier van justitie Manfred Wick zei gisteren dat CompuServe op eigen initiatief een lijst van verboden gebieden heeft opgesteld.

CompuServe, de grootste online informatiedienst ter wereld, geeft sinds vorige week niet langer toegang tot ruim tweehonderd zogeheten nieuwsgroepen op het wereldwijde computernetwerk Internet, omdat via deze groepen volgens de Duitse justitie onder andere kinderpornografie zou kunnen worden verspreid. Het bedrijf liet eerder weten dat de Duitse justitie een lijst had opgesteld met illegale groepen.

Daarop ontstak een storm van protest door CompuServe-gebruikers in de hele wereld die zeggen zich buitengesloten te voelen door „censuur“ en een „Duits dictaat“. CompuServe ontzegde zijn meer dan vier miljoen leden wereldwijd de toegang tot de groepen omdat het niet over technologie beschikt om alleen Duitse gebruikers af te sluiten. Bovendien zou het bedrijf ook groepen hebben afgesloten die nooit pornografisch materiaal bevatten, en discussiegroepen voor homoseksuelen. De laatste zeggen zich gediscrimineerd te voelen. Personeelsleden van CompuServe hebben eveneens gezegd dat het bedrijf te ver is gegaan.

Nieuwsgroepen zijn openbaar toegankelijke forums waar Internet-gebruikers elektronisch teksten, foto- en filmbestanden kunnen bijdragen en inzien. CompuServe is een „gealoten“ dienst voor betalende leden. Het beschikt over een eigen internationaal computernetwerk met informatie die tegen betaling toegankelijk is, maar geeft zijn leden ook toegang tot het openbare Internet. De vermeende pornografische Internet-nieuwsgroepen zijn buiten CompuServe om nog steeds te raadplegen. (AP)

Seksverbod Internet warm onthaald

FRANKFURT — De Duitse organisatie van kinder- en jeugdhulp, het Paritaetische Wohlfahrtsverband, heeft de afsluiting door CompuServe van pornografische delen van het Internet in een verklaring bevestigd.

Kritiek dat daarmee het recht op vrijheid van meningsuiting wordt aangetast, is kortzichtig, aldus voorzitter Dieter Sengling van het Wohlfahrtsverband, dat 4.000 organisaties in heel Duitsland vertegenwoordigt. „Bij de vrijheid van meningsuiting in samenhang met het recht op publicatie moet ook rekening gehouden worden met het kind“, aldus Sengling.

Ook China heeft maatregelen aangekondigd om te voorkomen dat het land via Internet met pornografie wordt overspoeld. De communistische partij en de Staatsraad, het kabinet, hebben daartoe opdracht gegeven nadat was gebleken dat er door het groeiend aantal aansluitingen op het wereldwijde elektronische netwerk ook pornografie en ander schadelijk materiaal het land binnenkomt.

Toch weer toegang tot seks op Internet

(Van een verslaggever)

AMSTERDAM — De meeste klanten van CompuServe krijgen op Internet weer toegang tot nieuwsgroepen over seks. Het Amerikaanse bedrijf CompuServe, dat toegang verschaft tot Internet, is op zijn schreden teruggekeerd nadat het vorige maand ruim tweehonderd Internet-nieuwsgroepen afsloot, volgens CompuServe onder druk van de Duitse politie.

Eind deze maand kunnen klanten van CompuServe buiten Duitsland nieuwsgroepen als *alt.binaries.erotica* en *alt.sex.fetish.feet* weer lezen. Bij het bekendmaken van het in de hele wereld afsluiten van de groepen, zei CompuServe al te studeren op mogelijkheden om de nieuwsgroepen slechts plaatselijk af te sluiten.

CompuServe kwam de laatste weken op Internet onder vuur te liggen na de controversiële beslissing om de seks-groepen nergens meer door te geven. De toedracht van het besluit blijft onduidelijk. Officier van justitie M. Wick in München ontkent opdracht te hebben gegeven tot het afsluiten, maar CompuServe zegt een lijst van de politie te

hebben gekregen met de namen van de omstreden nieuwsgroepen. Het werd echter aan CompuServe overgelaten om te beslissen wat het met die lijst zou doen.

CompuServe sloot alle groepen begin december af, maar hield de reden van de beslissing wekenlang geheim. Volgens de Beierse politie worden de groepen gebruikt om kinderporno te verspreiden en is CompuServe als aanbieder strafbaar als het daarmee door zou gaan. Andere Internet-aanbieders werden echter niet aangespoord om de nieuwsgroepen af te sluiten.

Diverse Internet-gebruikers riepen op tot een boycot van CompuServe en mensen maakten bekend hun lidmaatschap op te zeggen. Anderen zagen Duitsland als hoofdschuldige. Homoactivisten in de VS zeiden uit protest geen Duits bier meer te zullen drinken.

Sommige mensen wezen op het bestaan van nieuwsgroepen waarin het nationaal-socialisme wordt verheerlijkt en de Holocaust wordt ontkennd. Dat zijn in Duitsland strafbare zaken, maar de Duitse justitie trad er niet tegen op.

Brit de cel in voor bezit van Internet-porno

LONDEN (Rtr./DPA) — De rechtbank in Birmingham heeft gisteren een 44-jarige man tot drie maanden celstraf veroordeeld wegens het bezit van kinderporno, die hij via het computernetwerk Internet had gekregen. De politie had de afbeeldingen van jonge kinderen die door volwassenen werden misbruikt, gevonden bij een inval in de woning van de man, zelf een vader van twee kinderen. De politie was getipt.

Volgens rechter Miles McCall waren de beelden zeer walgelijk en verdiende de man een gevangenisstraf. Volgens zijn advocaat had de man uit geldgebrek gehandeld; zelf hield de man het op morbide nieuwsgierigheid. Na de politie-inval verloor de man zijn baan als computerdeskundige.

Het Amerikaanse computer-informatiebedrijf CompuServe maakte gisteren bekend, dat het volgende week tweehonderd gespreksgroepen, behalve in Duitsland, weer toegang zal verschaffen tot het Internet. De Duitse justitie verdenkt CompuServe van medeplichtigheid aan de verspreiding van kinderporno. CompuServe beperkte daarop de toegang tot het Internet. Over de hele wereld heeft CompuServe zo'n vier miljoen klanten.

CompuServe zal verbod op nieuwsgroepen aanvechten

ANP AMSTERDAM

De elektronische informatiedienst CompuServe stapt mogelijk naar de rechter als de toegang tot bepaalde informatie die het bedrijf via de computer aanbiedt, door een overheid wordt verboden. „De rechter moet bepalen of iets illegaal is of niet“, zei de Europese CompuServe-directeur, A. Gray, dinsdag tijdens de officiële presentatie van de online-service in Nederland.

CompuServe kwam onlangs in het nieuws nadat het in opdracht van justitie in Beieren de toegang tot tweehonderd Internet-nieuwsgroepen die porno verspreiden, had afgesloten. Niet alleen de Duitse gebruikers konden na de actie geen porno-nieuwsgroep meer vinden, ook gebruikers in de rest van de wereld waren afgesloten.

Op de actie van CompuServe volgde stevige kritiek. Vooral het feit dat een regeringsinstantie kan bepalen wat CompuServe mag aan-

bieden, zat veel gebruikers dwars. Wie bepaalt wat illegaal is?, zo luidde de vraag.

Gray is niet gelukkig met de commotie. Sinds de oprichting van CompuServe, zestien jaar geleden, hanteert zijn firma de stelling dat „illegale“ informatie verwijderd moet worden als een regering of officiële instantie daar om vraagt. Deze dienstbaarheid gaat ver, zo bleek op de persconferentie. Als de Chinese regering bijvoorbeeld programma's wil verbieden omdat ze illegaal zouden zijn, komen de Amerikaanse informatiebeheerders in actie, aldus Gray.

De Amerikanen kijken voortaan echter kritischer naar de aanvragers van een verspreidingsverbod. „Als de Nederlandse regering de elektronische postdienst zou verbieden, dan zullen we naar de rechter stappen. We zouden het verbod bestrijden“, zegt Gray. CompuServe heeft over de hele wereld zo'n vier miljoen leden, waarvan dertigduizend in Nederland.

Brit de cel in voor bezit Internet-porno

Londen — De rechtbank in Birmingham heeft gisteren een 44-jarige man tot drie maanden celstraf veroordeeld wegens het bezit van kinderporno, die hij via het computernetwerk Internet had gekregen. De politie had de afbeeldingen van jonge kinderen die door volwassenen werden misbruikt, gevonden bij een inval in de woning van de man, zelf een vader van twee kinderen. De politie was getipt.

LDH 07.01.96

Pédophilie

EASTBOURNE. Un homme d'Eglise arrêté pour pédophilie sur Internet. Un homme d'Eglise à la retraite a été arrêté à Eastbourne (Sud) à la suite d'une enquête menée sur un réseau pédophile figurant sur Internet, a-t-on appris de source policière. L'ecclésiastique, âgé de 68 ans, a été interpellé en même temps que deux autres hommes dont les identités n'ont pas été révélées mais au domicile desquels on a trouvé également des photos d'enfants et du matériel informatique. La police estime qu'ils font partie d'un réseau plus vaste que des enquêtes complémentaires devraient permettre de mettre au jour.

Censorship in Cyberspace

WHO should police Cyberspace? The decision by CompuServe — the US purveyor of services to 4.5 million Internet users — to suspend access to 200 news groups following governmental concern in Germany about pornography has come at a very sensitive moment. The Telecommunications Bill currently being shunted through the US Congress is about to rule whether the Internet will continue as a libertarian culture based on the First Amendment's protection of freedom of speech or whether it will be drowned by draconian controls under the excuse of preventing "indecentcy". It is the electronic equivalent of the Lady Chatterley trial and no one should underestimate its importance. The core of the argument is this: the Senate wants the content of the Internet to be "dumbed down" to what is acceptable to children and holding the service providers responsible for the content. This is a bit like holding British Telecom responsible for what is said over its telephone lines. Critics say it would water content down to the level of Saturday morning cartoons and undercut the potential of the Internet as a mass medium. The House of Representatives wants parents rather than government agencies to do the policing and points out that there are plenty of software programs to prevent undesirable material being seen by children.

We have been here before. The word "indecentcy" means all things to all people and in the wrong hands — including some of the religious revivalists backing the Senate vote — can easily be made to embrace classics of literature as well as dangerous pornography. There is a self-evident problem about policing a world-wide network like the Internet using the legislation of individual countries. This applies not just to pornography but to libel and to the incipient problem of how to raise tax from electronic products bought (say) in Britain by tapping on a keyboard and dispatched from an off-shore source in the form of the 1s and 0s of computer code. But the fact that the global village has no global magistrate shouldn't make us prematurely question the commendable aims of universal and affordable access which make the potential of the superhighway so attractive. We shouldn't apply to seekers of erotica on the Net sanctions which wouldn't be applied elsewhere for magazines and bookshops or mail order services. Erotica, contrary to some wild estimates, doesn't dominate the Internet. It is a minority sport which children don't happen upon by chance. They have to know what they are looking for and deliberately type in the key words. The most vulnerable groups are computer-literate youngsters between the ages of 10 and 18. Parental control, helped by encoded software, will be a powerful restraint for many of them. Where erotica stoops to immoral exploitation (as with child pornography) the proper recourse is, as in real life, to a pro-active police force with a brief to prosecute the exploiters. They won't all be caught, but nor are they in the world outside. We can't expect the standards maintained on private computer networks to be higher than elsewhere. Cyberspace is an exciting new world. Utopia it's not.

When Bavaria wrinkles its nose, must the whole world catch a cold?

REMEMBER how the Internet was going to corrupt young people by evading laws, parents and policemen to import pornography weightlessly and unstopably through cyberspace? Well a funny thing has just happened. On Christmas eve the Internet became a way of importing censorship instead. A prosecutor in Munich told CompuServe, a company that provides its global subscribers with access to the Internet, that about 200 of the net's sex-related "newsgroups" violated German law, particularly laws designed to protect minors. CompuServe thereupon shut off access to the newsgroups. But not only in Germany. Because the firm had no technical way to tailor Internet content just for German subscribers (it holds most of its content in computers in Ohio), it was forced to apply the rule everywhere in the world, imposing upon all of its 4m subscribers the standards deemed appropriate for seven-year-old Bavarians.

The reaction from denizens of the Internet was predictably hysterical. Cyberlibertarians warned that this was the first horseman of the coming censorship apocalypse. Surely, they fretted, if a German censor can dictate what CompuServe subscribers around the world can see, the day when Saudi Arabia can do the same is just around the corner. They exaggerate. But the CompuServe fiasco does underline two lessons about the emerging world of cyberspace. The first is that (contrary to much nerdish opinion) this domain can, will and should be regulated, just like other media from magazines to television. The second is that (contrary to a terrible law wending its way through the American Congress) regulation ought to be at the point of delivery, not origin—to control, if need be, what people take off the Internet, not what they put on it.

There is no case for putting cyberspace above the law just because it is a new medium. If a country, state, or locality decides for reasons of its own to ban, say, explicit images of sex or restrict them to adults only, the Internet should not be an unpoliceable loophole simply by virtue of its technical complexity. But the decisions of one community should not limit the freedoms of another. If a Swede chooses, as allowed by

Pornography and the perils of the scissors in cyberspace

AZEEM AZHAR on how the Internet is turning into a moral and legal maze

WHEN CompuServe, a US-based online service, this week suspended worldwide access to more than 200 Internet forums because of German concerns that they might contain illegal pornography, it probably hoped that the world's attention would be distracted by festive cheer. It was wrong. The Ohio-based company had stirred a hornets' nest. By acquiescing to the demands of a regional court in Bavaria that it deny access to certain material held on its system, CompuServe imposed a veil of censorship on its four million users, whether they lived in Aberdeen, Amsterdam or Albuquerque. Suddenly that Munich court order had rippled across the world and CompuServe's actions had become not simply the most far-reach-

ing example of Internet censorship, but a perfect example of the difficulty of making sense of law in the global village.

The facts of the case are simple enough. CompuServe is a consumer online-service provider. Anyone with a personal computer and a modem can, for a fee, dial into CompuServe and send electronic mail and participate in special interest groups, ranging from Beatlemania to beetle-collecting. Additionally, CompuServe offers access to the Internet, from its vast databases of computer programs to the World-Wide Web and the source of the recent trouble, Usenet newsgroups, open-ended discussion forums.

German police raided CompuServe's Munich office a month ago looking for porno-

graphic material, and eventually obtained a mandate to ban 200 newsgroups. Among the obviously pornographic (such as alt.sex.fetish.feet, and alt.binaries.pictures.erotica.male) you can find the sensitive (shamash.gayjews) and the ludicrous (alt.sex.bald.captains). CompuServe imposed the ban globally rather than just in Germany, because its software isn't sophisticated enough to limit material on a regional basis.

The repercussions are more complex, and reach beyond CompuServe to the Internet itself. CompuServe argues that it was stuck between a rock and a hard place. "The principle is if you want to do business in a country, you comply with the laws of that country", claimed the company. The problem is that,

much as the company denies it, a precedent has been set. The fear is that CompuServe's acquiescence will open the floodgates, as governments try to censor and regulate the Internet. "If the Iranians object to something that can be banned, if the Burmese object to something that can be banned, and if the African states object to something, that can be banned, there's nothing left to say. Free speech is out of the window," says John Browning, editor of the British edition of Wired magazine, widely regarded as the bible of the digital age.

Traditionally, Internet service providers, which differ from CompuServe because they do not provide any content of their own, have avoided any liability for material users can access through

Porn on the Net... but how feasible is censorship on a worldwide system that does not recognise international boundaries?

them. "We maintain a policy of common carrier: if someone complains, we just say 'We only provide the infrastructure, not the content,'" says Steve Kennedy of Demon, one

of Britain's largest Internet providers. But as these providers become more global and as the Internet assumes a greater importance in everyday discourse and behaviour, the

temptation for governments to intervene will increase.

One problem is that, in most cases, those doing the regulating won't understand the technology. As Demon's Kennedy explains: "We can't censor [Internet] news. The Net is global and it's a mockery to try to restrict it regionally. There is simply no difference accessing it internationally or nationally." Confounding potential attempts to regulate content is the Internet's structure itself. As the online adage puts it: The Net interprets censorship and routes round it.

"Governments need to understand that cyberspace is a different territory," says Esther Dyson, president of the Electronic Frontier Foundation, a free-speech public policy group. "While they can't restrict their own population, they can have an impact outside their own borders." Contradictory legislation and conflicting legal obligations from different jurisdictions will also harm business, as the Internet becomes an everyday part of office life.

Most experts agree that the best way out is an international agreement on what is allowed and what isn't, and

who is liable for illegal material. But they also agree that such a utopian solution is unlikely to be achieved: "They just won't get it together," says Rob Carolina, an Internet expert with law firm Clifford Chance.

When you're dealing with pornography, and what is essentially publishing, any international agreement is even less likely. "When it comes to culturally sensitive issues it gets a lot harder," says Carolina. It isn't hard to imagine a time when Paris clamps down on the excessive use of English in electronic mail.

Dyson and the EFF hope that this pan-cultural, multi-lingual legal minefield can be avoided. "There is a fair amount of complexity here," she says understatedly, "but there are other ways [than the courts] to block this stuff." New technology will be the first step down this route. Already programs are available which deny Net surfers access to pornography. Until those are commonplace, the problem facing the Internet and the online world is to ensure that hasty steps, like those taken by the Germans, don't do it unnecessary damage.

Censuur VK 3-1

De Duitse overheid blokkeert nieuwsgroepen op Internet, zo meldt de Volkskrant van 30 december. Ondanks de misschien laakbare en strafbare uitingen van sommigen in deze groepen, is dit een zeer verontwaardigende ontwikkeling.

Nieuwsgroepen zijn enigszins te vergelijken met ingezonden brieven in een door de afnemers naar eigen inzicht samen te stellen krant. Een krant met katemen over onderwerpen die de afnemer interesseren. Het verbieden van katemen is in feite een ongeoorloofde vorm van preventieve censuur. Immers, niet de uiting zelf wordt bestreden, maar het medium wordt geblokkeerd.

Ernstiger is dat het hier gaat om preventieve censuur door een overheid. Artikel 7 lid 1 van onze Grondwet bepaalt niet voor niets dat er geen voorafgaand toezicht op de inhoud van radio- en televisie-uitzendingen is. De overheid dient zich verre te houden van preventieve censuur.

De specifieke kenmerken van wereldwijde computernetwerken, zoals het grensoverschrijdende karakter, roepen inderdaad vragen op. Het antwoord van de Duitse overheid is echter op zijn minst niet juist, en waarschijnlijk zelfs strafbaar.

UTRECHT Ron Roozendaal

Sex on the Net: a very modern morality tale

It was an icon for our peculiar times. A gay rights group this week poured large quantities of German beer down the sewer in front of the Goethe Institute in San Francisco. They were protesting against the actions of anti-pornography police in Bavaria who had forced the closure of more than 200 sexually explicit computer discussion groups and picture databases on the Internet. Across the world, four million subscribers to the network found their access denied.

As a story it had everything. Its subject was sex and high technology. Its dynamic was protest and direct action. Its subtext was the consumerism that is the driving force of the contemporary age. And at its philosophical core was the battle between liberalism and authoritarianism which, as Sir Isaiah Berlin has put it, is one of the cardinal political issues of modern times.

Admission to the news-groups was blocked by CompuServe, one of the world's leading providers of access to the Internet, after the German police notified the company that the groups were being investigated as part of a crackdown on child pornography. The censored information includes discussion groups on homosexuality and Aids, gay rights advocates said. Computer nerds and civil rights activists alike were outraged.

The Internet is in the news for more reasons than that, however. This week a former computer consultant in the Midlands was accorded the dubious distinction of being the first individual to be jailed in Britain for downloading porn from the network. Porn is fast becoming what the Internet is best known for. A couple of months ago students at Oxford had access to the Net blocked after staff discovered more than 4,000 connections were made to erotic video clips. And a recent survey by the University of Central Lancashire claimed that one in 10 secondary school boys - one in three in all-male schools - had viewed hard-core pornography on their computer screens.

But it is not just about porn. The Net has all manner of anti-social uses. Racist and anti-semitic propaganda - computer games such as Achtung Nazi, in which the aim

is to gas as many Jews as possible - are being posted on the worldwide computer link. Last year in the United States the FBI had to launch an investigation after the posting of Internet death threats against the actress Jodie Foster.

Last summer the first case in Britain of a libel on the Internet was settled out of court when Laurence Godfrey accepted undisclosed damages from another nuclear physicist, Philip Hallam-Baker, over remarks made in 1993 on Usenet, an electronic conference with 16 million users. And Peter Lilley, the Social Security Secretary, sent a stiff letter to the vice-chancellor of Leeds University after one of its students used a faculty com-

A recent survey claimed that one in 10 secondary school boys had viewed hard-core porn on a computer

puter to make defamatory allegations about him.

Governments do not like the Internet for all kinds of reasons. This week the Chinese government warned that it was about to take "effective measures" against the "harmful materials" which are seeping into the nation's two million computers from corrupt bourgeois cyberspace. What those effective measures might be remains unclear as Chinese leaders have recently insisted that information technology is the key to the country's economic development.

What one government regards as harmful material is an instrument of freedom and democracy to another. Officials at the US National Security Agency have suggested that Internet encryption technology - a sophisticated method of encoding information - be deliberately exported to Chinese dissidents to help them in their fight against their government - even though its export is otherwise banned under US

arms control regulations.

So how big a threat to social order is this massive free flow of information? It is easy to be alarmist: "the evil side of the Internet - the tool of pornographers, pimps, drug-sellers and burglars," said one tabloid recently, cataloguing hardcore porn, tracts on white supremacy, instructions on lock-picking, the formula for crack cocaine, details of women for sale in Thailand and the Philippines, and instructions on making letter bombs, car bombs and Molotov cocktails.

Most of what is available on the Internet can be found in the public library or local bookshop. But it is indisputable that standards on the Net have been dictated by those countries with the highest rather than the lowest levels of tolerance for the outrageous - which means America, where almost anything goes under the constitutional imperative of utterly untrammelled free speech.

The question of how to control the Internet falls prey to the same kind of category mistake made by the stranger who visited Oxford and said: "Well, I've seen all the colleges but where is the university?" This amorphous network of computer links was originally designed as a communications system which would survive a nuclear attack and is now proving resistant to attacks of a more abstract nature.

Lawyers in the States - where thinking is most advanced on this wired frontier - have yet to come to grips with when an online service should be treated as a common carrier (like a telephone company that cannot be held responsible for what people say on it) and when it should be treated as a publisher (which can be). The British legal system has no answer. The Lord Chancellor's office expects to publish in the spring a new defamation bill extending libel to computer networks. But it will provide a defence for Internet service providers as long as they are not primarily responsible for a defamatory statement. The thorny issues of copyright and obscenity are not to be covered.

The modern Western world view sees a divide between an individual's private life and their public behaviour. I may

say and do what I like so long as it does not interfere with others or undermine the system which makes this tolerance possible. On the other hand, people, especially the vulnerable, do often need protection from other people; hence children, the mentally infirm and those without the information they need to make an informed choice may require guidance.

What has made everything more difficult is that many of the key players at the forefront of information technology sit - by historical accident - at the extreme libertarian end of this spectrum of political philosophy. The most highly wired individuals in the computer world are to be found on the west coast of America and a disproportionately large number of them are the survivors of the drug culture of the Sixties and Seventies. The Well, the computer network that set the freewheeling tone for the Internet, was founded by the man who invented that hippie bible, the *Whole Earth Catalogue*. Many colleagues are from a similar cultural ethos. Their contest with the police and drug enforcement bodies over those decades bred an instinctively anti-authoritarian attitude.

As a result the Net is awash with articles, books and software - in theory someone's copyrighted intellectual property - all distributed for free. A friend of the inventor of the uncrackable code system known as Public Key Encryption took a laptop and modem as soon as the American National Security Agency placed it under the arms control regulations and went out to a public phone box from which he blasted the software across every Internet bulletin board he knew. And when the American government tried to launch its own system of almost invulnerable encryption known as Clipper, one libertarian nerd spent hours working out how to "pour mathematical superglue into the government's keyhole" rendering conversations encrypted with Clipper completely incomprehensible.

In Pittsburgh a student group called the Clitoral Hoods was formed to protest against the decision by Carnegie Mellon University to cut off the campus's supply of some of the juicier discussions and pictures carried over the Internet. Only when a greater crime against university etiquette occurs is anything censored. A student in Michigan was arrested after a violent pornographic fantasy he had written about a named woman student was read on the Net by an American in Moscow who complained to the author's university.

The authoritarian tendency is trying to strike back. One Californian who posted porn legally on the Net in San Jose was busted when some law enforcement officer surfing the Net in Memphis downloaded it and charged him - successfully - with publishing it in Tennessee where such material was definitely not legal. After decades of seeing the West Coast imposing its crazed values upon the rest of the nation, the Midwest had

Zuiveren GA 29-1

Daphne Meijer doet in het kerstnummer van De Groene verslag van de pogingen van het Cidi, opperzedenmeester van Nederland, onze woordenboeken te zuiveren. Op verzoek van het Cidi legt de uitgever van *De taal van Haaksbergen 'nu een inlegvel in het woordenboek met de tekst dat deze uitdrukkingen kwetsend zijn'*. Stompzinniger kan het niet: het is niet voldoende dat men de vermelde uitdrukkingen onsmakelijk vindt, men wordt er ook nog even op attent gemaakt dat men zich gekwetst dient te voelen.

Een aantal jaren geleden was Van Dale al ten offer gevallen aan het fanatisme van het Cidi. Ik prijs mij gelukkig een editie van Van Dale te bezitten waar het Cidi of welke zuiveraar dan ook nog niet met zijn vingers aan heeft gezeten. Van een goed woordenboek verwacht ik dat ik er de zegswijzen, de vloeken, de spreekwoorden en alle karakteristieke uitdrukkingen in kan vinden die in de samenleving worden of werden gebezigd. Of die uitdrukkingen en woorden beledigend en kwetsend zijn voor mij, voor mijn familie, mijn ras, mijn groepering, mijn partij interesseert mij niet.

Een woordenboek is er niet om mij, het Cidi, de Bond tegen het Vloeken, de EO, het Humanistisch Verbond, een kerkgemeenschap of een politieke partij te sparen of te behagen. Want vandaag zijn het enkele zuiveraars van het Cidi die, wellicht met de beste bedoelingen, niet van woordenboeken kunnen afblijven, morgen willen anderen alle vloeken verwijderen en overmorgen staan kuisheidsridders gereed om al datgene te schrappen wat volgens hen naar pornografie zweemt.

Ik heb op de HBS gezeten in de tijd dat er op last van de Duitse bezetter bladzijden uit de schoolboeken werden verwijderd; woordenboeken bleven gespaard. Nu zijn het woordenboeken, morgen zijn het encyclopedieën of historische studies waar ons via een inlegvel verteld gaat worden wat wij moeten vinden van allerlei feiten uit de historie, zoals de paus ons wilde vertellen wat wij van Galileo Galilei moesten vinden. Dit soort scherpslijperij leidt uiteindelijk tot een klimaat waarin boeken zullen worden verbrand.

Rijswijk,
ALEX VELDHOF

found a way to strike back.

The fundamentalist right is behind much of the backlash. Donna Rice, who ruined the presidential chances of Gary Hart when she draped herself all over him on board his motor yacht *Monkey Business*, is now a conservative lobbyist campaigning against smut on the Internet. She is the communications director of Enough is Enough, a pressure group which fights cyberporn, motivated, she says, by "the three fs - faith, family and friends". The Christian right have managed to insert a clause in a recent Telecommunications Bill to make it illegal to publish indecent material over the computer networks, with "indecency" rather than the narrower standard of "obscenity" as the criterion.

They will have their work cut out. Historically, censorship has always relied on controlling the distribution of a physical product - a book or a pamphlet. But information travels around the Internet in quantities too great for anyone, or

any computer, to monitor.

The amount of data passing across the network is said to be equivalent to thousands of copies of the *Encyclopaedia Britannica* every day. Once released anywhere on the Net, it tends to seep everywhere. Controlling the production of illicit materials will be much more difficult than simply regulating their distribution. There will always be some places happy to act as bases for posting disreputable material - areas which will be to computing what Liberia is to shipping and Switzerland to banking.

More than that, the technology moves too fast. Yesterday CompuServe software experts were working on programmes to cut Germany off from porn but allow the rest of the world access to the 200 disputed newsgroups. It would, they said, be ready in a month. You may be sure that somewhere some libertarian extremist (or under-stimulated anorak) is already responding to the challenge of outwitting them.

Homo's boos over computer-censuur

Kinderen lopen kans op Internet-verslaving

Londen - Sommige kinderen raken verslaafd aan Internet en zitten tot veertien uur per dag gekluisterd aan het computernetwerk. De Britse psycholoog Mark Griffiths, werkzaam bij de Trent Universiteit in Nottingham, concludeert na een onderzoek dat Internet net zo schadelijk kan worden als verdovende middelen en alcohol.

Kinderen die verslingerd zijn aan Internet, ontwikkelen bovendien door hun zelf gekozen isolement geen relaties tot anderen. Griffiths raadt de ouders onder de naam schatting 28 miljoen Internet-gebruikers

aan erop te letten dat hun kroost het netwerk niet excessief gebruikt.

Een homo-belangenorganisatie in het Amerikaanse San Francisco heeft opgeroepen tot een boycot van Duits bier uit protest tegen het op initiatief van de Duitse autoriteiten censureren van Internet. De online informatiedienst CompuServe sloot vorige week 200 Internet-nieuwsgroepen af omdat die kinderporno zouden bevatten. Zij nam de maatregel nadat de justitie in Beieren beweerde dat het materiaal de Duitse pornografiewetten schond.

Omdat het technisch niet mogelijk is de toegang tot de nieuwsgroepen alleen te verbieden voor gebruikers in Duitsland was de blokkade wereldwijd.

Volgens de homo-belangenorganisatie Americans for Gay Rights bevatten de 200 nieuwsgroepen ook programma's waarin informatie wordt uitgewisseld over homosexualiteit en aids. Leden van Americans for Gay Rights zijn van plan vandaag flesjes Duits bier voor het Goethe-instituut in San Francisco in het riool te gieten.

Geweld en porno gestuit

Par 19/1

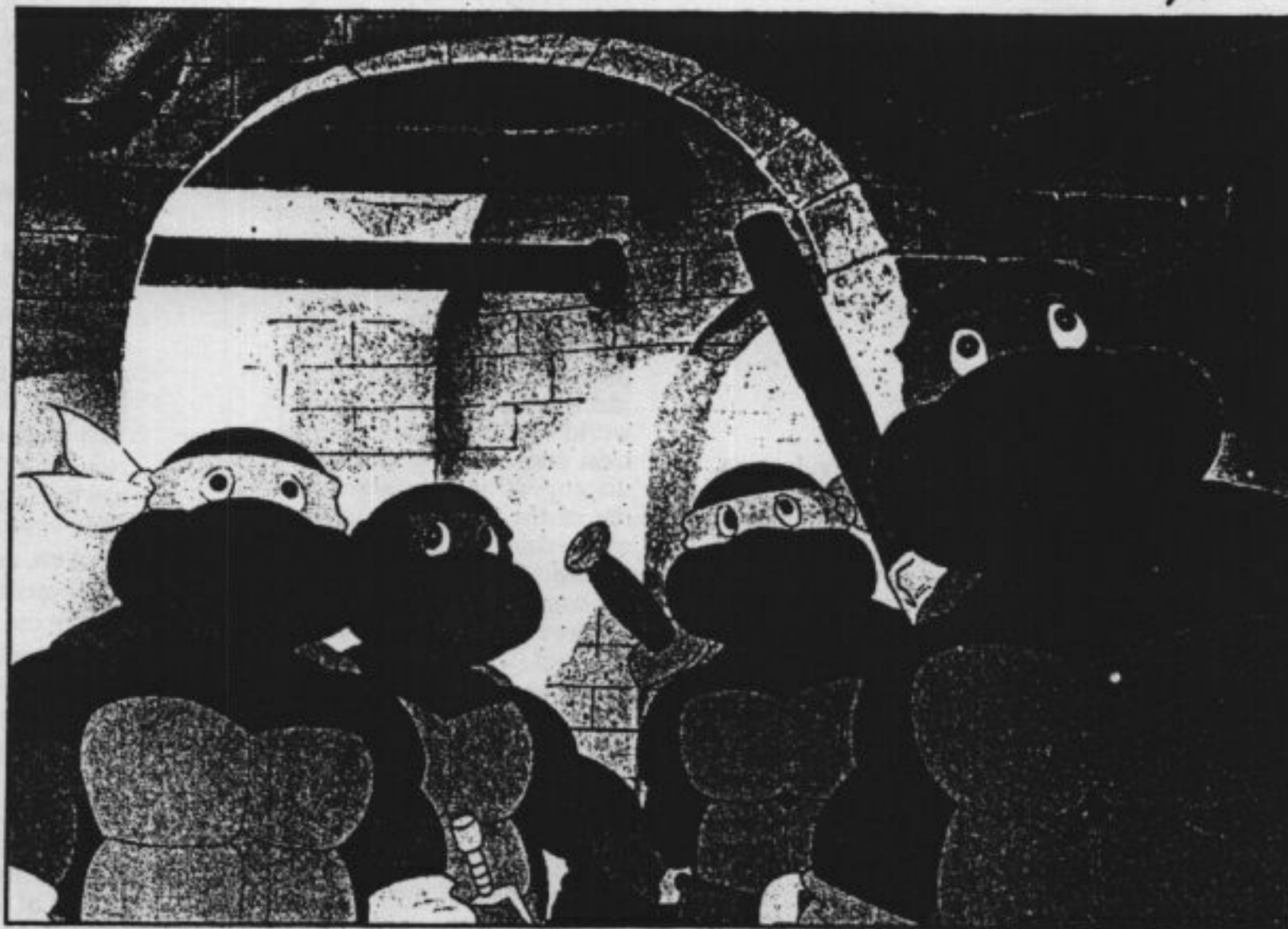
DRIE BRITTEN zijn gisteren in één klap multimiljonair geworden, doordat hun bedrijf Firefox, dat computer software heeft ontwikkeld om te voorkomen dat kinderen toegang krijgen tot de porno op Internet, die uitvinding verkocht heeft aan een Amerikaans computerbedrijf.

Ondernemer John Kimberley, marketingspecialist Peter Simpkin en programma-ontwerper Richard Whitehead ontvingen volgens *The Independent* ruim 75 miljoen gulden. De uitvinding, die beperkingen kan opleggen aan ongewenst gebruik van Internet, vergde een investering van 1,5 miljoen gulden.

Middelen verschaffen die voorkomen dat kinderen via de media in aanraking komen met gewelddadige of pornografische beelden en teksten is dus *big business*. Zulke beelden en teksten zijn natuurlijk niet alleen bereikbaar via Internet. Ze worden ook verspreid via de televisie, en er wordt al jaren gezocht naar een geschikt instrument om te kunnen wieden in dat tv-aanbod.

De kabelmaatschappijen in Canada hebben de primeur: zij hebben aangekondigd dat zij elke abonnee zullen voorzien van een zogenaamd V-chip. Die chip - de V staat voor Violence (geweld) - kan worden ingebouwd in het televisietoestel en voorkomt dat gewelddadige of onverbloemd seksuele programma's de huiskamer bereiken. Het gaat natuurlijk om de kinderen die op die manier van het tv-geweld kunnen worden weggehouden, als ze bij voorbeeld alleen thuis zijn. De ouders kunnen de chip via een geheime code in- en uitschakelen.

De V-chip, die in Canada werd ontwikkeld, bestaat al langer. Ruim twee jaar geleden werd een wet die zo'n chip verplicht stelt ingediend in het Amerikaanse Congres. Volgens de indiener, de Democraat Edward

Teenage Mutant Ninja Turtles

Markey, had onderzoek aangevoerd dat kinderen wel degelijk agressiever worden van tv-geweld. Dat er ook onderzoek bestaat dat die conclusie ondergraaft vermeldde hij niet.

De V-chip heeft vanzelfsprekend alleen zin als het tv-station een signaal meezendt waardoor die chip zijn werk doet. De Amerikaanse tv-stations hebben zich in 1993 al fel tegenstander verklaard. Ze waren bang dat de chip kijkers en reclamegelden kost en stelden voor elk gewelddadig programma te laten voorafgaan door een waarschuwing aan de ouders.

In Canada is de algemene toepassing van de anti-geweld-chip nu dichtbij gekomen. Om te beginnen zullen de twee grootste kabelmaatschappijen in Calgary,

Vancouver, Ottawa en Toronto in honderden huishoudens opnieuw experimenteren met de chip. Acht Canadese televisiestations waaronder ook de nationale zenders Canadian Broadcasting Corporation en CTV Networks, hebben erin toegestemd hun programma's een elektronische keuring mee te geven.

De keuring, die de traditionele filmkeuring in nauwkeurigheid verre overtreft, heeft maar liefst zes niveaus: nul tot en met vijf, waarbij vijf het gewelddadigst, naaktst, goorst, grofst is. De bezorgde ouder kan bepalen welke leeftijd bij welk getal hoort. Kleine Jim van drie wordt dan geacht om bij voorbeeld slechts niveau nul aan te kunnen, terwijl in een ander gezin de vijfjarige Gina beschermd moet worden tegen elke

grofheid boven niveau twee, al naar gelang de ouders wensen.

Volgens de kabelmaatschappijen is de helft van alle Canadese zenders bereid dit jaar nog te beginnen met de verfijnde classificatie van hun programma's.

De eerste tevreden geluiden van ouders die met de werking van de chip hebben kennisgemaakt, zijn al opgetekend. De 43-jarige Canadese verpleegster Betty Hulleman (moeder van zes kinderen, grootmoeder van zes kleinkinderen) zei tegenover persbureau Reuter: "Het werd zo erg met de kleine kinderen. Ze keken naar de Teenage Mutant Ninja Turtles of de Power Rangers, en na afloop gingen zij hun vriendjes te lijf met karateklappen."

MEDIAREDACTIE

Duitse PTT kapt nazi-propaganda op Internet af

AP BERLIN *VK 27-1*

Opnieuw is Duitsland het toneel van discussie over wat wel en niet mag op Internet. Nadat het Amerikaanse bedrijf CompuServe vorige maand onder druk van de Duitse justitie haar abonnees de toegang ontzegde tot nieuwsgroepen die mogelijk pornografisch materiaal bevatten, heeft nu de grootste Duitse Internetprovider Deutsche Telekom de toegang afgesneden tot een Amerikaanse computer van waaruit neo-nazi-propaganda via *world wide web*-pagina's wordt doorgegeven.

Op de Internet-server, die eigendom is van Web Communications in Santa Cruz in de Amerikaanse staat Californië, zijn 1491 World Wide Web sites te vinden. Daaronder bevindt zich een tiental pagina's van Ernst Zündel, een in Canada woonachtige Duitse neo-nazi.

De web-pagina's van Zündel bevatten nazistische propaganda. Op de pagina's worden onder meer de gebeurtenissen tijdens de Holocaust in twijfel getrokken.

Het produceren en distribueren van nazi-propaganda is in Duitsland verboden. Sommige andere landen, zoals de Verenigde Staten, houden er een ruimere opvatting van het begrip 'vrijheid van meningsuiting' op na.

Deutsche Telekom, de Duitse PTT, besloot de toegang tot de Californische computer voor de naar schatting een miljoen gebruikers van haar netwerk T-Online te blokkeren onder druk van het parket van Mannheim, dat een onderzoek tegen Zündel is begonnen.

Net als de actie van CompuServe tegen porno op het net heeft ook deze actie onbedoelde bij-effecten. Omdat het voor Deutsche Telekom niet mogelijk is alleen de toegang tot de pagina's van Zündel te blokkeren, is ook aan de toegang tot alle andere sites op de betreffende computer een einde gekomen. Daaronder bevinden zich onder meer web-pagina's van onroerend goed-handelaren en de kerstman online.

Internet-gebruikers zijn de enigen die regels mogen stellen

CENSUUR op het Internet, zoals onlangs door CompuServe toegepast, is een poging om moderne, elektronische manieren van verspreiden en publiceren te controleren met traditionele middelen. Omdat dit de internationale structuur en het anarchistisch-individualistisch karakter van het net miskent, zijn dergelijke pogingen tot mislukken gedoemd.

Op 22 december blokkeerde CompuServe tweehonderd *newsgroups* voor al zijn vier miljoen abonnees, vanwege de verspreiding van kinderporno. Dit onder druk van de Beierse justitie. De verspreiding van kinderporno is echter door deze maatregel op geen enkele wijze belemmerd. Immers, wie toch toegang wil hebben tot de door CompuServe afgesloten nieuwsgroepen, neemt gewoon een andere *provider*, die wel toegang geeft tot het volledige, ongecensureerde Internet. Of men zoekt verbinding ('telnet') met een andere, open ser-

wel beschikbaar zijn. En ten slotte bestaat er de mogelijkheid om de inhoud van 'verboden' groepen naar andere, niet afgesloten groepen te kopiëren. Al deze mogelijkheden worden op het net uitgebreid besproken en toegepast. De CompuServe-censuur kon dus gemakkelijk worden ontweken.

Dit is niet verwonderlijk, want het Internet is speciaal voor dit soort zaken ontworpen; het Internet is 'sabotage proof'. De voorloper van het Internet, Arpanet, werd ontwikkeld in opdracht van het Pentagon. Het opvallende aan dit netwerk was dat het zelfs zou functioneren in het geval dat een atoomaanval bepaalde delen zou uitschakelen. Zo ook het Internet. Een pakketje informatie zoekt als het ware een weg via niet-beschadigde of niet-afgesloten delen van het netwerk, naar de gebruiker.

Het Internet heeft dan ook een decentrale en anarchistische structuur. Niemand bezit het Internet, niemand bestuurt het Internet en niemand controleert het Internet. Het Internet, dat zijn de gebruikers zelf. Het voorkomen van publicatie en verspreiding *via* het net is dus lastig en censuur op het net is daarom eveneens moeilijk toepasbaar.

Zoals bekend, betekent censuur dat informatie die in strijd is met bepaalde normen niet mag worden verspreid. Voor traditionele media is dit gemakkelijk uitvoerbaar. Ten eerste omdat traditionele media werken in een nationale context

waar - binnen zekere grenzen - consensus bestaat over wat wel en niet kan. Op een internationaal netwerk ligt dat anders.

Ten tweede hebben de traditionele media een centrale structuur, die het voor een overheid eenvoudig maakt bepaalde onwettige uitingen aan te pakken. Bij kranten, radio en tv is immers duidelijk wie wat uitzendt of verspreidt.

De centrale vraag is echter niet of het Internet boven elke wet staat en volstrekt ongeregeerd moet blijven; een soort elektronisch Wilde Westen. Nee, het gaat erom wie de normen en regels op het net gaan bepalen. De gebruikers zelf, of de nationale staten?

In het geval van CompuServe ging het om Duitse wetgeving inzake kinderporno. Inmiddels heeft ook China bezwaren gemaakt tegen bepaalde informatie op het net. Het wachten is op klachten uit Irak of Iran. Als het deze kant uit gaat, dan zal de internationaliteit van het Internet vervallen tot een soort elektronisch mercantilisme en protectionisme.

Het decentrale en anarchistische karakter van het Internet staat haaks op de idee van censuur, die juist een centrale, sterk geordende structuur veronderstelt. Op dit karakter van het net moet dan ook de oplossing voor het probleem van regulering zijn gebaseerd. Dit betekent mijns inziens dat de gebruikers zelf regels moeten stellen en grenzen moeten bepalen.

De ontwikkeling van het net de afgelopen jaren toont aan dat dit zeker geen utopie is. De meeste van de ongeveer tweeduizend discussielijsten en vijftienduizend nieuwsgroepen zijn een voorbeeld van een geordend debat in een internationaal conferentiecentrum. Dit komt

omdat de deelnemers zelf waken over het karakter van discussielijsten en nieuwsgroepen waarvan ze deel uit maken.

Wie zich buiten de orde van een bepaalde groep of lijst begeeft, wordt door de andere leden terecht gewezen. Soms gaat dit niet zachtzinnig en mondt het uit in verbaal geweld, een zogeheten 'flame war'. Of er vindt een bombardement met elektronische post plaats, dat de postbus van de betreffende persoon voor enige tijd buiten gebruik stelt.

Het modereren van nieuwsgroepen is een andere oplossing. Dat wil zeggen dat bijdragen door bepaalde leden van die nieuwsgroep van tevoren worden gefilterd. Bijdragen die buiten de orde liggen, kunnen zo worden geweerd. Maar het weren van bepaalde bijdragen is eigenlijk geen probleem. Het is namelijk niet moeilijk een nieuwe nieuwsgroep te beginnen. Dissidenten zullen daarom eerder eieren voor hun geld kiezen. In plaats van een bestaande nieuwsgroep constant te frustreren, is het simpeler een nieuwe groep te starten.

Ten slotte, wanneer een bepaalde gebruiker van het net het wel erg bont maakt, bestaat de mogelijkheid een klacht in te dienen bij de *provider*. Die kan de internetter waarschuwen en in het uiterste geval de toegang ontzeggen. Maar dit mag er niet toe leiden dat de *provider* volledig verantwoordelijk wordt gesteld voor de inhoud die de gebruikers verspreiden.

ELKE groep creëert zo een eigen moraal. Natuurlijk ontstaan er groepen met een moraal die de mijne niet is: 'sex met lijken', 'martelen' of 'rechts-extremisme'; het is er allemaal in *cyberspace*. Net zoals je in een café of op straat gesprekken of flarden van

discussies opvangt, waar je beslist niet aan zou willen deelnemen of zelfs maar meer van zou willen horen. Maar die gesprekken censureren of verbieden, dat is werkelijk te dol. Zolang groepen niet in hun functioneren worden beperkt en zolang het open, individualistische karakter van het net niet wordt aangetaast, zie ik geen reden om met CompuServe-censuur op te treden.

Peter Verwey

De auteur doceert *computer assisted journalism* aan de faculteit Journalistiek en communicatie van de Hogeschool van Utrecht.

Internet-censuur

VK 24-1
Peter Verwey (Forum, 11 januari) stelt in zijn pleidooi tegen elke vorm van Internet-censuur dat CompuServe tweehonderd *newsgroups* blokkeerde 'vanwege de verspreiding van kinderporno'. Dit is een helaas diep ingewortelde misvatting. De *newsgroups* werden uitsluitend geblokkeerd op 'verdenking' van de verspreiding van kinderporno.

Ondertussen is duidelijk dat het gros van de getroffen *newsgroups* niets met kinderporno te maken heeft. CompuServe heeft in zijn strijd tegen het misbruik gemakkelijksheidshalve alle discussiegroepen die seksualiteit tot onderwerp hadden geblokkeerd. Daaronder bijvoorbeeld 'gay.Net.Behinderte', een discussiegroep over de problemen van homoseksuele gehandicapten; niet echt een bevolkingscategorie die bekend staat voor de consumptie van kinderporno.

Helaas wordt de kinderporno-beschuldiging wel vaker gehanteerd wordt door groepen die de vrije meningsuiting niet echt hoog inschatten. De Zweedse Scientology sekte

Censuur miskent anarchistische aard van het Internet

ver op het net, waar deze groepen

Pornografie valt niet te weren van de elektronische snelweg

Er is een verhaal van Louis Borges waarin cartografen van een rijk een kaart maakten die zo gedetailleerd was, dat deze exact het hele rijk bedekte.

De Beierse officier van justitie die de elektronische informatiedienst CompuServe (dat zijn klanten tegen betaling op Internet aansluit) aanklaagde wegens verbreiding van kinderporno, heeft dit verhaal vast niet gelezen. Want een soortgelijke operatie is de logische consequentie van de poging om het wereldwijde computernetwerk te vrijwaren van pornografie.

Dat het Amerikaanse bedrijf CompuServe — Europese hoofdkwartier: Zuid-Duitsland — door de knieën ging en zo'n 200 pornografische 'nieuwsgroepen' op Internet sloot voor zijn abonnees, niet alleen in Duitsland maar wereldwijd, is haar goed recht. Het is een commerciële onderneming die een kosten-baten-analyse had gemaakt. Net zoals Gall & Gall dat deed toen het besloot de posters met die blonde Bavaria-sexbom niet op te hangen, omdat deze niet zouden sporen met de 'bourgondische' uitstraling van deze drankzaak.

Maar CompuServe kwam sneller terug op zijn besluit dan Gall & Gall. Immers, als je serieus genomen wilt worden als wereldwijde informatiedienst, is het uit concurrentie-oogpunt niet zo verstandig om nationale overheden, in dit geval 'provinciale' overheden, te laten bepalen wat je wel en niet mag doorgeven. Dat zagen ze bij CompuServe ook al snel in, zodat de Europese directeur A. Gray dinsdag mededeelde dat zijn bedrijf misschien naar de rechter stapt: „De rechter moet bepalen of iets illegaal is of niet”.

Als dat gebeurt zal die rechter daar niet zo blij mee zijn. Aangezien wetgevers, zoals zo vaak, als laatste doorhebben wat er in de wereld gebeurt, zal hij/zij zich niet kunnen baseren op wat voor wetgeving dan ook. Er is geen mondiale mediawet. En als deze rechter zich op nationale wetgeving wil baseren, zal hij/zij hopeloos verdoemd raken in het juridische vacuum/universum dat Internet is.

De rechter zal vragen moeten beantwoorden als:

- Is Internet een soort krant (vrijheid van meningsuiting) of een soort omroep (allerhande regels)?
- Kun je, zeg maar, de PTT aansprakelijk stellen voor wat mensen via de telefoon tegen elkaar zeggen?
- Wat gebeurt er als ik, rechter,

De autoriteiten in de Duitse deelstaat Beieren willen de verspreiding van pornografie op computers aan banden leggen. Vrijwel onbegonnen werk, oordeelt Henri Beunders. Het ligt in de aard van dit nieuwe medium dat het zich heel moeilijk laat reguleren. **NRC 11-1**

een verbod op (wereldwijde) elektronische kinderporno opleg, en morgen eist een officier van justitie in Teheran een verbod op alle afbeeldingen van vrouwen? En overmorgen eist China een verbod op alle 'schadelijke informatie'?

Natuurlijk, de regeringen kunnen de instroom van data controleren, zo lang zij de telefoonlijnen controleren. Dat zal in Iran, China, Frankrijk en nog wat landen, voorlopig nog zo blijven. Al zullen zij daartoe instellingen in het leven moeten roepen, waarbij het ministerie van de Waarheid uit George Or-

amateurs en een strenge wetgeving deed de rest.

Dat was ook nog zo in de jaren zeventig, toen opnieuw (vooral provinciale) radio-piraten actief waren. Met de detector in de hand spoorde de marechaussee hen op in hun kippenhok, nam het spulletje in beslag en gaf een fikse boete.

Begin jaren tachtig was de remedie tegen de *moral panic* nog simpeler. Piraten straalden, na afloop van de reguliere programma's, in op de schotel van de kabelexploitanten, zodat de beelden automatisch bij de kabelkijker thuis kwamen.

Iedereen met telefoon, computer en modem kan porno consumeren en verspreiden

well's 1984 tot de bezetting van de afdeling *Debiteuren, Creditoren* verbleekt.

Want stel u voor. Alle telefoongesprekken in het land worden opgenomen op de band. Toch is dat zelfs in het communistische Oostblok niet mogelijk gebleken. Daarom besloot men daar alleen de vertrouwde partijgenoten een telefoon te geven. De rest kon, zoals in de DDR, 23 jaar wachten op zo'n toestel, tenzij je dissident was. Dan kreeg je hem morgen, want dan kon de Stasi je onmiddellijk af luisteren. Zolang je het telefoonnet controleert, kun je een hoop doen.

Maar nu? In het Westen heeft iedereen een telefoon, en iedereen moet van de minister van economische zaken op de 'elektronische snelweg', de 'runner' van de economische groei in de volgende eeuw. Dus iedereen is Internet-gebruiker, en dus mogelijke porno-aanbieder. Dat is, lijkt me, het verschil tussen Internet en de vorige gevallen van nieuwe mediapaniek, vorige gevallen van *moral panic* en overheidsingrijpen.

Toen de radio populair werd onder amateurs, in de jaren twintig, en het woord 'ether-vervuiling' ontstond, greep de overheid in. Met succes, want er waren maar weinig

Ik woonde toen vlak bij het Okura Hotel in Amsterdam, dat op zijn dak zo'n schotel torste. Ik werkte vaak 's nachts, en merkte plots op dat, zeg om half twee 's nachts, in talloze huizen aan de overkant nog een licht slikerde. Ik zette de tv aan. Porno, keiharde porno.

Binnen korte tijd was het met die piraten gedaan. Waarom weet ik nog steeds niet (*moral panic* bij de elite?) In elk geval denk ik dat die porno-piraten de weg hebben geplaveid voor de video-recorder en de videotheek, als zij al niet de *pushers* waren voor die hele branche. Onderzoek naar deze correlatie ken ik helaas niet. Historisch onderzoek naar 'media & maatschappij' valt nog steeds tussen wal en schip.

Kan de overheid nu ingrijpen, zoals met radio-piraterij en piraten-tv-porno? Nee.

Ten eerste doordat de hele telecommunicatie-industrie is of wordt geprivatiseerd. Daardoor neemt de verantwoordelijkheid en de invloed van de overheid af als het gaat om wat er 'vervoerd' wordt.

Ten tweede door de *Sprong Voorwaarts* die, in tegenstelling tot Mao's totalitaire politieke poging, nu in technologische zin zonder enige overheidsbemoediging tot stand komt.

Bij de radiopiraten van de jaren twintig en zeventig ging het om tientallen 'vandalen'. Nu kan iedereen met een telefoon, een computer en een modem niet alleen porno consumeren maar ook verspreiden. Als de wetgever dat voorschrijft, zullen de grote informatiediensten als CompuServe een erocode ontwikkelen, net zoals dat bij de Reclame Code Commissie het geval is, maar het elementaire verschil zit hem in de wilde plakker. Iedereen kan wilde plakker worden, ofwel 'aanbieder', *overnight*.

Het nadeel voor de aanbieders van pornografie blijft dat ze een digitaal spoor achterlaten, duidelijker dan de 'potloodventer' in het bos, of degene die vieze praatjes verkoopt op straat of via de telefoon. Aan de TU-Delft hield een netwerk-beheerder bij wie op de porno-netten inlogde. Na verloop van tijd kregen de 'gebruikers' plotsklaps geen opwindende plaatjes te zien, maar een hitparade van 'topscorers'. Dat is de communistische manier van opvoeding.

Als het er om gaat te voorkomen dat kinderen via Internet in aanraking komen met ontidige seksuele informatie — waar de hele zaak om begon — is het nuttig om te weten dat niemand *toevallig* op 'onplezierige' porno-plaatjes kan stuiten. Daar moet je digitaal behoorlijk richtingsgevoel voor hebben. Bovendien is daar inmiddels allerlei contra-software (*Kid-Care*, *Surf-Watch*) om enige beveiliging te bieden.

Maar dit soort skelet-achtige oplossingen — codeer elk te verzenden bericht volgens een voorgeschreven richtlijn en onderdruk met een speciale chip ongewenste berichten — zal slechts enige tevredenheid geven aan een officier van justitie in Beieren, en andere bezorgde ouders.

Al dit soort maatregelen zal de mens niet weerhouden van de totale, democratische, individuele communicatie waarop hij volgens de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens recht op heeft. Het is en blijft individuele communicatie.

Alles verandert, zodra het individu de straat op gaat, fysiek wordt, en zijn dromen, samen met anderen, in realiteit wil omzetten. Dan pas moeten we de politie roepen.

Henri Beunders is hoogleraar maatschappijgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

VOLVOG YK 24-1

lanceerde verleden jaar het gerucht dat de Finse *remailer* van haar kritisch gezinde Internet-gebruikers kinderporno aanbood. Het Finse openbaar ministerie greep daarop in en dwong de *remailer* de identiteit van zijn klanten mee te delen. Die kregen vervolgens het justitiële apparaat over zich heen.

Onterecht, zoals uiteindelijk bleek. Van kinderporno was geen sprake, maar ondertussen had Scientology wel mooi haar doel bereikt. Ze kende niet alleen haar critici, maar had hen ook nog tijdelijk monddood gemaakt.

Indien flink wat Duitse abonnees de afgelopen weken CompuServe de rug toegekeerd hebben, is dat dan ook louter uit protest tegen dergelijke vormen van Internet-censuur. En niet, zoals ik een Nederlandse radio-journalist mateloos dom hoorde beweren, omdat CompuServe geen kinderporno meer aanbiedt.

KEULEN (D) Rudi Geraerts

Porno op computer tegen Belgacom-tarief

DE STANDAARD 17.1.91
 GEEL — Om pornofoto's computer kunnen werken, op je computerscherm te laten verschijnen moet je niet op Internet aangesloten zijn. Het kan ook via computergebruikers die hun gegevensbanken ter beschikking stellen van anderen. Zij werken met een Bulletin Board System (BBS). Om daarin te grasduinen bel je gewoon naar het telefoonnummer waarmee ze adverteren. Kostprijs: de prijs van het telefoongesprek. Drempel: iedereen die een computer met een modem heeft raakt binnen. Ook een kind van twaalf.

Fantazieën

In berichtengroepen kunnen gebruikers anoniem korresponderen of advertenties plaatsen. In de berichtenbeelden die wij raadpleegden, waren bijna uitsluitend mannen actief. Sommigen spuiden ongebreidel hun erotische fantasieën over kinderen en korrespondeerden met elkaar over plaatsen waar het makkelijk was om kinderen seksueel te bemaderen.

De technische kwaliteit van de foto's en de snelheid waarmee ze op het scherm van de computer komen, hangt af van de snelheid van de modem en de computer. Wij moesten vier minuten wachten op één foto, maar het kan ook in 20 seconden.

Tegen betaling van 800 frank per jaar kan je ook lid worden van de club. Dan krijg je toegang tot meer bestanden en kan langere tijd in het gegevensbestand zoeken. Wie 1.200 frank betaalt krijgt toegang tot een Vip-bestand. Volgens de verdeler is het aanbod daar gewoon veel groter, maar blijft alles beperkt tot teksten en foto's uit pornobladen, die ook in Belgische seksshops verkocht worden.

Over dit soort computerbestanden en de simpele verspreiding ervan bestaat weinig controverse. Over de pornotoestanden via Internet des te meer. Dat is eigenaardig, want Internet heeft veel meer toegangsdrampels dan BBS. Voor Internet heb je een betaalde aansluiting nodig en veel seksueel getinte bestanden vragen een kredietkaartnummer. Om voor het computergebruik te betalen en als leeftijdsdrempel. Een veertienjarige heeft geen Visakaart op zak. En in tegenstelling tot de 077-lijnen blijft van computerseks via een BBS amper een financieel spoor op de telefoonrekening achter.

Marc HELSEN
 Bart TIMPERMAN

via de satellieten flitsen ze van continent naar continent, iedereen kan er wat opzetten en iedereen kan er wat van afhalen. De roep om porno te beperken is dus een roep naar de lucht om te stoppen met regenen. Het is een roep om het onmogelijke.

Een andere vergelijking: je loopt door de winkelstraat en opeens roept iemand een schunnige opmerking naar jou. Dan kun je moeilijk die ene agent op de hoek verwijten dat je gemotesteerd bent. Dat kan die agent niet verhinderen, dat kan een heel korps niet verhinderen. Wie zich tegen een genre op Internet verzet, kan dat alleen tegenhouden door een draconische maatregel, zoals CompuServe in Duitsland heeft gedaan.

Kruipen

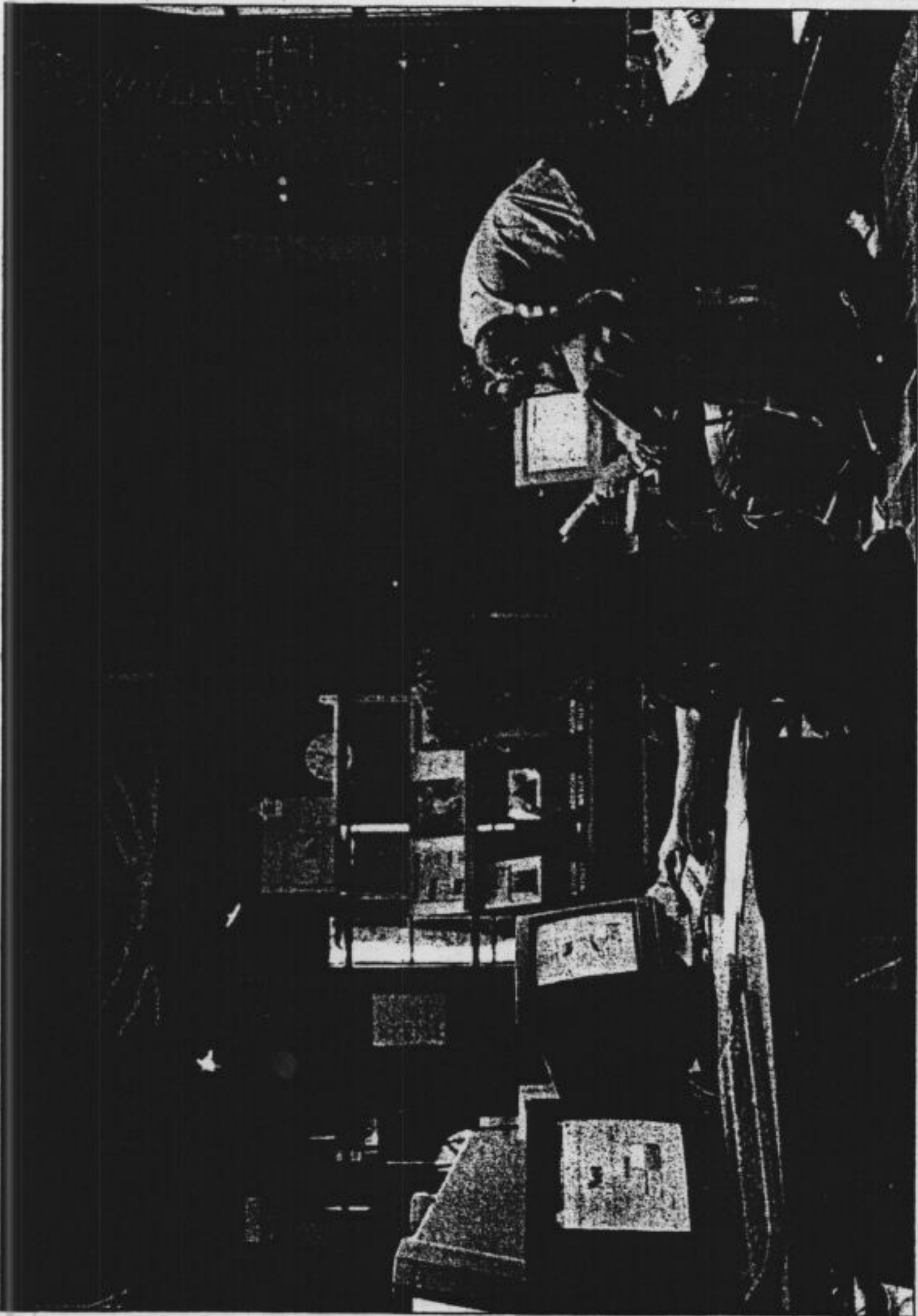
CompuServe is commercieel, Internet niet. CompuServe wil geen gelazer, het is een dienstverlener. CompuServe is niet verantwoordelijk voor porno op het net en had tegen Duitsland kunnen zeggen: fuck off. Door nu 200 sites bruut af te sluiten voor de hele aarde heeft CompuServe getoond dat het bereid is te kruipen. Ik in Holland kan die porno niet zien omdat een Zebedeüs in Duitsland heeft geklaagd. Dat irriteert me, dat knaagt aan mijn recht op zelfbeschikking. Als ik geslachtsorganen wil zien, dan beslis ik daarover en de bezitter van die organen en niet mijn leverancier en zeker niet een vormloze lobby.

CompuServe is bezweken voor censuur. Er is geen ander woord voor. En dat is even taf als fout. Waar ligt de grens? Een politiek onwelgevaldige uiting, een medische controverse, een juridisch steekspel, moeten die allemaal geweerd worden omdat een groep daar een maagzweer van krijgt?

Internet dient een open forum te blijven, een vrijhaven, een vrijplaats. Censuur bij een boek, een film, een plaat, een voorstelling, een uitzending is een fout. Een draagt het best dat van die vrijheid soms dubieus gebruik wordt gemaakt. Omdat de letters k, u en t tesamen en in een zekere volgorde een vies woord vormen, hoef ik hen nog niet uit het alfabet te weren.

Jan Koesen is redacteur van De Gelderlander.

Porno op Internet moet blijven

Over het net suizen tientallen miljoenen woorden en beelden, via de satellieten flitsen ze van continent naar continent, iedereen kan er wat opzetten en iedereen kan er wat van afhalen. Foto: Dijkstra

Op verzoek van de Duitse overheid besloot de Amerikaanse online-informatedienst CompuServe vorige week een deel van Internet af te sluiten voor alle gebruikers, omdat er ongewenste vormen van porno op voorkwamen. Daarmee is CompuServe op laffe wijze bezweken voor censuur, steit Jan Koesen. En waar ligt de grens? Worden straks bijvoorbeeld ook artikelen met een bepaalde politieke strekking verboden? **Geld. 4/1**

Door Jan Koesen
Mag porno op Internet? Dezez dagen heeft een Duitse lobby ervoor gezorgd dat CompuServe porno weert, niet alleen in Duitsland, maar in de gehele wereld. In Nederland heeft de fundamentalistische RPF al Kamervragen gesteld. De aanval op Internet is ingezet. En naar mijn gevoel op de verkeerde fronten.
 Op Internet, met in het zijspan de veel geliktere en commerciële CompuServe, valt inderdaad van alles aan te merken. Het is chaotisch, om niet te zeggen anarchistisch. De gebruikte technieken zijn nog lang niet vlekkeloos, zoeken is een crime, verbindingen komen moeizaam tot stand of worden plotseling afgebroken, als je niet uitkijkt ben je kapitaal aan telefoonkosten kwijt, kortom: er zijn talloze kinderziekten en er moet nog heel veel aan gesleuteld worden eer het zicht een digitale sneeuw is. Maar de bedoeling is groot: wezenlijke communicatie en informatie op mondiaal niveau. De wereld is op een nieuwe manier bereikbaar geworden. Als alle aanvangsproblemen zijn uitgesorteed, kan er een 'ascinerend nieuw medium zijn ontstaan. Is de wereld inderdaad een dorp waarin de achterdeuren open staan.

Sodom en Gomorra

Nu marcheren de verontrusten naar voren. Met rieken en dorstvleis slaan ze neer wat hen benaart. Seks natuurlijk op de eerste plaats, want dat is voor de lopers in het icht het onzegbare, het onziensbare, iets dat met een onverbiddele 'e' ernst behandeld dient te worden. Ieder de vrijheid heeft om binnen grenzen op variabele wijze van seks te genieten. Die grenzen komen erop neer dat alle partners

stijgen en dalen heeft er geen nootie van heeft wie er allemaal in die voorbijrazende trein zit. Dat kan een bisschop zijn, of een boef, een Kamerlid of een welp. Hij kan het niet weten, hij hoeft het ook niet te weten. Niemand verwacht van hem dat hij dat weet en er iets aan doet. Die verwachting is absurd. Internet is ook niet met een boekhandel te vergelijken. Een boekhandelaar heeft grip op wat er op zijn schappen en in zijn etalages ligt. Hij koopt bewust in. Hij is dus aanspreekbaar. Maar Internet is meer dan een winkel, al kun je erop kopen. De vergelijking gaat mank, al was het alleen maar door het enorme volume en de grilligheid taal rondzwier en de grilligheid en vluchtigheid van het aangeboden. Over het net suizen tientallen miljoenen woorden en beelden, spoorboenen op gezette tijden laat

Voorts: wie levert nu die porno aan? Wie is de viezerik? Dit is een gat in de wet. In Amerika zijn al enige senatoren opgestaan om met de trillende vinger naar de ontheiliging van hun normen te wijzen. Maar Internet is van niemand en dus is er niemand op de inhoud aan te spreken. De minister van verkeer kan niet verweeten worden dat er op de A1 een sertemoorde naar rijdt of een kinderverkrachting. Zo is het ook met Internet. En het bedrijf, de provider, zoals CompuServe, zoals Planet Internet, zoals NLNet, zoals World Access en ga maar heel lang door, dat heeft evenmin controle op wat er uit die 40 miljoen computers all over the world op Internet wordt uitgestort. De spoorwachter die de spoorboenen op gezette tijden laat

Amerikaan wil snel zijn kinderporno terug van justitie

Doer onze redactie
COEN VAN ZWOL
AMSTERDAM, 23 JAN. Tweedui-

zende dia's van jongetjes die met elkaar stoeien, elkaar masturbieren en penetreren. Dat er kinderporno tussen zit zal de eigenaar, de Amerikaanse fotograaf Don Mader, niet ontkennen. Toch wil hij zijn collectie terug voordat per 1 februari het 'in voorraad hebben' van kinderporno strafbaar wordt. Na die datum kan justitie de collectie niet meer teruggeven.

Gisteren eiste Mader in een kort geding voor de Amsterdamse rechtbank teruggave van zijn dia's en negatieven. Die werden begin november bij een huiszitting in beslag genomen, en dag voor de behandeling van de wet op kinderporno in de Eerste Kamer. Mader wordt ervan verdacht deel uit te maken van een crimineel netwerk dat kinderporno verspreidt en verkoopt.

De avond voor de inval liep Mader toevallig minister Sorgdrager (Justitie) tegen het lijf in de garderobe van de Foto Biennale

foto's - De Amerikaanse fotograaf Don Mader krijgt zijn in november inbeslaggenomen foto's en boekwerken niet terug. Dat is bepaald in een kort geding dat Mader had aangespannen tegen de Staat. De politie nam Maders foto's in beslag, omdat het duidelijk zou gaan om kinderporno.

NRC 20-1

zijn onthullingen over uitlokingsoperaties tegen pedofielen door de FBI. Een van de medewerkers van Ophelia is Andrew P., een Brit die in Nederland politiek asiel kreeg omdat hij in Groot-Brittannië werd vervolgd voor een relatie met een 16-jarige jongen. Maria N., Stanley's partner in Ophelia, is een Britse vrouw die problemen met Scotland Yard kreeg omdat zij haar dochters had laten poseren voor een foto op zich legaal - foto's met andere verdachten werden niet direct voor Ophelia, onder wie Brian B. De politie kreeg deze illustrator in de peiling toen hij in het Vondelpark nogal opdringerig spelende kinderen fotografeerde. Mader ontmoette Brian B. naar eigen zeggen toen deze berooid uit Frankrijk aankwam. Hij bracht hem in contact met Ophelia Editions, waarna Stanley enkele litho's van hem kocht. Ten slotte is er Van der V., een mede-oprichter van Ophelia die met Stanley in conflict kwam

om een lening van 7.000 dollar voor het maken van 'natuurist-films'. Tegen hem loopt nog een ontuchtzaak.

Mader heeft nu en dan pakketjes meegenomen van Ophelia, naar eigen zeggen voor hooggeplaatste vrienden die liever niet in het adresbestand van het bedrijf staan. Ook waren er vorig jaar contacten tussen Stanley en Mader over de publicatie van een witboek tegen de wijziging van de wet op kinderporno, die onder Kamerleden werd verspreid.

Aanleiding voor het gerechtelijk onderzoek is een partij geïmporteerde Japanse prentenboeken, waarin meisjes in schooluniform en met geschoren schaamstreek zich van hun kleding ontdoen. De douane gaf de partij na vijf maanden vrij, wat Ophelia Editions als een goedkeuring opvatte. Dat was een vergissing, zo bleek. Het ging eerder om wat tegenwoordig gecontroleerde doorlevering heet. Het materiaal dat de politie tijdens de inval van begin november in beslag nam, valt echter geheel onder de categorie 'kindererotica': kiekjes van blote kinderen zonder waarneembare seksuele gedragingen of buitensporige focus op de geslachtsdelen.

kleine selectie om te bewijzen dat zijn dia's zich niet tot 'kindererotica' beperken. De politie wilde foto's maken van 'bepaalde lichaamsdelen' van Mader om vast te stellen of hij actief aan de sessies had deelgenomen, aldus de landsadvocaat. De fotograaf werd gearresteerd.

Maders advocaat mr. G.C. Kruiswijk betoogde dat Mader als publicist over pedofilie de collectie nodig had. Minder verstandig leek het dat hij minister Sorgdrager aanhaalde, toen zij in de Eerste Kamer verzekerde dat de politie niet het recht kreeg bij elke pedofiel huiszitting te verrichten. Het 'in voorraad hebben' van kinderporno veronderstelt 'een zekere pluraliteit', zo haalde de advocaat Sorgdrager aan.

Landsadvocaat Daalder kopie deze voorzet gemakkelijk in: "Tweeduidig foto's, dat is toch een zekere pluraliteit." Op 29 januari, drie dagen voor de wijziging van artikel 240b ingaat, wijst de rechtbank vonnis.

Fotograaf krijgt kinderporno's niet terug

Vanaf 1 februari treedt het nieuwe artikel 240b van het Wetboek van Strafrecht in werking, dat het in voorraad hebben van kinderpornografie strafbaar stelt. Mader liet tijdens de zitting weten het materiaal te willen blijven gebruiken. De handhaving van het beslag is te meer van belang omdat de Staat de foto's als bewijsmateriaal gebruikt in een onderzoek naar seksuele delicten.

Justitie houdt 'kinderporno' Mader in bezit

De Amerikaanse fotograaf Don Mader krijgt zijn op 6 november 1995 in beslag genomen foto's en boekwerken niet terug. Dat bepaalde rechtbankpresident mr. R. Gisolf maandag in een kort geding dat Mader had aangespannen. De politie nam de foto's in beslag omdat er sprake zou zijn van kinderporno.

Handelaar had 'in bewaring' kinderporno

Nederland mag een liberaal land zijn, maar deze banden met kinderporno slaan alles. Ze zijn echt zo smerig dat je al bij het lezen van het proces-verbaal denkt: dit kan toch niet."

Geen teruggave 'pornografische' kunstfoto's

De rechtbank houdt de foto's in verband met een gerechtelijk vooronderzoek tegen uitgeverij Ophelia, die ervan wordt verdacht kinderporno te verspreiden. Don Mader is in dat onderzoek ook als verdachte aangemerkt.

Mader krijgt kunstfoto's niet terug

Volgens Maders advocaat mr. F.H. Koers gaat het in dit onderzoek opnieuw om de foto's waarover Mader eerder met justitie in de clinch heeft gelegen. De foto's werden in 1987 in beslag genomen, maar Maders verzet daartegen werd in 1991 door het gerechtshof gehonoreerd.

Foto's terug geëist

Tilburger die 43-jarige Tilburger die 13 november is veroordeeld tot 2,5 jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf voor ontucht met minderjarigen, wil zijn foto-albums terug.

Handelaar had 'in bewaring' kinderporno

(Van een verslaggeefster) AMSTERDAM - "Nederland mag een liberaal land zijn, maar deze banden met kinderporno slaan alles. Ze zijn echt zo smerig dat je al bij het lezen van het proces-verbaal denkt: dit kan toch niet."

Heel even wond officier van justitie mr. A. J. P. Schotman zich op, gisteren voor de rechtbank, waar hij twaalf maanden celstraf (waarvan zes voorwaardelijk) eiste tegen de 53-jarige Amsterdammer Guus de V. wegens bezit van, handel in en heling van videobanden met kinderpornografie. Op twee (van de 4200 in beslag genomen) banden waarop de tenlastelegging was gebaseerd, stonden opnamen met een jong meisje en een jong jongetje, in beide gevallen onderworpen aan een reeks seksuele activiteiten. De V. dreef van 1976 tot 1993 zijn City Shop aan de Monnikenstraat. Hij begon met de verkoop van plaatjes en boekjes en eindigde met cabineverhuur. Hij had tien cabines met tv en stoel. Klanten konden er voor twee tientjes per half uur een film bekijken. In de collectie banden van De V. was kinderporno een vast onderdeel: zijn klantenkring was internationaal en kende de specifieke codering. Het politieonderzoek tegen De V. leidde naar Denemarken, Engeland, Duitsland en Frankrijk. Uit de daar gehoorde getuigen bleek dat De V. de illegale banden verkocht en ruildde. De V. ontkent alle hem ten laste gelegde feiten; zijn handel was alleen maar cabineverhuur, zijn zaak 'een plaats van samenkoms'. Waar de mensen naar keken, wist hij ook niet precies. Die kinderpornobanden had hij voor klanten in bewaring: "In veel landen wordt het bezit van kinderporno zwaar bestraft."

Zijn klanten, schetste De V., kwamen in zijn zaak hun eigen banden bekijken, of haalden hun banden op om er elders naar te kijken. "En wat mijn klanten onderling ruilen en kopen; weet ik niet. Als ik een band in bewaring kreeg, vroeg ik alleen of het onder de achtien was of niet." Bij een tweede inval, bij De V. thuis, werden opnieuw banden in beslag genomen ('gewoon privécollectie'). Toen de politie naar binnen ging, stonden twee recorders te draaien; volgens de politie werd er gekopieerd. De V. zelf zegt dat hij banden vergeleek, opdat hij 'de dubbele kon wegdoen'. Ook vond de politie een computer

De rechter heeft veertien dagen geleden zijn 25 foto-albums verbuurd verklaard. De Tilburger heeft gisteren hoger beroep aangekend. "De inbeslagnamen van alle foto's weegt voor hem zo zwaar dat hij bereid is risico te lopen", zegt zijn raadsman mr. R. Milo. De Tilburger kan alleen in beroep gaan tegen het hele vonnis. Daarmee riskeert hij een hogere straf.

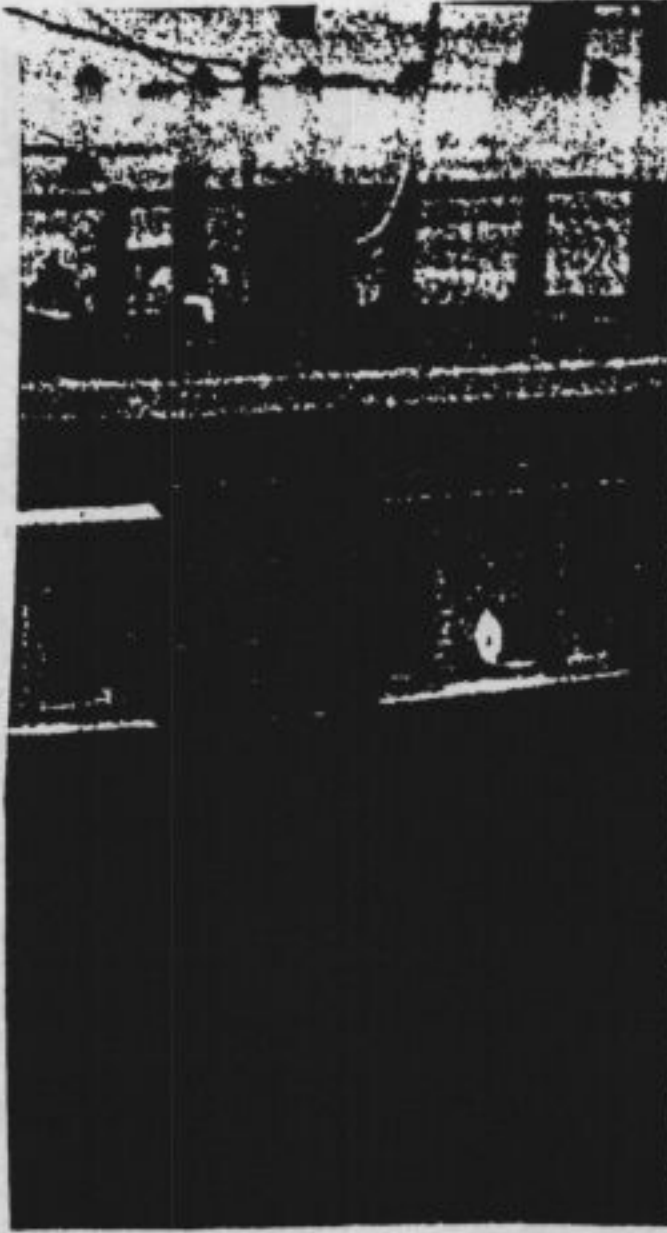
waarin De V. foto's monteert. Een montage, de penis van een man bij een geopend kindermundje, beoogde schokeffect, aldus de V.: "Want ik ben geen pedofiel."

Via een telefoontap is vastgelegd hoe een Amerikaanse vriend informeert of De V. nog 'iets van medische aard' kon leveren, en De V. daarop antwoordt dat films van 'doktersonderzoek bij kinderen zeldzaam zijn' en dat de vriend later nog maar eens moet bellen. Volgens De V. onderstreept dit alleen dat hij zich met zulke zaken niet bezighoudt.

De V.'s raadsman, mr J. Mul, meent dat zijn cliënt moet worden vrijgesproken. Geen van de ten laste gelegde feiten is te bewijzen. Volgens hem is het niet eerlijk van het OM ook heiling op te voeren. Dit wordt alleen gebruikt om een hogere straf te eisen. De straf op handel in kinderporno is nog drie maanden; de nieuwe wet, die zwaardere sancties stelt, ligt nog bij de Eerste Kamer. Bovendien vindt Mul dat De V. de apparatuur moet terugkrijgen. Niet voor de handel: "Mijn cliënt moet schulden aflossen."

Uitspraak over twee weken.

Chalkley's woonboot, geveerd in de kleuren van zijn favoriete voetbalteam West Ham, in het centrum van Amsterdam waar de acteur zich momenteel bevindt.

PRIVE 13-1
(FRAGMENT)

Twee ietwat morige heren — de een van middelbare leeftijd, de ander een jaar of tien jonger — melden zich bij de Amsterdamse politierechter, mr. R. Blekxtoon. Zij drijven een sekshop in Amsterdam waar de politie vorig jaar kinderporno aantroef. Het betrof vier boekjes met illustere namen als 'Boys Art Magazin' en een videoband met de titel 'Lebenslust Junge Leute'. Geen zware pornografie, maar voor justitie toch ernstig genoeg om de zaak aan de politierechter voor te leggen.

De oudste van de twee, S. Drongels, moet zich als enige voor de rechter verantwoorden: hij is de eigenaar, de jongere man is zijn bedrijfsleider.

"Is uw advocaat er niet?" vraagt de rechter.

"Daar zie ik vanaf", zegt Drongels.

"Wat is uw standpunt?"

"Dat het geen kinderporno is."

De rechter beschrijft wat de Amsterdamse jeugd- en zedenpolitie precies in beslag heeft genomen.

Vier boekjes met naaktfoto's van jongens tussen vijf en veertien jaar met het accent op hun geslachtsdelen. Op de videoband was het beeld te zien van een tienjarig meisje dat naakt op een strand lag te zonnen; er werd op haar vagina ingezoomd. Zo'n band kost 135 gulden, de boekjes waren 23 gulden per stuk.

"Hoe lang verkoopt u dit soort spul?" vraagt de rechter.

"Sinds een jaar of zes. Ik ben er dus mee begonnen nadat de kinderporno tien jaar geleden verboden werd. Het is vaker meegenomen door de zedenpolitie, maar dan werd het telkens weer teruggebracht."

"Precies hetzelfde materiaal?"

"Ja."

"Heeft u dat ook tegen de verbaalant gezegd?"

"Ja, maar zij zeggen dat de regelgeving is aangescherpt."

"Wat verdient u met uw winkel?"

"Dertig mille per jaar netto. Het hangt er ook van af of je een goed of een slecht jaar hebt."

Meneer Drongels slaakt een zucht, hij lijkt zich een onbegrepen man te voelen. Men identificeert hem kennelijk altijd met zijn klanten, want hij zegt opeens ongevraagd: "Ik sta er zelf ook niet helemaal achter. Ik verkoop ook seks met dieren, en dat hoeft voor mij persoonlijk helemaal niet."

"Die kinderen worden gebruikt zonder dat ze het zelf weten", constateert de rechter.

"Over ditzelfde materiaal is in Berlijn een rechtszaak gevoerd", zegt Drongels. "Daar werd het niet als kinderporno beschouwd. Het hangt daar af van de regio. In Berlijn is men strenger dan in

Düsseldorf. Als het nu om handelingen tussen kinderen ging, maar in deze boekjes vind je niet eens een erectie."

Hij steekt enkele bladen in de lucht. "Ik verkoop ook de echte naturistenbladen. Wilt u wat voorbeelden zien?"

"Da's goed, al zijn we hier niet in Duitsland", voegt de rechter er niet echt gretig aan toe.

Ook de officier van justitie, mevrouw mr. L. de Haas, buigt zich over de bladen die Drongels aanreikt. Drongels staat erbij als iemand die handel ruikt. In ruil voor vrijspraak zal hij die bladen best gratis willen achterlaten. "In de erkende naturistenbladen poseren de kinderen óók", zegt hij luchtigjes. "Ik kan het zelf niet goed beoordelen, ik zou eigenlijk wel richtlijnen willen zien."

"Geeft de zedenpolitie voorlichting aan sekshops?" vraagt de rechter.

"Helaas niet", zegt Drongels op een toon alsof hij het diepste van zijn hart aanspreekt. "Na het verbod op kinderporno hebben we nooit richtlijnen gehad. Ze weten het zelf niet. Ze komen er niet uit en dan geven ze het spul maar weer terug."

"Is er een bond van sekclubs?" vraagt de rechter.

"Er is op pedofiel gebied wel een vereniging, maar daar heb ik geen contact mee. Ik dacht dat voor deze bladen een verbod lag op seksuele handelingen. En op erecties."

De officier is gaarne bereid dit misverstand uit de weg te ruimen. Zij wijst erop dat de Hoge Raad ook afgebeelde houdingen van kinderen onder de zestien jaar strafbaar heeft genoemd indien ermee 'seksuele prikkeling' beoogd wordt. "Dat is bij de in beslag genomen boekjes het geval. In naturistenblaadjes kan het nog net wel, omdat de mensen daar ook zo rondlopen."

De officier merkt met enig leedwezen op dat ze haar eis zal moeten baseren op de oude kinderpornowetgeving. Per 1 februari treedt er een vernieuwd wetsartikel (240b, wetboek van strafrecht) in werking met zwaardere straffen. "Nu staat er maar drie

maanden gevangenis op — belachelijk laag. Dat wordt vier jaar." Zij eist tegen Drongels duizend gulden boete en een maand voorwaardelijk. "Als heel duidelijke waarschuwing."

"Ik vind het geen kinderporno!" roept Drongels diep getroffen uit. "Dit is voor iedereen verschillend interpreteerbaar. Ik ben ook niet weg van die boekjes, maar ik verkoop er nog wel ergere — en dat wordt wel getolereerd. Wat dacht u van die seks met dieren? Waarom hoor ik de dierenbescherming daar nooit over? Dat is heel wat erger dan een jongen in zijn nakie. Ik vind dat onschuldig."

"We hebben hier te maken met de Nederlandse wet, zoals die wordt uitgelegd door de Hoge Raad", zegt de rechter. "Dit valt onder kinderporno, al is het niet de schadelijkste vorm. Die foto's zijn duidelijk bedoeld voor pedofielen die zoets om seksuele redenen kopen. De strekking van het arrest van de Hoge Raad is dat het maken van dergelijke foto's ontmoedigd moet worden. Het gaat hier om commerciële exploitatie."

Hij legt Drongels een maand voorwaardelijk op en een boete van duizend gulden waarvan de helft voorwaardelijk. "U moet uw vakliteratuur bijhouden", adviseert hij, "dat arrest van de Hoge Raad is al enkele jaren oud. Ik begrijp uw positie, u verkoopt wat gangbaar is, maar die kinderen moeten beschermd worden. Ik zou het overigens toejuichen als de politie aan voorlichting deed. Ga eens langs bij de zedenpolitie."

Drongels maakt mukkende geluiden. Zijn bedrijfsleider blaast de wangen op.

"U kunt in hoger beroep", zegt de rechter.

Drongels schudt het hoofd. "Ik ben maar een eenvoudig winkeliertje. Moet ik me nu als actievoerder opwerpen? Zo'n advocaat kost me drie mille, dat kan ik me niet permitteren."

"Denkt u er nog maar eens rustig over na", zegt de rechter.

Buiten de rechtszaal vragen Drongels en zijn bedrijfsleider met klem aan de verslaggever of

zij vooral buiten de krant kunnen blijven. Zij tonen ook nog even enkele bladen die nog steeds bij hen te koop zijn. Ondeugend kijkende jongens in doorschijnende slipjes, blote meisjes in naturistenkampen.

"Géén erecties", zegt Drongels nijdig.

FRITS ABRAHAMS

De namen van de verdachten en getuigen in deze rubriek zijn om redenen van privacy gefingeerd.

'EASTENDERS'-acteur JIM CHALKLEY (66) misbruikte de populaire tv-soap als lokaas om jonge jongens te strikken voor zijn PEDOFIELE ACTIVITEITEN. De acteur beloofde de kinderen een rol in de serie, maar zodra zij zich hadden aangemeld, vergreep hij zich aan hen. Op advies van de Britse kinderscherming zag justitie uiteindelijk af van een rechtszaak, omdat dit voor de slachtoffers te traumatisch zou zijn. Chalkley ontliet zijn straf, maar vluchtte uit angst voor represailles van woedende landgenoten naar... AMSTERDAM!

Door VANESSA PELLE

De populaire *EastEnders*-acteur JIM CHALKLEY (66), die in de serie de rol van tassenverkoper Lenny vertolkte, woont tegenwoordig in Amsterdam! Een twijfelachtige eer, want Chalkley leidde tot nu toe een schokkend dubbelleven. Jarenlang vergreep de acteur zich aan minderjarige jongens. Veel van de in totaal 22 slachtoffers, onder wie een NEGENJARIG jongetje, werden lange tijd onderworpen aan de BIZARRE PERVERSITEITEN van Chalkley. Hij voerde hen dronken met wodka, waarna hij ze dwong tot SEX-SPELLETJES!

EastEnders, dat in Nederland werd uitgezonden door de VARA, kluistert in Engeland nog steeds miljoenen kijkers aan de buis! Eén van de meest populaire acteurs was Jim Chalkley, een gemoedelijke, al wat oudere man. Geen van de kijkers zal ooit hebben vermoed met wat voor afschuwelijke praktijken juist hij zich bezighield...

Onlangs deed één van zijn vroegere sex-slaven — DAVE (23) — een boekje open over Chalkley. 'Hij is een lafaard,' vertelt de jongen, die vanaf zijn 11de tot zijn 15de door Chalkley werd misbruikt. 'Ik was een weerloos kind toen hij mij seksueel misbruikte. Hij beloofde me een rol in de serie en lokte mij mee naar zijn flat. Daar smeerde hij mijn lichaam in met baby-olie, omdat

Slaat Jim Chalkley in Amsterdam opnieuw toe?

mijn huid daar mooi van zou gaan glimmen. Terwijl hij hiermee bezig was werden er naakt-foto's van mij gemaakt!

'Ik wil hem doodschieten'

Chalkley chanteerde me met deze perverse foto's om te voorkomen dat ik uit de school zou klappen over zijn walgelijke praktijken. Ik zou een pistool tegen zijn gezicht willen zetten én de trekker overhalen. Soms wenste ik dat ik niet was geboren. Dan hadden mijn familie en ik niet zo hoeven lijden! Toen de politie de gevonden foto's ter identificatie aan mijn moeder liet zien, stortte zij volledig in. Ik schaamde mij zó, dat ik niet meer thuis durfde wonen... De onverkwikkelijke affaire heeft bij Dave's moeder diepe wonden geslagen. 'Ik zal het mijzelf nooit vergeven dat ik mijn zoon in Chalkley's klauwen heb laten vallen. Het heeft hem geestelijk zo aangetast dat hij zelf geen kinderen meer durft te nemen,' zegt ze aangeslagen.

Seksshops hebben voorlichting nodig

NRC 30-1

OMSTREDEN 'KIDS'-REGISSEUR LARRY CLARK

'Veel critici kijken naar de film alsof het een documentaire is'

VPRO 20-1

Een van de meest schokkende films, die tijdens het Filmfestival worden uitgezonden, is ongetwijfeld *Kids* van Larry Clark. Veel jeugd, drugs, seks en uitzichtloosheid.

Kids, de omstreden debuutfilm van Larry Clark over seks, drugs en verveling onder New Yorkse pubers, zorgt ook in Nederland voor de nodige opschudding. Bij hoge uitzondering week de filmkeuring af van de adviesleeftijd waar de distributeur de film op had ingezet. Oorzaak hiervan is niet zozeer de nadruk op seks, maar het negatieve toekomstbeeld voor jongeren dat de film zou overbrengen. De kinderen waar de film over gaat zullen nu tot hun zestiende moeten wachten voor ze hem kunnen zien.

Het leven van jonge Amerikanen vat Clark samen in 24 uur. De 14-jarige Telly heeft een aparte seksuele voorkeur: hij heeft slechts gemeenschap met jonge maagden. Het jonge haantje gaat ervan uit dat hij op deze manier niets zal oplopen. Ooit moet hij van zijn eigen regel hebben afgeweken, want ene Jenny, die maar één keer met hem naar bed is geweest krijgt te horen dat ze sero-positief is. Jenny zoekt de stad af naar Telly, en ontdekt dat hij alweer plannen heeft met de naïeve Darcey, een nieuw, nog jonger slachtoffer. Zal Jenny op tijd zijn om de dodelijke besmetting te voorkomen?

Dit plot moet bij iedere Dracula-fan de nodige associaties oproepen. Telly is de bezeten vampier, Darcey is Mina, het maagdelijke

volgende slachtoffer en Jenny is zowel de wandelende dood Lucy als Van Helsdingen, de vampierdoder. Maar tussen het begin en het einde van de zoektocht van Jenny hebben Clark en scenarioschrijver Harmony Korine nog veel meer bedacht wat sommige bezoekers de zaal uit zal jagen. Dat zijn niet alleen de seksscènes met meisjes die nog aan de groene kant van de puberteit lijken te zitten, maar bijvoorbeeld ook de beelden van kinderen die een zwarte man met hun skateboards half dood slaan. Zo straalt de hele film een sfeer uit alsof de wereld er slechts is om op te pissen. Plezier lijken kinderen tegenwoordig nauwelijks te hebben, of het moet het moment zijn dat Telly's vriendje Casper het tampon droogzuigt dat hij even daarvoor in een glas jus d'orange had gedoopt.

In Cannes, waar de film dit voorjaar in première ging, waren de reacties, zoals te begrijpen, nogal verdeeld. 'Een onwerkelijk verhaal over de sociale problemen van een stel idioten,' karakteriseerde Le Monde Kids. Larry Clark spreekt dit tegen. 'Veel critici kijken naar de film alsof het een documentaire is,' zegt de regisseur.

'Maar het zijn personages die zijn verzonnen. De jongen op het doek is niet mijn held, ik maak wel degelijk een moreel onderscheid tussen de karakters. Ouders vinden deze film bedreigend omdat hij over een wereld gaat waartoe iedereen toegang heeft maar waar geen toezicht is. Waarschijnlijk is dit de verbeelding van hun ergste nachtmerrie; wat hun kinderen uitvreten als zij er niet zijn. In hoeverre

dit een werkelijke situatie is? Ik trok meer dan drie jaar met deze kinderen op, de film is gebaseerd op mijn eigen ervaringen in die periode. Ik denk dat de situatie representatiever is dan je denkt.'

Larry Clark (52) geniet in Amerika enige bekendheid dankzij zijn plaatjes van copulerende tieners in de fotoboeken *Teenage Lust* en *Tulsa*. Filmplannen kreeg hij na een ontmoeting met de 17-jarige Harmony Korine. 'Toen mijn zoon negen werd, kochten we vader-en-zoon skateboards voor ons. Die probeerden we uit in het Washington Square Park in Manhattan en zo raakte ik geïnteresseerd in de cultuur van de kinderen die daar rondhangen. Avond aan avond heb ik er doorgebracht en na een tijdje was ik "one of the guys". Zo gaat dat. Harmony sprak mij aan toen ik foto's aan het maken was en vroeg of ik een korte film die hij had gemaakt wilde zien. Hij vertelde dat hij het script schreef toen hij nog op de middelbare school zat, wat ik opzienbarend vond voor iemand van zijn leeftijd. Een jaar later kreeg ik het idee voor *Kids*, en het was voor

mij duidelijk dat slechts iemand die midden in deze wereld staat dit verhaal zou kunnen schrijven. Harmony ging meteen akkoord.'

Om de authenticiteit te bewaren nam Clark de film op met jongeren die hij in het park ontmoette. Dat ging niet altijd even makkelijk. 'Een film maken betekend hard werken en deze kinderen hadden niet de discipline die professionele acteurs wel hebben. Het is geen feestje waar je weer vertrekt als je geen zin meer hebt. Maar ik kende ze goed genoeg om hun vertrouwen te winnen. Vanaf het begin van het project heb ik ze erbij betrokken. In het jaar dat ik met het script moest leuren om voldoende geld bij elkaar te krijgen belden ze mij om de week op om te vragen hoe het ermee stond.' De ironie wil dat één van de kinderen Clark uiteindelijk in contact bracht met een producer met geld. Harmony, die een kleinzoon is van een van de oorspronkelijke *Bowery Boys* (de Boefjes), ontmoette tijdens een vakantie reisje naar Hollywood een financierder.

De leeftijd van de acteurs in de film is een ander omstreden punt. In de Verenigde Staten is het verboden om minderjarige acteurs seksscènes te laten spelen. Wie naar *Kids* kijkt, krijgt het idee dat Clark zich hier niets van heeft aantrokken, maar hij zweert bij hoog en bij laag dat niemand die zo'n scène speelt onder die leeftijdsgrens zat. Hij vertelt juist benauwd te zijn geweest dat hij de film niet zou kunnen opnemen met de jongeren die hij had uitgekozen omdat het zolang duurde voordat het project van de grond kwam. 'Ik was bang dat ze te oud zouden zijn om de rol van een puber nog overtuigend te kunnen spelen. Leo Fitzpatrick, die de rol van Telly speelt, was 14 toen ik hem leerde kennen en 18 toen we de film opnamen. Dat kon nog net.'

Ook het meisje dat het dertienjarige slachtoffer van Telly speelt, en dat er ook echt als een meisje van 13 uitziet was volgens Clark boven de 18. Op de vraag of hij überhaupt heeft overwogen minderjarigen deze rollen te laten spelen volgt een lange stilte. Uiteindelijk zegt hij 'nee', maar hij knikt 'ja'.

Jaap van Eyck

Scène uit 'Kids': acteurs allemaal boven de 18?

Kids is na Rotterdam ook te zien in de bioscopen. Van 4 februari t/m 8 april presenteert het Groninger Museum bovendien de fototentoonstelling *Black & Blue*, waar van Larry Clark werken uit *Teenage Lust* te zien zijn.

door Lodewijk DELEU

Antwerpen NIE 29-1

„'t Is overdreven”, zegt Frederick, „en vanaf het midden is de film heel voorspelbaar.” Tussen de chips zoekt hij een Flippo. Wim en Michaël knikken instemmend. Er zit een mooie schuimkraag op hun pils. Entoesiast zijn de heren niet. „Een nutteloze film”, vatten ze samen.

Wim trekt het gesprek op gang met een positieve noot: „*Kids* begint evenwichtig. Aan de ene kant heb je Telly die plezier schept in het ontmaagden van piepjonge meisjes, en aan de andere kant Jennie die verneemt dat ze aids heeft en wanhopig Telly — met wie ze vrije — wil bereiken. Dat beiden elkaar op het einde vinden, is heel voorspelbaar.”

Michaël: „Een echt einde is het niet, want het probleem wordt niet opgelost.”

Frederick: „Ik mis de konfrontatie op het einde: Jennie had aan Telly moeten vertellen dat ze van hem aids kreeg. Dat gesprek wou ik zien.”

Wim: „Door het ontbreken van dat gesprek is de film niet af. De aidsproblematiek wordt aangekaart, maar er gebeurt verder niks mee. Aids blijft in deze prent bizaak.”

Frederick: „Dat aids een gevaarlijke ziekte is en dat we moeten oppassen, weten we nu wel. Waar we geen zicht op hebben, is op hoe een figuur als Telly — die

zich onoverwinnelijk waant — reageert op het nieuws dat hij aids heeft. Dat toont de film niet!”

„Nutteloos”

Kids toont evenmin naakt, behalve de borst van Telly's moeder die haar baby zoogt. Toch vindt Michaël de film choquerend „omdat het hier over seks, drugs en geweld bij kinderen van 13 à 14 jaar gaat. Ik vind dit schandelijk!”

Frederick: „De regisseur had veel meer kunnen insinueren, want de ellenlange vrijsscènes waren niet nodig. Wanneer ze de deur van de slaapkamer van de ouders dichttrekken, weten we wat er zal gebeuren.”

Michaël: „Wat we te zien krijgen, is natuurlijk extreem.”

Wim: „...maar de realiteit in Amerika.”

Frederick: „Niet alle jongeren in Amerika leven zo. 't Is de realiteit voor een deel van hen. Zo'n manier van leven en denken is ook realiteit voor enkele jongeren bij ons. Ik hoor soms van die verhalen over kampen van jeugdbewegingen. Maar ik denk dat het bij ons vooral om opschepperij gaat.”

Wim: „Als documentaire is dit misschien een goeie film, maar verder is hij nutteloos.”

Frederick: „Voor mij mocht het dan een documentaire over de woestijnrat zijn. Deze film kon

Ik had niks aan deze film!

over aids gaan, maar die kans werd niet gegrepen. Het is een povere, zwakke film.”

Michaël: „Ik had niks aan deze film.”

Frederick: „Of onze ouders iets aan film hebben? Als mijn ouders deze film zien, worden ze erg bezorgd en mogen we misschien niet meer naar buiten.”

Michaël: „Of ze zien in braaf wij wel zijn.”

pubers hongeren naar sex

Kinderen zijn 't nog, de 'Kids' van regisseur Larry Clark. In leeftijd in elk geval. Hun taalgebruik zou menige volwassene het schaamrood op de kaken bezorgen. Hun gedrag is al even schokkend. De jongens in Clark's portret van puberale honger naar sex lopen hun vlaggestok achterna en de meisjes willen in die seksuele parade allemaal majorette zijn.

We volgen een aantal jongeren in de leeftijd van dertien tot zestien tijdens een warme dag in New York. Die zomerse temperaturen prikkelen de toch al uiterst onrustige hormonen. De gesprekken van de jongens, rondzwervend op hun skateboards, over hun jacht op willige meisjes lijkt typische puberpraat. Maar 't blijken geen jongens die het bij filosoferen houden. Zo mogelijk nog pittiger is de conver-

satie van de jongedames onderling. En ook zij hebben hun kennis niet uit boekjes.

Dat blijkt ook als een van de meisjes na een reeks erotische avontuurtjes zonder voorbehoedsmiddelen (condooms gebruiken ze niet of nauwelijks) zich toch maar even op als laat testen. Haar vriendinnetje Jennie (de breekbare Chloe Sevigny) gaat bij wijze van steun mee en laat voor de zekerheid ook haar bloed bekij-

ken. Tenslotte heeft ze 't onlangs voor het eerst gedaan. En prompt blijkt ze de gevreesde geslachtsziekte te hebben.

Doodvonnis

Gebroken gaat ze op zoek naar de jonge bron, ene Telly (Leo Fitzpatrick). Haar speuren vormt een spannende rode draad in de film, die tegelijkertijd de veroveringstocht in beeld brengt van Telly, die kickt op het in bed praten van zo pril mogelijke maagden. Als Jenny 'm laat op de dag lokaliseert en hij inmiddels al weer een lief jong meisjetot prooi ('t gaat hem om nummers) heeft gemaakt, weten we dat de pijn-

lijke en zeer onbevredigende eerste ervaring van Jenny's opvolgster wellicht meteen haar doodvonnis betekent.

Dat besef raakt de toeschouwer eens te meer, omdat Clark zijn film een documentair karakter heeft gegeven. De voormalige fotograaf dook voor zijn speelfilmdebuut met een skateboard onder in zo'n multi-rationale en -culturele groep als hij presenteert in 'Kids' en pretendeert de werkelijkheid te tonen. Die stemt niet vro-

lijk, zelfs als we aannemen dat 't hier in Nederland onder de jongste jeugd rustiger (en — vooral ook — verstandiger) zou toegaan.

Al is 'Kids' niet in eerste instantie zo bedoeld, de film houdt pubers een waarschuwende spiegel voor. De immer waakzame Nederlandse filmkeuring vindt niettemin dat 'Kids' voor jongeren onder de zestien niet geschikt is. Je kop in het zand steken is gevaarlijker dan de realiteit onder ogen zien.

E.K.

Is de jeugd van tegenwoordig anders dan de jeugd van toen? De film KIDS van Larry Clark heeft deze vraag in ieder geval in de Verenigde Staten weer actueel gemaakt, omdat KIDS een verontrustend beeld zou geven van de huidige generatie middenklasse-jongeren. Nou ja, verontrustend? De jongeren in KIDS zijn allemaal zo'n beetje 15 jaar

ABC DEC '93 - FEB '96

1 KIDS

oud, sommige jonger, sommige ouder - en waar denk je aan als je 15 bent? Aan liefde en aan sex. Is dat verontrustend? Wel als sex iets griezeligs is geworden, en dat is door AIDS inderdaad het geval. Vandaar waarschijnlijk de onrust die KIDS in de Verenigde Staten veroorzaakte.

En er is nog iets onrustbarends aan de jongeren in KIDS, maar dat is misschien vooral de verdienste van regisseur Larry Clark. Opvallend is namelijk het vacuum waarin deze kids leven: in KIDS komt amper een volwassene voor. Dat betekent automatisch dat een moreel kader ontbreekt, omdat deze jongeren nog niet oud genoeg zijn om zich zorgen te maken over de consequenties van hun gedrag. Dat is misschien niet reusachtig onrustbarend, maar het is ongebruikelijk voor een film (zeker voor een Amerikaanse film) om zo invoelbaar te maken hoe pubers denken. Want hoe denken pubers?

Pubers ontdekken de wereld van de volwassenen, maar ze hebben nog geen deel aan die wereld. Ze ontdekken hun eigen kracht (en zwakheden), maar ze hebben nog geen mogelijkheden om die effectief te gebruiken. Ze zien de staat waarin de wereld verkeert, maar er is niemand die ze serieus neemt. En ouders, inderdaad, die leiden een leven dat niets te maken heeft met het leven van een 15-jarige. Kortom, pubers hebben niets te maken met het hele stelsel aan regels en plichten dat de volwassenenwereld tot zo'n degelijk bouwwerk maakt. De enige manier om pubers in het gareel te houden is dan ook opsluiten en hersenspoelen, en daar zijn scholen voor. Dat is een geruststellende gedachte voor al diegenen die zich veilig voelen in de geregleerde volwassenenwereld. Maar helaas, KIDS speelt zich af tijdens de vakantie.

HEDONISME

Wat gebeurt er nou eigenlijk in KIDS dat zo opzienbarend is? KIDS vertelt over 24 uur in het leven van een groepje pubers. De film begint met een jongen en een meisje (13?) die hevig smakkend zitten te zoenen. Vervolgens vertelt de jongen het meisje dat ze neuken erg leuk zal vinden. Het meisje aarzelt, maar geeft toch toe. In voice-over vertelt de jongen vervolgens waarom hij het liefst vrijt met maagden: 'Ze hebben nog geen enge ziektes en ze ruiken lekker.'

Vervolgens zien we een groepje meisjes, ergens op een meisjeskamer. Ze praten over sex. Een van hen heeft onlangs samen met een vriendin een AIDS-test laten doen, want je weet maar nooit. De rest van de film is gevuld met meer pubers, jongens en meisjes, die skateboarden, wat rondhangen en praten over sex. Een deel van het groepje breekt in in een zwembad en gaat zwemmen, terwijl ze praten over naakte lijven. Twee meisjes zoenen met elkaar. 's Avonds is er een feestje, waar iedereen veel drinkt, joints rookt, en aan sex doet. De film eindigt met een dronken jongen die zich liefdevol vergrijpt aan een slapend meisje dat - maar dat weet hij niet - HIV-positief is.

Het is kortom hedonisme troef in KIDS, en gezien de leeftijd van de hoofdpersonen is dat ook niet zo raar. Maar wat er uiteindelijk zo verbazingwekkend is aan KIDS, is de toon van de film. KIDS lijkt een documentaire met de spanning van een fictie-film. Nergens blijkt uit dat er gespeeld wordt door de acteurs, en daar is een verklaring voor: het zijn geen acteurs, en de regisseur is geen filmmaker. Het resultaat van die combinatie is een hoogstaande vorm van amateurisme, met de spontaniteit die in 'gewone' speelfilms ontbreekt. Dat is uiteraard ook de verdienste van het scenario, waarin een al te dwingend verhaal is vermeden en waarin bovendien geen plaats is voor ongelooftwaardige one-liners. Goed, de jeugd van tegenwoordig dus. Het is verleidelijk om naar een film als KIDS te kijken en vervolgens iets algemeen te willen beweren over 'de jeugd van tegenwoordig'. KIDS nodigt bij oppervlakkige beschouwing uit om uitspraken te doen in de trant van 'de jeugd van tegenwoordig kent geen grenzen,' of 'de jeugd van tegenwoordig heeft geen verantwoordelijkheidsgevoel.' Of, om het nog wat dramatischer te stellen, 'beseffen die pubers dan niet in wat voor tijd ze leven?' Maar behalve uitspraken over 'de jeugd' zou KIDS ook vragen over de opmars van de Amerikaanse cultuur moeten oproepen.

Want niet alleen zijn algemene uitspraken zelden geldig, het is ook heikel om aan een Amerikaanse film uitspraken te ontleen over de Europese situatie. Europa is Amerika niet, Europa kent een ander moreel klimaat, dat uitnodigt tot ander gedrag. In Amerikaanse films zijn pubers wilde beesten, op sex belust en in groepjes georganiseerd. Eerlijk gezegd geldt dat ook voor de groep pubers in KIDS, die vaak meer op een troep chimpansees op skateboards lijkt dan op iets anders. (Maar dat is natuurlijk ook meteen de kracht van KIDS: deze jongeren lijken namelijk bijzonder overtuigend op chimpansees.) Maar heeft dat iets te maken met het gedrag van Europese pubers?

Een belangrijk verschil tussen ons en hen - wij Europeanen en zij Amerikanen - lijkt me de mate waarin groepsgegedrag wordt bevorderd door de omgeving. Amerikanen zijn gewend om in grote menigtes hun leven door te brengen; sportwedstrijden, muziek-evenementen, culturele spektakels, en natuurlijk entertainment. Het is een kwestie van schaal. De schaalvergroting leidt tot de noodzaak van een verhevigde uiting van individualiteit. Wie wil opvallen in een reusachtige menigte moet grovere middelen inzetten dan wie wil opvallen in een klein land. En die noodzaak tot extreem gedrag zal waarschijnlijk ook van invloed zijn op het dagelijkse leven.

Pubers zijn gevoeliger dan volwassenen - de zelfbeschermingsmechanismen die volwassenen hebben ontwikkeld, zijn voor pubers nog niet beschikbaar. Het is dan ook aanmerkelijk dat vooral pubers zuchten onder de drang zich te laten gelden, en zich daardoor noodgedwongen organiseren in groepen met een extreme gedragscode. Daar komt bij dat de heersende moraal in de Verenigde Staten nog steeds een restrictieve, christelijke moraal is. Dat alles bij elkaar lijkt me voldoende reden om er niet van uit te gaan dat het gedrag van Amerikaanse pubers te vergelijken valt met het gedrag van Europese pubers. En daar komt bij: er bestaat

helemaal geen 'Europese' puber.

Door al het geraaskal van machtsbeluste politici is het inmiddels bon ton geworden om te praten over 'Europa'. Maar Europa is een louter geografische eenheid, niet of nauwelijks een politieke eenheid, en al zeker geen emotionele eenheid. De problemen van een Spanjaard (en dus ook de problemen van een Spaanse puber) zijn dan ook niet te vergelijken met de problemen van een Nederlander. Een Franse puber zal zich ongetwijfeld heel anders gedragen dan een Duitse of een Finse puber. Mensen zijn een product van hun cultuur en die cultuur bepaalt uiteindelijk ook de wijze waarop mensen hun individualiteit opeisen.

De pubers in KIDS neuken wat, drinken wat en vechten wat. Als ze eens wat zeggen, dan gaat het over sex. Binnen de krappe Amerikaanse moraal is dat een belang-

rijk statement, in Europees en zeker in Nederlands verband is er absoluut geen sprake van een schokkende wijze van leven - maar gemeten aan de Amerikaanse maatstaf is KIDS een revolutionaire, ongekend openhartige film.

Kids. Regie: Larry Clark. Met: Leo Fitzpatrick, Justin Pierce, Chloe Savigny, Joseph Chan. In 16 bioscopen, waaronder Movies 2 en Calypso 1 Amsterdam, Babylon 1 Den Haag, Calypso 1 Rotterdam en Springha-
ver 2 Utrecht.

DOEF ANTOINETTE POLAK

Toen mijn kinderen net op de lagere school zaten namen zij regelmatig twee vriendinnetjes mee naar huis. Engelachtige, blonde wezentjes waren het, met oudhollandse namen, in gebloemde jurkjes en van betere komaf, die doorgaans onschuldig door onze aan het Norder-Amstelkanaal gelegen tuin dartelden. Tot op zekere dag een van hen eens getroffen stilstond. Zij had aan de overkant een paar oudere jongens ontdekt. Met haar rokje omhoog posteerde zij zich wijdsbeens aan de waterkant en riep: KOMEN JULLIE NAAR ONZE KUT KIJKEN? De uitnodiging schalde over het water, maar of we nu geschokt waren? Hooguit waren we verbaasd over het openlijke karakter van de invitatie en het vrouwelijk initiatief, maar verder was er niets nieuws onder de zon.

Kids, het regiedebuut van fotograaf Larry Clark en hier en daar omschreven als een film over treurige seks onder pubers, schijnt de ergste nachtmerrie van Bob Dole te zijn, of, om met de senator zelf te spreken, een nachtmerrie over ont-aarding. De film, die vierentwintig uur uit het leven van een handvol teenagers tijdens de honds-dagen in New York beschrijft, zal ook hier heel wat ouders verontrusten, maar hopelijk niet vanwege het seksuele gedrag van de kinderen, dat helemaal niet zo vreugdeloos blijkt te

zijn als werd bericht. Wat de tot dusver onoplettende volwassene zal wakkerschudden, is het gebruik van alcohol en drugs, maar niet van condooms, en het gemakkelijk overgaan tot geweld van de jongens.

'Jesus Christ what happened?' merkt een van hen, nog versuft na een zware nacht aan het eind van de film op. Clark is er de man niet naar daar antwoord op te geven. Hij is een sluwe vos, die in documentaire stijl de jeugd observeert, ogenschijnlijk in hun eigen jongens- en meisjeskamers met natuurlijk licht. Het scenario, op negentienjarige leeftijd geschreven door Harmony Korine, en met een bewonderenswaardig naturel vertolkt door jonge amateurs, buigt zich over het dagelijks leven van Telly, een kleine Casanova, die het ontmaagden van jonge meisjes als puur genot ervaart, niet in de laatste plaats omdat zij zich hem hun leven lang zullen herinneren. Een van hen is Jenny, een albasten schoonheid met de serene uitstraling van Julie Andrews en geloken ogen, die net ontdekt heeft dat zij seropositief is. Telly is degene die haar zonder het te weten heeft besmet, en dus gaat Jenny naar hem op zoek, wat geen eenvoudige opgave is, gezien zijn scharrelende gang, die hem van Upper West Side naar Washington Square drijft, nu op jacht naar de onschuldige, lieve Darcy.

Kids is een speelfilm met een uiterst sombere ondertoon, die evenwel ook veel hilarisch openhartige scènes kent, waarin zowel door de

Doem van aids hangt boven Newyorkse kids van vlees en bloed

VK 1-2

Kids van Larry Clark. Met Leo Fitzpatrick, Justin Pierce, Chloe Savigny, Joseph Chan. In 16 bioscopen, waaronder Movies 2 en Calypso 1 Amsterdam, Babylon 1 Den Haag, Calypso 1 Rotterdam en Springha-
ver 2 Utrecht.

Het moet een gek gezicht geweest zijn om de vijftiger Larry Clark op zijn skateboard achter een stel jonge Newyorkse skaters te zien aanhobbelen ter voorbereiding van zijn regiedebuut. Maar het leverde wel een ijzersterke film op. Aan publiciteit heeft het Kids niet ontbroken. In de VS schrok men lelijk van het portret dat er van 'de jeugd van tegenwoordig' wordt gegeven. Zowel in de VS als in Europa is de film een grote verrassing en wordt zelfs een meesterwerk genoemd.

Kids is in wezen een eenvoudig verhaal, bestaande uit twee verhaallijntjes, die zich over een periode van 24 uur afspeelen. We volgen om en om de twee hoofdpersonen, Telly (Leo Fitzpatrick) en Jenny (Chloe Savigny). Het zijn van die bijdehande Newyorkse tieners, in wier gedrag al op hun leeftijd de hardheid van de stad te lezen is.

Eigenlijk hebben zij en hun vrienden maar een ding aan hun hoofd: lolmaken. Ze drinken, roken een joint, skaten door de stad en zijn alleen gericht op sex. Telly heeft de bijnaam *The virgin surgeon*. Hij praktizeert zijn methode van safe sex: alleen naar bed gaan met maag-

den. Van condoomgebruik is verder niets te merken in de film.

Het verhaal ontwikkelt zich rechtlijnig en zou oppervlakkig zijn, als er niet de doem van aids boven hing. Clark hanteert een stijl van recht-voor-zijn-raap-realisme, waar geen ontkomen aan is. Het *in your face* filmmaken doet het tegenwoordig erg goed, maar in het geval van Kids is het geen stijltje, maar functioneel. Het misverstand kan rijzen dat Kids documentair is. Het is pure fictie, maar wel gebaseerd op de levens van dit soort Newyorkse jongeren en gespeeld door Newyorkse jongeren.

De directheid en het gevoel een kijkje van binnenuit te krijgen, zijn de grote kracht van Kids. Scenarist Harmony Korine, zelf een skater, was zeventien toen hij Clarks ideeën begon uit te werken. Al meteen in de openingsscène zet hij de volstrekt eigen toon van de film, als twee tieners vol mechanische inzet, maar zonder passie, eindelijk zitten te tongzoenen. We betreden de voor volwassenen verboden wereld van adolescenten-seksualiteit.

Hoe schokkend en onvoorstelbaar het ook is wat ze daar in New York uitvreten, je krijgt wel het gevoel naar kinderen van vlees en bloed te kijken. Dat mankeert aan de meeste andere tienerfilms, die vaak een volwassen wereld weerspiegelen. Daar gaan misplaatste sentimenten en vaak een notie van hoop en toekomst mee gepaard. Dat ontbreekt geheel in Kids. HS

WRC 29-1 Ingezonden mededeling

KIDS
A FILM BY LARRY CLARK

"Confronterend, heftig, aangrijpend"
"More shocking than SEVEN"
"Realistisch, hard, maar ook gevoelig"

Sneak-publiek

DONDERDAG IN DE BIOSCOOP!

jongens als de meisjes ervaringen, omtrent hun seksuele escapades worden uitgewisseld. Ik denk dat een geschokte reactie even naïef is als concluderen dat de situatie zeer overdreven wordt voorgesteld, laat staan dat de opmerking dat jongens van Telly's leeftijd niet als Clint Eastwood door de stad lopen zo scherpzinnig zou zijn. Eastwood loopt zelf namelijk ook niet als Eastwood door de stad. Die is keurig getrouwd en was jarenlang de brave burgervader van Carmel. De opschudding wordt natuurlijk deels veroorzaakt door de semi-objectieve benadering die Clarks manier van filmen suggereert. Het is verwarrend en intrigerend tegelijk om te zien hoe de regisseur geen oordeel wil vellen en toch met zoveel liefde en compassie zijn personages volgt. Het overzicht over het slagveld na een weekend nachtbraken in een ouderlijk huis zonder toezicht, vol uitgeputte en door drank en drugs neergesabbelde pubers, is daar een voorbeeld van. Het is gefilmd met vaderlijke zorgvuldigheid, maar ook met gevoel voor humor en romantiek. Dat Clark een charlatan zou zijn, is een gedachte die meer dan eens bij mij opkwam en me eerlijk gezegd nog niet helemaal verlaten heeft, maar in een oprechte fascinatie wil ik wel geloven. Dit is Clarks *lost generation*, en net als andere gedoemde generaties spreekt die zeer tot de verbeelding, maar dan zonder nostalgie en pijnlijk actueel.

Voor hij aan zijn filmdebuut *Kids* begon, leerde de Amerikaanse fotograaf Larry Clark (50) eerst skateboarden. Alleen op zo'n surfplank met wielen kon hij doordringen in het leven van twaalfjarige pubers in New York. *Kids* is een rauwe, confronterende film over wat straatkinderen zoal bezighoudt: sex, diefstal en dope. 'De meeste films over tieners barsten van de nostalgie.'

VK 19-1

door Huib Stam

EEN VAN DE meest controversiële films van vorig jaar was *Kids*, het speelfilmdebuut van Larry Clark, die bekendheid geniet als fotograaf. De thematiek van *Kids* zal kenners van Clarks foto's niet vreemd zijn: het sexleven van tieners. *Kids* is een schokkende film, niet alleen naar Amerikaanse begrippen. Het moet voor opvoeders en andere volwassenen onthutsend zijn om te zien hoe twaalf-, dertienjarigen in Manhattan hun tijd doorbrengen. Ook hangt over *Kids* de doem van het aidstijdperk.

In 1971 publiceerde Clark zijn eerste fotoboek, *Tulsa*, over tieners in zijn geboortestad. In 1982 volgde *Teenage Lust*, al even rauw, intiem en confronterend. In het Groninger Museum zijn vanaf begin februari foto's van Clark te zien in de tentoonstelling *Black & Blue: Amerikaanse Fotografen*.

Kids is met geen andere tienerfilm te vergelijken. De film volgt een groep jongens en meisjes die op de straat in Manhattan leven. Ouders zijn amper te bekennen. De meeste verplaatsen zich per skateboard. Ze roken een jointje, stelen een fles bier, rammen een poot in elkaar en hebben eigenlijk maar een ding aan hun hoofd: sex.

'Waar denk je aan als *kid*?' vraagt Clark retorisch. De 52-jarige kunstenaar ziet eruit als een ouwe hippie. Hij heeft een woest leven achter de rug. Amfetamine en alcohol hebben voor hem geen geheimen meer. In zijn jeugd zat hij anderhalf jaar vast wegens een schietpartij.

Waarom bent u niet eerder met filmen begonnen?

'Ik ben al 35 jaar beeldend kunstenaar en heb belangstelling voor verhalen. Ik heb altijd gefotografeerd, boeken gemaakt. Met de boeken ging ik zo ver als ik kon, maar ik voelde me opgebrand. Ik dacht dat het afgelopen was, dat ik niets meer zou leren.'

'Ineens werd mijn brein weer wakker, toen ik besloot films te gaan maken. Ik voelde me een kind, ik barstte van de energie. Het was bijzonder stimulerend zoveel nieuws te leren, maar waarschijnlijk ook het moeilijkste dat ik ooit gedaan heb. Ik was vijftig toen ik *Kids* maakte, *you dig*. Het is een wonder dat de film er gekomen is.'

Een Amerikaanse criticus noemde uw film een 'wake up call to the world'.

'Dat was niet mijn doel. Ik wilde een goede film maken, en ook een film zoals er nog geen gemaakt is. Het moest een film worden over de werkelijkheid van kinderen onder elkaar. Niemand, behalve de kinderen zelf, kent die werkelijkheid, want ze laten niemand toe. Ik had het geluk lange tijd in hun wereld te leven. De film moest aanvoelen alsof je iemand stiekem af luistert. Belangrijk was ook om de grens tussen documentaire en fictie te laten vervagen, voor het gevoel van de kijker. Het is natuurlijk fictie, maar het moest echt zijn.'

Het is een film waar veel kinderen zich in kunnen herkennen: 'Niet iedereen doet het, maar iedereen voelt het.'

'*Kids* is gebaseerd op de werkelijkheid. De film zegt: we weten niets van de seksualiteit van pubers. Kinderen zijn seksuele wezens, ze roken stoff, drinken bier, halen streken uit. De meeste films over tieners zijn gemaakt door ouderen. Die films barsten van de nostalgie. En ze zitten vol met levenservaring en wijsheid, die helemaal niet passen bij het leven van tieners. Daarom doen die films ook zo onecht aan.'

Amerika reageerde geschokt op semi-docu *Kids*

LOGGESLAGEN TEENAGERS IN MANHATTAN, NY

Blowen en zuipen in de urban jungle

Casper (Justin Pierce) en Telly (Leo Fitzpatrick)

'Ik heb altijd al een teenage-film willen maken waarvan ik het gevoel had dat-ie nog niet in Amerika was gemaakt.'

Fotograaf Larry Clark (van het ongeremde fotoboek *Teenage Lust*) regisseerde zijn verontrustende debuut *Kids* zo geloofwaardig, dat het lijkt alsof je een reality tv-programma krijgt voorgeschoteld. En net als bij reality tv, waarbij camera's soms brutaal een autowrak worden binnengeschoven om bloedende en kermende slachtoffers nog scherper in beeld te krijgen, kijk je geen seconde weg, hoe afstotend alles ook moge zijn.

Kids is naturalistische cinema, compromisloos en onverbloemd wat betreft sex, drugs en onverantwoordelijk gedrag van de jeugd in de grote stad. We kunnen ons voorstellen wat *Kids* in de VS teweeg heeft gebracht. Daar waar kerk, conservatieve politici en familieorganisaties al in ademnood kwamen bij het zien van reclameposters met vroeg-adolescenten in ruimzittend Calvin Klein-ondergoed. *Kids* gaat een stap of vijf verder, en sommige mensen vragen Clark of de film een documentaire is omdat ze niet kunnen geloven dat er in *Kids* geacteerd wordt.

Clark: 'Ik wilde een film maken met skateboarders als acteurs.' Met zijn zoon en een skateboard onder de arm mengde hij zich tussen de jeugd in Manhattan's Washington Square Park. En daar leerde hij de expliciet seksuele *newspeak* van de jaren 90-generatie, vond hij de *drop-out* Harmony Korine (de 19-jarige scriptschrijver van *Kids*) en zijn hoofdrolspelers Telly (Leo Fitzpatrick, 17 jaar) en diens *buddy* Casper (Justin Pierce, 19 jaar).

Kids toont 24 uur uit het leven van een groep Manhattan kids. Het is bloedheet tijdens dat onrustige etmaal. Blijkbaar hebben de jongens en meisjes geen school, of gaan ze gewoon niet. Ze zijn niet dakloos, maar hun ongetwijfeld hardwerkende ouders krijgen we in de film niet eenmaal te zien. De kids dienen zichzelf maar te vermaken.

Telly doet het laatste en dat vormt meteen de openingsscène van *Kids*. We horen (en later zien)

Telly hardnekkig en dwingend een meisje overhalen om zich door hem te laten ontmoagen. Dat is ook het doel dat hij zichzelf heeft gesteld: zoveel mogelijk meisjes ontmoagen en dan zonder een lastig kapotje, dank u wel.

Wegwerp-sex: nieuwe verovering van Telly

Positief word je er niet van -dit meisje mogelijk weer wel, maar dan seropositief- om deze jongen, zijn vriendinnen en rollerskatende vrienden te volgen op de Newyorkse straten, bij feestjes en in het park dat door luidruchtige *gangsta-rap* wordt overspoeld. Blowen, zuipen, potenrammen, zwarten pesten, nihilistische neuken, aids. *No future* inderdaad, maar ondertussen wanen ze zich, zoals dat jongeren betaamt, wel Masters of the Universe. En schept Telly, de informele leider van de gang, op tegen zijn vriend Casper over zijn verovering die niet de laatste van vandaag zal zijn: 'She's a virgin. That's sure safer sex.' Treurig is

meisje waar hij het eens mee gedaan heeft. Zij heeft net slecht nieuws gekregen van de geslachtsziekte-kliniek en is op zoek naar de jongen. Die zwerft met zijn vrienden op skateboards door de stad.

'Ik was gefascineerd door die skaters. Voor een skater van twaalf is de hele stad een betonnen speelplaats. Ze komen overal in de stad, volwassenen zijn bang voor ze, als voor Hell's Angels.'

'Ik had ook geleerd te skaten en volgde die kinderen door de stad met m'n Leica. Ik was opgenomen in de groep, geloof het of niet. In 1992 had je de zomer van de condooms, zoals ik het noemde. Er werden handen vol condooms uitgedeeld aan schoolkinderen op straat. Maar niemand gebruikte ze! Wat een bullshit, zeiden ze. We zijn geen homo's! Een paar jongens deden inderdaad aan safe sex: sex met maagden. Een van die jongens was bijzonder ijverig, hij was de *virgin surgeon*. Ik was geschokt, maar ik kon het wel begrijpen. Niemand houdt van condooms, en die kinderen zien het gevaar niet. Dat was het idee voor het plot.'

Hoe werkte u met de acteurs? 'Het viel helemaal niet mee. Ze wa-

ren ongedisciplineerd, niet gewend om te werken. Maar ze vertrouwden mij, ik denk dat dat het geheim is van de film. Wat me fascineerde was de manier waarop die kids de taal binnenstebuiten halen. Wat ze tegen elkaar zeggen, als begroeting! Ik stond met mijn oren te klapperen, tot ik zag dat het zonder betekenis was, een ritueel. *Hey baby how are you doing. Suck my dick!*, of: *Get fucked in the ass*. Het is doodnormaal voor ze. Het heeft er mee te maken dat ze op jonge leeftijd aan zoveel worden blootgesteld. Overal zijn drugs, overall is pornografie. Alles gaat over sex, op tv, in de reclame. Het lijkt mij een overreactie uit bescherming.'

Kids (USA) 90 min. R: Larry Clark. Met Leo Fitzpatrick, Justin Pierce, Chloe Sevigny en Sarah Henderson.

Mike Bisselink

in een paar andere art houses. Ze leven een miljoen dollar op, meer niet. Maar *Kids* is overal vertoond, in Tulsa, Oklahoma, in Kansas City, in Buick, Montana, in Boise, Idaho, in alle staten. Ook in malls. We kregen een hoop pers, zonder dat we er moeite voor gedaan hebben. Bioscoopketens die zulke films doorgegaan negeren, vertoonden hem toch. Hij komt op tv in de VS. Er waren natuurlijk ook mensen die hem vreselijk vonden, er niets van snapten.'

Een scène is typerend voor het onderkoelde drama van 'Kids'. Als het meisje hoort dat ze HIV-positief is, reageert ze nauwelijks.

'We wisten niet hoe we die scène moesten spelen. We konden niet repeteren. Het enige dat van belang was, was om het authentiek te laten zijn. In een Hollywood-film zou het anders gaan zijn.'

In een van de weinige geweldsscènes wordt een man in elkaar geslagen en voor dood achtergelaten. Door de on-

zinnige agressie is het een schokkende scène.

'Dat gevecht heb ik zien gebeuren. Zo gaat dat. Twee raken er slaags, vrienden springen er bovenop, voor je het weet is er iemand neergestoken. Op die leeftijd hebben jongens aanleg voor geweld.'

'Kids' is goed ontvangen in de VS. Hij draait in bioscopen die dit soort expliciete films doorgegaan waren. 'Films als *Kids* worden vertoond in het Anjelica Filmcentre in New York.'

'Nieuwe jongerenfilms' over pubers die alleen voor seks, drugs en geweld leven, doen het goed aan de kassa; Gregg Araki's 'The Doom Generation' is vooralsnog de fascinerendste. 'Kinderen die er geen idee van hebben dat er zoiets als mededogen bestaat, dat is de realiteit!'

Paul Hegeman

Er komt een 'storm' aan, een generatie die vaderloos, goddeloos en werkloos is, waarschuwden onlangs Amerikaanse politologen in hun onderzoek naar bandeloosheid onder jongeren. Volgens het Duitse weekblad Der Spiegel delen Duitse pedagogen die sombere visie. Uit hun studies valt op te maken dat vooral jongeren uit de 'hedonistische' middengroepen een maatschappelijke val dreigen te maken en er maar op los consumeren zonder enig ethisch besef. Slechts seks, drugs en geweld bieden deze jongeren een uitweg binnen een uitzichtloze wereld.

Menig filmer had geen wetenschappelijk onderzoek nodig om dit proces te signaleren. Vooral onafhankelijke regisseurs benaderen het onderwerp en dat is niet verwonderlijk, want de commerciële film selecteert zijn onderwerpen bij voorkeur op rentabiliteit en niet op actualiteitswaarde. Voor de commercie geldt de onafhankelijke cinema als een proeftuin die moet bewijzen dat bepaalde genres en onderwerpen goed in de markt liggen. Wat de 'nieuwe jongerenfilm' betreft heeft dat er nu alle schijn van.

De meest succesvolle Spaanse film van afgelopen jaar was *Historias del Kronen* waarin de jonge regisseur Montxo Armendariz een pikzwart portret schildert van Madrids Generation X. De films van Matthieu Kassovitz (*La Haine*) en Danny Boyle (*Shallow Grave*) hadden al eerder bewezen dat stuurloos rondzwalkende jongeren het goed doen aan de kassa. Uit Amerika komen bijna tegelijk liefst vier jongerenfilms overwaaien, waarvan het 25ste Festival van Rotterdam er twee in zijn programma heeft opgenomen: Larry Clark's breed in de pers uitgemeten *Kids* en Gregg Araki's *The Doom Generation*. In hun voetspoor volgen later in het jaar *Clueless* van Amy Heckerling en *The Basketball Diaries* van Scott Kalvert, die de verveling en decadentie onder jongeren uit de betere milieus belichten.

De meest fascinerende in deze reeks is ongetwijfeld *The Doom Generation*, de vierde film van de 33-jarige Gregg Araki die tegen zijn zin het stempel heeft gekregen van Amerika's onafhankelijke gay-filmer, terwijl hij veel meer noten op zijn

zang heeft. *The Doom Generation* vormt het tweede deel van een drieluik dat begint met *Totally Fucked-up* ('91) en eindigt met *Nowhere*, de film die hij zojuist heeft voltooid. Alle drie zijn in Los Angeles gedraaid en schetsen een zeer persoonlijk portret van een generatie jongeren die op zoek is naar een seksuele identiteit en naar de betekenis van het leven.

Door de identieke thematiek wordt Araki's film voortdurend in één adem genoemd met *Kids*, maar beide films staan mijlenver van elkaar af. *The Doom Generation* is in zijn beeldtaal expliciet en barok, vol surrealistische referenties, terwijl *Kids* een uitgesproken documentaire-achtige aanpak vertoont. Zowel de jongeren in *Kids* als die in *The Doom Generation* zoeken hun hiel in ongebreidelde seks, maar omdat de buitenwereld waartegen zij zich afzetten in *Kids* nagenoeg afwezig is en slechts gesuggereerd wordt, komt de gulzigheid en gelijheid van de pubers irritant en overbodig over. De jongeren in *The Doom Generation* daarentegen worden voortdurend in hun bestaan bedreigd, wat hun grote hang naar intimiteit verklaart en hen bij vliagen sympathiek maakt, ondanks de gewelddadige gruwe-

len waarvan ze deel uitmaken. In Larry Clark's film hangt het spook van AIDS als een doembeeld over de jongeren. Araki wil er niet te veel nadruk op leggen omdat hij meent dat AIDS maar een onderdeel is van de enorme schaduw die over de jeugdige generatie hangt. Een schaduw die het leven tot een puinhoop, één grote chaos maakt. Clark's film heeft de pretentie van een reportage, terwijl Araki's personages nadrukkelijk fictief zijn en deel uitmaken van een hallucinerende trip.

"Slechts het gevoel van kinderen die op drift zijn is geen fabel," vertelt hij. "Die er geen idee van hebben dat er zoiets als mededogen of communicatie bestaat. Kinderen die totaal aan hun lot zijn overgelaten en dan maar samen met lotgenoten hun hachje proberen te redden. Dat is de realiteit!"

Amy en Jordan zijn jongeren zonder toekomst. Ze verlaten een nachtclub en beginnen in de auto te rijden, wanneer Xavier Red om een vechtpartij te ontlopen plotseling in hun auto springt en hun smeekt om onmiddellijk weg te rijden. Wanneer de drie enkele momenten later

nun hamburgers niet kunnen betalen en er per ongeluk een geweer afgaat dat het hoofd van de winkelbediende eraf schiet, hebben ze nog maar één oplossing: opnieuw vluchten, zonder te weten waarheen.

Dat is het begin van een reis zonder einde, waarin ze voortdurend gedwongen worden ter zelfverdediging andere misdaden te begaan en verder te trekken. Steeds jaagt een nieuw incident de vluchtelingen verder in hun waanzinnige nachtmerrie. Hun tocht loopt op niets uit. Aan Jordan die hem vraagt of hij zich weleens bezig heeft gehouden met de betekenis van het bestaan, antwoordt Xavier Red verontwaardigd: "Waarvoor?" Er is geen bewustwordingsproces, noch zelfverwezenlijking; zelfs het plezier van het reizen ontbreekt. Rest slechts het kortstondige genot van een stevige portie seks en nutteloze verplaatsingen in een vervreemdende ruimte waar dezelfde situaties zich blijven herhalen; Amy wordt systematisch herkend door personen die ze niet kent, elke rekening loopt op tot 6 dollar 66 en het trio loopt steeds personages tegen het lijf die ze liever willen vermijden.

Wanhopig zoeken de jongeren van Araki

een houvast of toevluchtsoord. Maar elke stop betekent slechts de belofte van nieuwe agressie en een seksuele ontlading.

Gregg Araki toont ons een wereld waarvan de beschaving aan het afsterven is. Een absurde, soms hilarische wereld, waarin de grenzen tussen goed en kwaad vervaagd zijn zodat de toeschouwer zich regelmatig afvraagt of hij wel of niet moet lachen. Bij vlagen is de film zeer cynisch. Maar niet ten opzichte van de drie hoofdpersonen. Afgezien van hun losgeslagen seksualiteit zijn zij in wezen onschuldig. Ze zijn hard maar niet harteloos. Hun negenheid voor elkaar doet, zo anders dan in *Kids*, reëel en oprecht aan.

Waar het cynisme de film binnensluip, heeft dat volgens de maker te maken met de geest van de tijd. "Het leven is één grote verwarring: media, hypocrisie, chaos, bedrog. We leven in een tijd waarin je eigenlijk niemand nog kunt vertrouwen en dat maakt mensen hard. Hoe dan ook blijft de hoop, de drang naar genegenheid bestaan en dat heb ik zo in *Kids* gemist en daarom vind ik het een uitgesproken nihilistische film."

Naar het einde toe verschuift de toon van de film. Kon je in het begin nog lachen

De chaos van de jeugd

Fragment uit 'Kids' Boven: 'The Doom Generation'

om een kolderieke onthoofding, langzaam maakt het stripgeweld plaats voor meer reëel geweld. Je schrikt wanneer Jordan zijn neus kweest of erger nog, je staat perplex wanneer een hond doodgaat. Geleidelijk slaagt Araki erin om de kwetsbaarheid van het lichaam en een begrip als pijn tastbaar te maken. Des te gruwelijker is het als hij zijn verhaal laat eindigen met een bestiale castratie in flitsend disco-licht. Je vraagt je dan echt af of de filmer de grens van het aanvaardbare niet overschrijft.

Volgens Araki is deze ultieme nachtmerrie aan het eind de logische uitkomst van de film en niet een gratuite verandering van toon. Het vormt een organisch geheel met de rest van de film. "Vanaf het begin voel je dat de chaos dichtbij is, vanaf het begin zijn we in een gewelddadige en gevaarlijke wereld. Het was onmogelijk om te eindigen met de drie die rustig naar een mooie zonsopgang rijden."

Overigens beaamt Gregg Araki dat hij het toelicht als zijn films als provocerend ervaren worden en dat het publiek heftig reageert; dat ze een echte impact hebben. Dat wil niet zeggen dat hij er bewust op uit is zijn publiek te schokken. Gregg Araki ziet de cinema niet als een middel om een boodschap af te leveren. Hij beweert films als een muzikant te benaderen. Zo kan ook *The Doom Generation* gezien worden als een song. "Dat is mijn manier om me uit te drukken, meer emotioneel dan rationeel. Ik denk nooit aan het eindresultaat wanneer ik een film maak. Wat de bedoelingen ook zijn die je erin stopt, er is altijd een moment waarop de film je ontsnapt en dat is maar goed ook."

De teloorgang van de vaste verkering

VIC 30-1-96

De hoofdrolspelers van *Kids* vrijen veilig: ze doen het bij voorkeur met maagden. Vanaf donderdag draait deze grofkorrelige documentaire-achtige film van Larry Clark in de bioscopen. In de Verenigde Staten heeft *Kids* nogal wat opwinding veroorzaakt. De moderne tijd baart losgeslagen kinderen, leeghoofden die zich slechts vermeien met sex & drugs & rock 'n' roll.

Films als *Kids* willen choqueren door het a-morele gedrag van de personages, maar zijn juist daarvoor nogal moralistisch. Hun boodschap doet zelfs denken aan de jaren vijftig. In 1952 bracht de hoogleraar pedagogiek Langeveld het rapport *Maatschappelijke verwildering der jeugd* uit. Het zou de toenmalige jongeren ontbreken aan 'een in de diepte van het eigen wegen gelezen zin en vormgevend principe van subjectieve zelf- en wereldopvatting.' Vandaar dat zij hun toevlucht zochten in sex, en in de jaren vijftig nog vooral denken aan sex.

Sindsdien is het heel wat gemakkelijker geworden om de geslachtsdaad tot stand te brengen. Moeders waken niet meer fanatiek over de maagdelijkheid van hun dochters. Jongeren doen inderdaad steeds vroeger aan sex, zegt onderzoeker Ton Vogels van TNO-Preventie en

Gezondheidszorg, co-auteur van de vorig jaar verschenen studie *Jeugd en sex '95*. 'Dat heeft ook met biologische factoren te maken. Vanaf het begin van deze eeuw valt de eerste menstruatie steeds vroeger', zegt Vogels.

De onderzoekers hebben de seksuele carrière van de scholier in een keurige statistiek vervat. Gemiddeld begint hij als 12,7-jarige met tongzoenen, om met 15,2 jaar tot de eerste coïtus te komen. Pas daarna wordt orale sex aan het repertoire toegevoegd.

Lang niet alle scholieren doen hier aan mee. Op achttienjarige leeftijd is de helft van de scholieren nog maagd. In het algemeen geldt nog steeds: hoe hoger de schoolsoort, hoe minder ervaring met sex.

Vergeleken met vijf jaar geleden, toen het onderzoek ook werd uitgevoerd, is er sprake van een zekere seksuele polarisatie. Het aantal scholieren dat 'het' wel eens gedaan heeft, is gelijk gebleven. Maar onder de seksueel actieve jongeren is de promiscuïteit aanzienlijk toegenomen.

Voorals meisjes denken steeds gemakkelijker over sex. Vijf jaar geleden vond slechts 2 procent van de meisjes sex om de sex acceptabel. Nu vindt 10 procent dat gemeenschap geoorloofd is 'ook zonder

echt veel voor elkaar te voelen'. In 1990 vond ongeveer de helft van de meisjes dat zij minstens vaste verkering moesten hebben voordat zij met een jongen naar bed zouden gaan. Vijf jaar later was dat nog geen kwart. Het waterige 'als je veel voor elkaar voelt' achtte 70 procent wel voldoende. 'Waar enkele decennia terug het huwelijk

snel terrein verloor als noodzakelijke legitimatie voor gemeenschap, lijkt nu hetzelfde met de vaste verkering te gebeuren', concluderen de onderzoekers. Wat dit betreft gaan jongens en meisjes steeds meer op elkaar lijken.

Het gedrag loopt nog achter op het denken, zegt Vogels. 'We hebben ook onderzocht wie de laatste partner is geweest. Dat bleek toch meestal iemand met wie men vaste verkering had. Nou moet je je daar ook niet altijd even veel bij voorstellen. Zo'n verkering duurt vaak een paar maanden, of een paar weken. Maar het maakt wel duidelijk dat men toch niet zo gauw met zomaar iemand sex heeft.'

De rauwe sex van *Kids* lijkt meer een rand- dan een tijdverschijnsel. Volgens *Jeugd en sex '95* vrijen ongeveer 90 procent van de jongeren 'om dicht bij elkaar te zijn'. Ouders zijn er nauwelijks meer mee te choqueren. In een lijstje van veel voorkomende oorzaken van ruzie komt sex niet meer voor: je kamer niet opruimen wel.

Peter Glesen

Algemene conclusies: tieners denken makkelijker over sex, beginnen eerder aan sex, hebben met meer partners sex en vrijen lang niet zo safe als we graag zouden willen denken.

De campagne 'Sex is natuurlijk, maar nooit vanzelfsprekend' heeft zeker op tieners geen enkele invloed gehad.

Tawfik merkt het verschil. "Vroeger was *Fancy* de *Popfoto*, een blad met idolen, nieuwtjes over popsterren en fanclubadressen. Nu is het zo dat als ze twaalf, dertien zijn nog dromen van een idool, maar als ze veertien zijn, willen ze zelf met een jongen vrijen. Hebben ze die idolen niet meer nodig."

Verontrustend? "Ik denk dat het ook een natuurlijke verschuiving is. Meisjes worden eerder ongesteld. Dan komt die belangstelling voor sex vanzelf. Als je kijkt naar die meisjes uit de hoogste klassen van de lagere school, dat zijn tegenwoordig toch al hele dametjes."

De tienerkamer van tegenwoordig hangt inderdaad niet meer vol met posters van Madonna en Michael Jackson. Het zijn de meisjes van tien die bij een concert van Take That een spandoek beschilderen met 'Take That, Take Me', hun zusjes van veertien lezen in de *Cosmo* hoe ze hun vriendjes op twintig verschillende manieren kunnen verwennen en de *Cosmo*-mankalender heeft de lege plek van Michael Jackson definitief opgevuld. Jongens van vijftien gaan naar houseparty's die de hele nacht duren en zien ze meer schaarsgeklede meisjes dan in een jaargang *Playboy*.

De tieners van nu zijn kinderen van ouders die in de jaren zestig volwassen zijn geworden, geloven niet meer in de wereldvrede, in een oplossing voor de milieuproblematiek. Het zijn de jongeren die op school en op straat overspoeld worden met voorlichtingscampagnes, geconfronteerd worden met sex en porno op televisie en seksueel getinte beelden in reclame en op MTV. Het zijn de jongeren die gewend zijn aan het gratis uitdelen van condooms. De jongens en meisjes die leven tussen angst voor aids en een onstilbare nieuwsgierigheid.

Sanderijn van der Doef is psychologe en seksuologe, werkzaam bij de Rutgerstichting, het weekblad *Yes* en redactrice van het programma *Sex Met Angela* ("Dus je kunt wel zeggen dat ik er helemaal inzit"). Door alle gesprekken die Van der Doef met scholieren heeft gevoerd, huldigt zij de opvatting dat jongeren beter op de hoogte zijn dan vroeger. "Ook van veilig vrijen. Iedereen heeft het over condooms. Vooral meisjes zijn heel stellig: 'Als hij niet met condoom wil, dan kan hij het vergeten.' Maar ja, waarschijnlijk zijn dat alleen goede voornemens, want uit zo'n onderzoek blijkt dan toch weer dat als het puntje bij paaltje komt, er geen condoom wordt gebruikt."

Thomas Hendriks, hoofdredacteur van *Webber*: "Ik krijg wel eens een brief: 'Dokter, ik heb het voor het eerst gedaan, en nu heb ik een druiper.' En dan schrijft die jongen verder: 'Natuurlijk, heb ik wel een condoom gebruikt.' Nou, dat kan dan al niet. Ze schrijven er wel over, omdat ze weten dat het hoort. Ze weten het allemaal, maar het is nog maar de vraag of ze het ook doen."

Er wordt meer over sex gepraat, door ouders, op school, onderling. Maar de dilemma's waar tieners mee kampen zijn niet anders dan anders. Wanneer de eerste keer en met wie? Hoe zorg je ervoor dat je niet zwanger wordt en geen geslachtsziekte oploopt? En vaak nog belangrijker: hoe zorg je ervoor dat je niet de laatste in de rij bent die ongewenst maagd is? Want 'preuts' is een erger woord dan 'slet' in het sociale systeem van de middelbare school.

Riek Tawfik: "Als ik die brieven zo lees, is het niet

NR 3/10-1

Dit is de tijd dat tieners makkelijker over sex denken, veel vaker en gretiger over sex praten, eerder aan sex beginnen, sex hebben met meerdere partners en meer experimenteren. En lang niet zo safe vrijen als mag worden verwacht. Wie op school doorgaat voor 'slet' heeft het lang niet zo slecht getroffen als wie 'preuts' wordt genoemd.

Door Jildou van der Bijl

Fotografie: Blob / Bob Carlos Clarke / ABC

Scène.

Jongen komt met meisje midden in de nacht op een feestje. Op de grond liggen overal lichamen, de meesten slapen al. De jongen loopt op een vriendje af dat met een meisje aan het zoenen is en vraagt: "Hé, mag ik even de slaapkamer van je ouders gebruiken?" De vriend mompelt nee en gaat door met zoenen. Jongen dringt aan: "Toe, ik kan haar ontslaan, ik maak er geen troep van." De vriend knikt: oké.

De zestienjarige jongen trekt het dertienjarige meisje mee naar boven, waar hij haar vraagt zich uit te kleden. Ze hoeft niet bang te zijn, het komt allemaal goed. Ze vindt hem toch aardig en leuk? Ze vertrouwt hem toch?

"Ik ga het nog fijner voor je maken dan het nu al is," zegt de jongen tegen het meisje als hij bij haar naar binnen gaat. Het meisje zegt dat het zeer doet. De jongen: "Stil maar, je doet het geweldige." *Kids*, de nieuwste film van Larry Clark, heeft nogal wat stof doen opwaaien in Amerika. Vierentwintig uur uit het leven van een groep Newyorkse tieners die de hele dag blowen, beetje ska-

ten, hangen, geld van hun moeder stelen en zich een slag in de rondte neuken. Zonder condoom. Critici schreven dat het geen realiteit was, anderen willen dat de film als voorlichtingsfilm op scholen word vertoond.

"Ik had ook zoiets van: wat moet ik met die film?" zegt Riek Tawfik, hoofdredactrice van het tienerblad *Fancy*, voor meisjes van twaalf tot achttien. "Ik vond het echt *shocking*, maar ik denk wel dat het realistisch is, dat het zo gebeurt. Een jongen die denkt: lekker zo'n maagd, heel stoer doet tegenover zijn vrienden en tegen zo'n meisje juist teer is en lieve woordjes fluistert. Op zich is de film wel voor de *Fancy*-leeftijd, maar ik kan niet schrijven dat ze maar gezellig met vriendinnen naar die film moeten gaan, want hij is niet echt gezellig. Als je *Kids* hebt gezien, doe je het volgens mij nooit meer zonder condoom."

Als dat zo zou zijn, is het helemaal niet gek om de film als verplichte kost bij het lesmateriaal op school in te voeren, want tieners doen het -ondanks alle Postbus 51-spots en voorlichting op school en in de media- nog steeds niet veilig.

Dit jaar werd er, in navolging van een soortgelijke studie in 1990, een onderzoek gedaan naar jongeren en sex. Aan zeventien scholieren werden vragen gesteld over bijvoorbeeld de eerste keer, veilig vrijen en ervaring.

Eén van de conclusies van de onderzoekers:

De afgelopen vijf jaar is de kennis over geslachtsziekten en preventie van hiv, ondanks alle voorlichting en aandacht, onder jongeren niet toegenomen.

Andere conclusies zijn dat jongeren liberaler over sex denken dan een paar jaar geleden en dat de leeftijd waarop scholieren seksueel actief worden, in vijf jaar op essentiële onderdelen met ruim twee tot zes maanden is gedaald. De ervaren scholieren bijvoorbeeld waren bij de eerste keer gemiddeld vijftien jaar oud. Nog wat cijfers: bijna negentig procent van de jongens en tachtig procent van de meisjes tussen de elf en dertien jaar heeft regelmatig seksuele fantasieën.

echt anders dan toen ik jong was. De gevoelens en de twijfel zijn natuurlijk wel hetzelfde. Meisjes begrijpen jongens niet. Misschien is sex wel belangrijker geworden. Het is natuurlijk eerder aan de orde en daardoor hakt het er wel meer in. Als je twaalf, dertien bent, is het allemaal wel heftig. Ik krijg brieven van: word je door een tampion ontmaagd? Vragen over sperma. Moet je het doorslikken of niet, kun je van tongzoenen zwanger raken?

"Ze zien heel veel. Tuurlijk, op televisie, en ze horen over aids en ze krijgen wel voorlichting op school, maar dat is allemaal wat klinischer dan als je het echt beleeft.

"Wat we nog steeds tegenkomen zijn meisjes die met een jongen naar bed willen of gaan omdat hij het zo graag wil, of omdat hij het anders uit gaat maken. Of omdat ze de indruk hebben dat iedereen het al gedaan heeft behalve zij. We hebben een tijd gehad dat we heel veel brieven kregen met de vraag: wat betekent beffen en pijpen? Dan weet je dat dat woord op school rondgaat en dan durven ze niet aan hun vriendin te vragen wat het is, want ze willen niet toegeven dat ze het niet weten."

Brief aan de Webber-dokter:

'Dokter, ik heb nog niet gedamd (Webber-woord voor neuken, red.), maar ik ga regelmatig op de solotoer. En nu valt het me op dat er zo weinig uitkomt. Is dat normaal? Ik hoor wel eens verhalen van 'borrelglazen vol' en zo. En hoe zit dat trouwens met veel eieren eten?'

Antwoord van de Webber-dokter:

'Het gemiddelde kwakkie is ongeveer een theelepeltje vol. (En dat wordt alleen maar minder naarmate je ouder wordt.) Hoeveel je produceert heeft te maken met het vochtgehalte in je lichaam, je gezondheid en hoe vaak je het doet. Veel eieren eten is iets voor pornosternen. De regisseur vindt het namelijk belangrijk dat het spul goed te zien is en het wordt er inderdaad iets witter van.'

Webber-hoofdredacteur Thomas Hendriks:

"Tuurlijk hebben wij een informerende functie. Maar we kunnen niet op dezelfde gevoelige manier omgaan met sex als bijvoorbeeld de Fancy of de Yes. Jongens willen dat niet. Wij gaan op een Paul de Leeuw-achtige manier om met sex, provocerend, schreeuwerig. Jongens fantaseren heel veel, maar als ze het eenmaal doen, zal het heel recht-toe recht-aan zijn. En het zal bij hen absoluut niet lang duren. We gaan mee in hun fantasiewereld. Voorbeeld van een brief: 'Dokter, ik zie in de Cosmo al die standjes, maar nu heb ik een vriendin en die wil dat allemaal niet doen.'

Mijn antwoord: 'Je kunt ook naar de hoeren. Het kost wel wat meer, maar die doen alles.' De verscholen boodschap is: je moet ook wel respect bewaren en pas dingen doen als jullie er beiden aan toe zijn. We zijn best wel opvoedkundig, ik sta er soms zelf versteld van. Maar als wij een maand niet zoveel aandacht besteden aan 'babes', dan krijg ik alweer brieven: 'Het babes-gehalte moet omhoog,' of: 'Meer Katja Schuurman.' En dat is indirect natuurlijk een vraag naar meer sex. 'Jongens denken altijd aan sex, dat is niet veranderd. En reken maar dat heel veel jongens de Yes lezen. Om eens te kijken wat er daar verteld wordt en hoe meisjes erover denken. Ik denk alleen wel dat het verschil is dat bij jongens sex op de eerste plaats komt en dan een relatie, bij meisjes is het andersom. Al duurt zo'n relatie nooit lang. Drie weken verkering op de middelbare school is al een hele tijd.'

De tienerbladen hebben een belangrijke functie. En dan vooral de help-rubrieken. Fancy heeft iedere maand een vier pagina's grote rubriek 'Vrijen Enzo'. Het bestverkochte nummer van Webber dit jaar was dat met het 'dokter-boekje'. Maar daar zat dan ook een 'gratis rubber' bij en Pamela Anderson stond op de cover. Aan ouders worden niet direct vragen gesteld, want die zeggen meteen: 'Hoezo dan, wat ben je aan het doen?' Bovendien denken tieners nog altijd dat hun vrienden meer weten over sex dan zij zelf. Webber heeft in ieder nummer een pagina 'Let's talk about' waarin aan meisjes vragen worden

gesteld die jongens zelf niet zouden durven stellen. In de Fancy gebeurt hetzelfde, maar dan heet de rubriek 'Boys Talk'.

Thomas Hendriks: "Voor Webber zijn sex en relaties en onzekerheid op dat gebied de belangrijkste pijlers. Onze lezers zijn enorm onzeker." Riek Tawfik: "De Fancy-leeftijd is een leeftijd waarop alles voor het eerst gebeurt. De eerste keer zoenen, de eerste keer ongesteld, de eerste keer met een jongen naar bed. Dan is er heel veel onzekerheid en ook heel veel verwarring. Over hun lichaam bijvoorbeeld. Hoeveel vragen ik wel niet krijg van meisjes die denken dat ze foute schaamlippen hebben. Hele brieven met tekeningen. Dát zit scheef en dát zit scheef en bij mij zit het zo. Maar ik krijg ook brieven van meisjes van twaalf, dertien: 'Ik doe het altijd met een kaars of met een viltstift.' En dan ongeneerd: 'Heb jij nog tips?' Dat is wel nieuw, denk ik, die benadering."

Sanderijn van der Doef wijst erop dat het aantal ongewenste zwangerschappen in Nederland nog altijd het laagste is van de hele wereld. "Anders dan in Amerika. Daar besteden ze ook zo weinig mogelijk aandacht aan sex. Op school, in de media. Dan blijkt een theorie als hoe meer er over wordt gepraat, hoe sneller jongeren het doen, niet op te gaan. Want de gemiddelde leeftijd van de eerste keer ligt in Amerika en Nederland vrijwel gelijk. Openheid is zo belangrijk, al wordt daar in het buitenland nogal vreemd tegenaan gekeken. Om jongeren te laten oefenen met een condoom omdoen, hebben we een keer in de uitzending een hele groep een banaan en een condoom gegeven. En dan maar priegelen. Die uitzending is op verschillende buitenlandse televisiezenders te zien geweest met een aansluitende discussie of dat nu wel kon."

Op dit moment bestaan er nog geen richtlijnen voor sekuele voorlichting op scholen. Op de meeste middelbare scholen komt in de eerste klas tijdens de biologieles of bij maatschappijleer veilig vrijen en aids ter sprake. Heel anders dan in bijvoorbeeld Engeland waar meisjes van vijftien inmiddels zwanger in de klas zitten en horen van een docent hoe geslachtsgemeenschap in zijn werk gaat.

Van der Doef is er voor om ook op de basisschool seksuele voorlichting te geven. "Het gebeurt al heel sporadisch. En het zou overal moeten gebeuren. Ze zien op televisie en in reclame al zoveel seksuele beelden. Kinderen van tien, elf weten al ontzettend veel, leg ze dan de rest ook maar uit."

Riek Tawfik: "Ik heb zelf een zoontje van zeven, die vroeg aan mij: 'Mama weet je wat een condoom is?' Ik zei: 'Nou?' Hij zei: 'Die moet je om je piemel doen als je gaat vrijen en dan krijg je geen kanker of zo.' Ik heb hem toen uitgelegd hoe het zat en ik dacht: nou, dat heeft-ie niet van mij. Maar dat pikken ze dan op, op televisie. Ik zet ook de televisie niet uit zodra er iets over sex opkomt. Volgens mij doet niemand dat meer."

Fancy en Webber organiseerden 27 december een feest. In de Escape in Amsterdam. Tawfik: "Tja, wij hebben de babes, zij hebben de boys. Daar moesten we samen toch iets mee doen."

Thomas Hendriks over het feest: "Wij proberen een fotoreportage te maken over jongeren en sex. En dat hoeft dan niet meer te zijn dan een aantal tongzoenende stelletjes die elkaar grijpen en betasten. Maar ik hoop wel dat ze het doen. Ach, vast wel." ●

Geld. 25/ Aanklacht tegen vriend zwanger 10-jarig meisje

HOUSTON (AP) - In de Amerikaanse staat Texas is dinsdag een 22-jarige man, wiens 10-jarige vriendin 8,5 maand zwanger is, aangeklaagd wegens ernstig seksueel misbruik.

Het meisje, Cindy Garcia, liep zondag weg uit het opvanghuis waar ze woonde en was gisteren nog altijd niet terecht. Ook haar vriend, Pedro Soleto, werd nog gezocht. Cindy's moeder zei dat haar dochter al toen ze 8 jaar was geregeld wegliep om bij haar vriend te kunnen zijn. Soleto kan als hij schuldig wordt bevonden tot levenslang worden veroordeeld.

Het meisje kwam onder de aandacht van de kindbescherming toen zij op 12 januari voor haar en het kind een uitkering kwam aanvragen, waarbij zij zich voordeed als 14-jarige. Ze bleek tijdens haar zwangerschap nog niet bij een dokter te zijn geweest.

Dochter baart zoon van vader op toilet

WENEN - Een 16-jarige Weense heeft zonder enige hulp op een toilet een zoontje gebaard. Het babytje was het gevolg van verkrachtingen door de vader van het meisje. Artsen in het ziekenhuis hoorden van het seksueel misbruik en schakelden de politie in.

De 39-jarige vader zit nu in voorarrest, evenals de moeder die op de hoogte zou zijn geweest van de lijdensweg van haar dochter. Het meisje liet zich een jaargeleden al aborteren van een vrucht van haar vader.

ARNH. COURANT 20-1

Londen - Met verbijstering volgen de Britten de ontwikkelingen rond het 'huwelijk' in Turkije van een 13-jarig schoolmeisje uit Essex met een 18-jarige ober uit de Turkse stad Kahramanmaras.

BOB VAN HUÉT

De tieners trouwden twee weken geleden volgens een islamitische huwelijksceremonie. De bruiloft van Sarah en Musa werd bijgewoond door de ouders van het meisje. Het spraakmakende huwelijk zou misschien in de anonimiteit zijn gebleven als de Engelse ouders niet zelf de details ervan alsmede andere intimiteiten van de 'kinderbruid' hadden aangeboden aan de Engelse sensatiekrant The Sun. Die betaalde graag f 50.000 voor de exclusieve rechten.

Gealarmeerd door steeds vettere krantenkoppen in de Britse media besloten de Turkse autoriteiten deze week in te grijpen. De 18-jarige Musa werd dinsdag gearresteerd en beschuldigd van verkrachting en ontvoering. Gisteren nam de affaire een nieuwe wending toen een rechter in Essex de ouders van Sarah het voogdschap ontnam. Hun 13-jarige dochter is gesommeerd terug te keren naar Engeland waar ze terug naar school moet.

Wat begon als een familievakantie in de Turkse badplaats Alanaya heeft geleid tot een op zijn minst bizar staaltje van ouderliefde. Omdat hun dochter "droomde van dit huwelijk met Musa" lieten de ouders haar in oktober alleen vertrekken naar Turkije. Twee weken geleden voegden ze zich bij het kind

Zwangere (10) is ouder en heet anders

HOUSTON - De Amerikaanse Cindy Garcia, het 8,5 maand zwangere weggelopen 10-jarige meisje dat deze week de gemoederen in de staat Texas danig bezig hield, blijkt niet alleen geen 10 jaar, maar ook geen Amerikaanse te zijn en bovendien geen Cindy Garcia te heten. Het meisje was in het bezit van een vals geboortebewijs, dat haar moeder voor haar op de kop tikte, aldus de politie.

De autoriteiten gaan er nu van uit dat het meisje Adella Quintana heet, waarschijnlijk 14 jaar is, uit Mexico komt en ongeveer acht maanden zwanger is. Haar precieze leeftijd moet nog achterhaald worden. De moeder van het meisje, Francesca Quintana, heeft inmiddels bekend na de verhuizing van het gezin uit Mexico naar de VS gezorgd te hebben voor een vals geboortebewijs voor haar dochter, zodat ze recht zou hebben op onderwijs. De 22-jarige Pedro Sotelo, Adella's vriend en vader van het kind, is aangeklaagd wegens ernstig seksueel misbruik, waar in Texas maximaal levenslang op staat. Sotelo, ook een Mexicaan, zit vast sinds woensdagavond, toen hij en Adella door de politie werden gevonden in een appartement in Houston.

Turks kindhuwelijk
verbijstert Britten

FRIESCH. DAGBLAD 25-1

voor de islamitische huwelijksplechtigheid.

Het feest duurde niet lang. De moeder van Sarah riskeert nu zowel in Groot-Brittannië als in Turkije rechtsvervolging wegens het 'aanzetten tot een illegaal huwelijk'. Volgens de Turkse wet moet de bruid minstens vijftien jaar zijn bij een huwelijk dat wordt voltrokken met toestemming van de ouders. De bruidegom moet 17 zijn. Bruidegom Musa Romegae riskeert nu vijf jaar celstraf.

Ontroostbaar

De arme Sarah is ontroostbaar en dolverliefd op haar 'echtgenoot' die ze ontmoette op het Turkse strand. "In Engeland vinden ze mij lelijk. Hier ben ik gelukkig, de mensen zijn aardig tegen me en houden van me", verklaarde ze vanonder haar islamitische hoofddoek. Of de grote liefde van Musa ook helemaal oprecht blijkt is inmiddels in twijfel getrokken door een andere Engelse familie. Twee weken voordat hij Sarah ontmoette zou de ex-ober de 12-jarige dochter van dit gezin eveneens ten huwelijk hebben gevraagd, op hetzelfde strand.

De Daily Mirror meldde bovendien bezoek te hebben gehad van de vader van Sarah. Hij vertelde dat The Sun vijftigduizend gulden had geboden voor dit sensationele verhaal, maar hij was bereid Sarah's huwelijksavontuur aan de Daily Mirror te verkopen als die er meer voor over had.

De zaak wordt ook hoog opgenomen door de Turkse autoriteiten. Die blijken vooral beducht voor negatieve publiciteit in Groot-Brittannië ten tijde van Turkse toenadering tot de EU. De moeder van Sarah kon gisteravond niets beters bedenken dan: "Achteraf bezien was het misschien verkeerd toestemming te geven voor het huwelijk, maar iedereen maakt fouten".

Sex met 13-jarige 'echtgenote' leidt tot arrestatie Turk

Reuter
KAHRAMANMARAS

Een 18-jarige werkloze Turkse ober is dinsdag gearresteerd wegens vermeende verkrachting van zijn 13-jarige Britse 'echtgenote', nadat zij in een islamitische ceremonie met toestemming van de ouders van het meisje waren getrouwd.

'Hij is gearresteerd wegens sex met een minderjarig meisje', verklaarde de openbare aanklager in de Turkse stad Kahramanmaras. De jongen en het meisje zijn ondervraagd wegens de leeftijd van het meisje. Vervolgens werd onderzocht of het meisje nog maagd was, wat niet het geval bleek te zijn.

Op de Turkse zender ATV werden beelden vertoond waarop het meisje, met de blik op de vloer gericht, naast een arts stond terwijl deze verklaarde dat ze geen maagd meer is. 'We zijn erg gelukkig', zei het meisje nog voordat ze vertrok met de familie van haar echtgenoot, die in voorlopige hechtenis werd gehouden.

De twee ontmoetten elkaar tijdens een vakantie aan de Turkse kust. Twee weken geleden trouwden ze in een islamitische huwelijksceremonie, die in Turkije wel is toegestaan, maar geen rechtsgeldigheid heeft.

De minimumleeftijd voor meisjes die wettelijk mogen trouwen is vijftien jaar, mits er toestemming is van de ouders. 'We gaan deze man aanklagen', aldus de openbare aanklager. 'Dit kan leiden tot een gevangenisstraf van enkele jaren. Aan de andere kant weten we dat dit zogenaamde huwelijk plaatsvond met toestemming van de ouders.'

Mother of bride, 13, faces Turkish police

Indep. 24-1

STEVE BOGGAN and HUGH POPE

The mother of Sarah Cook, the 13-year-old who married a Turkish waiter, could face questioning by prosecutors after Sarah's 18-year-old husband was charged with statutory rape and kidnap.

Officials in the town of Kahramanmaras, south-east Turkey, told the *Independent* last night that they may charge Jackie Cook, 37, with encouraging Musa Komeagae to commit the offence against her daughter.

The news came as the full consequences of the Cooks' decision to allow Sarah to marry at 13 came home to roost with startling fury. First, Sarah was forced to undergo a "virginity test" at a Turkish hospital while the media waited for the results, then Musa was arrested and charged with statutory rape, kidnap and "running away with a girl under 15". He could face up to five years in prison.

Then, while Mrs Cook and her husband Adrian, 42, of Braintree, Essex, were summoned to a meeting with the area's child protection unit - and while Sarah was telling journalists she planned to have a baby by the time she was 14 - Turkish prosecutors turned the spotlight on Mrs Cook.

One prosecutor, who refused to be identified, said: "We are considering pressing charges against the mother, because her encouragement is a criminal offence."

Referring to a religious ceremony in which the couple took part two weeks ago, the

Parental problem: Jackie and Adrian Cook after seeing social workers yesterday

prosecutor continued: "Sarah and Musa are not properly married, neither in Turkish law, nor by Islamic law. They have not had a proper Imam Nikah wedding [religious ceremony]. There was no Imam who performed it. We have arrested the boy. He will stay here until the trial starts, possibly tomorrow."

He said Musa, who was picked up by police early yesterday, faced charges of "breaking the girl's virginity", running away with a girl of under 15 years of age and kidnap.

"It doesn't matter whether she agreed to the relationship or not: this is statutory rape in Turkey as in England," he said.

"The boy may be released when the case starts in the serious crimes court, especially if the two have a proper Imam Nikah wedding and the families show their agreement."

There was no response from the Cooks last night. They have been paid more than £20,000 by the *Sun* for their story and have been insisting through its pages that they have done the right thing by their daughter.

The *Daily Mirror* reported yesterday that Mr Cook had approached it and claimed he had been offered £20,000 for the story. He is reported to have said: "If you can top that, you can have it."

Meanwhile, Sarah was quoted in the *Sun* as saying of her marriage: "We were both virgins when we had sex for the first time. Now we can't keep our hands off each other and sleep together all the time. Sometimes at night, when we have to share a room with Musa's brother and sister, we wait until they are fast asleep before jumping all over each other."

Sarah, a pupil at Tabor High School, Braintree, met Musa while on holiday in Alanya when she was only 12. Two weeks ago, the Cooks flew to Turkey and gave their blessing to the "marriage".

Last night, with Musa being

held in prison, Sarah was clearly unhappy. She is living in a basement flat with Musa's family in a run-down part of town. She is said to be receiving no education and is expected to do chores from 8am until 5pm.

Trudie Pak, the British vice consul in Ankara, spoke to Sarah twice yesterday and said she was "fine" but had been upset after speaking to her mother on the telephone.

"Sarah was medically examined at a local hospital to establish that sexual intercourse had taken place, otherwise no offence would have taken place," she said.

Last night Mr and Mrs Cook were reported to be en route to see Sarah in Turkey.

Couples have to be 18 before they can marry in Turkey. With parental consent, the age limit can be dropped to 17 for boys and 15 for girls. With parental consent and a special dispensation from a judge, girls can be married at 14, but there is no provision for a marriage at 13.

Yesterday, before Musa was arrested, the Turkish national channel ATV showed pictures of the couple posing for the media. Sarah said defiantly: "We are very happy and I love him very much."

Afterwards, she was taken to hospital for her virginity test, the results of which were read out to journalists while Sarah sat with her head bowed.

Describing the incident to Turks nationwide, ATV's anchorman, Ali Kirca, said: "Sarah was submitted to a test that has caused so much anguish and so many suicides among young girls."

Child bride ordered back to Britain

STEVE BOGGAN and HUGH POPE

Indep. 25-1

A High Court judge yesterday ordered the return to Britain of 13-year-old bride Sarah Cook as the girl's Turkish husband was remanded in custody on a charge of statutory rape.

Sarah's mother, Jackie, 37, flew to southern Turkey last night, admitting that she may have been wrong to consent to the illegal marriage and adding: "All I want to do now is get my daughter home."

Sir Stephen Brown, President of the Family Division of the High Court, made Sarah a ward of court at the request of Essex County Council's social services department. After a 30-minute hearing, he ordered her to be returned to the court's jurisdiction "forthwith" and demanded that any passport on which she travels home should be surrendered.

Sir Stephen's wide-ranging order also forbade Mrs Cook and her husband, Adrian, 42, from taking Sarah out of the country again and from talking about her case to the press.

They are already understood to have earned more than £20,000 from selling her story to the *Sun*. The schoolgirl from Braintree, Essex, was besieged by journalists yesterday in the cramped apartment she shares with her 18-year-old husband, Musa Komeagae - who she married in an unofficial ceremony two weeks ago - and his parents in Kahramanmaras, south eastern Turkey.

Meanwhile, her husband was brought before a Turkish court on charges of repeated statutory rape and suspected abduction of a minor and was remanded in custody for 30 days. His lawyers argued that the marriage took place with the consent of both sets of parents, although the minimum age for any marriage in Turkey - and then only with the special dispensation of a judge - is 14.

Musa's father said: "The two of them love each other madly. Because they insisted, the two families agreed. We love Sarah as our daughter. The English should not be worried: Love knows no law or boundary."

The English ruling is not binding in Turkey but there were indications last night that the authorities would recognise it. Before leaving for the airport, Mrs Cook said: "Looking back, perhaps letting Sarah get married was the wrong thing to do, but everyone makes mistakes. All I want to do now is get my daughter home."

Earlier in the day, however, Sarah had told the *Sun*: "If they keep Musa in jail, I will kill myself because I can't live without him." Musa's lawyer, Selim Sumen, also has an interest in her staying. He said: "Musa's only hope of getting out of prison is if they can apply to a court for special permission to marry when she is 14."

A Turkish foreign ministry spokesman said Sarah's visa was valid for a further three months. "At this stage, we could only forcibly remove her from Turkey at the request of her parents."

Leading article, page 14

Indep. 25-1

Sad tale of a modern-day Juliet

Sarah Cook makes an unlikely romantic heroine. The dumpy girl from Braintree, in Essex, fell in love with her Turkish Romeo after sharing a bottle of pop on a beach. At first sight, she seems to share very little with the most famous tragic heroine our culture has produced: Shakespeare's Juliet. Apart from one thing, that is: 13-year-old Sarah Cook got married at the age that Juliet gave her life to Romeo.

Shakespeare would not have shared our bemusement with Sarah Cook's marriage to Musa Komeagae, a waiter. Britain has been outraged, a sure sign that it is also confused. What were her parents doing, smiling at the wedding? Why did they let her do it? The girl must be very sad, disturbed or misguided, we are told, she needs saving from herself. A society hyper-alert to the dangers of child abuse is put on guard to protect Sarah Cook from the exploitation that threatens her.

We are in serious danger of over-reacting. Attitudes towards the acceptable age at which we should marry are largely determined by culture. As people marry later, partly because of longer life expectancy and extended years of fertility, it becomes more incomprehensible that anyone could wish to tie the knot in their teens, let alone before the age of 16. We turn a blind eye to young people having sex at an early age, but we find the idea of them marrying young unacceptable because we do not think they are emotionally ready for such a commitment.

Yet some children today mature, both physically and emotionally, much earlier than their counterparts a couple of generations ago. And many young people are more strident in making their wishes known and more confident in acting upon them. These developments are unpalatable for those who wish to preserve children in the image of their own youth.

It is true that Juliet's father revealed hopes that strike a modern chord. He wished to "let two more summers wither in their pride, ere we may think her ripe to be a bride". But his daughter's youth was not the major obstacle to her alliance with Romeo. Likewise, it seems Sarah Cook's marriage in Turkey, although illegal there just as it would be here, is far less frowned upon than it would be if it had taken place in Essex. Young marriages are traditional in rural areas of Turkey, although the earliest allowed is at 14 years and then only with special permission.

All this suggests Sarah Cook's case should be treated with more sensitivity. She needs protection in case everything goes dreadfully wrong and she has to flee home. But it would be a mistake for her husband to be tried for rape given that all parties, including the two families, consented to the marriage. Equally, talk of placing Sarah in a children's home is heavy-handed and legalistic. Whatever the imperfections of her life in Turkey, council care is no solution. Indeed, it may be the worst possible place for her.

Tory tables Bill to curb 'explicit' teen magazines

COLIN BROWN
Chief Political Correspondent

Age restrictions could be imposed on teenage magazines under Tory plans to curb the amount of explicit sex advice on offer to children.

The sex advice to under-age teenagers in some of the magazines has shocked Conservative MPs and some major supermarket chains, including Sainsbury's and Asda, as well as WH Smith, the retail newsagent, have refused to stock one particular title, after complaints by parents.

A Bill to enforce new curbs on teenage magazines is to be introduced by Peter Luff, the Tory MP for Worcester, who said he was shocked to discover what his own children were reading.

"I was very surprised by the content of these magazines. It is quiet explicit sex advice. Should we be allowing children to have magazines with advice on masturbation and oral sex?" Mr Luff is preparing a Bill to introduce certification controls, like those on cinema films, establishing a recommended age limit for children to read certain magazines.

It would also establish an independent panel to decide on the certificates for magazines, and to hear complaints. Magazines would carry advice to parents, saying "not suitable" for children under certain ages.

As a backbencher, his Bill will have little chance of success without government help. But he is using the measure to try to force the hand of the Home Secretary, Michael Howard.

The Home Office has refused to give him any commitment to introduce legislation, but ministers are known to be concerned about the magazines. Mr Luff believes his Bill will be the catalyst for a campaign which will lead to some form of restraint on the teenage magazines.

Magazines like these have shocked the MP Peter Luff

When he presents his Bill to the Commons, he plans to quote articles from the *Independent* which have highlighted the controversy surrounding articles in such magazines as *Sugar*, *Mizz*, *TV Hits* and *Just Seventeen*. An issue of *Sugar*, aimed at 13- to 18-year-old girls, includes "first time sex - how to get it right", with a problem page request for advice on mutual masturbation.

One 14-year-old, quoted in the *Independent* in November, said: "In this month's *Sugar* it's got someone writing in, asking 'what's wanking yourself?' - It's easier to look at it on a problem page because it's private. In class, if you wanted to know the answer to something you would have to put your hand up and that's really embarrassing in front of your mates."

WH Smith, Sainsbury's, Asda and Tesco joined a list of retailers who withdrew *TV Hits* in November, after complaints by parents. But the publishers defended having given a 16-year-old girl advice on oral sex.

ANOTHER VIEW

Joanne Elvin

Most teenagers derive feelings of self-worth from various sources. Tragically, many of those sources have failed Sarah. Her friends, it is claimed, called her fat and ugly. And her parents have encouraged her in her love for a much older boy in an illegal marriage.

A magazine such as *Sugar* is a source that teenagers can turn to for information, reassurance and comfort. When we write about sex, we're saying to girls like Sarah that they must understand that rushing into a sexual relationship (particularly at such a young age) leads not to fulfilment, but yet more pain and self-loathing. We'd tell Sarah that while a little baby may love her, raising a child without parental support in a foreign country could be a living nightmare - big feet or not. We'd urge Sarah to come home, finish school and most of all, develop her self-esteem.

So yes, while we might advise Sarah and other teenagers about sex and relationships, it is information they need to stay based in reality. If on that plane trip to Turkey, Sarah had had a copy of *Sugar*, perhaps she would have turned around at the airport and headed back to Essex.

The writer is editor of 'Sugar' magazine.

Some advice on sex and hunks

14 okt. 24-1

Hoofdredacteur Brits medisch tijdschrift stelt drugsbeleid van Nederland ten voorbeeld aan andere landen

'Britten kunnen niet omgaan met sex en niet met drugs'

'Wij Britten zijn gek', vindt Richard Smith, hoofdredacteur van het tijdschrift *British Medical Journal*. Hij bewondert het Nederlandse drugsbeleid, maar verfoeit dat van zijn eigen land. 'Het anti-drugsbeleid is hier nog niet zo waanzinnig als in de Verenigde Staten, maar veel scheelt het niet.'

Van onze correspondent **Vk Bert Wagendorp**
LONDEN

Richard Smith is hoofdredacteur van het invloedrijke tijdschrift *British Medical Journal*. In het kerstnummer van vorig jaar pleitte hij voor een liberalisering van de drugspolitiek in zijn land en nam hij Nederland als lichtend voorbeeld. Dat was gewaagd, want voor de meesten van zijn landgenoten is Nederland een duivels oord waar verdorven pillendraaiers in louchelaboratoria miljoenen ecstasy-tabletten produceren om daarmee rijk te worden en de Britse jeugd in de afgrond te storten. Bovendien vinden veel Britten

daar gaat het hem om. 'Het is natuurlijk ook erg als er mensen doodgaan aan drugs. Maar dat tabak en alcohol onder jongeren wel meer dan twee slachtoffers per jaar eisen, daar hoor ik de overheid niet over.'

land aanricht. En dan gaat de overheid alcoholgebruik aanmoedigen. De Britse drugspolitiek is irrationeel en onlogisch.'

meer liberale politiek die erop is gericht de schade die drugs aanrichten, te beperken. Elke andere optie is nonsens. Een drugsvrije samenleving is onhaalbaar, misschien zou het leven in zo'n samenleving zelfs wel onverdraaglijk zijn.

'In elk geval zal de oorlog tegen drugs zeker nergens toe leiden. De afgelopen week stonden er weer triomfante verhalen in de kranten over de grootste cannabisvangst uit de geschiedenis. Maar het enige gevolg daarvan is dat de prijzen omhoog gaan en dat het dus nog lucratiever wordt om dat spul het land binnen te smokkelen.'

'We moeten de werkelijkheid onder ogen durven te zien. Ecstasy hoort voor veel jongeren in dit land tot het normale leefpatroon. 9 Procent van de mensen tussen zestien en negentien gebruikt het wel eens. Zeven miljoen Britten hebben ervaring met cannabis.'

-'Het drugsbeleid in Nederland tendeert momenteel eerder naar het aantrekken van de teugels dan naar versoepeling. Wat vindt u daarvan?'
-'Het zou heel erg jammer zijn als Nederland, onder druk van andere landen, zou besluiten zijn drugsbeleid te veranderen en strenger te maken. De resultaten van het Nederlandse beleid zijn daarvoor te

enorm schade die alcohol in dit land aanricht. En dan gaat de overheid alcoholgebruik aanmoedigen. De Britse drugspolitiek is irrationeel en onlogisch.'

-'Waar komt die ongenueanceerde instelling ten opzichte van drugs vandaan?'
-'Wij Britten zijn gek. Wij kunnen niet omgaan met sex, wij kunnen niet omgaan met misdaad en ook niet met drugs. Wat dat betreft is het in uw land beter geregeld. Beter voorlichting over sex en drugs, een beter gevangenisstelsel. Hier hadden we eerst sex als het symbool van het morele kwaad, en dat is nu vervangen door drugs.'

-'Hoe vaak heeft u de oorlog tegen drugs zeker nergens toe leiden. De afgelopen week stonden er weer triomfante verhalen in de kranten over de grootste cannabisvangst uit de geschiedenis. Maar het enige gevolg daarvan is dat de prijzen omhoog gaan en dat het dus nog lucratiever wordt om dat spul het land binnen te smokkelen.'

-'Ik verwacht niet dat binnenkort de premier op televisie verschijnt met de boodschap dat we drugs maar eens moesten legaliseren. Het zal een langzaam proces zijn.'

-'Denkt u dat het iets uitmaakt als Labour straks aan het bewind komt?'
-'Ik denk het niet. In oktober was het Labour-parlementslid Clair Short op televisie. Ze zei daar heel verstandige dingen over een ander drugsbeleid. Nu zit ze in Labours schaduwregering en is ze kennelijk waarschijnlijk dat de partijleiding tegen haar heeft gezegd dat ze over dit soort dingen voortaan moet zwijgen.'

'Ecstasy hoort voor veel jongeren in dit land tot het leefpatroon'

-Nee, volgens de nieuwe officiële gezondheidsnormen mag er hier zelfs weer meer gedronken worden. 'Ja, is dat niet tegenstrijdig? Dat maakt toch die hele propagandatechniek te overdreven en onge-loofwaardig? Iedere dokter kent de enorme schade die alcohol in dit

land aanricht. En dan gaat de overheid alcoholgebruik aanmoedigen. De Britse drugspolitiek is irrationeel en onlogisch.'

meer liberale politiek die erop is gericht de schade die drugs aanrichten, te beperken. Elke andere optie is nonsens. Een drugsvrije samenleving is onhaalbaar, misschien zou het leven in zo'n samenleving zelfs wel onverdraaglijk zijn.

'Met blijven zeggen dat het verboden is en verder niks, maak je de zaken alleen maar erger. Verboden vruchten zijn: bovendien het lekerst.'

-'Hoe vaak heeft u de oorlog tegen drugs zeker nergens toe leiden. De afgelopen week stonden er weer triomfante verhalen in de kranten over de grootste cannabisvangst uit de geschiedenis. Maar het enige gevolg daarvan is dat de prijzen omhoog gaan en dat het dus nog lucratiever wordt om dat spul het land binnen te smokkelen.'

-'Ik verwacht niet dat binnenkort de premier op televisie verschijnt met de boodschap dat we drugs maar eens moesten legaliseren. Het zal een langzaam proces zijn.'

-'Denkt u dat het iets uitmaakt als Labour straks aan het bewind komt?'
-'Ik denk het niet. In oktober was het Labour-parlementslid Clair Short op televisie. Ze zei daar heel verstandige dingen over een ander drugsbeleid. Nu zit ze in Labours schaduwregering en is ze kennelijk waarschijnlijk dat de partijleiding tegen haar heeft gezegd dat ze over dit soort dingen voortaan moet zwijgen.'

Preuts? VPRO 25-11
Ik ben me kapot geschrokken. Ik heb thuis sex-blaadjes gevonden. En niet zomaar een play-boy, maar boekjes waar ik kotsneigingen van krijg: porno.

VPR

Surprise!

Het Achterwerkboek is klaar. Nét op tijd voor Sinterklaas. In het boek vind je een keuze uit de meest opmerkelijke brieven van de afgelopen twee jaar, PLUS interviews - door Katja - met schrijvers en schrijfsters. Tachtig pagina's vol klachten, tips, liefdesverdriet en eerlijke verhalen. Hoe zat het toch met Nandi (16), die bekende: 'Ik was 12 jaar en gewoon jongere. Toen kwam er een ommekeer in mijn leven. En laten we hopen dat Maartje (13) eindelijk een oog dicht doet. Zij schreef: 'Ik kan 's nachts niet in slaap komen omdat ik sterf denk dat ik mijn moeder door het huis hoor rommelen.' Lees het allemaal in het dubbeldikke Achterwerkboek. Voor 7,50 is je van jou. Overmaken op gironummer 444 t.n.v. VPRO in Hilversum; o.v.v. Achterwerkboek. Als je bent heb je het Achterwerkboek nog vóór Sinterklaas in'

Ik dacht dat ik keurige, intellectuele ouders had. Nou dat vertrouwen is in één klap weg. Ik heb het er met mijn vader over gehad. Hij had een reactie van: 'ja ik weet ook niet waarom ik

Beetje aanstellerij?
Waarschuwing: als je thuis problemen hebt en je stapt naar een leraar/lerares toe, hecht je dan niet te veel aan haar/hem. Want als hij of zij op een andere school ergens ver weg les gaat geven, dan zul je hem/haar vreselijk missen. Dit overkwam mij. Het is heus geen aanstellerij. Ik mis hem/haar niet om het feit dat ik niemand meer heb om mee te praten (want dat kan ook met iemand anders) maar gewoon omdat ik nou niet meer kan denken (als ik aan het janken ben): 'Dat ga ik mooi tegen hem/haar zeggen!' Alleen maar: 'Als ik mijn leraar/lerares dit eens kon vertellen.' Voordat hij/zij wegging, heb ik me nog afgevraagd of die misgevoelens zouden komen. Na een half jaar zie ik hem/haar voorbij rijden en de tranen springen in m'n ogen. Ik dacht: 'Stommerd, je gaat toch niet janken om een vroegere leraar/lerares?!' Is het dan misschien toch een beetje aanstellerij? Laatst heb ik hem/haar een brief geschreven. Is het dan zo dat ik haar/hem 'lastigval'? Zou hij/zij kunnen denken dat ik het hele jaar door blijf schrijven?
VPRO 30-12 Een meisje van 14
EINDHOVEN

Toch een band
Aan het meisje van 14 ('Beetje aanstellerij', #52). Ik snap precies wat je bedoelt en je stelt je niet aan. Ik praat ook heel veel met een docente. Ik schrijf haar als ik 't niet mondeling kan. Ik mag haar altijd, ook in alle vakanties, bellen en/of schrijven. Zij werkt nog wel op mijn school en zal dat ook wel altijd blijven doen, maar ik weet precies hoe je je gaat hechten. Geloof me, dat is volkomen normaal. Er ontstaat toch een band. Ik zou haar ook vreselijk missen als ze wegging, ondanks dat ik weet dat ik altijd mag blijven bellen en schrijven. Je vraagt je af of je hem/haar lastigvalt door te schrijven. Een kennis van mij is ook docente en die vindt het juist leuk om nog iets te horen van mensen met wie ze praatte. Het feit alleen al dat hij/zij er altijd voor je was, zegt toch al genoeg? Daar komt nog bij dat schrijven (naar mijn mening) geen lastigval is. Als ik je goed begrijp geeft het je alleen al een goed gevoel dat hij/zij het weet. Een antwoord is niet eens per se nodig. Dus hij/zij kan de brief gewoon lezen wanneer het uitkomt. Geen belasting dus. Je kan desnoods in een brief zeggen dat je niet lastig wilt vallen, maar gewoon vertellen, spuien. Vertel hem/haar over je 'angst' lastig te zijn. Wat je waarschuwing betreft: er zit wat in, maar niet iedere docent gaat weg en soms kun je er niks tegen doen. Als het klikt, klikt het. Nogmaals, je stelt je niet aan, integendeel. Alsof docenten je altijd onverschillig moeten laten. Dat kortzichtige beeld bestaat nog altijd. Docenten zijn ook gewone mensen om wie je kunt gaan geven, vriendschap mee kunt sluiten, ondanks het leeftijdsverschil. Zeg het hem/haar desnoods: 'Ik wist niet dat het me zoveel zou doen dat je er niet meer bent.' Ik wens je heel veel sterkte thuis en succes. Wedden dat het goed uitpakt?
VPRO 20-1 Een meisje van 17

ze koop, maar ik zal ze weggooien.' Maar daarmee is het voor mij nog niet vergeten. Jasses, ik durf m'n eigen vader niet eens meer aan te kijken. Thuis ben ik stil, ik vertel m'n ouders niets meer spontaan, hoewel ik vroeger uren met ze kon kletsen. Kortom: ik wou dat ik die boekjes nooit had gevonden. Nu mijn vraag: Ben ik nou zo preuts, of zijn alle ouders zo? Hoe moet ik ermee omgaan? (ik ben bijna in staat er een Sinterklaasgedicht over te schrijven, maar is dat wel verstandig?) Ik ben in elk geval erg in de war en ik zou graag reacties krijgen van mensen die zoiets hebben meegemaakt. Groetjes,
Naam en adres bekend

Proefles
Hallo meisje ('Preuts?', #47). Kijk, ik weet niet waar jij die porno-blaadjes hebt gevonden, maar als je ouders nou echt graag die blaadjes willen lezen, dan moeten zij die niet open en bloot neerleggen. Je zegt in je brief: 'Ik dacht dat ik keurige, nettere ouders had. Nou dat vertrouwen is in één klap weg.' Dat vind ik toch een beetje overdreven, jouw ouders willen toch gewoon iets uitproberen. Ik weet nog wel dat ik mijn ouders betrapte met het kijken naar een sex-film. Ik kwam ook zo maar binnenstormen. Mijn ouders wisten niet wat ze moesten doen en hoe ze zich moesten gedragen. Ik dacht, ik kan wel zielig gaan doen omdat mijn ouders van die sexfilms kijken, maar later had ik het erover met mijn ouders. Ze moesten toen lachen en zeiden dat ze gewoon wilden proberen. Net zoiets als een proefles bij een sport of iets dergelijks. Ouders moeten ook dingen uitproberen, hoor. Ik hoop dat je hier wat aan hebt.
Een meisje van 17
ARNHEM

En toch
Ja, ik ken het probleem ('Preuts?', #47). Ik ken het alleen nog een graadje erger. Niet alleen mijn vader, maar ook ikzelf koop en lees dat soort boekjes. Niet dat ik het wil, maar het is een soort verslaving. Ik weet dat dit raar klinkt, maar ik vind die boekjes net zo vies als jij. En toch... Elke keer weer als ik een beetje depressief ben, grijp ik weer onder mijn bed, en vind ik het plotseling weer prachtig. Totdat ik klaar ben gekomen. Dan vind

ik het niet mooi meer en wil het liefst mezelf voor mijn kop slaan (of erger). Maar na een korte tijd (soms een week, soms maar een paar uur), grijp ik er toch weer naar terug. Ik snap dus wel waarom je vader ze koopt (of eigenlijk snap ik dat niet, maar kan ik me met hem identificeren) en ik denk dat hij ze niet weg zal gooien. En als hij ze wel weggooit, koopt hij binnen twee weken nieuwe. Zo vergaat het mij ook altijd. Ik schaam me hier heel diep voor, en weet niet hoe ik er weer vanaf moet komen. Kan iemand mij helpen? Heeft iemand dit ook (meegemaakt)?
Een jongen van 19
EMMEN

Onbegrijpelijk
Lieve onbekende ('Preuts?', #47). Ten eerste: je bent absoluut niet preuts! Ik kan me heel goed voorstellen dat je erg geschrokken bent. Ikzelf heb ook vaker onverwachts sexboekjes gevonden (met overigens alleen blote vrouwen erin, want als je de media moet geloven is sex alleen (half-)naakte dames in een debiel standje!). Ik vond ze niet bij m'n vader, maar bij twee van mijn vriendjes. Het doet gewoon pijn als je zoiets vindt bij mensen van wie je houdt. Zeker als ze ergens verstoppt zijn waar ze denken dat jij ze nooit zult vinden. Sommige mensen zullen dit wel begrijpen, maar ik snap de lol er niet van. 't Is nep en smerig vind ik. Gelukkig ken ik veel mensen die het ook onzin vinden. Dat je een hekel aan die boekjes hebt, zegt niet dat je een hekel aan sex hebt. Het is een onderdeel dat voor ons onbegrijpelijk is. Sex vind ik iets natuurlijk en die boekjes kan ik niet natuurlijk vinden. Ik heb geleerd te accepteren dat ze bestaan, door er lang over na te denken. Ik zou het nog eens serieus aan je vader vragen wat hij daar nou interessant aan vindt. Misschien kan je aan je moeder vragen hoe zij erover denkt. Als je ze uitlegt wat het bij jou teweeg heeft gebracht, zijn ze dat gewoon verplicht. Zoek zoveel mogelijk duidelijkheid voor jezelf, zodat je er hopelijk beter mee om kan gaan op den duur, je kan het leren accepteren.
Ricky (19)
BLIJA

Voor een avondje
Mensen noemen mij wel eens een bitch. Dan trek ik mijn schouders op: now en?! Ten eerste: waar bemoeien ze zich mee? En ten tweede: hier is sprake van discriminatie! Ik zoen met een jongen omdat dat leuk is in die situatie (het is een gave stapavond), maar als ik dan zo direct ben om hem duidelijk te maken dat het voor één avondje is omdat ik echt niet verliefd ben, dan ben ik een slet en een bitch. Ik ben gewoon eerlijk. Als jongens hetzelfde doen, wordt dit als normaal beschouwd. Jongens en meisjes gelijk? Niet in de nineties!
VPRO 30-12 Eva (17)
NIJMEGEN

Gefluit
Net ruzie gehad, shit. Ben de straat op gegaan, voel me shit en onzeker. Houddt nou niemand meer van me? En verdomme, ik zie er ook niet uit zo. Ineens hoor ik gefluit. Ik kijk op en zie een hele knappe Marokkaan. Ik voel me al een stuk beter. Oké, hij houdt niet van me, maar toch. Ik voel me goed. Hij is al lang verder gelopen, maar ik voel me beter. Ik vind het helemaal niet erg als jongens naar me kijken of fluiten. Ik word er zekerder van.
Een meisje van 16

Onzeker
Ik heb een probleem. Ik ben 17 jaar, maar val op meisjes rond de 12/13. Ik word er door mijn vrienden heel vaak (meestal voor de grap) gepest. Ik heb nu een vriendin van 13, waar ik stapelverliefd op ben. Is dit nou normaal? Ik voel me erg onzeker en vraag me af of ik de rest van mijn leven op jongere meisjes zal blijven vallen. Wie heeft dit ook eens meegemaakt en weet of dit overgaat of niet?
Randy (17)
VIA INTERNET

Niks mis mee VPRO 6-1
Beste Randy ('Onzeker', #50). Ik ben zelf een meisje van 14 jaar en heb een vriend van 18. Ook heb ik nog twee vriendinnen van 14 met een vriend van 18. Toen mijn vriend en ik wat kregen, was ik 13 en hij 17 en we hebben nu al weer bijna vier maanden. Mijn vriend zat er in het begin heel erg mee, want iedereen zei altijd zo van: 'Heb jij een vriendin van 13?!' En z'n ouders vonden het ook maar niks, maar nu accepteert iedereen het en zit hij er niet meer mee. En ik probeer dus te zeggen dat er echt niets mis mee is dat je op jongere meisjes valt. Je bent echt niet de enige en ik wens je nog heel veel geluk met je vriendin.
Marjolein (14)
HILVERSUM

PS—Vraag gewoon aan je vrienden of ze er niet steeds grapjes over willen maken, omdat jij het wel serieus ziet tussen jou en je vriendin

Onbeschrijfbaar VPRO opluchting 20-1
Hergeen u nu gaat lezen, is afkomstig van een negentienjarige jongen die een aantal gidsen geleden voor het eerst schreef over zijn homo-zijn. ('Een echt probleem', #49.) Daar ik overladen ben met brieven, kan en wil (als ik reageer wil ik het goed doen) ik niet persoonlijk op iedere brief reageren. Lief genoeg blijken veel mensen benieuwd te zijn hoe het mij verder vergaat, vandaar dat ik in dit stukje wel iets over mezelf zal schrijven. Donderdag 14 december jl. kreeg ik de eerste brieven doorgestuurd. Al was het niet gepland, nog geen 36 uur later heb ik voor het eerst erover gesproken. De reactie van de gozer (een goede vriend) waartegen ik het zei, was steengoed. De opluchting die ik toen en ook nu nog voel, is onbeschrijfbaar. Zoals ik al schreef, was het niet gepland, maar dat jullie reacties mij min of meer ertoe hebben aangezet, is voor mij duidelijk. Dat ik gecompimenteerd werd met mijn brief in Achterwerk, is erg fijn (ben dol op complimenten), dat alle brieven erg lief waren, is ook bijzonder prettig, maar dat de meesten inhoudelijk van hoog niveau zijn, is zo mogelijk nog toffer. De brieven zijn naast lief en complimenteus op de goede manier kritisch, begripvol, informatief wat betreft adressen, enzovoorts. Kortom: wat had ik nog meer gewild? Momenteel ben ik 'het' mijn dierbaarsten aan het vertellen. Doch, de 'gehele' coming-out (d.w.z. dat iedereen het mag weten) zal nog een half jaarje op zich laten wachten. Ik wil niet dat iemand het op school weet (behalve een aantal goede vrienden dan); die mensen hebben mij altijd als hetero gekend. Ik zou nog niet goed tegen al het (onvermijdelijke) geroddel kunnen. En ach, wat is zes maanden nou op evenzovele jaren? Onwijs bedankt.
Een jongen van 19

Jong verloofd
Amira en Muhammad poseren samen ter gelegenheid van hun officiële verlovings. De twee inwonertjes van de Jordanische havenstad Aqaba zijn allebei 8 jaar oud. Zelfs voor Jordaanse begrippen gaat het hier om een wel heel pril verloofd stelletje. (Foto Reuters) ARNH. C. 25-1

Ontroerende 'speelfilmpjes' over vriendschap

NRC 13-1
DOOR PAUL STEENHUIS
Mensen hebben veel diepere vriendschappen dan jongens. Die hebben meer gezamenlijke avonturenprojecten. Tot die slotsom komt Wilant Boekelman, de regisseur van een opmerkelijke jeugdserie over vriendschap, die op zondagmiddag door de KRO in het programma jongerenprogramma Ketsj-up wordt uitgezonden. De serie heet 'Vriendschap' en bestaat uit portretjes van tien minuten van kindervriendschappen. Steeds komen kinderen in beeld die over verschillende soorten vriendschap vertellen. Twee jongens die elkaar ontmoet hebben bij een molen, en samen helemaal molengek zijn geworden. Of twee hartsvriendinnen die elkaar sinds de peuterschool kennen uit Almere, maar sedert hun zeventienjarige leeftijd niet meer in contact zijn. De regisseurs Wilant Boekelman en JanvanderZande camera-man Piotr Kukla hebben bewust een teruggehoeden aanpak gekozen, en die is zeer geslaagd. Ze houden de camera letterlijk enigszins op afstand. En paradoxaal genoeg komen de kinderen daardoor heel dichtbij. Het zijn haast kleine speelfilmpjes, in plaats van documentaires. Dat is een verademing in deze tijd van reality-tv, waarin cameramannen het liefst kamers binnenstormen en zo veel mogelijk inzoomen op de personen om maar 'dicht op de huid' van de gefilmde te komen. Kindereserie Vriendschap, onderdeel van Ketsj-up, zondag, Ned.1, 17.40u.

VERLAGING LEEFTIJDGRENSEN SEX VERHIT ITALIAANSE GEMOEDEREN

Van onze correspondent

ROME — In de Italiaanse Kamer van Afgevaardigden is het debat over de nieuwe wet tegen seksueel geweld, die het slachtoffer meer bescherming moet bieden, gestrand op het vaststellen van de leeftijdsgrens waarop sex tussen minderjarigen is geoorloofd. Het parlement is verdeeld over het voorstel van de Senaat om de grens van 14 te verlagen naar 12 jaar; daaronder wordt er hoe dan ook van seksueel misbruik uitgegaan.

Met name de katholieke partijen in Italië, zoals de CCD en de CDU, hebben verontwaardigd en ontsteld gereageerd op de verlaging van de leeftijdsgrens. In het bijzonder bezorgde het voorstel Rocco Buttiglione, voorzitter van de CDU, koude rillingen. „Voor veel kinderen is de puberteit dan nog niet eens begonnen. En wij zouden hun met deze wet toestemming geven seksuele omgang met elkaar te hebben.”

Volgens sociologe Gianna Schelotto kan de leeftijd waarop sex is toegestaan absoluut niet in een wet worden vastgelegd. „Er zijn meisjes in zuidelijke landen die op 15-jarige leeftijd al kinderen hebben en een familie vormen, terwijl hun leeftijdgenoten in noordelijke landen nog niet toe zijn aan seksualiteit. Veel kinderen knuffelen elkaar of wisselen wetenswaardigheden over sex uit en dat heeft niets met verkrachting te maken.”

Ook Giovanna Melandri, progressief links en een van de geestelijke moeders van de wet tegen seksueel geweld, is verbaasd. „Het is belachelijk te moeten discussiëren over een wetsartikel dat van verkrachting spreekt zodra een minderjarige onder de 14 jaar erbij betrokken is.”

Volgens kinderpsychiater Paolo Crepet kan men niet spreken over een zekere leeftijd waarop sex geoorloofd is. „Dat zou hetzelfde zijn wanneer in een wet de leeftijd voor de eerste liefde zou worden vaststellen.” Het werken met kinderen heeft Crepet overigens geleerd dat seksuele rijpheid altijd eerder komt dan de ouders verwachten. Crepet maakt zich veel meer zorgen over de schade die de straf voor sex tussen minderjarigen kan veroorzaken. „Het idee om een jongetje van 16 jaar voor de rechter te slepen omdat hij ontdekt is achter een haag met zijn twee jongere vriendinnetjes lijkt me niet meer van deze wereld.”

De discussie over de wet tegen seksueel geweld dreigt een ping-pong-spel te worden tussen de Kamer en de Senaat, met amendementen en tegenamendementen. „Er is altijd wel iets of iemand die de laatste beslissing blokkeert”, zegt Alessandra Mussolini, par-

mentslid van Alleanza Nazionale en een fel voorstander van de nieuwe wet. „De vrouwen in Italië wachten ruim 18 jaar op een wet die verkrachting erkent als een misdrijf tegen een persoon en niet meer tegen de moraal. Met het wetsartikel over sex tussen minderjarigen is de discussie opnieuw beland bij de moraal. In plaats van een wet aan te nemen die eindelijk verkrachting definieert als een misdrijf tegen een persoon wil men een wet indienen tegen seksualiteit. Het parlement, zo blijkt, is er nog steeds niet rijp voor.”

Een vrouw verkrachten ging tot nu toe in Italië door voor een soortgelijk vergrijp als naaktloperij: een aanslag op de openbare eerbaarheid. Het parlement heeft na twintig jaar praten, ruziën, uitstellen en saboteren de vrouw verheven tot mens. Verkrachten is voortaan een aanslag op de persoon. De straffen zijn navenant verscherpt: tot tien jaar voor een 'gewone' verkrachting, tot twaalf à veertien jaar als het slachtoffer een kind is, extra straffen voor verkrachters in groepsverband, automatische vervolging van wie minderjarigen of zijn eigen kinderen misbruikt.

De oude wet dateert uit de fascistische tijd. Een rechtgeaarde fascist verkrachtte niet, behalve natuurlijk in de Afrikaanse koloniën. Net zoals hij niet waterde op de openbare weg.

Begripvolle rechters hebben verkrachters vaak licht of helemaal niet gestraft of een schikking met hen getroffen. Dikwijls gingen hun misdaden door voor kwajongensstreken, uitgelokt door provocerende vrouwen. Eigenlijk was het de schuld van de slachtoffers. Geen wonder dat de meeste slachtoffers er niet eens werk van durfden te maken.

Na een gerucht makende groepsverkrachting door fascistische vechtersbazen in 1976, die eindigde in moord op een van de meisjes, kwam een debat over seksueel geweld op gang. Maar het lukte het parlement maar niet een

nieuwe wet te maken. Daarvoor zat het oude machismo te diep. En de christen-democraten moesten niets hebben van een in de wet vast te leggen regeling over seksuele contacten tussen minderjarigen. Bovendien vonden sommige feministen dat het lichaam van de vrouw boven iedere wet verheven was.

Een verkrachtingsgolf spoelde afgelopen zomer het stof van het wetsontwerp af. Vrouwelijke parlementariërs van alle partijen verenigden zich. Een van hen was de vrijgevochten kleindochter van Mussolini zelf, Alessandra. Vlak voor kerstmis ging het in de Kamer toch weer mis. Dat kwam door obstructie van een groep neo-christen-democraten, geholpen door Irene Pivetti, die behalve Kamervoorzitter ook kwezel is. Ze vonden de minimumleeftijd waarop vrijen tussen minderjarigen niet per se als verkrachting zou gelden, veel te laag: twaalf jaar.

Een compromis heeft er dertien jaar van gemaakt. In de leeftijdsgroep tussen dertien en zestien mag nu straffeloos worden gevreeën. Alleen de orthodoxe communisten stemden tegen, en ook het Vaticaan is boos. Sommigen vinden de wet gevaarlijk voor mannen. Anderen weten waarom de wet eindelijk is aangenomen: omdat er met het machismo geen stemmen meer valt te halen. Zelfs niet meer door Mussolini's politieke kleinkinderen. Jan van der Putten

Verkrachting is in Italië nu ook eindelijk een zwaar misdrijf

Kunst

Jongerenvoorstelling verboden 'Grof taalgebruik' van Sancho Panza gaat schouwburgen te ver

Van onze correspondent

GRONINGEN — Kinderlokkers, leer- nichten en travestieten. Die horen niet in een familievoorstelling, vinden de schouwburgdirecteuren van Hoogeveen, Leeuwarden en Oss. Regisseur Josja Hamann is woedend dat ze daarom de voorstelling van zijn Voorproleiding Theater hebben verboden.

Het Groningse jongerentheater zou deze maand met 'De wraak van Sancho Panza' van tv- en toneelschrijver Flip Broekman de provincie in. De drie schouwburgdirecteuren hebben echter wegens 'grof taalgebruik' een streep gezet door de geplande voorstellingen. Hamann is verbijsterd en verbaasd. Hij kan geen enkel begrip

opbrengen voor hun 'betuttelende' besluit. „We hebben het theaterstuk zeven keer in Groningen opgevoerd. De schouwburgdirecteuren hadden bij de uitgang moeten staan. Dan zouden ze door de reacties zijn gerustgesteld, en hadden ze het stuk niet hoeven af te gelasten.”

Directeur H. Everts van De Tamboer in Hoogeveen vindt dat 'Sancho Panza' onder de verkeerde vlag werd verkocht. „Het stuk was aangekondigd als een gezellige familievoorstelling rond de feestdagen. Daar komen ouders met kinderen van vijf à zes jaar op af, die een sprookje verwachten. De voorstelling bleek echter helemaal gericht op jongeren van twaalf tot zestien jaar. Het hele verhaal gaat aan jongere kinderen voorbij.”

Het was J. Buchener van het Posthuis Theater in Heerenveen die zijn collega-schouwburgdirecteuren waarschuwde voor de Voorproleiding Theater. Nadat het stuk in zijn theater was opgevoerd, sloeg hij alarm.

Directeur R. Raaymakers van De Lievekamp in Oss besloot de voorstelling zelfs te schrappen zonder haar met eigen ogen te hebben beoordeeld. Hij is puur afgegaan op de bevindingen van zijn collega-theaterdirecteuren en negatieve recensies. „Het was een moeilijke beslissing. Ik kon het stuk niet meer bekijken doordat het in Hoogeveen is gearnuileerd. Ik durf naar ouders toe het risico niet te nemen een toneelstuk met SM-tafelen en grof taalgebruik toe te staan dat was geaifficheerd als een kerst-

sprookje. Ik heb mijn verantwoordelijkheid genomen.”

Volgens regisseur Josja Hamann slaan de H.H. schouwburgdirecteuren de plank mis. „We hebben het stuk tot nu toe voor uitverkochte zaken gespeeld en louter positieve reacties gehad. Het is een absurd, eigen-tijds stuk over elfen. De kindermichten en travestieten komen maar heel even langs. Kinderen zien ze alleen maar als rare mannetjes, terwijl volwassenen de intellectuele lijn in het stuk kunnen zien. Deze voorstelling is absoluut niet provocerend. Ik heb moeten zoeken naar enkele woorden als klootzak, kutwijf en klaarkomen. Wellicht dat het publiek in Groningen wat meer is gewend dan dat in de provincie.”

Voorzitter Jan Knopper van de Nederlandse Vereniging van Schouwburgdirecteuren kan zich niet druk maken om de kwestie. „Gelukkig hebben we in dit land 127 schouwburgdirecteuren die een volstrekt autonoom beleid voeren. Als zij vinden dat het publiek een bepaalde voorstelling niet kan hebben, dan hebben ze geen

lijf. Zij kennen als geen ander hun publiek. In die zin vormen ze een soort van theaterkeuring. Maar dat is hun goed recht.”

Josja Hamann vindt het jammer dat het publiek niet in staat wordt gesteld zelf een oordeel te vellen. Hij denkt erover maar te stoppen met familievoorstellingen. „Ik heb geen zin sprookjes te spelen. Dat hoort niet bij ons.”

PAR 19-1
„Met elf jaar zijn de meeste meisjes nog kinderen. Met veertien zijn ze vrouwen. Deze korte tijds- spanne van drie jaar kan van invloed zijn op de rest van een vrouwenleven - want in deze tijd bepaalt ze haar zelfbeeld.” Meisjes van dertien, dat is dus het onderwerp van de Amerikaanse fotografe Nancy Honey, van wie bovenstaand citaat afkomstig is.

Het standpunt dat Honey inneemt bij deze serie, in de galerie van de Melkweg te zien, is dat van een voyeur. Zij observeert het dagelijks leven van de meisjes die balanceren op de drempel van volle wasdom tijdens de kwetsbare jaren van de puberteit.

Daarbij heeft de fotografe niet uitsluitend oog voor de ontluikende seksualiteit van de meisjes; zij legt vooral de moeilijkheden vast die ze ondervinden op het ongewisse traject naar volwassenheid. De dames zijn in de lente van hun leven en zoals we allen weten is april the cruelest month. Gelukkig laat Nancy Honey zien dat er in deze periode ook flink wordt gelachen, uit onzekerheid weliswaar, of uit verlegenheid met een nieuwe situatie of omdat de hele meute melden zomaar in de slappe lach schiet. Niet het spookhuis op de kermis van de puberteit, maar de draalmolen toont Nancy Honey ons.

Zo af en toe levert dat een aardig resultaat op, maar omdat de fotografe slechts registreert, moeten de situaties het van zichzelf hebben. En het drama wil in het dagelijks leven wel eens ontbreken. Zo schaart deze tentoonstelling zich in een lange reeks die de Melkweg heeft georganiseerd en die allemaal wel aardig zijn, maar er in kwalitatief opzicht nooit uitspringen.

De beste foto is die van Sarah verkleed als Morticia, de moeder van de Addams Family. Sarah heeft haar lippen knalrood gestift, haar ogen omfloerst toegesnepen en haar lange zwarte haren wat door de war gegooid. Sarah, de vamp. Sarah, de fatale. Ach god!

Nancy Honey: Entering the Masquerade; De Melkweg, Lijnbaansgracht 234a. Open wo-zo 14-20 uur; tot 4/2.

Trouw ZATERDAG 6 JANUARI 1996

29

Seks voor de jeugd

Hillary Clinton vindt jongerenseks onverstandig. Je zou er pas op je eenentwintigste mee moeten beginnen, vindt de presidentsvrouw. Hopeloos onderwets? *als ds*

FRIESCH DAGBLAD 22-1

KLAAS JANSMA

Van de paus had je het mogen verwachten, maar Hillary Clinton? Zij is zelf een kind van de rumoerige generatie die in de tweede helft van de jaren zestig de wereld op stelten zette. Bill protesteerde tegen de oorlog in Vietnam, speelde in een bandje en deed wel eens ondeugende dingen. Hillary wist van zijn overspel, besprak het met hem en vergaf.

Nu heeft ze een opvoedkundeboek geschreven onder de titel 'it takes a village' - er is een dorp nodig om een kind op te voeden. Oftewel, wij dragen samen verantwoordelijkheid voor de opvoeding van kinderen in onze omgeving.

In persberichten ter promotie van haar boek is haar opvatting over jongerenseks gepubliceerd. Jongeren van onder de twintig doorzien volgens haar de reikwijdte van seksuele contacten niet. Ze weten niet wat het kan losmaken en zijn niet rijp voor de emoties die ermee verbonden zijn. Knuffelen en zoemen best, maar niet onder de gordel.

Dat is een opmerkelijk standpunt in een land waar de meeste jongens en meisjes al op hun zeventiende, achttiende jaar 'ontmaagd' zijn. Een flinke groep begint er zelfs direct na de puberteit, zo rond hun veertiende, mee.

'Cult'

Het is bekend dat in rechtzinnig christelijke kring seks voor het huwelijk in strijd met bijbelse geboden wordt geacht. Daar wordt in bescheiden mate zelfs een soort 'cult' van gemaakt. Jongeren beloven elkaar en God tijdens speciale plechtigheden om tot de huwelijksinzegening te wachten voordat ze tot de intiemste handelingen met elkaar overgaan.

Maar Hillary beroept zich niet op religieuze, medische of morele argumenten. Zij redeneert praktisch als ze waarschuwt dat al te vrij verkeer tussen jongens en meisjes de balans in hun geestelijke en sociale ontwikkeling kan verstoren. Seks is, nog afgezien van de kinderen die ervan kunnen komen, geen kinderspel.

Twintig jaar geleden had ze dit in Amerika niet zo kunnen zeggen. Toen geloofde iedereen de antropologe Margaret Mead nog. Die gaf in de jaren vijftig een flinke impuls tot de moderne, vrijmoedige opvoedingspraktijk. Mede 'op basis van onderzoek' op Samoa (1925-'26) stelde ze de kwalijke gevolgen van

'verkrampd seksueel denken' aan de kaak. Zelfs menstruatiepijnen zouden daartoe te herleiden zijn.

Maar Margaret Mead is een paar jaar geleden ontmaskerd als een goedgelovig publiciste, die zich had laten inpakken door een groepje schoolmeisjes van Samoa. Boven dien nam ze het niet zo nauw met haar onderzoeksmethoden.

Stakkere aanpak

Eerder al had de opvoedkundige dr. Benjamin Spock zijn vergaande toegankelijkheid jegens opgroeiende kinderen ingeruild voor een strakkere aanpak. Een hele 'school' volgt hem, met Hillary nu als meest prominente verdedigster.

Nee, seks is geen kinderspel, weten inmiddels therapeuten die met de gevolgen van kindermisbruik te maken krijgen. Seksuele ervaringen zijn en worden ingebed in het kerngebied van de belangrijkste belevingsmomenten. Omdat ze te maken hebben met 'levensbegin'- en -voortbestaan zijn ze verweven met heftige psychische processen. De interactie tussen seks en stemming is sterk en intensief.

Maar zijn jongeren van zeventien, achttien jaar kinderen? In sociaal opzicht wordt in moderne culturen een groeiende massa wel als zodanig behandeld. De meesten studeren nog en zijn sterk afhankelijk van beurs of ouders. Lichamelijk daarentegen worden ze nog steeds vroeger rijp. Zo wordt de kloof tussen lichamelijke potentie en geestelijk-sociale realisatie wijder. Vroege seksuele activiteit kan de fricties tussen 'volwassen doen' en 'kindertijd functioneren' veroorzaken en verergeren. Te lang volgehouden krampachtige onthouding daarentegen, dat is de andere kant van de medaille, brengt zijn eigen problemen met zich mee.

Zonder nu meteen naar Hillary Clinton met haar leeftijdsgrens van 21 jaar gelijk te geven, het is goed dat zij de seksualiteit als serieus thema behandelt. Want over één ding worden psychologen en pedagogen het steeds meer eens: 'leugening just for fun' is een leugenachtige illusie.

door Xandra Schutte

ZO'N TWEE JAAR geleden stond in The New York Times een verhaal dat zich in de nabije toekomst afspeelde, in de zomer van 1994 om precies te zijn. Bill Clinton hield een persconferentie op het gladgeschoren gazon voor het Witte Huis en vertelde aan het woud van camera's en microfoons van de bijeengestroomde journalisten dat hij de moeilijkste beslissing van zijn leven had genomen: hij had zijn vrouw ontheven van haar officiële taken als First Lady. Het zou daarna een standaardgrap worden in Washington: Clinton deed er beter aan Hillary als minister te benoemen en Barbara Bush als First Lady aan te stellen.

Inmiddels zou de Amerikaanse president het onmogelijke toekomstscenario van The New York Times waarschijnlijk maar wat graag opvolgen. De politieke commentatoren zijn het erover eens dat niet Bosnië, niet het eenzame gevecht om de omvang van de ingrepen in de federale uitgaven en zelfs niet zijn Republikeinse uitdager Clintons grootste probleem vormen in het verkiezingsjaar 1996, maar zijn ongrijpbare echtgenote Hillary.

Natuurlijk, de zogenoemde 'H-factor' of het 'H-problem' stond al tijdens de presidentscampagnes van Clinton hoog op de politieke agenda, maar toen ging het louter om een imagoprobleem, om het kriebelend ongemak dat conservatief Amerika nu eenmaal bekruipt als een vrouw al te eigengeleid, onafhankelijk en professioneel is. Nu is Hillary Clinton tot haar nek weggezakt in een moeras van politieke problemen. Het zijn welbeschouwd kleine politieke affaires die al jaren slepen. Maar elke keer als het erop lijkt dat ze naar de achtergrond zijn verdwenen, laaien ze in nog grotere hevigheid op.

HET HAD EEN triomftocht moeten worden. Uitgeverij Simon & Schuster had 350.000 exemplaren gedrukt van Hillary's boek *It Takes a Village and Other Lessons Children Teach Us*; het publiciteitsoffensief was zorgvuldig geregisseerd. Newsweek zou een voorpublicatie brengen, er zou een groot televisie-interview volgen. In plaats van verhandelingen over Hillary's opvattingen over de opvoeding van kinderen in een land dat wordt overspoeld door drugs, seks en geweld, vragen de Amerikaanse media zich voor de zoveelste keer af of de presidentsvrouw 'saint' of 'she-devil' is. En raken ze opnieuw de Whitewater-affaire op, en 'Travelgate'.

Als je even de opgewonden toon vergeet die in de pers wordt aangeslagen en koel naar de feiten kijkt, begrijp je alle ophof nauwelijks, ook al zijn er ook nieuwe gegevens bekend gemaakt over beide kwesties. Vergelijk Hillary's bemoeienissen met Whitewater met de manier waarop Ruud Lubbers zijn familiebedrijf bevoordeelde, en je haalt nonchalant je schouders op. Toegegeven, Whitewater is een complexe zaak die teruggaat tot de jaren zestig toen het echtpaar Clinton samen met het bevriende echtpaar McDougal hun geluk beproefde op de groeiende onroerend-goedmarkt. Ze kochten een stuk grond aan de rivier Whitewater in Arkansas om er een bungalowpark te bouwen. De Whitewater Development Corporation werd echter geen goudmijn, integendeel, de Clintons verloren er naar eigen zeggen zo'n 70.000 dollar aan. Het echtpaar McDougal leidde de plaatselijke hypotheekbank Madison Guaranty Savings and Loan, die eind jaren tachtig failliet ging. De bank liet zestig miljoen dollar aan schulden na en, zo benadrukken de critici van Hillary met veel genoegen, de geplaaide Amerikaanse belastingbetaler moest daarvoor opdraaien.

Hoe dan ook, in de affaire gaat het erom in hoeverre de bank ten onder is gegaan aan de speculaties rond Whitewater en in hoeverre Hillary Clinton daarbij betrokken is geweest. Heeft zij als advocate adviezen aan Madison verstrekt? Dan zou er sprake zijn van belangenverstremgeling: ze was niet alleen partner in het Whitewater-project

maar ook nog eens vrouw van de gouverneur van Arkansas de man die een aantal van de staatsaccountants had benoemd die de situatie van de bank onderzochten.

Als dat waar is, heeft Hillary Clinton inderdaad niet netjes gehandeld, maar om de affaire op te blazen tot een tweede Watergate is buitenproportioneel. Dat geldt nog sterker voor het schandaal dat rijmt op Watergate: Travelgate. Daarin gaat het om het ontslag van de staf van het interne reisbureau van het Witte Huis wegens corruptie en mismanagement. Een achterlicht van Clinton werd gevraagd het reisbureau te reorganiseren. Clinton werd nepotisme aangewreven, vooral toen bleek dat het Witte

Huis geen bewijzen voor de corruptie kon leveren en het ontslagen personeel weer in dienst moest worden genomen.

HET IS CURIEUS dat beide, toch vrij onschuldige kwesties de Clintons als een zwaan-kleef-aan blijven achtervolgen. Dat heeft alles te maken met de buitengewoon onhandige manier waarop het Witte Huis met de problemen omgaat. Het gedraagt zich als een kind dat zich aan de koektrommel heeft vergrepen - stotterend, blozend en botweg ontkennend, terwijl mama toch eenvoudig het aantal verdwenen boterspritsen kan tellen. Sinds 1994 loopt er, onder leiding van de Republikeinse senator Al-

fonse D'Amato, een senaatsonderzoek naar Whitewater, maar veel van de belastende documenten zijn al lang door de papiervernipperaars gegaan. En Hillary Clinton speelt de vermoorde onschuld: in haar meest pastelkleurige mantelpak verklaarde ze de pers aanvankelijk dat ze echt van niets wist.

Als Amerika ergens allergisch voor is, dan is het voor het idee dat zaken in de doofpot verdwijnen. Zelfs als er niets onoorbaars heeft plaatsgevonden - en het bewijs dat Hillary de wet heeft overtreden, is nog niet geleverd - ze heeft in ieder geval de schijn tegen zich. Zeker nu een aantal 'verdwenen' papieren rond Whitewater zomaar op de zolder van het Witte Huis zijn gevonden en blijkt dat Hillary als advocate zestig uur voor de bank heeft gewerkt en meer dan dertig vergaderingen heeft bijgewoond. Tegelijkertijd kwam een memo aan het licht die duidelijk maakte dat Hillary het congé van het interne reisbureau op haar geweten heeft.

Vandaar dat de Amerikaanse media andermaal over het 'geloofwaardigheidsprobleem' van Hillary Clinton schrijven en de columnist van The New York Times nog een stap verder gaat en haar een 'geborene leugenaar' noemt. En vandaar dat nu zelfs de vrienden en medestanders van Hillary de pers, al dan niet anoniem, vertellen dat ze geschokt zijn.

IN ZIJN BOEK *The Agenda*, over *The Making of Clinton*, beschrijft Bob Woodward de belangrijke rol die Hillary achter de schermen speelt. Als First Lady is ze beleidsmaker, ze is bij de stafvergaderingen aanwezig en op beslissende momenten is ze zelfs de feitelijke stafchef. Ze ontpopt zich op die bijeenkomsten als een volleerd politiek strateeg die de naaste medewerkers van Clinton telkens voorhoudt dat ze de kiezers een verhaal moeten vertellen. Afzonderlijke hervormingen zeggen hun niets, je moet ze een verhaal geven, compleet met vijanden en schurken.

Dat is nu precies het probleem met Hillary Clinton zelf, er valt geen verhaal van haar te maken. Voor een deel ligt dat aan de conservatieve inborst van veel Amerikanen die niet kunnen begrijpen dat een vrouw moeder en topadvocate is, echtgenote en politiek activiste, feministe en koekjesbakster. Hillary Clinton is representant van een generatie vrouwen die een leefbaar evenwicht moest vinden tussen haar professionele ambitie en haar gezin. Aan de andere kant maakt Hillary zich opzettelijk politiek ongrijpbaar. Als studente liet ze het politiek conservatisme van haar ouders los en demonstreerde ze tegen discriminatie, organiseerde ze *teach-ins* tegen Vietnam en zette ze zich al eerder in voor de rechten van het kind. Om te benadrukken dat zij niet het 'rode gevaar' is waar veel Republikeinen haar voor aanzien, heeft ze niet alleen zichzelf maar ook haar politieke programma suikerzoet verpakt. Zinsneden die ze bij voorkeur door haar teksten strooit: 'als moeder', 'als echtgenote'.

Als *It Takes a Village and Other Lessons Children Teach Us* is bedoeld om conservatief Amerika gerust te stellen, mag ze niet ontevreden zijn. De presidentsvrouw die respect verdiende en angst aanjoeg toen ze vernieuwingen voor het Amerikaanse stelsel van de gezondheidszorg verdedigde, wordt nu vooral aangehaald als verdedigster van oude waarden. Want de pers heeft slechts aandacht voor het pleidooi in haar boek voor de herinvoering van het schooluniform en haar mening dat jongeren voor hun 21ste nog niet in staat zijn de emotionele consequenties en praktische gevaren van seks te doorgronden.

Het is te hopen dat Hillary Clinton haar eigen verhaal ter hand neemt, in de eerste plaats het hoofdstuk over Whitewater en Travelgate. Hoe langer dat onverteld blijft, hoe langer dat andere verhaal, dat over de doofpot, wordt.

DAAR gaan we weer', moet een directeur van Time-Warner gezucht hebben, nadat president Clinton was uitgesproken. 'Julie moeten films, cd's en televisieshows maken die julie ook aan julie kinderen en kleinkinderen willen laten zien', luidde de vermanende woorden van de president in zijn laatste *State of the Union*.

Clinton nodigde meteen de leiders van de grote tv-omroepen en de amusementsindustrie uit voor een bijeenkomst op het Witte Huis om 'nieuwe manieren te vinden om wat onze kinderen zien op televisie, te verbeteren'. De verkiezingscampagne voor het presidentschap is begonnen, en dat betekent dat de makers van televisie en film extra in de belangstelling komen. 'Hollywood', de verza-

meelnaam voor de film- en tv-industrie, is een dankbaar doelwit voor iedere politicus die het verval van normen en waarden in de VS aan de kaak wil stellen. Republikeinse presidentskandidaten, senator Dole voorop, was in elke toespraak 'Hollywood' de oren vanwege de geweldadige inhoud van films en tv-programma's. De donderpreken van Dole hebben er al toe geleid dat Time-Warner de productiemaatschappij van rap, Death Row Records, heeft afgeestoten.

Lucas Ligtenberg

HILLARY RODHAM CLINTON: *It Takes a Village. And Other Lessons Children Teach Us* 318 blz., Simon & Schuster 1995, f 39,40

MLC 3-2

De schrijfster van *It Takes a Village* is een bekend persoon, ze is de vrouw van president Bill Clinton. Dit is haar eerste boek en al voor de verschijning is er al veel over gezegd en geschreef meer gezegd en geschreven. Meer dan enige andere First Lady is Hillary, sinds zij tijdens de campagne van 1992 aan de zijde van haar man meestreed, onderwerp van toejuichingen en boegeroep geweest. Ze lukt zeer te gengestelde reacties uit. Wie haar niet geweldig vindt, haat haar intens.

It Takes a Village begint op een prettige, persoonlijke toon. Hillary vertelt over haar moederschap. Hoe wel ze over het onderwerp alles wat haar in handen kwam had gelezen, bleek ze in de praktijk onvoorbereid te zijn. Gelukkig kon ze haar licht optekenen bij vrienden, familie en kennissen. Als vanzelf komt ze in haar verhaal terecht bij haar eigen jeugd in een

hoofd zien', zei haar collega van NBC. 'Een van die feiten is dat tv-programma's nu minder gewild bevatten dan die van de jaren zeventig en tachtig. De televisie is niet het probleem', NBC suggereert dat het kwaad schuilt in films, videospelletjes en Internet.

Michael Dann, een programmamaker van CBS die al negen maal voor een Congrescommissie is verschenen om te getuigen over geweld op televisie: 'Los van oude films en herhalingen van series als Miami Vice is het geweld ingrijpend verminderd. We zien het al- leen nog in het nieuws als het gaat over Bosnië en de dagelijkse elende in de binnensteden en tv-films over waar gebeure drama's. De omroepen hebben bovendien ontdekt dat de kijkers er genoeg van hebben.'

De president en het Congres beseffen dat de industrie over de middelen en de wil beschikt om lange processen te voeren en ho- pen door middel van verbale druk donateurs staan naast Steven Spielberg en Barbara Streisand tentallen directieleden en mana- gers van bedrijven in Los Angeles en New York. Hoe hard Ameri- kaanse politici ook tekeer gaan en hoe spectaculair hun uitspraken op conferenties ook mogen zijn, als het om wetgeving aankomt gaan zij bijzonder voorzichtig om met de belangen van de tv- en filmindustrie.

slechts sporadisch grijpt ze terug naar haar jeugd of haar eigen gezin. Ener- zijds is ze uiterst idealistisch - ze is er- van overtuigd dat er veel kan worden verbeterd -, anderzijds legt ze, door het opsommen van alle gevaren die kinderen omringen, ongenadig de misstanden in de Amerikaanse maatschappij bloot. Haar boek toont te- schappij aan dat in de vs, meer dan in Ne- derland, de angst regeert.

Juf Hillary kent geen twijfels

Hillary Clinton tijdens een schoolbezoek in 1994 Foto Sygma

wens, dat elk kind een compleet, ver- trouwd gezin heeft, zal wel altijd een wens blijven", schrijft Hillary. Na de beschrijving van haar per- soonlijke achtergronden gaat de schrijfster, steeds meer in het algemeen, over op haar ideeën over op- voeding in de Verenigde Staten. Nog

De Amerikaanse president Clinton gooit er een nieuwe conferentie tegenaan om de Amerikaanse tv-industrie en programmamakers ervan te overtuigen dat het geweld op tv moet worden ingedamd. Normbesef is in de komende presidentsverkiezingen weer een thema. De tv-industrie stelt dat het geweld al sterk is afgenomen. Ook weet zij zich gesteerd door de gedachte dat politici wel blaffen, maar niet bijten. Voor strikte wetgeving schrikken politici terug, omdat zij in belangrijke mate financieel worden gesteund door 'Hollywood'.

Warner is namelijk een van de belangrijkste donateurs van Dole's campagne.

Vorig najaar organiseerde de amusementsindustrie zelfs voor een record. In Las Vegas werd een diner gehouden dat Dole 478 duizend dollar opleverde. Aan de ta- fels in het hotel in Las Vegas wa- ren alle omroepen, investeerders in de tv- en filmindustrie en het Casino-wezen vertegenwoordigd. De 73-jarige veteraan liet zich on- langs zelfs door MTV ondervra- gen.

Dole is maar een kleine jongen vergeleken bij Clinton. Volgens het vorige week verschenen rap- port *The Buying of A President* van het Washingtonse Center for Public Integrity had Clinton in 1992 zijn verkiezingscampagne nooit kunnen betalen zonder steun van de telecommunicatie- industrie en Hollywood. En ook dit jaar zullen zij onmisbare geld- schieters blijken. Op de lijst van donateurs staan naast Steven Spielberg en Barbara Streisand tientallen directieleden en mana- gers van bedrijven in Los Angeles en New York. Hoe hard Ameri- kaanse politici ook tekeer gaan en hoe spectaculair hun uitspraken op conferenties ook mogen zijn, als het om wetgeving aankomt gaan zij bijzonder voorzichtig om met de belangen van de tv- en filmindustrie.

Kinderen worden bedreigd door echtscheiding, wapens, drugs, door de afwezigheid van een ziektekosten- verzekering, onbetrouwbare crèches, televisiegeweld en agressieve tabaks- reclame. Veel van deze gevaren zijn de vs reëler en afschrikwekkender dan in Nederland. Het is in Neder- land bijvoorbeeld nauwelijks voor- stelbaar dat een ziekenhuis een kind met hersenvliesontsteking de deur wijst, omdat het niet verzekerd is, maar in Amerika gebeurt het, met fa- tale gevolgen.

It Takes a Village staat vol mogelijk- ke risico's en gevaren, en Hillary gaat die te lijf met een fanatisme en mora- lisme die op den duur ergernis wek- ken. De titel van elk hoofdstuk - er zijn er achttien - is een soort Succes- gendaspreuk. 'Kinderen komen niet met gebruiksaanwijzing', 'Een ons- preventie is beter dan een pond inten- sive care', 'Kinderverzorging is geen kijksport' en zo verder. Elk hoofdstuk heeft bovendien een motto in de vorm van een spreuk van een (niet-contro- versieel) held, zoals Abraham Lincol- n, Booker Washington of Golda Meir. De auteur citeert te pas en te onpas allerlei autoriteiten, als weten- schappers en politici, maar ook Al- bert Schweitzer en Dave Thomas. Die laatste is de topman van de fast-

food-keten Wendy's.

En juffrouw Hillary weet van geen ophouden. Haar boodschap - een blij jeugd maakt een gelukkige we- reld - wordt erin geramd. Daarbij kwam ze in contact met zwarten en li- tino's en ook met kinderen van ma- grantenarbeiders. Hoe verrijking was dat. In haar tijd als gouverneurs- vrouw in Arkansas waren er crimine- len die karweitjes in de ambtswoning en de tuin deden, sommige van hen waren zelfs zwart! Maar met hen had ze - we zouden ons met terugwerk- ende kracht nog even zorgen kunnen maken - een goede verstandhouding.

De talloze psychologen die in het boek worden geciteerd moeten het stellen zonder voetnoten, bronverwij- zingen ontbreken. Als leerboek is het ongeschikt, en de armen in de binnen- wie zou *It Takes a Village* dan zijn ge- schreven? Hoogstens voor de welge- stelde, succesvolle vrouw die carrière heeft gemaakt en dat heeft gecombi- neerd met een gezin. En misschien kan het boekje voor het eigen kamp, de Democraten, dienst doen als gids voor wat in de vs nog verbetering be- hoeft.

'Heisa rond crimineeltjes ongegrond'

Par 19/1

door LOES DE FAUWE

AMSTERDAM - Voor het eerst is in Nederland onderzoek gedaan naar crimineel gedrag van kinderen van acht tot elf jaar. Het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van justitie onderzocht een groep van zeshonderd basisschoolleerlingen naar daden die - vanaf twaalf jaar - strafbaar zijn. "Zeventwintig procent van de kinderen heeft wel iets gedaan wat niet mag, vooral tien- en elfjarigen. Maar het gaat om kleinheden; er is dus niets aan de hand," zegt WODC-onderzoeker dr P.H. van der Laan. "We hebben het onderzoek gedaan, omdat men maar blijft roepen dat de jeugdcriminaliteit toeneemt en dat 'ze steeds steeds jonger worden'." Van der Laan vindt dat het meevalt. "Zes procent heeft wel eens een fikkie gestookt - dat kun je ook brandstichting noemen, maar dat is het natuurlijk niet -, twintig procent zegt wel eens een ander kind te hebben lastig gevallen. Bijna vier procent zegt dat hij op school wel eens iets heeft gestolen. Als je een conclusie wilt trek-

ken, kun je zeggen dat als die kinderen iets uitspoken, het in of rond school is, dus dat scholen daar op moeten letten."

Van der Laan hield gisteren, op een studiedag over het nieuwe jeugdstrafrecht, hulpverleners, politiemensen, justitie en rechterlijke macht voor, dat Nederland zich over jeugdcriminaliteit drukker maakt dan op grond van de cijfers is gerechtvaardigd. De jeugdcriminaliteit is - met enige schommelingen - stabiel sinds 1980. Na een lichte verhoging in 1991 en 1992 is het aantal zaken weer gezakt tot nu ongeveer veertigduizend per jaar. Dat wil zeggen dat 3,5 procent van de jeugdigen wel een in aanraking komt met de politie.

Meestal gaat het om vermogensdelicten: diefstal en tasjesroof. Van der Laan: "Ik wil niet bagatelliseren, maar er is bepaald geen grond voor de heisa die nu wordt gemaakt. Wel zorgelijk is de toename van het gebruik van geweld. Maar daarbij geldt dat dat weer een relatief kleine groep is: 13 procent pleegt geweldsdelicten, zoals inbraak met geweld."

Jaarlijks komen zo'n tweehonderd minderjarigen met de rechter in aanraking wegens zware

delicten als (pogingen tot) verkrachting, doodslag of moord. Van der Laan: "Natuurlijk zorgelijk, maar tweehonderd op de veertigduizend is nu ook weer niet een aantal waarvan je van je stoelt valt."

Het WODC, zegt Van der Laan, heeft zichzelf als - frustrerende - taak gesteld de heden-

inbraken, betrokkenheid bij rellen."

Daarnaast, meent Van der Laan, bestaat grote onduidelijkheid over jeugdige crimineeltjes omdat iedereen andere definities en andere leeftijdsgrenzen hanteert: "Je hoort nogal eens het cijfer van twintigduizend, dat zou de zogenoemde harde kern van jeugdige criminelen zijn. Maar iedereen hanteert andere begrippen: ik ken 'harde-kern-projectjes' waar men een jongen die twee keer met de politie in aanraking is geweest tot de harde kern rekent, en andere projecten waar ze pas jongens opnemen, die binnen vijf jaar drie geweldsdelicten hebben gepleegd."

Het WODC heeft behalve onder kinderen van acht tot elf jaar ook onderzoek gedaan onder jeugdigen van twaalf tot achttien en de groep van achttien tot vierentwintig jaar. Ook in die groepen is het percentage van respectievelijk 38 en 36 procent dat wel eens met de politie in aanraking is geweest, stabiel. "Voor de goede orde: daarbij zitten dus ook jongens die zeggen dat ze wel eens zwart rijden of graffiti aanbrengen. Maar ook gaat het om helling, het dragen van wapens,

Van der Laan reconstrueerde hoe de jeugdcriminaliteit in de Nederlandse samenleving en politiek een hoofdonderwerp is geworden. Hij legde een rechtstreeks verband met het pleidooi van minister-president Lubbers in 1993 voor het instellen van kampementen voor jeugdige criminelen.

Dat verhaal van Lubbers, stelt Van der Laan, was niet te onderbouwen met cijfers: "Lubbers heeft indertijd willen waarschuwen, nadat hij door de hoofdcommissarissen van de vier grote korpsen was geattendeerd op de jeugdcriminaliteit. Cijfers waren er niet: het CBS had slechts cijfers tot 1990. Als de cijfers die nu bekend zijn, indertijd al beschikbaar waren geweest, had het onderwerp nooit zo'n vlucht genomen. Wat je nu ziet, is dat extreme incidenten, zoals de moord op de sigarenhandelaar in Amsterdam, de discussie en het beleid bepalen en dat is gevaarlijk."

Het WODC komt dit voorjaar met nieuwe rapportages over jeugdcriminaliteit, deels gebaseerd op onderzoek onder jongeren zelf.

Jeugd spookt vooral in en rond school

daagse discussie over jeugdcriminaliteit ietwat in te toemen. Hij laakt het gebrek aan gegevens en onderzoek over jeugdcriminaliteit: "Politie en justitie registreren wel, maar die gegevens zie je maar gedeeltelijk terug bij het Centraal Bureau voor de Statistiek. Met name registratie van etnische achtergrond ontbreekt. Die is indertijd in het kader van het minderhedenbeleid afge-

Justitie maakt 'boefjeslijst'

Den Haag - Het ministerie van justitie heeft als experiment delicten geregistreerd, gepleegd door kinderen van acht tot twaalf jaar. Op een vragenlijst hebben zeshonderd kinderen in die leeftijd ingevuld, wat ze 'op hun geweten' hebben. Uit de antwoorden is gebleken dat één op elke vijf kinderen wel eens een ander kind lastig valt. Vier procent gaf toe wel eens iets te hebben gestolen, en zes procent heeft zich schuldig gemaakt aan vernielingen of 'fikkie stoken'. Het gaat vooralsnog om een eenmalige proef. Het is niet de bedoeling van Justitie een complete 'databank' van 'boefjes' aan te leggen. Daartegen bestaan binnen de instanties voor jeugdhulpverlening veel bezwaren.

HC 19

Jongen (12) publiek berecht voor verkrachting

BRAB. DAGBL. 24/1

ZWOLLE - De rechtbank in Zwolle heeft gisteren een 12-jarige jongen in het openbaar berecht voor het verkrachten van een vijftjarige kleuter. Het is ongebruikelijk om strafzaken met minderjarige verdachten in aanwezigheid van de pers te behandelen. Kinderrechter mr. B. de Jong liet echter deze keer het algemeen belang zwaarder wegen dan dat van de verdachte jongen.

Tegen de jongen werd twee jaar jeugd-tbs geëist omdat hij in oktober vorig jaar een vijftjarige meisje uit Almere op een speelplaats zou hebben verkracht. Na buurtonderzoeken werd hij aangehouden. De jongen komt uit een gewelddadig gezin, dat meermalen met politie en justitie in aanraking kwam. Volgens gedragskundigen bestaat een grote kans op herhaling als de jongen niet behandeld wordt. Uitspraak: 6 februari.

Wet harder voor jonge delinquent

(Van een verslaggeefster)

EDE - Het nieuwe jeugdstrafrecht, dat 1 september vorig jaar van kracht werd, ziet er grimmig uit voor de jonge delinquent. Tot deze vaststelling kwamen prof. mr. J. Doek (hoogleraar familie- en jeugdrecht aan de VU) en de criminologe prof. dr. J. Junger-Tas gisteren op het congres in Ede.

De uitvoerders zullen in de toekomst bepalen of het nieuwe jeugdstrafrecht in de praktijk ook harder wordt. Minderjarigen die strafbare feiten plegen, kunnen nu veel zwaarder worden gestraft dan tot vorig jaar mogelijk was. De nieuwe wet is 'minder tolerant, aanzienlijk veeleisender, minder beschermend en meer strafvend' dan voorheen, aldus de wetenschappers.

Zij vinden zelf dat wel rekening moet worden gehouden met de leeftijd van delinquenten en dat de straf nooit zover mag worden doorgevoerd dat de minderjarigen daardoor in hun ontwikkeling worden geschaad.

Twaalfjarige naar inrichting na poging tot verkrachting

ZWOLLE, 6 FEBR. De rechtbank in Zwolle heeft besloten een twaalfjarige jongen uit Almere te plaatsen in een inrichting voor jeugdigen. De jongen heeft geprobeerd een vijftjarige meisje uit zijn woonplaats te verkrachten toen ze op een speelplaats speelde.

De rechtbank houdt het bij een poging. Zij heeft de jongen vrijgesproken van verkrachting, omdat de twaalfjarige niet bij het meisje zou zijn binnengedrongen. Het vonnis is overeenkomstig de eis van de officier van justitie, twee weken geleden. De rechtbank behandelde de zaak - zeer uitzonderlijk in strafzaken met minderjarigen - in aanwezigheid van de pers wegens het algemeen belang.

De rechtbank heeft er in haar vonnis rekening mee gehouden dat de jongen enigszins verminderd toerekeningsvatbaar is. Een psychiater en een psycholoog die hem hebben onderzocht oordelen

dat de jongen ernstig gedragsgestoord is, dat zijn geweten gebrekkig functioneert en dat hij ook in zijn ontwikkeling is gestoord. De jongen heeft naar het oordeel van beide deskundigen te weinig vermogen tot sociale aanpassing en kan snel worden beïnvloed. Volgens hen bestaat er een groot gevaar voor herhaling van negatief gedrag, ook crimineel gedrag, al dan niet seksueel gewelddadig. Beiden adviseerden plaatsing in een inrichting voor jeugdigen.

De jongen komt, zo bleek tijdens het proces, uit een gewelddadig gezin, dat meermalen met politie en justitie in aanraking kwam. Zelf werd het kind vorig jaar door een andere jongen verkracht. Dat had hem pijn gedaan en hij was kwaad geworden. Maar waarom hij de kleuter verkrachtte of aanrandde kon hij niet zeggen. (ANP)

Verkrachtingen

DELFT, 23 JAN. Vijf jongeren van 14 tot 16 jaar zijn gisteren in Delft aangehouden op verdenking van het meerdere malen verkrachten van een aantal 13- en 14-jarige meisjes. Ook zouden zij zich schuldig hebben gemaakt aan afpersing en diefstal met geweld.

■ VERKRACHTING Vijf jongeren van 14 tot 16 jaar zijn gisteren in Delft aangehouden op verdenking van het meerdere malen verkrachten van een aantal meisjes van 13 en 14 jaar. Ook zouden zij zich schuldig hebben gemaakt aan afpersing en diefstal met geweld. De verdachten dwongen bijvoorbeeld andere jongeren onder bedreiging hun Nike-sportschoenen af te staan. Zij pleegden de misdrijven in wisselende groepjes. De politie verwacht binnenkort nog meer aanhoudingen te verrichten. VK 23-1

Drie leden van Delftse jeugdbende opgepakt

Door een onzer redacteurs
DELFT, 30 JAN. De politie van Delft heeft gisteren drie jongens gearresteerd die deel zouden uitmaken van een groep van circa veertig criminele jongeren van voornamelijk Somalische afkomst. De drie arrestanten worden verdacht van diefstal met geweld en afpersing. Dit heeft de politie vanochtend bekendgemaakt.

Vorige week hield de Delftse politie al vijf jongens aan in de leeftijd van veertien tot zestien jaar. Deze jongens behoren tot dezelfde groep. Zij zouden verschillende keren twee dertien- en veertienjarige meisjes hebben verkracht die bekenden waren van de jongens. Verder worden de jongens er ook van verdacht zich schuldig te hebben gemaakt aan diefstal met geweld en afpersing. De acht jongens zitten voorlopig nog in voorarrest. De politie sluit meer arrestaties niet uit.

De zaak werd aan het rollen gebracht toen twee weken geleden binnen twee dagen zes scholieren aangifte deden van diefstal van hun Nike-sportschoenen. Op het fietspad werden de slachtoffers vastgehouden door twee jongens, terwijl een derde hun schoenen uittrok, aldus een woordvoerder van de politie. Ook 'Australian' sportkleden en leren jassen waren in trek. Daarnaast zouden leden van de groep ook kleine winkeldiefstallen hebben gepleegd; waarbij het personeel met een mes werd bedreigd.

De groep bestaat uit allochtone jongens, voornamelijk van veertien, vijftien en zestien jaar, zegt de woordvoerder van de Delftse politie. Somalische jongens vormen de meerderheid, maar de groep omvat volgens de politie ook jongeren van Marokkaanse en Turkse afkomst.

Jongen in het openbaar berecht na verkrachting

Geld. 24/1

ZWOLLE (ANP) - De rechtbank in Zwolle heeft gisteren een twaalfjarige jongen in het openbaar berecht wegens het verkrachten van een vijftjarige kleuter. Het is volstrekt ongebruikelijk om strafzaken met minderjarige verdachten in aanwezigheid van journalisten te behandelen.

Volgens persrechter mr. B. Melssen in Zwolle liet de voorzitter van de rechtbank, kinderrechter mr. B. de Jong, deze keer het algemeen belang zwaarder wegen dan dat van de verdachte. "De zaak kwam al eerder in de publiciteit en zorgde voor veel onrust", aldus Melssen. Wel werd, volgens hem, de afspraak gemaakt dat de pers ferghoudend over de zaak zou schrijven.

Tegen de twaalfjarige werd twee jaar jeugd-tbs geëist omdat hij op 18 oktober vorig jaar een vijftjarige meisje in Almere zou hebben verkracht.

Dit gebeurde op een speelplaats waar het meisje met haar vierjarige zusje speelde. Na buurtonderzoeken werd de jongen aangehouden. Aanvankelijk gaf hij toe het kind te hebben verkracht, maar later vertelde hij dat dit niet echt gelukt was.

De jongen komt, zo bleek tijdens het proces, uit een gewelddadig gezin, dat vaker met politie en justitie in aanraking kwam. Zelf werd het kind vorig jaar door een andere jongen verkracht.

Volgens gedragsdeskundigen bestaat een grote kans op herhaling. De rechtbank doet op 6 februari uitspraak.

door ANJA FRANKEN

AMSTERDAM - Twee tot vijf maanden cel - deels voorwaardelijk - voor sommigen 25 uur dienstverlening en voor drie man een schadevergoeding van tweehonderd gulden vormen voor vijf jongens de nasleep van een lange en hete zomer vol verveling in de Indische Buurt. De vijf werden gisteren door de kinderrechter veroordeeld voor hun aandeel in een golf inbraken die vorig jaar door ongeveer dertig kinderen van elf tot achttien jaar werden gepleegd.

Ze troffen elkaar op het Obiplein. De groep was luidruchtig en agressief, schold op buurtbewoners en bedreigde die, en smeed met flessen. Als inbrekers gingen ze in wisselende groepjes op pad. "Het was maar net wie die dag op het plein waren en wie zin hadden mee te gaan," zei officier van justitie D. Roodveldt.

Korfbalvereniging Victoria werd herhaaldelijk bezocht. De eerste keer werd een ruit ingegooid om binnen te komen. De beheerder trof naderhand een ravage aan: de kantine was overhoop gehaald en doorzocht, glaswerk was vernield en de vrieskist stond open. Een andere keer zou een meisje de voorraad croquetten en frikadellen hebben gefrituurd terwijl de anderen het gebouw doorzochten.

Verder was basisschool de Evenaar aan het Ambonplein meer dan eens doelwit. De eerste keer werd achthonderd gulden buitgemaakt, vertelde een van de jongens gisteren. Hij was die keer meegegaan met de zeventienjarige N., die door de politie als leider wordt beschouwd.

Vaak namen de kinderen niet meer mee dan flessen frisdrank, kratjes bier en chips. De schade die ze aanrichtten, was vele malen groter. De inbrekers vernielden meubilair, smeerden muren en deuren vol ketchup en poepen op de vloer. Victoria liep 2260 gulden schade op. Rechter B. de Poortere veroordeelde daarom drie jongens tot een schadevergoeding van tweehonderd gulden elk.

De politie kreeg 150 aangiften van inbraak te verwerken. De buurt had aan het einde van de zomer zo genoeg van de affaire dat boze bewoners dreigden het recht in eigen hand te nemen.

Half augustus werd een aantal jongeren aangehouden toen zij uit het pand van Wijkopbouwwoonwonen Indische Buurt kwamen met flessen wijn. De politie rolde de rest van de groep pas in oktober op. Justitie vervolgde maar tien verdachten. De andere waren slechts meelopers, die zich door stoerdere vriendjes lieten overhalen, is de achterliggende gedachte.

De zaak van drie afwezige verdachten werd gisteren aangehouden. Een andere is meerderjarig en wordt volgens het gewone strafrecht berecht.

Vermeend leider N. verschijnt volgende maand voor de meervoudige kamer. Hij heeft het meest op zijn kerfstok en volgens zijn advocaat al perioden in verschillende internaten achter de rug.

Het is fout gelopen doordat ze niets te doen hadden, betoogden de vaders en een broer van enkele verdachten. In de zomervakantie wordt niets voor jongeren georganiseerd in de buurt. "Ze moeten tussen zes en zeven uur thuis zijn. Als je vraagt waar ze waren, zeggen ze: op het Obiplein. Het zou heel saai voor ze zijn als ze daar niet naar toe mochten," aldus de broer. Wat op straat gebeurde, daar hadden de ouders geen weet van.

Sommige jongens hadden al eerder te maken met de politie. Tegen één van hen loopt nog een andere zaak. Hij woont bij zijn moeder, die hulpverleners heeft verteld dat ze geen invloed op hem heeft.

Een tweede jongen, die in augustus werd aangehouden, verviel later in herhaling. "In augustus werd zijn zaak geschorst omdat hij nooit eerder met de politie in aanraking was geweest en hij het deed voorkomen alsof hij een meeloper was," zei Roodveldt. Na de schorsing werd de jongen echter betrapt op diefstal in een ziekenhuis waar hij was voor behandeling.

De Raad voor de Kinderbescherming is bezig met een onderzoek naar twee broertjes. De oudste deed al zestig uur dienstverlening.

Hoewel hun oudere broer vertelde dat er in het gezin geen problemen zijn, is er volgens Roodveldt meer aan de hand: "De vader is jaren geleden vertrokken en laat nooit meer van zich horen. Een oudere broer kwam ook al eens in aanraking met de politie en de moeder zegt dat ze bang is voor haar zoons."

Celstraf voor jeugd Obiplein

den als ze buiten waren. Maar zo nu en dan even kijken had toch gekund, zei ze tot de aanwezige familieleden. "Als mijn broertje bij thuiskomst zei: 'ik ben op het Obiplein geweest', zochten wij daar niets achter", zei een familielid desgevraagd. "Volgende keer gaan we wel met vakantie", voegde hij eraan toe.

Een van de kinderen bleek zich niet alleen in de afgelopen zomer aan inbraken schuldig te hebben gemaakt. Toen hij met zijn vader in het Onze Lieve Vrouwengasthuis was, stal hij uit de operatiekamer plastic handschoenen en een flesje waswater van hem de inhoud volstrekt onbekend was. Uit een persoonlijkheidsonderzoek bleek een andere jeugdige verdachte onvoldoende het verschil te weten tussen goed en kwaad. Diens vader verzekerde de kinderrechter dat "het niet meer zal gebeuren". Alle vijf veroordeelden zeiden hem dat na.

19/ Verveelde jeugd trok stelend rond

"boodschap" voor de gedupeerde. "Julie moeten toch toegeven dat julie er een puinhoop van hebben gemaakt", zei de kinderrechter. De kleinste, twee turven hoog, reageerde niet, netzomin als de anderen. Het gebeuren liet hen nogal eens in de steek, niemand van de kinderen wist zich nog te herinneren wanneer wie het initiatief had genomen voor de eerste inbraak. Ook op de vraag van de kinderrechter aan hoeveel inbraken ze hadden meegedaan, waren de antwoorden niet allemaal even duidelijk.

De kinderrechter kon zich voorstellen dat ouders hun kinderen niet voortdurend controleren.

aangehouden jongeren is van al lochtone afkomst. Tijdens de rechtszaak bleek dat ze zich de afgelopen zomer stierlijk verveelden. Met vakantie gaan was er niet bij, ze zochten hun vertier op straat met het Obiplein als punt van verzameling. Van daar trok de groep in wisselende samenstelling crop uit om zijn slag te slaan in de buurtwinkel, het gebouw van de korfbalvereniging, de lagere school en het wijkopbouwwoonwonen. De buit bedroeg meestal niet meer dan wat flessen frisdrank en chips, de aangerichte schade daarentegen was groot. In één geval liet een jongen zijn ontlasting achter als

Jonge moordenaars in cel

door Mick VAN LOON

NIE 31.01.16

Brussel

Eric Morse was vijf. Hij moest sterven omdat hij weigerde snoep te gaan stelen. Twee jongens gooiden Eric uit een flatgebouw in Chicago. De moordenaars waren 10 en 11 jaar oud. Rechter Carol Kelly stuurde hen voor tien jaar naar een echte gevangenis. Ze bezweek niet onder de druk van mensenrechtenorganisaties, die pleitten om de twee in een verbeteringsgesticht te stoppen. Rechter Kelly paste een nieuwe wet toe die een rem moet zetten op het toenemend aantal piepjonge moordenaars.

In de VS pleegden vorig jaar meer dan vierhonderd kinderen een moord. En 1995 was geen uitzondering. Het FBI spoorde de gouverneurs aan in hun staten strenger op te treden. Illinois, met Chicago als grootste stad, liet begin vorig jaar toe dat jeugdrechtters jongeren tussen 10 en 13 jaar naar de gevangenis kunnen sturen. Gisteren maakte rechter Carol Kelly voor het eerst gebruik van die maatregel.

Eric Morse werd vorige zomer door twee kinderen van 10 en 11 vermoord omdat hij geen snoep voor hen wou gaan stelen. De jongens lokten Eric en zijn broer Derrick met een smoesje naar een verlaten flatgebouw aan de kansarme South Side van Chicago. Op de veertiende verdieping paktten de twee moordenaars Eric vast en hielden hem uit het raam. Derrick probeerde nog te helpen, maar werd in de hand gebeten. Eric stortte te pletter. Derrick verklaarde aan de rechter dat hij nog naar beneden rende om zijn broertje op te vangen.

De jonge moordenaars hadden al eerder moeilijkheden met de politie. De moeder van Eric wist dat de jongens haar zoon afpers-

Meer dan 400 "killers" in VS jonger dan 14

ten. Toen ze het vertelde tegen hun ouders, kreeg ze te horen dat er met de kinderen "toch niks

was aan te vangen". Dat laatste ondervinden ook de centra waar "gevaarlijke kinderen" worden ondergebracht. Kleine misdadigers gedragen zich steeds meer als volwassen moordenaars. "Onze instellingen zijn niet geschikt voor de plaatsing van boefjes van dit kaliber", liet de jeugdzorg weten. "Als we ze plaatsen, lopen ze zeker weg. Dan plegen ze misschien een moord en dan zijn wij kop van jut."

De twee jongens belanden waarschijnlijk tussen misdadigers van 14 tot 18 jaar. In die leeftijdscategorie zit 25 procent van alle moordenaars in de VS.

Strengere straffen halen misdaadcijfer omlaag

BRUSSEL — Kinderen in de gevangenis stoppen, klinkt radikaal. Maar de Amerikanen hebben hun redenen. Voor het eerst in jaren gaan de misdaadcijfers de goede richting uit. Niet toevallig sinds rechters strengere straffen uitspreken. President Bill Clinton moedigde hen vier jaar geleden aan. Amerikaanse kriminologen hebben achterhaald dat een relatief kleine groep recidivisten instaat voor de meeste misdaden. Door die repeat offenders langer achter de tralies te stellen, daalt dus ook het criminaliteitscijfer. De jongste 15 jaar verduubelde het aantal gevangenen.

Alleen bij jongeren neemt het geweld toe. "Omdat die geen zware celstraffen kunnen krijgen", beweren de kriminologen. Daar is de Amerikaanse president Bill Clinton het mee eens. Zijn standpunt inzake misdaadbestrijding hielp hem in 1992 aan de macht. Voor het eerst pleitte een demokraat voor strenge straffen en meer gevangnissen in plaats van allerlei programma's om misdadigers "zachtjes" in de maatschappij te integreren. Het leverde Clinton meer stemmen op dan zijn werklozenprogramma.

Clinton zal ook bij de opkomende presidentsverkiezingen de misdaadkaart trekken. Zijn campagnebureau spendeerde al 75 miljoen frank aan televisiespots die de kriminaliteitsdaling tijdens Clintons ambtstermijn in de verf zetten. (MIK)

HANS OTTEN MAAKTE AANGRIJPENDE DOCUMENTAIRE 'DADERS'

TEL 10-1

Wat bezielt de incest-vader?

door DICK VAN DEN HEUVEL

Een op de zes vrouwen is in haar jeugd seksueel misbruikt. Er zit een wereld achter die cijfers. Op een eenvoudig verjaardagsfeestje komen er misschien al meer dan die zes. In Nederland wonen dus een miljoen vrouwen die zo'n trauma hebben. Loop door een winkelstraat en bedenk eens hoeveel van die voorbijgangsters met een vernielde kindertijd rondlopen.

Zo onvoorstelbaar werd dat idee voor cineast Hans Otten dat hij besloot een film te maken over 'Incest'. Een film die geen medelijden moest opwekken, die niet een zielig portret werd van drie, vier vrouwen uit de tallozen die hetzelfde ongeluk delen. Maar een film over de verbazing dat dat kan. Over die prangende vraag, wat iemand in vredesnaam bezielt om z'n eigen kroost zo iets gruwelijks aan te doen.

'Daders' heeft hij zijn documentaire genoemd. Het idee is simpel. We horen drie vaders exact vertellen wat ze hebben gedaan, hoe ze er toe kwamen, wat ze erbij dachten, hoe ze hun straf hebben ondergaan en meer van dat alles. En onderwijl zien we de interieurs waarin dat alles zich zou hebben kunnen afspelen.

"Je kunt die daders niet laten zien", zegt Otten. "Ik besloot al snel dat dat gemis de kracht van de film moest worden. Doordat we hun gezichten niet zien, staan we stil bij wat ze zeggen. Ze hebben alleen hun woorden. Ze hebben geen enkele nonverbale macht over de kijker om zich te verontschuldigen."

"Gevaar was natuurlijk wel dat het een praatje bij een plaatje zou worden. Maar we hebben gepoogd niet de woorden te illustreren met beelden. We hebben ook met de camera een eigen verhaal verteld. De kijker wordt meegevoerd in de huizen waar het zich heeft afgespeeld; tenminste, dat suggereer ik. In feite zijn het decors, die we zelf hebben aangekleed."

Dankbaar

De film is indrukwekkend, maar niet alleen door zijn thema en inhoud. "Als iemand mijn filmplan las, dan was de reactie meestal: waarom laat je die smeerlappen aan het woord? Zodat ze zichzelf kunnen verontschuldigen? Je moet ze geen blik waardig keuren. Maar nu de film klaar is, zegt niemand dat meer. Ik heb de film laten zien aan incestslachtoffers en die waren er zeer dankbaar om."

Onderschat niet, wat er met je gebeurt als zo iets in je jonge leven heeft plaatsgevonden. Je moet dertig keer je verhaal vertellen. Je moet dwars door al dat ongelof heen vechten. Want rechters, politie, ja zelfs moeders hebben toch eerst die houding van: dat kan die man toch nooit gedaan hebben? Je liegt! Maar met deze film kunnen ze zeggen: 'Nou hoor, je van de daders zelf hoe het is gegaan en dat ik geen woord verzonnen heb.'

Huiveringwekkend zijn de teksten soms. Dat mensen in een driftaanval anderen schade aan doen, daar is misschien nog begrip voor te krijgen. Maar de kinderverkrachters

de mannen aan het woord. 'Wat mij het meest schokt, is het volstrekte onvermogen van deze mannen om zich in te leven in wat incest voor kinderen betekent.'

Film van Hans Otten over drie 'alledaagse' incestdaders

door JOS VAN DER BURG

Daders is nog maar net begonnen of we zien beelden van een bosrijk landweggetje, gefilmd vanuit een rijdende auto. Even komt de vrees op dat we naar een film gaan kijken over enge mannen in het struikgewas. Het bos wordt echter snel verlaten en maakt plaats voor huiselijke interieurbeelden - een bankstel, een open haard, een douche, een bed, een trap - die verwijzen naar het alledaagse karakter van incest.

Bij de beelden horen we de (vormde) stemmen van drie incestplegers, door Hans Otten geïnterviewd na hun veroordeling. Het is een schokkend relaas over seksueel kindermisbruik. "Ik ga proberen mijn piemeltje in jouw poesje te duwen," herinnert een van de mannen zich tegen zijn twaalfjarige dochtertje te hebben gezegd. Het woord kutje vermeed hij, want 'dat vind ik ordinair'.

Trouwens: "Wat deed ik nou eigenlijk fout? Ik was lief voor haar." Het woord spijt wil deze vader daarom niet horen. Hij zal geen incest meer plegen omdat de maatschappij het fout vindt, maar niemand kan hem één van de fijnste ervaringen in mijn leven afnemen: "Bij haar hoefde ik geen toneel te spelen, maar kon ik mijzelf zijn."

Nee, het verbaast Otten niet dat de film woede oproept, dat overkwam hemzelf tijdens het maken ook geregeld. "Alle daders zijn meesters in het rationaliseren van hun gedrag. Dat moet ook wel, want anders kun je geen incest plegen. Dus zeggen zij dat het kind het prettig vond of dat zij niet anders konden."

Otten heeft de film zo gemoniteerd dat de interviews van de drie daders samenvloegen tot één verhaal. "Natuurlijk zijn er individuele verschillen tussen de drie mannen, maar ik heb uit hen een soort archetype gecreëerd. Hun verhalen vormen drie verschillende kanten van het daderschap: spijt, zelfmedelijden en doortraptheid. Dat om juridische redenen bewust wachten tot een kind twaalf jaar is, dat is toch ongelofelijk pervers?"

Otten begon zijn research voor de film met twee maanden lang een therapiegroep voor incestdaders bij te wonen. "Dat waren imponerende bijeenkomsten, omdat de meeste mannen die incest plegen, hoe je het ook wendt of keert, een beschadigde achtergrond hebben. Meestal komen ze zelf uit een liefdeloos nest, zijn vaak affectief verwaarloosd en soms ook misbruikt. Ik heb dat aspect bewust weggelaten, omdat ik geen film wilde over de oorzaken van incest, maar over wat het is. Ik heb mij daartoe beperkt, omdat het probleem te omvangrijk is voor één film."

Maar Otten had ook nog een andere reden om de jeugd van de drie mannen buiten de film te laten: "Ik wilde voorkomen dat de film de indruk zou wekken dat incest voortkomt uit een slechte jeugd. Er zijn veel mannen met een beschadigd gezinsleven als achtergrond, maar die worden niet allemaal incestdaders. Wat ik wilde laten zien, is dat er ook een belangrijke ei-

gen verantwoordelijkheid bestaat. Deze mannen maakten uiteindelijk zelf hun keuze."

Otten interviewde ieder van de daders ongeveer acht uur. Twee van hen zijn nooit te zien, de derde is op de rug gefilmd in de gevangenis en tijdens zijn rechtszaak. Vooral dat laatste is opmerkelijk, want niet eerder kreeg een filmer toestemming een rechtszaak integraal - de behandeling nam twee uur in beslag - filmen. Volgens Otten was de eerste ook meteen de laatste keer, omdat inmiddels regels zijn opgesteld voor het filmen in de rechtbank, die integrale vastlegging verbieden.

In de rechtbankscènes horen we zulke schokkende expliciete details over incest, dat de officier van justitie naar haar zakdoek grijpt. Otten: "Wie deze scène ziet, heeft weinig fantasie nodig om zich voor te stellen wat dit voor het kind heeft betekend."

Otten heeft zijn film getoond aan de drie daders, die geschokt reageerden. "Zij hadden verwacht - en ik in het begin trouwens ook - dat de film meer zou gaan over hun achtergrond en therapeutische behandeling. Een van hen hoopte zelfs op een Ophra Winfrey-achtig effect. Toen ik dat hoorde schrok ik, want ik was niet uit op het kwaken van begrip voor incestdaders. Ik wilde laten zien wat incest is."

"Een van de daders zei dat de film snoeihard is, maar wel waar. Als dat zo is, heb ik mijn doel bereikt. Ik hoop dat alle incestplegers die de film zien, even geschokt zullen reageren, zodat zij beseffen wat zij aanrichten."

Niet alleen de drie daders verwachtten een inlevende documentaire, ook de zedenpolitie had aanvankelijk weinig vertrouwen in Otten. "Ze keken mij aan met een blik van 'daar heb je weer zo'n intellectueel met een brillette, die een documentaire komt maken over zielige mannen'. Toen zij de film hadden gezien, zeiden zij: 'Dit is hem, dit is het archetype, de vader, de vos in de man, zoals wij hem tegenkomen'."

Otten heeft de vormgeving zo sober mogelijk gehouden. "Het gevaar is groot dat je de verhalen gaat illustreren met wapperende vitrages, afgerukte armpjes van poppen en omgewoelde kinderbedjes. Ik heb het sec gehouden, met beelden die duidelijk moeten maken dat incest plaatsvindt in gezinssituaties. Want dat is het schokkende van de film: hij

doet je beseffen dat het allemaal dichtbij ligt. Daarom heb ik ook niet gekozen voor extreme daders. Ik wilde geen Yolanda-achtige toestanden, want de alledaagheid is al schokkend genoeg, en die komt in grote omvang voor. Toen ik een keer tegen een therapeut opmerkte dat ik walgde van de doortraptheid van de daders in mijn film, merkte hij tot mijn verbazing op dat deze mannen niet tot de werkelijk geperverteerden behoorden."

Dat niet eerder een film over incestdaders is gemaakt, verklaart Otten uit de morele verantwoordelijkheid die het onderwerp oproept. "We moeten onze afkeuring heen lastige vragen stellen. Dat is ook de taak van documentaires, want dat genre is er niet om antwoorden te geven, maar om moeilijke vragen te stellen."

"Eenvoudig is dat niet, want je weet van tevoren niet of je visie duidelijk overkomt. Als ik daar aan maar even had getwijfeld toen de film klaar was, had ik hem weggegooid. Voor mij is hij geslaagd en ik denk niet dat iemand kan twijfelen aan mijn intentie. Ik heb een tegel opgelicht en gekeken wat eronder zit."

Daders is vanaf morgen te zien in Alfa, Amsterdam.

TR 13-1

Twee jaar lang heeft hij 'geleefd' met drie incestdaders. Nu zou hij hen resoluut uit zijn leven willen bannen, maar ze laten hem maar niet los. Een diep geschokt gevoel heeft Hans Otten overgehouden aan de film die hij maakte over 'gewone' huisvaders die jarenlang hun dochters hebben misbruikt, inmiddels zijn veroordeeld en een gevangenisstraf hebben ondergaan. door Henny de Lange

Die drie mannen spoken maar rond door z'n hoofd. Die ene, die altijd alles bleef ontkennen en bagatelliseren. Die andere, die als enige van het stel nog enigszins het besef had, dat wat hij deed verkeerd was, maar toch altijd de schuld buiten zichzelf zocht. En de derde... Hoe vaak Otten na een gesprek met deze op het oog zo joviale huisvader, niet aan de telefoon heeft gehangen om diens therapeut te waarschuwen. "Levensgevaarlijk vond ik hem. Dat is de man die helemaal aan het eind van mijn film zegt, dat hij het weliswaar niet over zou doen, maar dat de incest met zijn dochter één van de fijnste ervaringen in zijn leven was, omdat hij toen helemaal zichzelf kon zijn."

Hans Otten is nog maar net gaan zitten in de foyer van bioscoop Rialto in Amsterdam, waar deze middag zijn film 'Daders' wordt vertoond voor de pers, of hij barst los. "Ik kan er niet meer over ophouden, ben compleet bezeten geraakt van dit onderwerp. Voor het maken van deze documentaire had ik me uiteraard een voorstelling gemaakt van de incestdader, maar als ik nu terugkijk, ben ik er veel geschokter uitgekomen, dan ik ooit voor mogelijk had gehouden."

Otten, als producent of regisseur betrokken bij documentaires als *De rijdende psychiater*, *Elias*, *De Domeinen*, *Ditvoorst* en *Het Vonnis*, is net terug van vakantie met zijn vriendin. Die pauze was bedoeld om een streep te zetten onder zijn 'leven' met de 'daders'. Maar hij is er nog steeds niet los van.

"Morgen ga ik er gelukkig even tussenuit, voor de VPRO-televisie ('Diogenes, red.) naar de Gazastrook. Tien dagen filmen daar, tien dagen monteren hier. Op 4 februari wordt het al uitgezonden. Juist in die beperking zit de charme. Ik heb altijd bewust afwisseling in mijn werk gebracht, maar ze is me nog nooit zo welkom geweest als nu. Ik snak ernaar om mijn zinnen te verzetten. En als die drie incestdaders na de Gazastrook nog steeds m'n leven beheersen, tja, dan moet ik maar een diepgravende film gaan maken over ophaalbruggen in Nederland. Of weet jij misschien een nog onschuldiger onderwerp?"

Het is niet gespeeld. Zijn geschoktheid is oprecht. "Ik ben echt pessimistischer geworden. Hoe vaak ik niet vloekend en tierend in de auto heb gezeten na afloop van een interviewsessie met een van de daders. Oh God, dat kind, dacht ik dan. In het begin had ik twee interviews per dag gepland, 's morgens twee uur met de één praten, 's middags twee uur met de ander. Maar daar ben ik snel vanaf gestapt. Ik moest echt na elk gesprek eerst stoom afblazen. In totaal heb ik acht uur met elke dader gepraat. Met de therapeut van twee van de drie daders heb ik steeds intensief contact onderhouden. Die hield me weleens voor dat deze mannen niet eens tot de categorie geperverteerde daders behoorde. Met andere woorden: het kon nog veel erger."

Nog nooit heeft hij zich zo vastgebe-

ten in een onderwerp. En nog nooit heeft een onderwerp zo ingegrepen in zijn eigen leven. Het kan niet anders, of de mensen die straks in de bioscoop naar 'Daders' gaan kijken, moeten er net zo door gegrepen worden. Otten vindt deze documentaire

bij uitstek geschikt voor een donkere bioscoopzaal, niet voor de televisie. „In de huiskamer word je te gauw afgeleid. Dat kan niet bij deze film. Ik voer de mensen 50 minuten mee in de enge wereld van incestdaders, een wereld waarin je normaal geen toegang hebt. Het is alsof er een tegel wordt opgelicht waar je even onder mag kijken, voordat-ie met een plof weer neervalt. Deze film moet iets in je raken.”

Er zat een risico in om na alles wat er al gezegd en geschreven is over incest, er nog eens een documentaire tegen aan te gooien, besefte Otten, toen hij ruim twee jaar geleden aan de voorbereidingen begon. Hij benadrukt dat hij zelf geen incestslachtoffer is, „ook geen dader of aspiraties in die richting”.

„Altijd ging en gaat het over de gevolgen van incest. Ik wilde me richten op de daders. In de media en de publieke opinie, maar ook bij justitie, politie en hulpverlening, worden ze met afkeer en walging tegemoet getreden. Eén van de daders in mijn film vertelt ook dat hij in de gevangenis nooit heeft durven zeggen wat hij op z'n kerfstok had, omdat hij vreesde dan een mes in z'n rug te krijgen: ik wilde zo snel en feitelijk mogelijk blootleggen wat deze mannen beweegt. Ik wilde hun obsessie in beeld brengen en de manier waarop ze hun dochters langzamerhand tot slachtoffer van deze obsessie hebben gemaakt en het zwijgen opgelegd.”

In het begin vorderde Otten maar moeizaam. Hij benaderde deskundigen en therapeuten. „Uiteindelijk had ik succes bij het Riagg in Utrecht, waar Ruud Bullens al jaren groeps-therapie geeft aan incestdaders. Die behandeling komt erop neer, dat de daders zich gaan realiseren wat ze het slachtoffer hebben aangedaan en leren hoe ze zichzelf onder controle kunnen houden. Bullens was eerst afwerend. Hij stelde voor om eerst maar eens te gaan mededelen in een paar therapiegroepen. Dat is een indrukwekkende ervaring geweest. Ik kreeg ook processen-verbaal te lezen, die redelijk gedetailleerd waren. Dat was voor mij aanleiding te besluiten om de slachtoffers buiten beeld te laten. Als ik die erbij zou halen, zouden de kijkers zich misschien met hen identificeren. Dan zou de dader weer de kans krijgen te 'ontsnappen'.”

De meeste incestdaders wilden niet meewerken aan de film. Uit schaamte en angst voor herkenning, ondanks de belofte van Otten dat ze onherkenbaar zouden worden gemaakt. Slechts één man bood zich spontaan aan: „Dat was dan ook een exhibitionist.” In de film laat Otten uitsluitend de drie daders aan het woord. Hun verhalen worden gemengd met anonieme beelden van huiselijke interieurs, hinkelende kinderen en een kermis. „Hele normale Hollands plaatjes, om aan te geven dat incest plegers niet alleen enge mannetjes irasociale kringen zijn. Ik heb ook de wust Yolanda-achtige toestand willen vermijden. De meeste incestdaders zijn gewone mannen in een doormiddelde omgeving, je buurman bij wijze van spreken.”

'Daders' is door deze aanpak een koele, haast klinische documentaire geworden. Otten: „Op het laatste moment heb ik nog een paar gruwelijke details weggelaten, omdat de verhalen van de mannen op zich al walgelijk genoeg waren. Ik hoef niets

meer toe te voegen, als een vader gedetailleerd vertelt hoe hij zijn dochter rijp maakte voor seksueel contact, hoe prettig het kind dat had gevonden - 'ze lag te snikken in mijn armen, maar niet van verdriet of pijn, hoor' - en hoe boos hij was, dat de buurman hem had betrappt en aangegeven.”

Oppen heeft geen moment getwijfeld, dat deze aanpak de enige juiste is om genadeloos het mechanisme achter incest bloot te leggen. „Sommigen hadden vooraf hun bedenkingen. Ik herinner me nog hoe mensen van de zedenpolitie in Leeuwarden me benaderden. Ik zag ze kijken naar mijn ronde brillette en denken: daar heb je weer zo'n intellectueel brillette, dat incestdaders zielig vindt, en hen ook eens hun eigen verhaal wil laten vertellen. Toen ze de ruwe montage zagen, was de reactie: Dit zijn ze, dit zijn de kerels met wie we te maken hebben.”

Ook voor de therapeut was de film één en al herkenning. 'Daders' laat volgens hem exact het hele proces zien van het inpalmen van het kind, het rijp maken voor seksuele handelingen, de excuses achteraf, het zelf-medelijden.

En de reactie van de drie hoofdrolspelers? Otten: „De ergste van 't stel zat doodstil te kijken. Na afloop zei hij alleen maar: dit is snoeihard, maar waar. De tweede was vrijwel onbenaderbaar na afloop. Zo is het, mompelde hij. De man die als enige nog weleens last had van innerlijke strijd, en ook als enige van de drie terugkeerde is in zijn gezin, reageerde bozig en agressief, omdat ik allerlei verszachtende omstandigheden had weggelaten.”

Oppen is ervan overtuigd het archetypen van de incestdader te hebben blootgelegd. Hij hoopt dat ook incestslachtoffers gaan kijken. „Na af-

loop van een voorvertoning kwam een jonge vrouw naar me toe, die *obvious* ook zelf een slachtoffer was. Ze zei: Dit is de eerste keer dat het verhaal over incest wordt verteld, zonder dat de slachtoffers zelf met hun billen bloot moeten.”

Vanaf 18 januari is 'Daders' te zien in Alfa in Amsterdam, 't Hooft in Utrecht, Cinemarienburg in Nijmegen en Liga'68 in Groningen.

FILM & VIDEO

Een weerzinwekkende en weloverwogen documentaire over incest
Dader heeft heimwee naar iets wat niet is

Ik vind *Daders* een huiveringwekkend goede documentaire, niet alleen als documentatie van de relatief onbelichte zijde van een verschijnsel waar volgens sommige recente onderzoeken 16% van de Nederlandse meisjes op de een of andere manier mee te maken zou hebben (gehad). De montage - van de regisseur samen met Puck Goossen - slaagt erin om de juiste associaties op te roepen, waardoor je zicht krijgt op de binnenwereld van mensen met net iets te strak opgemaakte bedden en te opgeruimde woonkamers. Een auto die over een stil landweggetje rijdt illustreert perfect het verhaal over 'een stukje zelfbevrediging' bij het zwembad. Een tikkende klok, een open haard, een regenlandschap bezien vanuit de boeyewagen, een spoorwagengang, ze maken de film tot iets anders dan een gefilustrerde radiodocumentaire. Het best werkt deze wisselwerking tussen los van elkaar verzamelde beelden en geluiden in de kermislocaties. Die luidruchtige dwang tot genieten, de schelle kleuren en de ideologie van 'win-nen-winnen-winnen' passen precies bij de illusies van een man die achteraf uitroept: „Wat deed ik nu eigenlijk fout? Ik deed niemand pijn, en ik kies ook altijd meisjes uit die er eigenlijk een beetje om vragen, die bij voorbeeld leermoeilijkheden hebben en een beetje saanhankelijk zijn.”

Op dat moment laat Otten een close-up zien van een grote, in feestjurk gestoken meisjespop, een hoofdprins van de schiettent. HB

Indringend beeld incestdaders

Daders Regie: Hans Otten. Te zien in: Filmhuis, Groningen.

Siebrand Vos

De keren dat *Daders*, een korte documentaire over incest, tot dusver werd vertoond, heerste er naar verluidt doods stilte in de zaal. De reden laat zich raden. Cineast Hans Otten maakte een indringende film vanuit het perspectief van enkele incestdaders en wijkt daarmee radicaal af van het gros van de televisieprogramma's over dit onderwerp. Er komt zelfs geen slachtoffer in voor.

Oppen laat slechts drie veroordeelde daders aan het woord over hun obsessie voor zeer jonge meisjes en hoe het zover heeft kunnen komen. We krijgen verhalen en de beelden van alledaagse interieurs wordt direct duidelijk dat het om even voor... staan leggen de mannen

gaf zelf aan hoe ver ik kon gaan', zegt een van hen. Beelden van een rechtszitting, waarmee de film ook is doorsneden, maken duidelijk dat zijn dochtertje dit bepaald anders heeft ervaren. Van begrip of mededogen met de daders, een verwijt dat Otten tijdens het afgelopen Internationaal Documentaire Festival werd gemaakt, is dan ook geen sprake. Integendeel, de mannen beginnen steeds meer te irriteren. Dader nummer drie zegt bijvoorbeeld enorme wrok te koesteren tegen de buurman die hem betrapte. Wat heeft de therapie, die hij blijkens de afteling heeft moeten ondergaan, dan voor zin gehad, vraag je je meteen af.

De hele film levert, in combinatie met de statistieken over seksueel misbruik, al met al het akelige en weinig hoopgevende beeld op dat de meeste pedofielen hun kans schoon zien in het gezin.

goed voorstellen dat iemand geen zin heeft om zo'n kille horrorfilm te zien. Regisseur-producent Hans Otten wilde het toch zo, omdat hij gefascineerd was door wat Bresson 'het mechanisme van het kwaad' zou noemen.

zonding van een kalme samenvatting van de feiten door een rechtbankpresident, alleen het standpunt van de daders, niet dat van slachtoffers, deskundigen of moeders. Het resultaat is beklemmend en verwarrend. Ik kan me

Daders. Regie: Hans Otten. In: Amsterdam, Alfa; Utrecht, 't Hooft; Groningen, Liga '68; Nijmegen, Cinemarienburg.

May Each Day In Your Life Be A Good Day is de melodie, waarop ballroomdansers zich met een gepanteerde glimlach over het televisiescherm bewegen. Op de voorgrond van het huiskamer tafel staat gezellige gele kopjes op Hollandse interieurs die camera-man Deen van der Zaken op film vastlegde, zouden van *Daders* een fascinerend document gemaakt hebben. Maar er is bij deze associatief gemonteerde beelden ook tekst, van drie mannen met licht vervormde stemmen die de hele film niet herkenbaar in beeld komen, hooguit even van achteren bij de visusituatie in de gevangenis.

„Je hebt heimwee naar iets wat er niet is”, beschrijft een van hen zijn gemoedstoestand, vlak voordat hij toch weer besloot 'naar boven te gaan'. En dan later, na het slip van zijn overhemd, het douchemen en het weer naar beneden terugkeren, steevast op de knieën te bidden: „God, waarom doe ik dit steeds opnieuw?”

De verhalen van mannen die langdurig en steelselmatig een dochter of stiefdochter seksueel misbruikten zijn weerzinwekkend: in de weloverwogenheid van de opzet, de drogredenen die moeten aantonen dat de kinderen het eigenlijk wel prettig vonden en in de valsheid van sommige ostenatieve spijtbetuigingen.

Kijken en luisteren naar *Daders*, een documentaire van een klein uur, is geen prettige bezigheid. De film, die vorige maand in première ging tijdens het International Documentary Filmfestival Amsterdam, biedt, met uit-

Uitzonderlijk hoge straffen geëist tijdens incestzaak

ANP

ALKMAAR

Voor de rechtbank in Alkmaar zijn maandag uitzonderlijk hoge gevangenisstraffen geëist tegen ouders die hun vier kinderen jarenlang seksueel zouden hebben misbruikt. De officier van justitie eist tegen de 31-jarige moeder A.K. en haar 46-jarige ex-man J.G. twaalf jaar cel.

Een latere vriend van de vrouw, C. v.d. B., die zich eveneens aan de kinderen zou hebben vergrepen, moet volgens de officier elf jaar de gevangenis in.

De strafzaak is in veel opzichten opmerkelijk. Zo was het de eerste keer dat tijdens een zitting gebruik werd gemaakt van video-opnamen van de politieverhoren van de kinderen, die nu tussen de 9 en 13 jaar oud zijn. De rechtbank bekeek de beelden achter gesloten deuren. Officier van justitie mr C. Bosscher gebruikte de banden als bewijs.

De kinderen werden op alle mogelijke manieren verkracht en misbruikt. "Zij zijn er zeer ernstig aan toe, psychisch en fysiek", aldus deskundigen die de beelden van de verhoren bekeken. De verhalen over messen, waarmee de geslachtsdelen van de drie meisjes en de zoon zouden zijn bewerkt, waren zo weerzinwekkend dat de hoogleraar psychologie prof. H. Baartman een oordeel over de betrouwbaarheid ervan moest geven. Hij noemde de verklaringen van de slachtoffertjes geloofwaardig.

Prof. W. Wagenaar, hoogleraar in de psychologische functieer en autoriteit op het gebied van het menselijk geheugen, deelde die mening.

De verdachten zelf ontkennen, maar zijn er wel van overtuigd dat 'er ergens iets moet zijn gebeurd'.

"KINDEREN, hoe jong ze ook zijn, zijn heel goed in staat in rechtszaken betrouwbaar te getuigen. Ook kan een kind de waarheid vertellen als niet de hele verklaring klopt. Voorwaarde voor de geloofwaardigheid is dat het verhoor correct is gedaan. En daar schort het nogal eens aan." Dat zegt professor dr. W. Wagenaar, hoogleraar experimentele psychologie aan de Universiteit in Leiden.

door Yvonne Hamar de la Brethonière

Wagenaar komt tot zijn spijt regelmatig tegen dat de methodiek van een onderzoek structureel verkeerd is. "Dat is in niemands belang. Ook de verdediging kan niet zomaar het onderzoek onderuit schoffelen. De verdachte loopt bij een foutief onderzoek teveel risico dat er onjuiste beweringen worden gedaan waar hij nauwelijks tegenin kan gaan."

Wel merkt Wagenaar dat het verhoor van kinderen als slachtoffers en getuigen de laatste tijd aanzienlijk is verbeterd. Zo is hij lovend over het politie-onderzoek in de omvangrijke incestzaak die momenteel voor de rechtbank in Alkmaar wordt behandeld. Eerder kwam hij bij grote rechtszaken juist in het nieuws als de deskundige die twijfel zaaide over de getuigeverklaringen. Deze cruciale rol speelde hij onder meer bij de Demjanjuk-zaak in Israël, de ontuchtzaken in Epe en die met de psychiater Finkensieper. Het leverde hem nogal wat telefonische dreigementen op.

De Leidse onderzoeker is het niet eens met dat imago van no-toire criticus. "Ik bekritiseer niet de getuigen op zich. Ik beoordeel de wijze waarop het onderzoek met getuigen is opgezet. Ook bepaal niet ik maar de rechter of

Psychologen eensgezind over betrouwbaarheid slachtoffertjes

'Kijk maar naar haar trillende lip'

Van onze verslaggever JURRIAN GELDERMANS

ALKMAAR — Hoe betrouwbaar zijn belastende verklaringen van kinderen tussen negen en dertien jaar? En hoe waarheidsgetrouw zullen herinneringen zijn die zij hebben aan gebeurtenissen die vijf tot tien jaar eerder plaats hadden? Die twee vragen stonden gisteren centraal in de Alkmaarse rechtbank, op de eerste dag van de Wieringermeerse incestzaak, die een aanloop van bijna een jaar kende. De verdachten, moeder A.K. (32) uit Arnhem, haar echtgenoot J.G. (46) uit Breda en haar ex-vriend C. van der B. (31) uit Hillegom, wordt — op basis van de verklaringen van de kinderen — seksueel misbruik ten laste gelegd.

De start van de behandeling gisteren, was typerend voor het hele proces tot nu toe: veel juridisch geharrewar en keer op keer oponthoud. Professor W. Wagenaar, hoogleraar psychologische functieer en opgeroepen als getuige-deskundige, stootte zijn neus toen hij zich om twee uur 's middags meldde. Hij mocht de zaal niet in, omdat daar op dat moment nog in beslotenheid videofilms van de verhoren van de kinderen werden vertoond. Wagenaar stond op het punt weer naar huis te gaan, toen de zaak net even geschorst werd en hij kon worden opgevangen.

Wagenaar en zijn collega H. Baartman, hoogleraar kinderpsychologie, bleken het na voortzetting van de zitting grotendeels eens over de betrouwbaarheid van de verklaringen van de kinderen. Baartman: "Die betrouwbaarheid is mede afhankelijk van de kwaliteit van het verhoor door de politie. Daarbij moet gelet worden op twee dingen. Ten eerste of er sprake is van suggestieve vragen of formuleringen door de recherche. Ten tweede moet aan de kinderen duidelijk gemaakt zijn welke spelregels gelden tijdens het verhoor. In beide gevallen heeft de politie uitstekend werk gedaan."

Spontaan

Zo kwamen de meeste onderdelen van de zeer belastende

een verdachte schuldig is. Ik beantwoord slechts een psychologische deelvraag."

Criticus

Wagenaar wordt zowel gevraagd door de verdediging als door de rechtbank of het openbaar ministerie. In Alkmaar boog hij zich op verzoek van de raadslieden over de betrouwbaarheid van de vier betrokken kinderen. Tot schrik van de raadslieden van de drie ontkennende verdachten kwam Wagenaar tot de conclusie dat de beweringen over ernstig misbruik geloofwaardig zijn. Zijn rapport sloot bijna woordelijk aan bij een ander rapport van een collega, dat hij niet had gelezen. Wagenaar had zich voor deze kwestie gebaseerd op tientallen uren video-opnamen van de politieverhoren en zowat duizend dossierpagina's.

"De Noordhollandse politiemensen hebben vakkundig onderzocht." Wagenaar vindt het in

verklaringen volgens Baartman spontaan tot stand en 'niet als reactie op een gesloten vraag, waar alleen maar ja of nee geantwoord hoeft te worden'. "Van beïnvloeding van buitenaf lijkt geen sprake te zijn geweest. Dat blijkt wel uit het verhoor van het oudste dochtertje, dat op de videoband aanvankelijk heel ontspannen is, maar emotioneler wordt naarmate zij meer details vertelt. Kijk maar naar de trillende lip waarmee zij praat. Ik geloof niet dat een kind in staat zal zijn het zo emotioneel te vertellen als het niet dit soort dingen heeft meegemaakt. Daar heb je minstens enkele jaren toneelschool voor nodig en die heeft zij niet gehad."

Dat met name het oudste dochtertje niet alles lijkt te hebben verteld, is volgens Baartman heel verklaarbaar. "Jarenlang heeft zij moeten zwijgen. Zij heeft ook aangegeven dat zij niet goed durfde spreken. Dan is het toch niet vreemd dat je, zodra je dan toch iets vertelt, niet meteen alles op tafel gooit? Het kan zijn dat zij om die reden niet heeft willen vertellen over de rol van Van der B."

Raadsman E. Ris, verdediger van J.G., wilde weten of de kinderen redenen zouden kunnen hebben om zulke verhalen over hun ouders te verzinnen. "Zij werden goedbeschouwd maar matig verzorgd en een huisarts heeft verklaard dat de zoon de indruk maakte van een 'kapot geslagen hond'. Met andere woorden, kunnen de beschuldigingen uitingen zijn geweest van wraak?"

Baartman kon daar geen aanknopingspunten voor vinden. "Hij is geen getuige geweest van dergelijke gebeurtenissen bij anderen en ik zie evenmin redenen voor wraakgevoelens. Behalve dan om de woede te koelen die hij voelt jegens zijn vader. En waarom hij zo woedend is, heeft hij verteld in zijn verklaringen."

Eendjes voeren

Ris kon die woede echter niet rijmen met de opgetogenheid waarmee de kinderen later, toen zij al uit huis waren geplaatst, uitkeken naar ontmoetingen met hun vader. Baartman: "Ook als een vader zijn

elk geval beter dat gespecialiseerde politiemensen de slachtoffers verhoren dan externe deskundigen. "Je kunt beter een agent omscholen tot een soort psycholoog dan omgekeerd."

Volgens hem gaat een verhoor de mist in bij suggestieve vragen. "De onderzoeker moet niet vragen: heeft de verdachte dit en dat gedaan? Want dan draag je kennis over aan kinderen. En het voordeel van kleine kinderen is juist dat ze zich alleen maar baseren op de kennis die ze tot dan toe hebben opgedaan. Maar soms zegt een kind zulke vage dingen, dat gerichtere vragen niet te vermijden zijn. "Dan moet de onderzoeker de rechter aangeven waarom dat nodig was en hoe dat is gebeurd."

Het gebeurt volgens de onderzoeker niet vaak dat kinderen liegen of zomaar iets verzinnen over misbruik of mishandeling. "Het gebeurt wel eens bij echtscheidingsperikelen, maar daar prikt een deskundige zo doorheen."

□ Professor Wagenaar: ...verklaringen over gedode mensen en dieren minder betrouwbaar...

□ Professor Baartman: ...minstens enkele jaren toneelschool nodig...

kinderen seksueel misbruikt, is hij in hun ogen nooit alleen maar negatief. Want hij doet ook dingen met ze die goede vaders doen, zoals eendjes voeren en voetballen. De kinderen hebben dus het probleem dat zij twee tegenstrijdige beelden hebben van hun vader. Dat lossen zij vaak op door het beeld van de goede vader als het ware onder een vergrootglas te leggen. Daardoor ontstaat meteen een tweede probleem: hoe kan een goede vader dan zulke slechte dingen doen? Het kind verklaart dat dikwijls door zichzelf de schuld te geven. "Enige vorm van projectie, waarbij de kinderen misbruik door anderen zouden hebben 'vertaald' naar hun ouders, achtte Baartman evenmin waarschijnlijk. "Andersom komt het wel voor: kinderen kunnen het niet verkroppen dat hun vader en moeder beestachtige dingen uithalen en vertellen dan dat bij voorbeeld de buurman zich zo misdraagt." En of de herinneringen aan de pornofilms waar de jonge kinderen wel naar keken, soms verweven zouden zijn geraakt met de herinneringen aan wat zij werkelijk zelf hadden meegemaakt? "Ja, dat is denkbaar als je ervan uitgaat dat op de slaapkamer echt gebeurde wat zij even eerder op tv hadden gezien."

Flarden

Professor Wagenaar ging met name in op de manier waarop het geheugen van kinderen werkt. "Het probleem is dat zeer vroege herinneringen niet erg accuraat zijn en niet vast omlijnd, met de juiste datum en plaats erbij. Het zijn meer flarden zonder context, of slechts

herinneringen aan een gevoel van bij voorbeeld angst. Die angst kan zijn ontstaan door iets dat zij echt hebben meegemaakt, maar net zo goed door een film die ze hebben gezien." Niettemin kunnen volgens Wagenaar in de manier van vertellen sporen worden gevonden die wijzen in de richting van de 'bron' van de herinneringen.

"Dan verandert de toon en de woordkeus. De jongen zegt in zijn verklaringen over allerlei rituelen bij voorbeeld 'dan zie je dit' en 'dan zie je daar een deur opengaan'. Mede op grond daarvan vind ik de verklaringen over de gedode mensen en dieren die hij gezien zou hebben, minder betrouwbaar." De aantijging van het zontje dat hij door de ex-vriend van zijn moeder met een mes bewerkt zou zijn, vinden de getuige-deskundigen weer wel betrouwbaar. Hoewel dit 'een grijs gebied is', aldus Wagenaar. "Hij deed die verklaringen in een stemming waarin het niet gek genoeg kon zijn wat hij zei. Anderzijds is het heel goed mogelijk dat er iets met messen is gebeurd en dat hij dat ook in films heeft gezien. Het medisch rapport onderschrijft zijn verklaringen over het mes. Ik zou het vreemder hebben gevonden als dat niet zo was geweest."

Op de vraag hoe jong een kind kan zijn wil een verklaring over herinneringen betrouwbaar zijn, kon Wagenaar geen simpel antwoord geven. "Er is geen gouden getal dat ik kan noemen: Het antwoord bepaalt de betrouwbaarheid, al zou ik zeggen dat herinneringen aan de tijd vóór de geboorte niet zo zinvol zijn."

Ook als niet alles blijkt te kloppen, is het kind volgens Wagenaar niet onbetrouwbaar. "Een deel kan wel waar zijn. Een rechter moet elk deel van de verklaring op zijn eigen merites beoordelen, zelfs al is het een klein deel."

Groot probleem bij heel kleine kinderen is dat hun herinnering nog niet goed is ontwikkeld. "Kleuters denken bij voorbeeld terug in beelden, die zij door elkaar kunnen halen. Hebben zij dat op televisie gezien of is dat werkelijk gebeurd? Een onderzoeker moet zijn vragen aan de leeftijd aanpassen. Kleine kinderen moet je dus niet naar een datering vragen, want dat kunnen ze niet weten."

Verder is het voor een rechter verwarrend als de verklaringen van getuigen niet helemaal hetzelfde zijn, zoals ook in Alkmaar het geval is. "Maar dat hoeft niet te betekenen dat het niet waar is. De kinderen varieerden toen in leeftijd van twee tot acht jaar, en

Jaar geëist tegen CDA-wethouder wegens ontucht met scholieren

Trouw 18-1

ZWOLLE (ANP) - De officier van justitie in Zwolle heeft gisteren tegen een Helmondse CDA-wethouder een jaar cel geëist. De 43-jarige man wordt beticht van ontucht die hij tussen juli 1983 en juli 1986 zou hebben gepleegd met enkele meisjes op de school in Lelystad, waarop hij toen les gaf.

Volgens de officier waren de slachtoffers weerloze kinderen. De aangiften zijn gedaan door vijf vrouwen die toen tussen de negen en elf jaar oud waren. Hij zou hen over of onder de kleren hebben gestreeld over borsten en vagina en zou ook zijn eigen geslachtsdelen hebben laten betasten door de slachtoffers. Enkel van hen hebben psychische problemen opgelopen.

Zijn partijgenoten lieten de wethouder vorig voorjaar vallen. De man zegt onschuldig te zijn. Zijn advocaat, mr. G. Spong, vroeg vrijspraak. Hij twijfelde aan de betrouwbaarheid van de aangeefsters. In een rapport zei de psycholoog professor Wagenaar dat het mogelijk is dat negatief ervaren aanrakingen hebben plaatsgevonden, die niet ontuchtig waren, maar die later de bron zijn gaan vormen voor valse herinneringen aan ontuchtige handelingen.

Justitie: 'Het was fout om de kinderen toch weer te verhoren'

Van onze verslaggever

ALKMAAR - „We hadden de kinderen nooit mogen beloven dat ze niet meer zouden worden verhoord.” Officier C. Bosscher-Boon gaf gisteren bij de Alkmaarse rechtbank toe dat justitie daarmee een fout heeft gemaakt. De Leidse psycholoog R. Bullens had de voorzet voor dit excuus gegeven. Hij was de deskundige die andermaal met de slachtoffertjes van langdurige incest, seksueel misbruik en mishandeling moest praten over hun ervaringen. Bullens: „De kinderen hadden al zo weinig vertrouwen.”

Dat gebrek aan vertrouwen in volwassenen werd opnieuw geschaad door de belofte te breken dat er geen nieuwe verhoren zouden komen. Mevrouw Bosscher: „We hadden er rekening mee moeten houden dat tijdens het proces de verdediging - hoe terecht ook - om

aanvullende verklaringen zouden vragen en dat de rechtbank daarin zou toestemmen.”

Onder anderen professor W. Wagenaar, hoogleraar psychologische functieleer en hoogleraar kindpsychologie H. Baartman hadden eerder onderzocht of de gruwelijke verhalen van de kinderen juist waren. Zij kwamen tot de conclusie dat hun verklaringen voor het grootste deel zeer betrouwbaar waren. Bij Bullens kwamen sommige slachtoffertjes niet meer uit hun woorden, gingen glazig kijken en vertelden minder dan voorheen bij de politie.

Desondanks kon Bullens de bevindingen van zijn collega's onderschrijven. De Leidse psycholoog heeft geconstateerd dat de meisjes en de jongen ernstig getraumatiseerd zijn. „Deze kinderen horen in de jeugdpsychiatrie thuis.”

In haar requisitoir schilderde

de officier in het kort de nachtmerrie, waarin drie in pleeggezinnen en tehuizen opgegroeide volwassenen de hoofdrollen speelden. Er zijn meer verdachten - zoals de grootouders - geweest, maar de vraag is voornamelijk of die nog worden vervolgd.

Mevrouw A.K., die twaalf jaar geleden een driejarige dochtertje had, trouwde destijds met J.G. Het stel ging in Gorredijk in Friesland wonen. Daar werden in 1985 en 1986 twee meisjes geboren. Een jaar later verhuisde het echtpaar naar Kreileroord en kreeg daar nog twee kinderen: een meisje (in 1988, dit kind is buiten de tenlastelegging gebleven) en een jongen.

De kinderen, zo jong als ze waren, moesten naar pornofilms kijken en werden dan naar de slaapkamer gebracht. Daar bedreven (stief)pa en ma de liefde, waarna de kinderen met hun ouders en met elkaar

sekspelletjes moesten doen. Als G. van huis was, liet K. andere mannen komen om zich aan de kinderen te vergrijpen. Na haar scheiding van G. in 1989 mocht K.'s nieuwe vriend C. van der B. naar believen met de meisjes en de jongen rommelen.

Messen

Van der B.'s aandeel was minder op het seksuele gericht. Volgens mevrouw Bosscher heeft hij de slachtoffertjes in eerste instantie met messen bewerkt. Twee van kinderen hebben daardoor ernstig en mogelijk blijvend letsel opgelopen. Een van hen moet worden geopereerd. De reeds vaker voor zeden- en geweldsmisdrijven veroordeelde Van der B. heeft daarnaast zijn destijds vijftienjarige zusje verkracht.

Onderzoek

Tegen K. en G. werd elk twaalf jaar cel geëist, tegen Van der B. elf jaar.

K.'s advocaat J. de Goeij vroeg de rechtbank zijn cliënte alsnog aan het eerder geweigerde psychologisch en psychiatrisch onderzoek te onderwerpen. „Het liefste zou ze aan de leugendetector gaan of zich onder hypnose laten brengen om te bewijzen dat ze de waarheid spreekt. Ze heeft haar kinderen nooit iets misdaan”, aldus De Goeij. De raadsman was er zich net als zijn collega's van bewust dat tegen de getuigenverklaringen van Wagenaar c.s. niets is in te brengen: „De getuige-deskundigen die we hier hebben gehoord, behoren tot de top vier in hun vakgebied. Daar kan niets boven.”

De uitspraak is op maandag 22 januari.

Videoverhoor geeft doorslag bij veroordeling zedenzaak

Van onze verslaggever VK

ALKMAAR

ZS-1

Videoverhoor van seksueel misbruikte kinderen kan voor de rechtbank als bewijs dienen, op voorwaarde dat de beelden door deskundigen worden beoordeeld op geloofwaardigheid. De rechtbank in Alkmaar kwam maandag, mede op grond van het op video opgenomen verhoor van vier zeer jeugdige slachtoffers, tot een veroordeling in een geruchtmakende zedenzaak.

De 28-jarige C. van den B. werd veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf wegens ontucht en vermindering van vier aan zijn zorg toevertrouwde kinderen in 1990. Het Openbaar Ministerie had elf jaar geëist. De rechtbank achtte bewezen dat hij ontucht met de kinderen pleegde en hun geslachtsorganen met een mes bewerkt heeft. Niet bewezen was volgens de rechtbank dat Van den B. geslachtsgemeenschap met de kinderen had.

Voor de twee andere verdachten, de moeder van de kinderen A.K. (31) en haar ex-man J.G. (46) tegen wie twaalf jaar geëist was, werd alsnog psychiatrisch onderzoek in het Pieter Baacentrum bevolen. De drie verdachten hebben de beschuldiging altijd ontkend. Het Openbaar Ministerie kwam daarom met het videoverhoor voor de bewijsvoering.

De vier kinderen, drie meisjes en een jongen van 9 tot 13 jaar oud, werden in een speciale opnamestudio verhoord door de politie. Dit leverde zesendertig uur beeldmateriaal op. De letterlijke tekst werd uitgeschreven en opgenomen in een proces-verbaal. Dat geschreven gedeelte gold voor de rechtbank als bewijsmiddel.

mr J. Westdorp, 'dat de beelden bijdragen aan de overtuiging van de rechter, dat de schriftelijke neerslag van de verhoren een betrouwbaar bewijsmiddel is.'

De verhalen van de kinderen waren schokkend. Zij werden zeer frequent misbruikt. Het gezin van A.K. en J.G. leefde in armoede en

geïsoleerd. Er werd zwaar gedronken en naar porno- en horrorfilms gekeken. In een tweede relatie van de moeder, met C. van den B. ging het misbruik door. In 1990 werden de kinderen wegens verwaarlozing en een zelfmoordpoging van de moeder ondergebracht in pleeggezinnen.

Al sinds 1985 bestond bij veel mensen in de omgeving van het gezin het vermoeden dat de kinderen seksueel misbruikt werden. Niemand greep in. De pleegouders van de zoon kregen door tekeningen van de kinderen een eerste vermoeden van het seksueel misbruik. Daarop kwam langzaam het verhaal naar buiten.

De hoogleraar psychologie H. Baartman en W. Wagenaar, hoogleraar in de psychologische functieleer en een autoriteit op het gebied van het menselijk geheugen, achtten de verklaringen geloofwaardig. Die vaststelling was voor de rechtbank van belang omdat de beide hoogeraren geacht worden te kunnen oordelen 'over de in dergelijke gevallen optredende psychische verschijnselen' en een vergelijking kunnen maken met andere gevallen.

Een videoverhoor alleen, zonder beoordeling door deskundigen, volstaat volgens de rechtbank niet omdat daarop niet de strafbare feiten zelf zijn vastgelegd.

Tussenvonnis in Helderse zedenzaak

ALKMAAR, 22 JAN. De rechtbank in Alkmaar heeft in de Helderse zedenzaak een tussenvonnis gewezen. Tegen de hoofdverdachte, een 32-jarige moeder van acht kinderen, en haar ex-man, is het onderzoek heropend. De ouders, die verdacht worden van zwaar seksueel misbruik van hun kinderen, worden alsnog in het Pieter Baacentrum in Utrecht onderzocht.

'Beelden dragen bij aan overtuiging van de rechter'

Van de video-opnames werd een compilatie van anderhalf uur gemaakt. De waarde daarvan is volgens de president van de strafkamer

van.

Anders was het volgens hem bij de verklaringen van kroongetuige Jolanda uit de incestzaak in Epe. Wagenaar beschuldigde haar van pertinente leugens. „Zij beweert zulke ernstige dingen, dat die medisch aantoonbaar moesten zijn. Dat was niet het geval. Zij had geen enkel litteken. Toch is zij niet per se onbetrouwbaar. De rechters achtten bepaalde delen in haar verklaring wel bewezen. En zo hoort het ook.”

hadden dus verschillende kennisniveaus. Verder verschilt wat zij ieder hebben meegemaakt en hoe zij dat persoonlijk ervaren.”

Geloofwaardig

Volgens Wagenaar is de zaak Alkmaar juist geloofwaardig, omdat alle kinderen hun eigen verhaal vertellen. „Omdat het vijf jaar geleden is gebeurd bestaat het gevaar dat de kinderen informatie erbij hebben gekregen, van

elkaar, van pleegouders, of van de televisie. Maar de op sommige punten afwijkende verklaringen geven hier aan dat er weinig overleg is geweest en dat de kinderen eerlijke verklaringen hebben afgelegd.”

Verder is belangrijk dat getuigenissen zoveel mogelijk worden nagegaan op controleerbare feiten. „De Noordhollandse kinderen zeiden op een bepaalde manier te zijn mishandeld, en hadden daar inderdaad littekens

'Eisen aan ondervraging misbruikte kinderen'

Den Haag - Er moeten specifieke kwaliteitseisen worden gesteld aan de ondervraging van jonge kinderen die seksueel zijn misbruikt. Hoe beter het verhoor en de deskundigheid van de ondervrager, hoe minder behoefte zal bestaan aan een getuigenis van het kind op een rechtszitting. Kinderen jonger dan 12 jaar zouden trouwens al nooit als getuige tegen hun mishandelaars in de rechtszaal moeten verschijnen.

Dit stelt psycholoog en onderzoeker drs. S.J. Eden in het vandaag verschenen Nederlands Juristenblad. Hij wijst op het belang van een snel verhoor na de eerste mededelingen daarover van seks- en incestslachtoffertjes door getrainde en ervaren politiemensen of gedragsdeskundigen.

De verhoren moeten op video worden opgenomen. Nader onderzoek en regels zouden daarna duidelijk moeten maken of de getuigenissen op video als bewijs kunnen dienen in strafzaken, aldus Eden.

Deze week diende in Alkmaar een proces waarbij voor het eerst video-opnamen van de

verhoren van incest-slachtoffertjes als bewijs werden voorgedragen. Of de rechtbank dit sterk belastende getuigenverhaal van zeer jonge kinderen ook als bewijs tegen de ontkennde verdachten zal gebruiken wordt pas 22 januari bekend, bij de uitspraak. Uitzonderlijk in die zaak waren de verklaringen van deskundigen als prof. Wagenaar, hoogleraar in de psychologische functieleer, die in tegenstelling tot eerdere zaken, de gruwelijke verhalen van de kinderen alleszins geloofwaardig achtten.

Ook Eden schrijft in zijn artikel dat kinderen, in tegenstelling tot wat steeds werd gedacht, minder liegen dan volwassenen. Ook overdrijven komt, volgens hem, niet vaak voor. „Kinderen hebben eerder de neiging de ernst van het misdrijf te bagatelliseren”.

Gezien de zware belasting voor kinderen in strafprocessen tegen de verdachten - veelal hun ouders - vraagt Eden zich tot slot af of het kind niet een eigen persoonlijke begeleider zou moeten hebben voor de duur van de gerechtelijke procedure.

Een onsmakelijke affaire. Anders kan de kwestie rond oud-Maastrichtenaar Benjamin Rossen, wat de rechters er ook over zullen beslissen, niet worden betiteld. Deze week breed uitgemeten in Veronica's Nieuwslijn: een aangifte van ontucht, tegen de achtergrond van een 'vuile echtscheiding' en de nasleep van de geruchtmakende Oude Pekela-ontuchtzaak. „Zo'n jongen op televisie brengen, dat is pas kindermisbruik.”

Het kind als laatste wapen

LIMB

b-1 Een slangenkuil van pedofielen, kinderen en wetenschappers

Seks-deskundige zelf aangeklaagd voor misbruik

Door Sjors van Beek

MAASTRICHT • Oud-Maastrichtenaar Benjamin Rossen, die landelijk faam verwierf als deskundige in de grote ontuchtzaak in Oude Pekela, is vorig jaar zelf aangeklaagd wegens ontucht.

Rossen zou een zevenjarig zoonje van een kennis hebben misbruikt. Justitie heeft de zaak inmiddels geseponneerd wegens gebrek aan bewijs, maar de vader van het jongetje heeft bij het gerechtshof hoger beroep hier tegen aangetekend. Rossen - die openlijk ijvert voor een herziening van de kijk op pedofilie en seks met jeugdigen - ontkent het misbruik. Hij spreekt van een „wraakactie” van ondermeer de kennis. Het tv-programma Veronica Nieuwslijn besteedde deze week uitvoerig aandacht aan de zaak. Aan het woord kwamen

diverse wetenschappers die over de Oude Pekela-affaire diepgaand van mening verschillen met Rossen. Zijn stelling dat Oude Pekela een geval was van „massahysterie”, was tegen het zere been van geleerden als de Utrechtse hoogleraar J. Doek en de Leuvense hoogleraar K. Pyck. Beiden verschenen in het programma.

Volgens diverse betrokkenen speelt deze controverse een grote rol in de commotie rond Rossen: De Maastrichtse hoogleraar rechtspsychologie H. Crombag, getuige in de strafzaak tegen Rossen, zegt zich „geschokt” te voelen dat „collega-wetenschappers als professor Doek zich zo hebben laten gebruiken door Veronica”. Volgens Crombag klopt de aangifte van de zevenjarige jongen niet. „Maar de zogenaamde deskundigen zien er geen been in

in Rossen publiekelijk te lynchen.”

Professor Doek stelt dat daar geen sprake van is. „Het is een koekje van eigen deeg. Rossen heeft destijds zelf mensen publiekelijk gelynt. Ik weet niet of hij in dit geval schuldig is. Maar het wordt tijd dat er vraagtekens worden gezet bij zijn deskundigheid op het gebied van seksueel misbruik.

dig is. Maar het zou niet voor het eerst zijn dat iemand die verdacht wordt van misbruik niet wordt vervolgd. De beschuldiging tegen Rossen komt me in ieder geval niet als volstrekt verbazingwekkend over. In Australië is hij toch ook vertrokken omdat de grond hem daar te heet onder de voeten werd?” Toch is kennis van het ‘dossier-Helmink’ niet onbelangrijk voor een goed begrip van de zaak. Zo blijkt Wim Helmink, de vader van Dave en degene die Rossen heeft aangeklaagd, in 1981 zelf te zijn veroordeeld wegens ontucht met een minderjarige. Ook ligt er een rapport van de Maastrichtse hoogleraar rechtspsychologie Hans Crombag. Als bevriend expert te

hulp geroepen door Rossen, bestudeerde hij de verklaringen van Dave. „Op vitale momenten weet Dave het juiste antwoord niet. Bij Dave ontbreekt de kennis die hij had moeten hebben als hij het echt had meegemaakt”, zo vat de Maastrichtse wetenschapper zijn conclusie samen.

Kortom: Dave's getuigenis klopt niet. Crombag schreef zijn bevindingen aan de officier van justitie, die de zaak tegen Rossen - bijna per omgaande post - seponneerde. Het desbetreffende rapport is verhelderend te noemen. Crombag doet uit de doeken wat zijns inziens de achtergronden zijn van de aantijging van misbruik. Het huwelijk van vader Helmink (die net als Rossen niet vrij is van homofiel-pedofiele voorkeuren) met Jacqueline de Reus loopt in 1993 spaak. Zij zoekt troost bij... Benjamin Rossen. „Wim Helmink ziet Rossen als de oorzaak van het stuk lopen van zijn huwelijk, en daar heeft hij niet helemaal ongelijk in”, schrijft Crombag dan ook. Het echtpaar raakt verward in een woest gevecht over de voogdij. Tegen deze achtergrond van een ‘vuile scheiding’ komt Wim Helmink met zijn beschuldiging aan het adres van Rossen. Een mechanisme, zo legt Crombag uit, dat maar al te bekend is uit de wetenschappelijke literatuur: de man beschuldigt de nieuwe vriend van moeder van ontucht. Het kind als *ultimate weapon*, het ultieme, laatste wapen. „En vijftig procent van die aangiftes is vals,

zo heeft Amerikaans onderzoek inmiddels aangetoond”, weet Crombag. Volgens de Maastrichtse hoogleraar klopt er wel meer niet aan de ‘zaak-Helmink’. De politieverhoren rammen. „De woorden zijn Dave praktisch in de mond gelegd.” De jongen blijkt zich na verloop van tijd ook steeds méér details te herinneren. „Dat is tegen de draad in: met het verlopen van de tijd slijten de details in plaats van dat zij scherper worden. Dat Dave's herinnering zich tegen de draad in ontwikkelt, maakt zijn herinneringen suspect”, zo schrijft Crombag aan justitie.

De hoogleraar kan dit alles slechts op één manier verklaren: hij oppert het

vermoeden dat Dave door zijn vader is geïnstrueerd. Die zou er echter voor ‘teruggeschrokken zijn om Dave op de hoogte te brengen van de gênante details van het homofiele seksleven’, schrijft Crombag. En juist op die punten gaat Dave's verklaring mank.

Oh ironie! De hele gang van zaken is, volgens Rossen en Crombag, een mooi voorbeeld van hun beider wetenschappelijke stelling dat een kind alles gaat verklaren als er maar vaak genoeg en suggestief genoeg naar wordt gevraagd. Wetenschappelijk opponent Doek hangt een andere visie aan. „In Australië was er te weinig bewijs tegen Rossen. Een verdachte zegt in zo'n geval: ik heb het dus niet gedaan. We neigen ernaar om de volwassene eerder te geloven dan het kind. Maar onderzoek toont aan dat daar geen goede gronden voor zijn.”

Net als in Australië ziet ook de Nederlandse justitie af van vervolging. „En omdat hij bij justitie geen gelijk krijgt, schakelt vader Helmink de media in”.

analyseert Crombag. Veronica Nieuwslijn pikt de zaak op. De teneur van de uitzending is duidelijk: Rossen is schuldig, en niet zo zuinig ook.

Bij de rol van de omroep kunnen op zijn minst vraagtekens worden geplaatst. Nieuwslijn was er van op de hoogte dat Crombag een - voor Rossen ontlastende - verklaring kon afleggen. De hoogleraar werd echter niet gebeld. Logisch, stelt het kamp van Rossen, want het zou een smakelijk programma om zeep helpen.

„Niet waar”, stelt Veronica-verslaggeefster Ilse Colson: „Rossen zou met het rapport van Crombag op de proppen komen. Dat is niet gebeurd. We kennen Crombags verhaal. Daar zetten wij een andere deskundige tegenover.” Die deskundige is de psychologe Maria Schoemaker, die het vermeende slachtoffer Dave begeleidt. Dezelfde Schoemaker die op 31 mei 1995 werd geroeyd als lid van het NIP, het Nederlands Instituut van Psychologen. Volgens het College van Toezicht van het NIP had Schoemaker „de meest elementaire beginselen van beroeps-ethiek, te weten onafhankelijkheid en deskundigheid, geschonden.”

Achtergrond van het royement: voogdij-toewijzingen waar bij Schoemaker slechts met één van betrokken ouders had gepraat en op basis daarvan rapporteerde over de andere ouder. Deze psychologe stelt dat Dave Helmink „geen tekenen van ophitsing ver-

toont.” Ze is er dan ook „van overtuigd dat Rossen heeft gedaan wat het kind zegt dat hij heeft gedaan.” Het rapport van hoogleraar Crombag kent Schoemaker niet. „Daar weet ik niks van. Wat raar...”, reageert ze daarna de televisie-uitzending. Hoogleraar Crombag is woest over de werkwijze van Veronica Nieuwslijn. „Zo'n jongen op televisie brengen, dat vind ik nou kindermisbruik. Onbegrijpelijk. Wie doet een kind nou zo iets aan, zelfs als het inderdaad misbruikt zou zijn? Het joch moet morgen weer gewoon naar school.” Volgens Crombag wordt Rossen „publiekelijk gelynt”. De rol van de hoogleraren Pyck en Doek vindt Crombag bedenkelijk. „Dat professor Doek zich zo laat gebruiken, heeft me niet weinig geschokt. Zo ken ik hem niet. En professor Pyck? Die heeft het geestelijk erfgoed van professor Mik opgepakt en had dus een appeltje te schillen met Rossen.” De aangesprokenen zien het anders. Psychologe Schoemaker: „Benjamin Rossen had er zelf geen moeite mee om anderen publiekelijk aan te pakken. Wie kaatst, kan de bal verwachten.”

Door Sjors van Beek

Illustratie Bart van Aalst

„Wat zou er nu moeten gebeuren?”, vraagt Veronica-televisieverslaggeefster Ilse Colson aan de nu tienjarige Dave Helmink. Ze doet op Benjamin Rossen, verdacht van ontucht met Dave. „Op ruimen!”, antwoordt het joch met een verlegen glimlach op de lippen. Het Veronica-programma Nieuwslijn besteedde deze week in twee afleveringen uitvoerig aandacht aan de verdenking die vorig jaar rees tegen Benjamin Rossen (44). De oud-Maastrichtenaar, zo'n anderhalf jaar geleden verhuisd naar Brabant en tegenwoordig leraar in Eindhoven, heeft volgens Zwijndrechtenaar Wim Helmink zijn zoonje Dave begin jaren negentig seksueel misbruikt. Justitie in Dordrecht seponneerde de zaak, waarna vader Helmink beroep aantekende bij het gerechtshof in Den Haag. Die zaak loopt nog. Rossen ontkent Dave Helmink te hebben misbruikt.

„We hebben ooit bij een logeerpartij wegens ruimtegebrek samen in een tweepersonsbed geslapen, dat wel.” Maar daar is het volgens Rossen ook bij gebleven.

Op het oog een klassieke ontuchtzaak van dertien in een dozijn. Maar er is meer aan de hand. Verdachte Rossen verwierf omstreeks 1990 landelijk bekendheid als de deskundige die stelde dat de grote ontuchtzaak in Oude Pekela was gebaseerd op massa-hysterie. Befaamde wetenschappers als de Groningse professor wijlen Gerrit Mik waren er collectief ingetuid. Er was niets aan de hand geweest in Oude Pekela, propageerde Rossen door middel van boeken en lezingen. Daarmee beïnvloedde hij in grote mate de publieke opinie: velen zagen 'Oude Pekela' (en daaropvolgende affaires als de Bolderkar-zaak en de Eper incestzaak) vanaf die tijd als ongehoofwaardige lariet. De wilde verhalen van kinderen konden maar beter met een fikse korrel zout worden genomen, zo dacht sinds die tijd een niet onaanzienlijk volksdeel.

Tot verdriet van Miks wetenschappelijke medestanders, zoals de Utrechtse hoogleraar Jaap Doek en de Leuvense hoogleraar Karel Pyck, die de getuigenissen van (al dan niet misbruikte) kinderen zeer serieus wensden te nemen. En er ook van overtuigd zijn dat er in Oude Pekela wel degelijk verschrikkelijke dingen zijn gebeurd. Iets waar Rossen ook hen fors over kritiseerde. Die wetenschappelijke controverse lijkt een onfrisse nasleep te krijgen nu Helmink een aanklacht wegens ontucht heeft ingediend tegen Rossen. Media als De Telegraaf en later Nieuwslijn doken op de zaak. Nieuwslijn voerde deze week de hoogleraren Pyck en Doek op om voor de televisie hun licht over de kwestie te laten schijnen. Met graagte ventileren de beide hoogleraren hun mening over 'collega-wetenschapper' Rossen, wiens bloed ze wel kunnen drinken. Voor het oog van de camera werd Rossen deze week openlijk afgeschilderd als een pseudo-wetenschapper die in zijn vaderland Australië al eens werd verdacht van ontucht en van lidmaatschap van een pedofilie-vereniging. Een man ook die „roddels en geruchten” over andere wetenschappers (zoals professor Mik) verspreidt met als uiteindelijk doel zijn eigen seksuele voorkeur maatschappelijk aanvaardbaar te maken. „Je moet dan gewoon ook zeggen dat je pedofiel bent”, verklaarde Doek op televisie. Dat ze de feiten rond de 'zaak-Helmink' verder niet kennen, vormde voor beide hoogleraren geen beletsel, geven ze ruitertlijk toe. Hoogleraar kinderpsychiatrie Pyck: „De 'zaak-Helmink' is een zaak voor de politie. Veronica heeft me gevraagd naar mijn mening over de 'zaak-Oude Pekela' en Rossen's onderzoek daarnaar. En dat was gewoonweg géén wetenschappelijk onderzoek.”

Hoogleraar jeugdrecht (en plaatsvervangend kinderrecht) Doek: „Ik ken de 'zaak-Helmink' niet, nee. Ik weet niet of Rossen schul-

Professor Pyck: „Ik heb Rossen helemaal geen hak willen zetten. Maar ik begrijp wel dat hij het niet plezant vindt om zo in het nieuws te komen.“ Professor Doek: „Het zijn koekjes van eigen deeg. Rossen heeft in het verleden zelf mensen publiekelijk gelynt. Hij heeft, onder andere ten aanzien van professor Mik, onfatsoenlijk op de persoon gespeeld en mensen zonder reden zwart gemaakt. Mensen die meenden dat kindermisbruik plaats vond,

schilde hij – gesteund door de pers – af als heksenjagers, als charlatans. Dat de strafzaak tegen hem is geseponneerd, is niet zo belangrijk. Het gaat om de vraag: wie heeft de hele discussie aangezwengeld? Rossen heeft zichzelf opgeworpen als deskundige en zich, niet vrij van vooroordelen die samenhangen met zijn seksuele geaardheid, in de discussie gemengd.“ Ook Veronica-verslaggeefster Ilse Colson wimpelt de kritiek op de gevolgde werkwijze af: „Het gaat er om dat Rossen zegt: de getuigenis van een kind is per definitie niets waard. Een hoop anderen denken daar anders over. Zelf valt hij iedereen aan die zijn inzichten bestrijdt.“

Professor Doek schroomde niet om op televisie passages te tonen uit een brief die hij jaren geleden ontving van de Australische politie. Doek, toen verbonden aan de International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect (Internationaal Genootschap voor het Voorkomen van Misbruik en Verwaarlozing van Kinderen, red.) vroeg informatie over Rossen op toen hij vermoedens kreeg dat er met de wetenschapper iets niet in de haak was. In de brief wordt onder meer gemeld dat Rossen in Sydney verdacht is geweest van ontucht met twee minderjarige jongens. Een zaak die overigens werd geseponneerd toen de jongetjes bekendden dat ze tegen de politie hadden gelogen. Het openbaar maken van de brief vindt Doek niet onkies. „Er stond niet op dat hij vertrouwelijk was.“ De volledige brief – die wel in het bezit is van Veronica – wil hij niet nogmaals ter beschikking stellen. „Ik heb geen zin om hier nou weer een affaire van te maken.“ De politie in Australië verstrekt de brief evenmin een tweede keer. Doet sowieso geen mededelingen over de 'zaak-Rossen': „Onmogelijk. Het gaat om privacy-gevoelige informatie“, meldt inspecteur John Heslop vanuit Sydney.

Rossen vindt het „vanzelfsprekend“ dat de Australische politie zwijgt. „Een Australische politiemann heeft me met de dood bedreigd. Mede daarom ben ik daar vertrokken.“ Benjamin Rossen noemt zichzelf *efebofiel*: iemand met een seksuele voorkeur voor geslachtsrijpe jongeren, grofweg in de leeftijd 14 tot 18 jaar. Een 'echte' pedofiel valt op jongere, niet-geslachtsrijpe kinderen. En inderdaad, Rossen ontkent niet een soort activist te zijn voor de emancipatie van pedofielen en efebofielen. „Ik ben een voorvechter voor meer nuance en minder hysterie rondom seksueel contact met jonge partners, ja.“ Maar dat doet in feite niet ter zake, vindt hij. Rossen spreekt van een „wraak-actie“ van met name vader Helmink en de – door Rossen zo bekritiseerde – hoogleraar Doek. „De zaak-Helmink wordt nu gebruikt om mij wetenschappelijk zwart te maken. Dan ben je tot een zeer laag niveau gezonken.“

Door een oerz redacteur NRC

AMSTERDAM, 27 JAN. 'Mishandeling, ontucht, seksueel misbruik en verkrachting. Is het jongensinternaat de Dreef, na de affaire Finkensieper, het tweede grote schandaal binnen de Nederlandse kinderbescherming? Zo begon op 25 mei 1993 de uitzending van AVRO's Televisier over vermoeden van ontucht van directeur Karrenbeld van de Dreef. Gisteren eiste Karrenbeld voor de Amsterdamse rechtbank een ton als voorschot op een schadevergoeding van de AVRO.

De uitzending is volgens mr. I. Boelens, advocaat van de directeur, het product van onzorgvuldig journalistiek handelen. In de strafrechtelijke procedure die op de uitzending volgde werd Karrenbeld door zowel de rechtbank in Zwolle als door het gerechtshof in Arnhem vrijgesproken. Maar intussen zat hij wel 99 dagen in voorlopige hechtenis en hangt om hem heen nog steeds de sfeer van 'je weet maar nooit'.

In de uitzending van AVRO's

Van onze verslaggever
Toine Heijmans
AMSTERDAM

De carrière van Harm van der Horst is ten einde. Hij wordt, ondanks zijn ervaring als jeugdhulpverlener, nergens uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek. Er hangt 'een lucht van seksueel misbruik om hem heen', zegt zijn advocaat C. Dreef. 'en dat is dodelijk voor z'n jongen'.

Vier jaar was hij groepsleider bij de Rijnhove in Alphen aan den Rijn, een tehuis voor moeilijk opvoedbare jongeren. Nadat Van der Horst er – op eigen verzoek – zijn congé had gekregen, kon hij direct aan de slag bij De Lindenhof in Hoek van Holland. Hij werkte er nog geen dag, of de directie van de Rijnhove lichtte zijn nieuwe werkgever in over een onderzoek dat naar Van der Horst zou worden ingesteld. Een ex-pupil was driekeer bij hem thuis geweest. En dat is volgens de 'gedragscode' van de instelling verboden.

Van der Horst (32) werd ontlast. Zijn nieuwe baas had weinig behoefte aan een affaire. Tussen

Met name Helmink scenario was erg listig, stelt Rossen. „Hij wist precies waar hij me kon treffen. Ik heb hem vroeger uitvoerig verteld over mijn Australische verleden. Maar Veronica wist drommel goed dat Helmink verhaal niet klopt. Het is kwade opzet.“ Het kind als laatste wapen. Na de tv-uitzending bracht Rossen een verklaring uit: 'Het is schokkend dat een vader zijn jonge kind zo manipuleert dat het zichzelf als slachtoffer gaat beschouwen. Nog schokkender is het, dat een kind wordt gebruikt in de jacht op kijkcijfers door een omroep die vecht tegen het einde van een kort en roemloos bestaan.'

Terugblikkend erkent Rossen dat hij zelf ook fouten heeft gemaakt. „De sarcastische toon die ik in mijn boek gebruikte om professor Mik aan te vallen, die was niet nodig geweest. Ik heb er nu meer begrip voor hoe hij in het verhaal van die kinderen in Oude Pekela is kunnen trappen. Maar anderzijds: Mik verlangde de hysterie. Die moest stoppen.“ Rossens advocaten laten het er onder tusschen niet bij zitten. Ze „overwegen sterk“ om een schadeclaim in te dienen bij Veronica. „Rectificatie heeft toch geen zin meer. Rossen lijdt schade. Hij is momenteel leraar, hij kan zijn baan

verliezen.“ Rossen mag van de directeur van zijn scholengemeenschap eigenlijk geen interviews geven. „Maar wat moet ik? Ik zit klem“, aldus de man die in De Telegraaf het Spook van Oude Pekela is genoemd.

Directeur internaat eist ton van AVRO

AVRO's Televisier – bleek dat de 'pedagogische klap' in het jongensinternaat soms wel grote porties aannam. Justitie stelde

'Uitzending product van onzorgvuldige journalistiek'

later dacht zij die wel te hebben. In de uitzending van mei 1993 vertelt een voormalige pupil dat hij van een andere jongen weet dat deze driemaal door Karrenbeld is verkracht. Maar in de dagvaarding schrijft advocaat Boelens dat de journalist „wist wie deze jongen was, en dat die nimmer heeft verteld dat hij drie keer door Karrenbeld verkracht zou zijn“.

Een andere jongen die in de uitzending aan het woord komt had al in 1988 aangifte gedaan van vermeende ontucht van Karrenbeld gedurende de paar maanden dat hij bij de directeur woonde. Maar de AVRO-journaliste wist volgens Boelens dat die aangifte na een uitgebreid onderzoek was geseponneerd. Dit werd niet in de uitzending gemeld.

Volgens Boelens zijn dit maar enkele voorbeelden van de on-

zorgvuldige manier van werken van de journaliste. De jongens zouden zijn overvallen met suggestieve vragen en de journaliste zou zich hebben voorgedaan als een moeder van een pupil. Eerder had een jongen tegen het gerechtshof in Arnhem over de vermeende ontucht gezegd: „Ik heb hun verteld dat ik daar nooit iets van gemerkt had. Zij bleven echter maar aandringen en doordrammen. Zij stelden zich op het standpunt dat ik er wel meer van af moest weten.“ Bovendien had de journaliste volgens Boelens zelf ingezien dat de verklaringen van de jongens, van wie sommigen dāmg in de war waren, niet zomaar „voor zoete koek“ mocht worden aangenomen. De journaliste had een deskundige willen raadplegen om het waarheidsgehalte van de uitspraken te toetsen. Maar aangezien de gemaad-

met je personeel. De vereniging van groepsleiders probeert daar al een tijd tevergeefs wat aan te doen. Er zou een gedragsprotocol moeten komen dat door alle instellingen wordt onderschreven, zegt Staal, „maar dat verandert in de bureaucratie“. Hij pleit ook voor een beroepsregister, waarin de antecedenten van de werknemers zijn opgeslagen. Maar bovendien moeten directies elke melding over seksueel misbruik grondig onderzoeken. Nu blijft het woord ontucht vaak als een zweem van verdenking om een hulpverlener hangen. „Wie eenmaal met een stempel rondloopt komt daar nooit meer vanaf.“

Staal herinnert zich een geval waarbij een groepsleider na een onderzoek bleek met opzet door een collega verdacht te zijn gemaakt. „Die groepsleider is nu gewoon weer aan het werk.“

Van der Horst wil niemand beschuldigen. Misschien is het wel zijn eigenwijze houding geweest die hem zijn loopbaan heeft gekost. Hij had ruzie met een collega. Er was wraak over de kritische opmerkingen die hij maakte. Eind 1994 al

peugue onkundige liet weten daarover niet op korte termijn uitsluitsel te kunnen geven, had zij verder van dergelijke toetsing afgezien.

Volgens Boelens zijn verder de aangiften die de pupillen vlak voor de uitzending hadden gedaan, ingegeven door de journalisten zelf. Boelens: „Ze zijn gedaan in de hotels waar de jongens verbleven op kosten van de AVRO in verband met de opnames.“ Maar de AVRO is er nog steeds van overtuigd dat de uitzending gerechtvaardigd was. Advocaat R. Duk ontkennd dat de journaliste onzorgvuldig te werk is gegaan in deze „uiterst complexe zaak“. En dat Karrenbeld door rechtbank en hof is vrijgesproken, doet volgens Duk niets af aan het gegeven dat „ten tijde van de uitzending feitelijk materiaal beschikbaar was dat aan de geuite verderekingen alle steun gaf“. De journaliste is volgens hem „altes behalve over een nacht ijs gegaan“.

Uitspraak 8 februari. werd hij voor het eerst op het matje geroepen door twee uittreders. Tijdens dat gesprek viel voor het eerst het woord seksualiteit.

„Met name het lichamelijke contact tussen Harm en de jongeren roept bij meerdere teamleden onbehagen op“, staat in de notulen. Van der Horst zou jongens op schoot hebben genomen en bij een van hen de rug hebben ingesmeerd met *after sun*. „Als een vrouwelijke collega dat doet, wordt ze geprezen om haar moederinstinct. Maar bij mij is dat verdacht. Ik ben man. En vrijge-

